This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

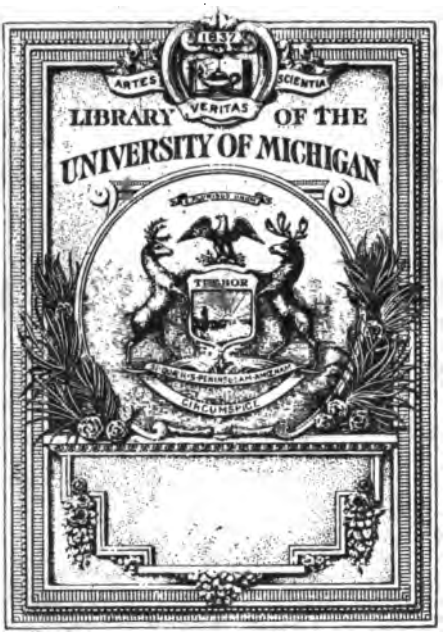
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN

DJ
107
.W14
1788
v.38

VADERLANDSCHE HISTORIE.

ACHT EN DERTIGSTE DEEL.

VADERLANDSCHE HISTORIE,

VERVATTENDE DE

GESCHIEDENISSEN

DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

SINTS DEN AANVANG DER NOORD-AMERICAANSCHE ONLUSTEN, EN DEN DAAR UIT GEVOLGDEN OORLOG TUSSCHEN ENGELAND EN DEEZEN STAAT, TOT DEN TEGENWOORDIGEN TYD.

Uit de geloofwaardigſte Schryvers, en egte Gedenkſtukken, zamengeſteld.

Met Plaaten.

TEN VERVOLGE VAN WAGENAARS VADERLANDSCHE HISTORIE.

ACHT EN DERTIGSTE DEEL.

TE AMSTERDAM, BY
JOHANNES ALLART.
MDCCCVII.

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

HONDERD EN TIENDE BOEK.

INHOUD

Zamenhang met het voorgaande Boek. Onwisse staat der zaaken. Gesteldheid des Volks. Brief uit Leyden, ter oproeping der Grondvergaderingen. Verslag daar op ingediend. Voorgestelde Proclamatie aan den Volke. Handelingen daar over. VREEDES *taal te dier gelegenheid. Het Verslag goedgekeurd. Het Provintiaal Committé van Holland doet eenige Leydsche Burgers na 's Haage voeren. Schryven van den Leydschen Raad deswegen. Die Burgers ontslaagen. Verzoekschriften uit Amsterdam om het Plan den Volke, tot opgave der Bezwaaren, in overweeging te geeven.* Door HAHN *aanneemelyk gekeurd. Wat* VREEDE *deswegen van het Plan zegt. De Verzoekschriften in beraadslaaging gehouden. Een Voorstel van Voorverklaaring der Vergadering verworpen. Handelingen wegens het drukken des Plans. Geschillen over de wyze van Stemrekening. Vraagstukken deswegen.* CK. BOEK.

73178

CX. BOEK.

Verſchillende gevoelens over het 108 *Artykel.* VAN MARLES *begrip. Strydig denkbeeld van* EVERS. *Door* HAHN *onderſteund. Voorſtanders van de afzonderlyke Gewestlyke Stemming.* GEVERS *zeggen, wegens dit Artykel. Beſluit tot de Gewestlyke Stemming. De overſtemming verworpen. Menigte van Verzoekſchriften tegen het genomene Beſluit, in handen eener Commiſſie. Bekendmaaking eener Bezending uit Holland. Deeze verſchynt ter Vergaderinge. Voordragt van* LOOSJES. *Hoe door* COUPERUS *beantwoord. Afloop deezer Bezendinge. Deeze Aanſpraak aan de Gewesten verzonden. Overyſſels gevoelen deswegen. Utrechts denkbeeld. Frieslands gevoelen. Stad en Landes begrip. Wat Bataafsch Braband en Drenthe gevoelde. Holland dringt het ſtuk by eenen Brieve aan. Gelderland over dien ſtap van Holland niet eenſtemmig. Ingedeend Verſlag op dit onderwerp. Aanmerkingen daar over. Beſluit wegens de Tydsbepaaling der Stemminge, en het byeenroepen eener tweede Nationaale Vergadering. Verſlag hier op. Geſchillen deswegen. Daghepaaling tot het ſtemmen van Kiezers voor eene tweede Nationaale Vergadering. Geſchillen over de Dag der Stemminge. Bepaaling. Onderhandelingen over de Proclamatie. De Proclamatie zo als dezelve bepaald werd. Bezwaaren van Amſterdam om het, op éénen dag, af te doen. Bataafsch Brabants handelingen in deezen. Hoe beoordeld en behandeld. In Friesland eene onderteekening der Verklaaring gevorderd. Geſtheldheid des Volks. Geſtheldheid der Partyen. Grond van uitzigt op een beter Plan. Wat*

er

'er van beide de Hoofdpartyen te zeggen valt. CL.
Wat de Voorſtanders des Plans aanvoerden. BOEK.
Gemaangde Voorſtanders GOLDBERG, VERBEEK *en* SCHEFFER. *Hun ſtuk door de Haagſche Societeit verworpen, door weinigen getekend. Werkzaamheden eeniger Societeiteiten omtrent het Plan. Twaalf Repreſentanten zenden eene afkeurende beoordeeling in het licht. Grondſchets eener Staatsregeling door hun opgegeeven. Een tweede Geſchrift van dezelfde Repreſentanten. Schryven des Repreſentants* VAN STAPHORST. *Ingediend ſtuk van den Franſchen Minister* NOËL. *De beantwoording hier van moest ter Nationaale Vergadering komen. Ingediend antwoord. Aanmerking van* WITBOLS, PASTEURS *gevoelen;* VREEDES *taal. Beſluit ter aanneeming. Brief van* TALLEYRAND *ten voordeele van de Staatsregeling. De weelingen vermeerderden. Een Brief door hem gewraakt. Werkzaamheden om de Affiemming te bevorderen. Door de meerderheid word het Plan verworpen. Over de bekendmaaking hier van aan Frankryk.*

Nu de genomene verpoozing weder ter Nationaale Vergaderzaale ingetreeden, Veel, gansch veel, was 'er gedaan met de vergelyking en de beoordeeling, van de beide uitgeſtrekte en wyd van een loopende Plans ter Staatsregeling, voor het *Bataafſche* Volk, ingediend; doch het groote werk hadt men naauwlyks ter helfte gebragt, en liet het zich aanzien, dat, 1797. Zamenhang met het voorgaande Boek. Onwiſſe ſtaat der zaaken.

ex. BOEK. 1797.

ondanks de veelvuldige, en tot verveelens toe dikwyls uitgerekte, en ſoms door geweldige ſtoorenisſen afgebrookene raadpleegingen, de vrugt deezes vyfmaandigen arbeids gering zou weezen, indien niet volſtrekt ydel, ter bereikinge van het groote en zo zeer verlangde einde, de vastſtelling der Regeeringsvorm, in ſtede van de onvaste en vlottende Tusſchenbeheeringen, welker gebrek de dagelykſche ondervinding, meer dan genoeg, den Landzaat deedt ontwaaren.

Geſteldheid des Volks.

De Dagbladen, wegens het voorgevallene ter Nationaale Vergaderinge, over de Staatsregeling, met zo veel yvers als nieuwsgierigheids geleezen, verſtendigden, van tyd tot tyd, de Ingezetenen, zo van de overeenkomſten en bepaalingen, als van de hoogloopende geſchillen, wegens deeze en geene belangryke Artykelen. Was de Vergadering, uit hoofde van de Partyſchap der *Federaliſten* en *Unitariſen*, vaak zeer verdeeld, die zelfde Partyſchap vondt by den Volke plaats. Geſprekken, Geſchriften, droegen des overvloedige getuigenis. Ergerden zich een bedaard gedeelte der Vaderlandschgezinden aan die betreurenswaardige verwyderingen, gaven deeze ſtoffe tot kwaadaartige vreugde aan het nog groot getal *Oranjegezinden* in den Lande, als mede genoegen aan zommigen, die met het oude ingenomen, alle nieuwigheden wraakten, het valt niet te lochenen, dat die eigenſte, zo openbaar gehoudene en in druk uitgegeevene Onder-

derzoekingen en Geſchilvoeringen, grootelyks ſtrekten om den geest des Volks op te klaaren, omtrent veele belangryke ſtukken. Gelukkig indien deeze opklaaring des verſtands op de zedelyk goede geſteltenis der Burgeren den vereischten invloed in 't algemeen bekomen hadt!

CX. BOEK. 1797.

Van de Volksbemoeijing met 's Lands zaaken deedt zich een treffend blyk op, wanneer ter Nationaale Vergadering een Brief werd ingediend, van wegen het Provintiaal Beſtuur van *Holland*, door de *Algemeene Vergadering der Wyk- en Grondvergaderingen van de Stemgeregtigde Gemeente der Stad* Leyden *aan hunne Medeburgers*, ſtrekkende om de Grond- Wyk- en andere ſtemgeregtigde Burgervergaderingen in de vyf en vyftig Diſtricten van *Holland* uit te noodigen om mede te werken tot de verkiezing en benoeming van Afgevaardigden, die zouden moeten verſchynen op eene Algemeene Vergadering van alle de Gecommitteerden, uit alle de Diſtricten, tegen den vyf en twintigſten van Louwmaand, in Schutters Doelen te *Leyden*; ten einde aldaar over eenige opgegeevene Punten, als anderzins, zodanige Raadpleegingen te houden en Beſluiten te neemen, als die Vergadering, ten nutte van het algemeen belang, van haare Committenten raadzaam en daar mede overeenkomſtig zoude bevinden. Bepaaldlyk werden zy uitgenoodigd om ſchikkingen te maaken tot verder inſtandhouding eener *Centraale Vergadering* of *Bureau van Correspondentie*.

Brief uit *Leyden* ter oproeping van de Grondvergaderingen.

II. BOEK. 1797. Verslag daar op ingediend.

Gewigtig genoeg oordeelde de Vooruitter VAN ECK dit stuk om 't zelve, als van zeer verre uitziende gevolgen, in handen te stellen van VAN DE KASTEELE, SCHIMMELPENNINCK, BRANDS, VAN HOOFF en VAN LENNIP. Niet lang bleef het Verslag uit, 't geen hier op nederkwam. Dat onbetwistbaar de Oppermagt by het geheele Volk berustte, en niet by een gedeelte van 't zelve; dat, offschoon de beschreevene Centraale Vergadering reeds werklyk by den anderen mogt zyn, men, wel is waar, dezelve zou kunnen aanmerken als van niet veel gevolgs en invloeds te kunnen zyn voor het oogenblik; maar dat dusdanig eene Vergadering egter in de gevolgen van verder vooruitzigt konde worden, byaldien zodanig eene Vergadering eens in den waan kwam, dat zy mede een Representeerende Vergadering was, 't welk de gevaarlykste verwarringen en botzingen zou kunnen te wege brengen. — Dat alverder ieder byzondere Vergadering, ja ieder Burger, zich het regt zou kunnen toeëigenen om zodanig eene Vergadering te beschryven: hetwelk tot de grootste ongerymdheden aanleiding zou geeven, byzonder, indien aan de tegenwoordige Uitschryvers het regt om de uitgeschreevene Vergadering te houden, werd toegekend. — Dat het denkbeeld van twee Representative Vergaderingen gelyktydig aan zou loopen tegen het vastgestelde Systema van Eén- en Ondeelbaarheid.

By-

Bysonder opmerkzaam was den Verslag- ck.
doeneren voorgekomen het schryven; *Wy* BOEK.
herzeggen, dat onze bedoeling niet anders ——
is of zyn kan dan de Oppermagt des Volks 1797.
duurzaam te verzekeren; onze braave Repro-
sentanten, in hunne moeilyke posten, te on-
dersteunen en medewerkers te zyn van het al-
gemeen geluk. Als een veelgewaagden stap
merkten zy de aangebodene ondersteunning
aan, en beschouwden die uitdrukking als
hoonend voor de Nationaale Vergade-
ring. —— Zy vermeenden dat het *Bataafs-*
che Volk niet genoeg kon gewaarschuwd
worden tegen alle bedekte pogingen der
Intriganten; en oordeelden zy eenpaarig
dat dergelyke stappen, door alle gepaste,
overredende en kloekberaadene middelen,
moesten worden tegengegaan.

Eene Proclamatie aan den Volke, in Voorge-
dien geest gesteld, voegden de Gelastigden stelde
by dit Verslag. Het slot luidde; „ dat Procla-
„ de Nationaale Vergadering, als repre- matie aan
„ senteerende het Volk van *Nederland*, den Volke.
„ alle hunne Medeburgers ernstig waar-
„ schuwde aan de voorschreevene of aan
„ eenige andere Uitnoodiging, tot het by-
„ woonen en formeeren eener Vergade-
„ ring van Gecommitteerden uit de Grond-
„ vergaderingen der geheele Republiek,
„ of uit Societeiten en Volksvergaderin-
„ gen, geen gehoor te geeven, veel min
„ daar toe de hand te leenen; maar inte-
„ gendeel vermaande, zich daar van zorg-
„ vuldiglyk te onthouden, verklaarende
„ al hetzelve te zullen houden voor een

ER. BOEK. 1797.

„ Attentaat en aanflag tegen de Hoogheid
„ en Souverainiteit van het geheele Volk
„ van *Nederland*, en het onder haare
„ eerſte en heilige pligten te zullen reke-
„ nen om het Nationaal Gezag, wettig-
„ lyk aan de Vergadering, door het ge-
„ heele Volk, toevertrouwd, voor zo ver-
„ re zulks tegen haare wensch en ver-
„ wagting zou mogen noodzaaklyk wor-
„ den, te gebruiken. om zodanige alles-
„ zins onberaadene en verderflyke onder-
„ neemingen, in derzelver beginzelen,
„ efficacieuslyk tegen te gaan en daar
„ door het lieve Vaderland, voor alle
„ noodlottige gevolgen van het ſchenden
„ der eerſte grondbeginzelen van eene
„ waare en wettige Volksvertegenwoor-
„ diging, en daar uit onvermydelyk te
„ voorziene verwarringen en regeering-
„ loosheid, te beveiligen."

Hándelingen daar over.

Schoon dit Verſlag en die Proclamatie eeniger hoogſte goedkeuring wegdroeg, ſchoon anderen des gemaatigder ſpraaken, en zich met de laatſte wel konden vereenigen, terwyl zy het eerſte zo volledig niet toeſtemden, waren 'er anderen, die beide wraakten. Onder deezen ſtaken uit NUHOUT VAN DER VEEN en VREEDE. Woordwisſelingen onder de verſchillend denkenden namen van tyd tot tyd een hooger toon aan, met ſchamperheden van de eene en andere zyde doormengd.

VREEDES mal te dier gelegenheid.

VREEDE tegen het ingediende ſtuk yverende, merkte aan dat wy geene Staatsregeling hebbende, het gedrag onzer Medebur-

ge-

geren naar Revolutionaire, maar geenzins Conſtitutioneele Wetten, moesten beoordeelen. Hy hoorde den Burger DE SITTER lachen, wendt zich hemwaards, en zegt, „ Burger DE SITTER! ik heb U „ reeds verſcheiden maalen zien meesmuilen en lachen; wanneer Leden, die voor „ my geſprooken hebben, en over de zaak „ zo als ik die inzie ſpraaken; ik zie, ik „ hoor het U nu overluid doen; maar ik „ verzeker U, dat gy my niet zult hinderen, en ik zal voortgaan, welke gebaaren gy ook gelieft te maaken." CX. BOEK. 1797.

VREEDE voer voort, en 't ſcheen of deeze handelwyze zyne geestdrift opwakkerde. Hy riep voor de Vergadering vroeger tyden op, ſpreekende van de *Onderſteuning*, die de Stellers van dit ſtuk der Nationaale Vergadering aanboden. Onder andere zeggende; „ Als de omſtandigheden des Vaderlands nypende „ worden, dan weeten allen die Volksonderſteuning van braave Burgers wel op „ prys te ſchatten, en 'er gebruik van te „ maaken, zy zelfs die naderhand, in gunſtiger oogenblikken, daar mede goedvinden den draak te ſteeken. — Ik „ zelfs heb vóór de Omwenteling van „ MDCCLXXXVII, menigvuldige Volksvergaderingen bygewoond, die zo openlyk „ en zo algemeen zyn uitgeſchreeven geworden als deeze, en ik weet, welke „ aanpryzing en goedkeuring wy van de „ toenmaalige Regenten ontvingen; maar „ toen hadden zy den Prins en diens Aan-

CXC. BOEK. 1797.

„ hang te beſtryden, en onze onderſteu-
„ ning der weldenkende Natie roemden
„ zy toen als hun bolwerk. — In het
„ Jaar MDCCXCIV is hier in den *Haag*
„ eene *Centrale Vergadering* byeen ge-
„ weest, en hoe werd zy gerugſteund en
„ goedgekeurd, by hun, die toen aan het
„ Beſtuur zaten! Ik beroep my op de
„ zodanigen myner Medeleden, die toen,
„ in de onderſcheidene Staatscollegien ge-
„ zeten hebben; dat zy getuigen welk
„ een goedſpraak zy aan deeze Vergade-
„ ring openlyk en onder de hand gegee-
„ ven hebben! Geen wonder, toen was
„ de *Federalist* te beſtryden; en zy moes-
„ ten door den ſteun dier Burgeren on-
„ derſteund worden! Dat zy getuigen,
„ hoe zy toen erkend hebben, dat zy aan
„ de medewerkende onderſteuning dier
„ Vergadering te danken hadden, dat zy
„ eindelyk over alle de Vyanden van
„ 's Lands Welvaard triumph behaalden,
„ en deeze zelfde Nationaale Vergadering
„ was byeengeroepen! — Is het dan bil-
„ lyk, is het dan edelmoedig, in benaau-
„ wende omſtandigheden, hulp te zoeken,
„ en in voorſpoediger tyden, die hulp
„ met miſnagting te vergruizen? En zyn
„ dan Burgers Repreſentanten! de oogen-
„ blikkan in de daad zo günſtig, de om-
„ ſtandigheden zo helder en opgeklaard.
„ Gave God! dat ik hier my zelven en
„ U allen kon gerust ſtellen; gave God!
„ dat alle Vyanden van onze Vryheid in
„ het ſtof voor onze voeten verpletterd

„ la-

„ lagen! Maar helaas! hoe verre zyn wy CH.
„ hier nog af. BOEK.
„ En zo, na dit alles, nog mogt be- ——
„ groepen worden, dat 'er iet onregelmaa- 1797.
„ tigs door onze Medeburgers was bedree-
„ ven; o, dat wy ons zelven beschuldi-
„ gen, dat wy hun tot zo onregelmatige
„ stappen aandryven! dat de hauwheid,
„ waar mede het belang der Vryheid door
„ alle Magten, die het Volk in hunne
„ posten representeeren, behandeld wordt,
„ dat zelfde Volk moedeloos maakt, en
„ tot *wanhoop* aandryft — dat de open-
„ lyke bescherming, die genoegzaam overal
„ aan de *Oranje* Aanhangers gegeeven
„ wordt, en de verdrukking, die door
„ hun de Patriotten wordt aangedaan, de
„ maate van 's Volks geduld ten laatsten
„ begint vol te meeten."

Wanneer VREEDE die taal roerde, welke men zo aanhoudend, veel al te vergeefsch hadt doen klinken, werd hy door het sterk handgeklap van de Gaanderyen belet voort te vaaren. Verwarring rees 'er in de Vergaderzaal, daar eenige Leden den Voorzitter, die het Volk op de Gaanderyen tot orde riep, toevoerden, dat hy, door middel van de Militaire Magt, die Lieden zou doen uitzetten. Onder het voldouren van het handgeklap, verzette een ander zich tegen den Voorslag der uitdryving. 's Voorzitters vermaan deedt de stilte weder heerschen.

De Spreeker hernam het woord, nog maar deeze eene aanmerking bybrengende;

ex. BOEK. 1797.

de; „ Moet dan dat zelfde Volk, dat nu „ eene uiterſte pooging aanwendt, om zyn „ verderf en ketens te ontworstelen, nu „ weder in deeze onderneeming gefluit „ en vernederd worden; en moet nog bo„ ven dien eene zodanige onderneeming, „ die op zich zelven toch edelaartig blyft, „ worden uitgekreeten als het werk van „ Intriguanten en Gelukzoekers, zo als ik „ zo even gehoord heb! O, dat zy hun „ hart ophaalen van wien men niet an„ ders moet verwagten; het doorzigtige „ gedeelte der Natie wist reeds zints lan„ ge de hulpmiddelen, de kragtlooze en „ veragtlyke hulpmiddelen, die Ariſtocraa„ ten bezigen om hunne oogmerken te „ bereiken."

't Verflag goedgekeurd.

Naa zo veel ſtrydige bedenkingen, waren zeven en tachtig ſtemmen tegen vier en twintig, daar eenige Leden zich buiten ſtemming hielden, voor het Verflag (*).

Het Provintiaal Committé van *Holland* doet eenige *Leydſche* Burgers in hegtenis neemen.

Het Provintiaal Committé van *Holland* deedt eene byzondere Publikatie tegen het bywoonen en formeeren der te *Leyden* uitgeſchreevene Vergadering aankondigen (†). Dit Committé hadt verdere ſtappen gedaan, ten opzigte van de eerſte aanleggers en bewerkers dier Oproeping, of die 'er althans voor gingen, door hunne ondertekening der Oproepingsbrieven. Het hadt een Deurwaarder en Bodens na *Ley-*

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 486. 488. 513—523.

(†) *Jaarb. der Bat. Republiek* X. D. bl. 155.

Leyden afgevaardigd, en zonder kennisgeeving aan den Raad der Gemeente, als mede buiten kennis van het Committé der Justitie daar ter Stede, zich meester gemaakt van de Burgers PIETER HENDRIK TRAP en WILLEM VAN LELYVELD, deezen gevanglyk na den *Haage* vervoerd; doch zonder in die pooging te slaagen zich op gelyke wyze zich willende verzekeren van de Burgers H. BOONACKER en J. C. HARNISCH. 1797.

De Raad der Gemeente schreef over die handelingen een sterken Brief aan het Provintiaal Committé van *Holland*. Tyd betuigde de Raad aan dit Committé gegeeven te hebben om van deezen overhaasten stap te rug te keeren, en de in hegtenis gebragte Burgers aan zich zelve, aan de Gemeente te *Leyden* en aan de Vryheid weder te geeven. Dit dringt den Raad ten sterksten aan; noemt die handelwyze een Schrikbewind; maant de Leden van dat Committé aan, „ om," gelyk zy woordlyk schryven, „ weder te keeren op het pad van rede en regt, 't welk zy, door de verzaaking dier beginzelen, welke de onveranderlyke Regten van den Mensch en Burger medebrengen, waren byster geraakt. Zodanig een Bestuur als U is aanbetrouwd, moet kragt en klem hebben; maar die kragt en klem moet niet *alleen* vertoond worden, wanneer zy tegen den Patriot werkzaam zyn. Wy kennende beschuldigingen tegen den Gearresteerden

Schryven van den *Leydschen* Raad deswegen.

ex. BOEK. 1797.

„ den flechts ten deele; maar, in 't geen „ wy daar van weeten, vinden wy niets „ misdaadigs. — Een Beſtuur, zonder „ genoegzaame energie, provoceert zoda„ nige Volksverzamelingen, ja maakt die „ dikwerf noodzaaklyk."

Voorgedragen hebbende wat zy oordeelden dat, in dit geval, van wegen het Provintiaal Committé, hadt behooren gedaan te worden op de veronderſtelling, dat de gevatte ſchuldig waren, „ vermaanen zy 't zelve broederlyk, en uit warme zugt tot Eensgezindheid! — Was „ de vermaaning vrugtloos. Genoeg. Zy „ hadden het gezegd, de gevolgen waren „ voor hunne rekening. De Natie kon „ en zou hun ongetwyfeld ter verantwoording roepen, en by verdere halſtarrigheid zouden zy, pligtshalven, zo al hunne genegenheid hun daar toe niet noopte, hunne Beſchuldigers moeten zyn." Ten ſlot betuigende, „ zo veel kunt gy „ zelven ſtellen, en dit bezweeren wy U, „ dat wy liever alles zullen waagen, alles „ opofferen, U liever met ons zullen zien „ ten gronde gaan, dan te gedoogen, „ dat immer de Ariſtocratie over de Vry„ heid zegeviere (*). Be-

(*) Van deezen Brieve hadt de Raad eenige duizenden Exemplaaren doen drukken, en dezelve, met een Naamlyst der Leden van de Nationaale Vergadering, welke voor of tegen de Proclamatie hadden geſtemd, en die voor hier doen uitdeelen. Tegen deezen Brief vaart de Advocaat Fiscaal C. F. VAN MAANEN ſterk uit in zyn Advys. Zie *Jaarb. der Bataafſche Republiek* X. D. bl. 170.

Behalven de twee in den Brieve gemelde *Leydsche* Burgers waren ook G. VAN KLAVEREN *Junior*, J. VAN TRIGT en J. VAN LIL na *'s Haage* in bewaaringe gebragt. De Advocaat Fiscaal en Procureur Generaal over *Holland* en *Zeeland* C. F. VAN MAANEN bragt een gunstigen raadslag uit over de in hegtenis gestelde Persoonen, 't welk hunne slaaking ten gevolge hadt. — Hoofdzaaklyk daar op gegrond, dat 'er geen genoegzaame grond was om tegen die Persoonen eenig Crimineel verzoek te doen; terwyl door die in bewaaringstelling, op eene kragtdaadige wyze, belet was de voorgenomene algemeene Vergadering, waar tegen voorzien was door de rondgaande Aanschryving en Publikatie der Nationaale Vergadering (*).

CH. BOEK.

1797. Die Burgers ontslagen.

Wanneer de in het voorgaande Boek vermelde beraadslaagingen geëindigd waren, daagden uit *Amsterdam* eenige Verzoekschriften op, het voorstel inhoudende, dat die beraadslaagingen niet mogten geslooten, en den Volke den tyd van vier wee-

Verzoekschriften uit *Amsterdam* om het Plan den Volke

(*) Alles tot die *Leydsche* Geschiedenis betrekkelyk, is byeen te vinden in het *Advys van den Advocaat Fiscaal en Procureur Generaal in de zaaken van* P. H. TRAP, G. VAN KLAVEREN *Junior*, J. VAN TRIGT, J. VAN LIL *en* W. VAN LELYVELD, *over het byeenroepen eener Algemeene Vergadering van Gecommitteerdens, uit de onderscheidene Grond-Wyk- en andere Stemgeregtigde Burger-Vergaderingen, te Leyden, met eenige Bylaagen, mitsgaders de Resolutien van het Provintiaal Committé van Holland tot ontslag van dezelven*, voorhanden in de *Jaarb. der Bataafsche Republiek* X. D. bl. 161 — 186.

ex. BOEK. 1797.

weeken mogt gegeeven worden, om zyne bezwaaren tegen het Ontwerp der Nationaale Vergaderinge voor te ſtellen. De Voorzitter SCHIMMELPENNINCK oordeelde, dat, uit hoofde van het genoegzaam eindigen der raadpleegingen, die Verzoekſchriften geen onderwerp voor de Vergadering opleeverden. HAHN nam geen genoegen in dien Voorſlag, en oordeelde dat den Volke wel eenigen, ſchoon niet den lang gevorderden tyd, kon verleend worden; binnen deezen zou men alle Burgers uitnoodigen, om hunne bezwaaren tegen het Plan in te brengen; met byvoeging van een tweede tydsbepaaling, binnen welke de Vergadering, over die bezwaaren, eene eindelyke beſliſſing zou uitbrengen. Dit middel prees zich, zyns agtens, aan, en van wegen de onzydigheid, en als bevorderlyk, zo tot het volmaaken des Plans zelve, en ter eenſtemmiger aanneeming.

tot opgave der Bezwaaren in overweeging te geeven.

Door HAHN aanneemelyk gekeurd.

VREEDE liet zich ter onderſteuning van HAHNS gevoelen hooren. Niet vreemd klonk het van hem te verneemen, dat het Plan wel zeer eene nadere overweeging behoefde; met bygevoegde betuiging, „ dat hy zodanige groove fouten in het „ Ontwerp van Conſtitutie vondt, die de „ Natie het aanneemen van dezelve on„ mogelyk maakte, zonder zich bloot te „ ſtellen aan haaren geheelen ondergang. „ Geene kleinigheden, deeze ſtap ik by „ de menigte over; maar ik verklaar, en „ ik kan, en ik zal, wanneer daar toe „ ge-

Wat VREEDE deswegen van het Plan zegt.

„ gelegenheid is, aantoonen, dat het Ont- CK.
„ werp zodanige gebreken in zyne grond- BOEK.
„ ſtellingen heeft, dat, door het aannee- ——
„ men van 't zelve, de ſchroomlykſte ge- 1797.
„ volgen te duchten zyn voor de inwen-
„ dige rust, vryheid en het geluk der
„ Natie. Ik hou het daar voor, dat uit
„ het aanneemen van 't zelve ons aller
„ verderf noodwendig volgen moet. ——
„ Verbetering was derhalven noodzaak-
„ lyk; de ingediende Verzoekſchriften
„ gaven daar toe gelegenheid; langs dien
„ weg alleen kon 'er iets goeds van ko-
„ men." MIDDERIGH had hy ten mede-ſtander.

Hoe zeer VAN HOOFF de veelvuldige gebreken in het Plan erkende, was zyn duchten voor verwarringen, en het gevaar van nog ſlegter te zullen krygen, zo ſterk, dat hy, ſchoon 'er nog grooter in waren, het wilde aanneemen om 't zelve den Volke voor te ſtellen, zo als het lag. — De Voorzitter aangeduid hebbende, dat men, langs deezen weg der Verzoekeren en dier Voorſtanderen, nimmer aan een einde van de taak zou komen, vondt ſteun in VAN LENNIP, in TEDING VAN BERKHOUT en bovenal in HARTOGH. Hoofdlyke ſtemming wilde dat de Verzoekſchriften buiten beraadſlaaging zouden blyven (*). De Verzoekſchriften buiten beraadſlaaging gehouden.

Spelden dusdanige tuſſchenvallen geen gunſtigen uitſlag voor het dus verre af- Een voorſpel

ge-

(*) *Dagverh. der Nats. Verg.* VI. D. bl. 113.

ste. BOEK. 1797. vanvoorverklaring der Vergadering, verworpen.

gewerkte Plan; nog meer duisters spreidde over de toekomst het voorgevallene wanneer C. L. VAN BEYMA en VREEDE in overweeging bragten, dat ieder Lid der Vergadering zich zou behooren te verklaaren of hy dit Plan voor 't beste hield tot heil des Volks van *Nederland?* Veel wederspraaks ontmoette dit voorstel, 't welk, naar 't oordeel der meerderheid, thans voor ontydig moest aangezien worden. Wat het Reglement ter vervaardiging en voltooijing eener Staatsregeling der Vergaderinge hadt voorgeschreven, was afgedaan. Haar bleef niets over dan 't zelve den Volke aan te bieden. Aan 't zelve stondt de goed- of afkeuring; elk Lid der Vergadering mogt het geheel omhelzen, of verwerpen. Zodanig eene Voorverklaaring der Vergadering kon tot niets anders strekken, dan om vooroordeelen by den Volke te verwekken, en een zydelingsche inbreuk te doen op de Vryheid van deszelfs keuze. — VAN BEYMA, aan zyn voorstel verkleefd, en 't zelve verdeedigende, kwam 'er met de sterkste bewoordingen voor uit, „ dat hy dit Plan, in zyn ge„ heel genomen, als strydig tegen zich „ zelven, schadelyk voor het belang des „ Volks, en verderfelyk voor het Vader„ land beschouwde. — Hy begeerde het „ niet voor zyne verantwoording te heb„ ben om zulk een *Monster* in zyn oog „ den Volke smaakelyk te maaken en aan „ te bieden. Hy beschouwde het niet „ als een stuk der Vergaderinge, zo lang

„ men

„ men niet goedvondt het *in zyn geheel* „ goed te keuren." — Vrugtloos liep deeze voordragt af. De Voorzitter met korte woorden bekend maakende, dat het Ontwerp der Staatsregeling voleindigd was; en de Vergadering daar mede geluk wenschende, gaven eenige Leden, door handgeklap, hunne goedkeuring te verstaan; dan dit was verre van algemeen (*).

CX. BOEK. 1797.

Wegens het drukken des Plans.

Het uitgebreide Plan, weinig minder dan duizend Artykelen, met eene Proclamatie aan het hoofd, moest ter kennisse van den Volke gebragt worden. By voorraad was men bedagt geweest om des schikkingen te maaken, en hadt beslooten 9000 Afdrukken ter aanplakkinge, 8000 voor de Grondvergaderingen, en nog 6000 ter verkoopinge te doen vervaardigen (†). De laatste oplaage, binnen korten tyd uitverkogt, moest men vernieuwen om aan de veelvuldige vraag te voldoen.

Geschillen over de wyze van de stemberekening. Vraagstukken deswegen.

Zo gemaklyk dit viel, zo bezwaarlyk vondt men het de wyze te bepaalen, waar op het Ontwerp der Staatsregeling den Volke, ter goed- of afkeuring, zou worden voorgedraagen, of de berekening der stemmen. Eene Commissie hadt deswegen een Verslag uitgebragt, of veel eer aan de Vergadering deeze drie Vraagstukken opgegeeven — Zal, by het stemmen over het Ontwerp van Staatsregeling, het besluit worden opgemaakt by de meerderheid der *Grond-*

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 168-171.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 1111.

CX. BOEK. 1797.

Grondvergaderingen, of by de meerderheid der *Burgeren*? —— Zal die ſtemming Gewestlyk geſchieden, zo dat ieder Gewest ééne ſtem hebbe? — Of zal die ſtemming worden opgemaakt by de meerderheid des geheelen *Bataaffchen* Volks?

Verſchillend gevoelen over het 108 Art.

De grond deezer Vraagen lag in het 108 Artykel, 't welk bepaalde, „ dat men „ het goedgekeurd Ontwerp van Staatsregeling na de Provintien zou verzenden „ om, in ieder van dezelve *afzonderlyk*, „ door het Volk onderzogt en goed- of „ afgekeurd te worden." —— Met het voordraagen ontwaakte de geest van het Federalismus ter verdeediging van een Artykel door denzelven ingegeeven. Zo lang en op eene zo verveelende wyze als immer werd de Vergadering met dit ſtuk bezig gehouden. Verdeedigers en Beſtryders ſtonden in menigte op. Wy mogen ons ter byzondere vermelding, niet inlaaten; en moeten ons vergenoegen, met het een en ander, van wederzyden aangevoerd, hier te vermelden.

VAN MARLES begrip.

VAN MARLE, die eerst het woord voerde, betuigde zyne verwondering over de gedaane vraagen, een Artykel betreffende, welks zin geen twyfel altoos leedt, duidelyk inhoudende, dat ieder Gewest het Plan zou beoordeelen, en Gewestlyk de ſtem uitbrengen. *Overyſſel* hadt, op die voorwaarde, in de byeenroeping der Nationaale Vergadering geſtemd. Daarenboven bragt de aart der zaake mede, dat *Volken*, voorheen onafhangelyk, by het aan-

aangaan: van een onderling Verdrag, de magt aan zich behielden, om *Volksgewyze* het goed- of af te keuren. Dan, eens toegeſtaan dat 'er eenige duisterheid in het Artykel lag, dan nog was de Vergadering onbevoegd tot verklaaring van hetzelve. Zy mogt haaren Lastbrief, het Reglement zelve, niet verklaaren. Het Volk alleen was daar toe geregtigd. En ſchoon de Vergadering zulks vermogt, dan nog bezat zy de magt niet om de Gewesten aan die verklaaring te onderwerpen. 1797.

Een vernuftig en teffens ſterk beſtryder zyner meening trof VAN MARLE *aan in* EVERS, *die het woord afzonderlyk, waar op het hier aankwam, door vergelyking van andere Artykelen des Reglements, alleen op de Gewestlyke beheering tragtte toe te paſſen, en aan de Gewestlyke Beſtuuren geen breeder magt toekende, dan dat zy van den uitſlag der ſtemminge aan de Vergaderinge berigt zouden geeven. Vroegere beſluiten van hun Hoog Mogenden, of door byzondere Gewesten genomen, beſlisten hier niets. Het Reglement alleen moest in dit geval geraadpleegd worden, alleen uitſpraak doen; en zogt hy te toonen, dat de Stellers niet anders bedoeld hadden, dan het berekenen der ſtemming over geheel het Bataafſche Volk. Bovenal drong hy aan, dat het bygebragte gevoelen aangenomen zynde, de meerderheid der Gewesten niet zou kunnen beſlisſen. Wanneer één Gewest de Staatsregeling verwierp, konden de* Strydig denk beeld van Evers.

CXI BOEK. 1797.

overigen dezelve niet aanneemen: dewyl ze voor *allen* geschikt was; ieder oppermagtig zynde om voor zich eene Staatsregeling aan te neemen of te verwerpen, kon zy nimmer worden aangenomen, dan wanneer alle Gewesten hier in zamenstemden, 't welk tot het ongerymd gevolg leidde, dat de meerderheid der Stemmen in *Drenthe*, waar in men slegts 38000 zielen telde, het vermogen zou hebben om het invoeren van eene Staatsregeling te weeren, die door acht Gewesten, 1800,000 zielen bevattende, was omhelsd.

Door HAHN ondersteund.

Deeze Spreeker vondt sterken steun in HAHN. Wel moesten de Gewesten *afzonderlyk* de Staatsregeling laaten bestemmen; doch als dan den geheelen uitslag der Nationaale Vergadering in handen stellen. Hy wilde niet ontkennen, dat andere Gewesten het woord *afzonderlyk* in den zin door VAN MARLE daar aan gegeeven, hadden opgevat; doch *Holland* en *Utrecht* in den door hem voorgestelden. Hy liet zich in tot een breed vertoog van de ongerymde gevolgen, uit het tegenovergestelde begrip voortvloeijende, en durfde voorspellen, dat de verwerping der Staatsregeling daar van het gevolg zou weezen. Hy drong aan op de verklaarde en erkende Oppermagt des *Bataafschen* Volks, die één en onverdeeld zynde, bovenal in de Bestemming éener Staatsregelinge moest gekend worden.

Voorstanders

Tegen deeze wederspreekers van VAN MARLE verhief zich, met veel vertrouwens,

wens, JOLDENS, dien wy, met de stem van vier Gewesten, het besluit, 'er zal eene *Nationaale* Vergadering zyn, hoorden opmaken. Ten dien dage hadt hy voor *Overyssel* daar voor gestemd, in de vaste veronderstelling, dat de Staatsregeling, in dat Gewest, *afzonderlyk* zou moesten aangenomen of verworpen worden; buiten die voorwaarde zou hy, voor dat Gewest niet hebben kunnen toetreeden. Het gevolg, dat de minderheid de meerderheid zou kunnen overstemmen, ontkende hy: dewyl de Gewesten, welke de Staatsregeling aannamen, zich by elkander zouden kunnen voegen, terwyl die ze verwierpen, afzonderlyk zouden blyven. Met vereende kragten ondersteunden DE MIST, QUEYSEN, VAN ECK en AUSTEN dit begrip. Tot nog beweerden zy, maakten de Gewesten negen vrye onafhanglyke Volken, en de letter van het Artykel hieldt duidelyk in, dat de Staatsregeling Gewestlyk moest bestemd worden. Zy voegden 'er nevens, dat de aanneemende Gewesten, de verwerpende, door alle mogelyke overreedende middelen, moesten tragten over te haalen tot de toetreeding.

EERSTE BOEK. 1797. van de afzonderlyke Gewestlyke stemming.

Het Artykel zelve, zo onderscheiden verstaan en uitgelegd, gaf stoffe tot verveelende raadpleegingen, die niet zelden in het scherpe liepen, en weinig vorderden. Ligt zal men zulks begrypen als men GEVERS de gelegenheid hoort waarneemen, om „ die Burgers Repreſentan-

Gevers zeggen wegens dit Artykel.

„ ten, welke dit Artykel zo gedecideerd „ meenen te kunnen verſtaan, dat het „ Plan *Provincialiter* moet goed- of afge- „ keurd worden, te desabuſeeren, en hier „ openlyk te verzekeren, dat hy, als Lid „ van de toenmaalige Proviſioneele Re- „ preſentanten van het Volk van *Holland*, „ door veele Leden, die toen in de Ver- „ gadering van hun Hoog Mogenden zit- „ ting hadden, hadt hooren zeggen, deeze „ Periode is voorbedagtlyk zo *intricaat* „ geſteld, en als twee handvatten hebben- „ de; doch de explicatie zal naderhand „ niet moeilyk zyn."

Beſluit tot de Gewestlyke ſtemming.

Naa veel omhaals en twistens, kwam het tot hoofdlyke ſtemming, om daar door uit te maaken, of de Vergadering begreep, dat de Stemming *Gewestlyk* dan *Nationaal* zou geſchieden? *Eén en vyftig* ſtemmen hoorde men voor het eerſte, *vyf en dertig* voor het laatſte gevoelen.

De overſtemming verworpen.

Een tweede vraagſtuk, of de Vergadering oordeelde, of 'er, by eene gedeeltlyke aanneeming en verwerping der Staatsregeling, Overſtemming van de meerderheid der Gewesten zou plaats hebben? verklaarde zich de meerderheid van *drie en vyftig* ſtemmen tegen de Overſtemming. Desgelyks bepaalde de Meerderheid, dat de opneeming der ſtemmen, niet by Grondvergaderingen, maar over de Leden dezelve uitmaakende, zou gerekend worden (*).

Be-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 184-212.

Besluiten van zo veruitzienden aart, van zulk een wydstrekkenden invloed op het al of niet invoeren eener hoogst gewenschte Staatsregeling, klonken het land door, en baarden, mogen wy het zo uitdrukken, een regen van Vervoegingen by de Nationaale Vergadering; een genoegzaam eenstemmig sterk aangedrongen Verzoek behelzende, dat, ter beslissing van dit punt, de Grondvergaderingen mogten worden opgeroepen, met eene uitdruklyk daar by gevoegde Verklaaring, dat alleen eene Staatsregeling, op de Een- en Ondeelbaarheid gegrond, zou worden aangenomen; zy vorderden, als 't ware, de intrekking van de daar tegen strydige Besluiten. — Veel viel deswegen te doen, en de oude geschillen over den zin des; ter voorige gelegenheid, in 't breede behandelde Artykels, kwamen deels weder ter baane. De Voorzitter COUPERUS merkte zeer wel op, dat, indien men te deezer gelegenheid, weder wilde uitweiden in de voorige beraadslaagingen, 'er nimmer een einde aan zou komen, waarom hy het benoemen eener Commissie voorsloeg, om na te gaan, of die Verzoekschriften een punt van overweeging konden uitmaaken? en zo ja, dan wyders haare bedenkingen op te geeven, op wat wyze en in hoe verre aan de verzoeken zou kunnen worden voldaan? Hier in nam de Vergadering genoegen; en kreegen de benoemde Representanten VAN LENNEP, GEVERS, DE KEMPENAAR, VAN MAANEN, OCKHUI-

CX. BOEK. 1797. Menigte van Verzoekschriften tegen het genomen Besluit. In handen eener Commissie.

ZEN en DE LANGE vervolgens die boven vermelde menigte van Verzoekschriften in handen (*). Eén Verzoekschrift van een tegengestelden aart, door VAN AKEN *Ha.* te *Amsterdam*, werd aan dezelfde Commissie overgegeeven (†).

Bekendmaking eener Bezending uit *Holland.*

Die eigenste Besluiten gaven gelegenheid niet alleen tot de gemelde menigte van Verzoekschriften; maar ook aanleiding tot eenen veel gerugtmakenden en veel werkzaamheids veroorzaakenden stap. Eene verschyning ter Nationaale Vergaderinge, waar reeds zo veel was voorgevallen, nooit aanschouwd, werd door den Voorzitter aangekondigd, als hy, den twaalfden van Grasmaand, de Vergadering bekend maakte, dat 'er zich dien morgen by hem vervoegd hadt de Secretaris des Provintiaalen Bestuurs van *Holland*, om, voor eene Commissie uit hetzelve, gehoor te vragen. By het voorstel ter ontvanginge, waar toe onderscheidene Leden zich geneegen betoonden, viel de vraag, of de Voorzitter ook kennis droeg van het oogmerk deezer Bezendinge? Wel hadt hy des onderzoek gedaan; doch van den Secretaris ten antwoord ontvangen, dat hy niet gelast was den inhoud des te doenen Voorstels mede te deelen.

Deeze verschynt

Ten bestemden uure verscheen de Commissie, bestaande uit de Burgers A. LOOS-

JES

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 522. 558. 632. 542. 652. 668.

(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 657 en

A. LOOSJES, PZ.
W. Kendrick, pinx. 1796.
R. Vinkeles, fecit.

JES *Pz.*, GILDEMEESTER, MOL, SONNEVILLE, BOSÉ, GLAZEKAS, PIETERSE, SCHRYVER, GEELVINK en WANNAAR. Twee Secretarissen en de Agent leidde die staatlyke bezending in; het eerstgenoemde Lid verzogt het woord, en deedt een mondeling vertoog, 't geen, schoon uitgebreid, zo om het gewigt der zaake, als den inhoud en de gevolgen, die deeze onvoorbeeldlyke stap hadt, hier geheel plaats moet vinden.

CX. BOEK. 1707. ter Vergaderinge.

Voordragt van LOOSJES.

LOOSJES sprak; „ *Burgers Representanten van het geheele Volk van Nederland!* „ Door het Provintiaal Bestuur van *Holland*, genoegzaam gereed, om, voor „ eenige weeken uit een te gaan, zyn „ Wy tot U afgevaardigd, *Nederlandsche* „ Burgers! tot U, door het Volk van „ *Nederland*, met de Hoogstgeconstitueerde Magt bekleed.

„ Waren wy niet voor dit oogenblik „ gevolmagtigd door het Provintiaal Bestuur, 't geen de Volksstem van *Nederlandsche* Burgers in *Holland* woonende, „ met eene aanzienlyke magt bekleed „ heeft, die wy egter, hoe eer hoe liever, in den schoot des Volks hoopen „ neder te leggen, wanneer de zo hartlyk verlangde Constitutie, gegrond op „ het heilig beginzel van Een- en Ondeelbaarheid, zal bekragtigd zyn door het „ *Nederlandsche* Volk — gevoelden wy „ niet, op dit oogenblik, by onze persoonlyke geringheid, de weezenlyke „ grootheid en hoogheid onzer zending,

„ nog

CX. BOEK. 1797.

„ nog groeter aandoening van ontzag zou „ deeze Commisſie bevangen.

„ Dan, Burgers Repreſentanten! ſchoon „ wy U, met al dien eerbied, dat betaa„ melyk ontzag, het geen wy U, uit hoof„ de uwer hoogere zending, ſchuldig zyn, „ als voor het oog des *Nederlandſchen* „ Volks, naderen, hoe afkeerig van alles „ wat naa *Federalisme* zweemt, nog zyn „ wy, met onze Committenten, het Pro„ vintiaal Beſtuur, door *Nederlandſche* Bur„ gers, in *Holland* woonende, met het „ Bewind over het Huishoudelyke van „ dat Gewest, door niet minder dan acht„ maal honderd duizend Zielen bekleed, „ nog heeft het Volksgedeelte van *Neder„ land*, dat op *Hollandſchen* bodem woont, „ tot behartiging van veele van deszelfs „ tederſte belangen, ons en onze Com„ mittenten gevolmagtigd. De volkryk„ ſte, wat ſchroomen wy het te zeggen, „ de in veele deelen belangrykſte Provin„ tie van dit Gemeenebest, heeft ons vee„ le van haare duurſte belangen bevolen.

„ Wy komen dit ziet, dit gevoelt Gy, „ Burgers Repreſentanten! uit de plegtige „ wyze, waar op wy U naderen, tot U, „ met eene Commisſie van het uiterſte „ gewigt, en om niet alleen voor U, en „ de *Nederlandſche* Natie; maar voor ge„ heel *Europa*, ja misſchien, zo verre op „ deezen Aardbol, de naam van *Neder„ land* genoemd wordt, op de agtbaarſte „ en tevens nadruklykſte wyze, kennis „ geeven van een Decreet, waar toe onze

„ Com-

„ Committenten, als *Nederlandſche* Bur- ex.
„ gers, door het Volk van *Holland*, als BOEK.
„ byzondere Provintiaale Beſtuurders aan- ——
„ geſteld, niet dan naa ryp beraad, op 1797.
„ gisteren, gekomen zyn. Met die ge-
„ maatigde beſcheidenheid zullen wy ſpree-
„ ken, welke Geconſtitueerde Magten el-
„ kander ſchuldig zyn; maar zonder eeni-
„ ge agterhoudenheid, met die oude *Hol-*
„ *landſche* rondborstigheid, waar toe onze
„ gewigtige Zending ons veroorlooft, en
„ waar toe onze pligt ons noopt.

„ Treeden wy dan nu, zonder eenigen
„ omweg, ter zaake.

„ Gy weet, Burgers Repreſentanten!
„ geheel het Volk van *Nederland*, in mas-
„ ſa uwe Committenten, weet met wel-
„ ken yver het weldenkend gedeelte van
„ hun, die den grond deezer Provintie
„ bewoonen, en met hun de Proviſioneele
„ Repreſentanten, onze voorgangers,
„ getragt hebben, om alle Inwoonders van
„ *Nederland* tot één eenig Volk te vereenigen, door het daarſtellen eener Vergadering, het geheele Volk vertegenwoordigende, en tevens gelast met het
„ Ontwerp eener Staatsregeling voor hetzelve te vervaardigen, en vervolgens
„ ter goed- of afkeuring aan te bieden.

„ Dat de Registers van *Hollands* Vergadering getuigen van de onvermoeide
„ poogingen tot bereiking van dit oogmerk, door kundige Mannen aangewend. Dat het beſluit van de Staaten
„ Generaal van den zestienden Februa-

„ ry

CL. BOEK. 1797.

„ ry MDCCXCV; dat de mededeeling daar
„ van aan het *Fransche* Gouvernement,
„ dat de officieele bekendmaaking aan alle
„ vreeme Hoven, met welke de Republiek
„ in eenige vriendschaplyke betrekking
„ stondt; dat de merkwaardige Publikatie
„ van den vierden Maart MDCCXCV getui-
„ gen. In alle deeze is de Oppermagt
„ des geheelen *Nederlandschen* Volks open-
„ lyk erkend.

„ Allen waren zo veele gewrogten van
„ hunnen kragtdaadigen invloed, en ten
„ laatsten werden hunne poogingen met
„ dit gelukkig gevolg bekroond, dat aan
„ de Oppermagt des Volks van *Neder-*
„ *land*, by het daarstellen eener Natio-
„ naale Vergadering, door alle Inwoon-
„ ders van dit Gemeenebest, in hunne
„ Grondvergaderingen, de luisterrykste
„ hulde werd toegebragt.

„ Allen immers, die van hun onver-
„ vreemdbaar Regt aldaar hebben gebruik
„ gemaakt, allen verklaarden daar plegtig
„ voor wettig te houden alle zodanige
„ Regeeringsvorm, welke gegrond is op
„ de Oppermagt des geheelen Volks; al-
„ len zwoeren zy dus, door deeze Ver-
„ klaaring, alle Provintiaale, Stedelyke
„ of Plaatslyke Oppermagten af; zy ver-
„ koozen Vertegenwoordigers, niet ver-
„ kiesbaar alleen uit het District hunner
„ Inwooninge; maar over de geheele Re-
„ publiek.

„ En, Gy, door die keuze hunne Ver-
„ tegenwoordigers geworden, Gy, Bur-
„ gers

„ gers Representanten! (duidt het ons niet ten kwade dat wy U zulks herinneren,) Gy verklaarde ook voor een Alwetend God, U te houden voor wettig verkoozen Representanten van het Volk van *Nederland*, en wel aan 't zelve alleen U te verbinden; de gronden, waar op de Nationaale Vergadering byeengeroepen is, getrouwlyk te zullen aankleeven, en eindelyk gehouw en getrouw te zullen zyn aan de Oppermagt des gehaelen Volks — en welke? welke waren deeze gronden? Geene andere, dan dat de Leden deezer door het Volk van *Nederland* verkoorene Vergadering in de hun aanbevolene werkzaamheden, zich zelven zullen moeten aanmerken, en door allen en een iegelyk moeten worden aangemerkt, alle *byzondere Provintiaale* betrekkingen, te hebben verlooren, en niet als Gecommitteerden van *éene Provintie in 't byzonder*; maar als Representanten van *het geheele Bataafsche Volk*; benevens zo veele andere bepaalingen in het Reglement tot byeenroeping en werkzaamheden der Nationaale Vergadering, te vinden, te breedvoerig om hier allen te worden aangewoerd.

CX. BOEK. 1797.

„ Waar uit van zelve en onbetwistbaar „ voortvloeit het besluit van afstand van „ alle gedeeltlyke Oppermagt. Daar het „ niet mogelyk is, dat verlichte, kundige „ en doorzigtige Mannen zich ter goeder „ trouwe, het denkbeeld konden vormen

„ van

ste. BOEK. 1797.

„ van een Oppermagt, die te gelyk by
„ het geheel en deszelfs deelen beſtaat,
„ noch de uitoefening der Oppermagt
„ door dezelfde Leden eener Maatſchap-
„ pye, op verſchillende wyze.

„ Wel is waar, dat, geduurende de
„ Tusſchenregeering deezer Nationaale
„ Vergadering, aan de Provintiaale Beſtuu-
„ ren, by Art. 100 en 101 van het ge-
„ melde Reglement, is overgelaaten, de
„ Adminiſtratie van het Huishoudelyke
„ der byzondere Gewesten; dan dit geldt
„ ook alleen de werkzaamheden der Ge-
„ conſtitueerde Magten, geduurende dit
„ Tusſchenbeſtuur, en hier door kan nim-
„ mer verſtaan worden, in eenige deelen,
„ te zyn gederogeerd aan het Regt des
„ geheelen Volks van *Nederland*, om in
„ de goed- of afkeuring eener algemeene
„ Maatſchappyelyke Wet, deszelfs Opper-
„ magt uit te oefenen. En deeze gewig-
„ tigſte aller Volks-daaden, behoort zo
„ zeker en onafſcheidbaar tot de vooraf
„ zo plegtig erkende Oppermagt des ge-
„ heelen Volks, dat, noch de Nationaale
„ Vergadering, noch eenige Geconſtitueer-
„ de Magt, daar in, door Beſluiten of
„ Daaden eenige verandering (het zy met
„ eerbied gezegd,) kunnen of mogen te
„ wege brengen.

„ Nogthans heeft een tegenovergeſteld
„ gevoelen, tegen verwagting, de over-
„ hand verkreegen in uwe Vergadering,
„ Burgers Repreſentanten! een begrip,
„ (het zy met allen eerbied gezegd,) dat

„ regt-

„ regtſtreeks tot het *Federalisme*, en daar door, tot de elendigſte rampen (onzes agtens) leidt. CH. BOEK.

„ Daar nu, uit alle de Registers van de Proviſioneele Repreſentanten blykt, en de algemeene wil des Volks zich in deezen ten duidelykſten heeft aan den dag gelegd, dat zy, met afſtand van *alle voorige Betrekkingen*, *een Nieuw Maatſchappelyk Verdrag*, niet meer tuſſchen *Negen onderſcheiden Volken*, maar van één Ondeelbaar Volk, uit alle Inwoonders der Republiek beſtaande, verlangden. 1797.

„ Daar uit de gemelde Registers, en byzonder uit het geen in dezelve betrekking heeft tot de wyze, waar op de Oppermagt des *Nederlandſchen* Volks, in de goed- of afkeuring van het Ontwerp der Conſtitutie, zou worden uitgeoefend, ten duidelykſten het oogmerk onzer Voorgangeren blykt, dat zulks niet *Gewestlyk*, volgens de oude wyze van Stemming, maar door de Meerderheid van het *geheele Nederlandſche* Volk, als een ondeelbaar Volk, zou geſchieden, en dat zelfs, toen zommige Bondgenooten, onder anderen op de plaatzing van het woord *afzonderlyk*, in het 108 Art. van het Reglement, over de goed- of afkeuring handelende, aandrongen, en de uitlegging van welk woord het genoemde Decreet van elf Maart heeft ten gevolge gehad, zy toen verſtaan hebben, dat de zin en meening

ek. „ van dat woord, daar ter plaatze, met
BOEK. „ hun duidelyk aan den dag gelegd oog-
„ merk niet ſtrydig was. Immers is, by
1797. „ hun conſent tot het meergemelde Re-
„ glement, en dus ook tot het in het
„ 108 Art. geplaatſte woord *afzonderlyk*,
„ op den zestienden November MDCCXCV,
„ ter Vergadering van de Staaten Generaal,
„ verklaard geworden, dat zy vooral met
„ het uiterſte genoegen hadden gezien,
„ dat, hoe zeer het vyfde Hoofdſtuk van
„ dat Reglement, betreffende de werk-
„ zaamheden van de Conventie (van welk
„ Hoofdſtuk het 108 Art. een gedeelte
„ uitmaakt,) het minst ſcheen overeen te
„ komen, met haar eigen Plan op den
„ acht en twintigſten July laatstl. by hun
„ Hoog Mogenden overgebragt, betzelve
„ nogthans niet kon geagt worden onbe-
„ ſtaanbaar te zyn, met de bedoeling van
„ het Decreet van *Holland*, gedagtekend
„ vyftien October laatstl., waar by deeze
„ Vergadering vaſtſtelde, nimmer tot eene
„ Nationaale Vergadering te zullen beſlui-
„ ten, dan welke gegrond zou zyn op
„ de Populatie; en door welke geene Pro-
„ vintiaale Souveraiiniteit, maar wel een
„ Huishoudelyk Beſtuur, in de reſpective
„ Provintien zou overblyven, en welke
„ bedoeling geen ander kan zyn, dan het
„ vervallen van dat alles der Provintiaale
„ Souveraiiniteit, het welk maar eenig be-
„ let of entrave aan de hooge werkzaam-
„ heden der Nationaale Conventie zou
„ kunnen toebrengen. Dat zy, Proviſio-

„ nee-

„ neele Reprefentanten, deeze twee be- CI.
„ ginzelen, in het gemelde Concept Re- BOEK.
„ glement aangenomen ziende, voor het ——.
„ overige volkomen inſtemmen, dat het 1797.
„ de pligt is der reſpective Bondgenoo-
„ ten om van hunne byzondere gevoelens
„ alles op te offeren *waar door de geheele*
„ *Staat, of de beginzelen van onze gezegende*
„ *Revolutie, zelve niet in gevaar raake.*

„ Dat ook, buiten dit ſtellig bewys
„ van den zin, welke door onze Voor-
„ gangers, aan het 108 Art., zo als het-
„ zelve in het Reglement voorkomt, is
„ gehegt, niet te vermoeden zou zyn, dat
„ zy zo verre hun pligt zouden hebben
„ vergeeten, dat zy, by de toetreeding
„ tot het Reglement voor de Nationaale
„ Vergadering, in de wyze van ſtemming
„ over de aanſtaande Conſtitutie, de ſtem
„ van ruim 800,000 Leden der Maat-
„ ſchappy zouden durven gelykſtellen met
„ nog geen 40,000 Leden van dezelve.

„ Daar, eindelyk Burgers Repreſentan-
„ ten! en dit doet ten deezen alles af,
„ door de Staaten Generaal, en dus door
„ de gezamenlyke Bondgenooten zelve,
„ in derzelver altoos gedenkwaardige Pro-
„ clamatie van den negentienden February
„ MDCCXCVI, waar by aan het *Nederland-*
„ *ſche* Volk de bewilliging van *alle* de
„ Bondgenooten in het meergenoemde Re-
„ glement, en den dag van de byeen-
„ komst van de Nationaale Vergadering,
„ als mede het uiteengaan van hunne Ver-
„ gadering plegtig is bekend gemaakt,

CL. BOEK. 1797.

„ met zo veele woorden is gezegd, dat, „ volgens hetzelve Reglement eene Alge„ meene Nationaale Vergadering zou daar„ gesteld en in werking gebragt worden, „ ter bestuuring der Bondgenootschaplyke „ zaaken, mitsgaders om te maaken een „ Plan van Constitutie voor de geheele „ Republiek, *welke aan de goed- of afkeu„ ring der Nederlandsche Natie zou worden „ onderworpen.*

„ En verder, dat ook thans de Natie „ zich eindelyk eens volkomen en met „ de daad zal gerepresenteerd vinden, „ door eene Vergadering by haar zelve „ verkoozen, en effectivelyk met haar „ vertrouwen vereerd, het geen nooit aan „ onze Voorouders heeft mogen gebeu„ ren. Terwyl men, uit dien hoofde, niet „ alleen met grond een zodanig Plan van „ Constitutie, *onder Approbatie van het „ gansche Volk* verwagten kan, als geschikt „ zal zyn om deszelfs geluk op eenen „ vasten voet te regelen en te vestigen. — „ En door deeze openlyke verklaaring, „ de duisterheid, welke door de plaatzing „ van het woord *afzonderlyk* in het 108 „ Art. mogt te vinden zyn, geheel en op „ de volledigste wyze, is weggenomen.

„ Zo kan, uit dat alles, geen ander be„ sluit worden opgemaakt, dan dat het „ woord *afzonderlyk* in het 108 Art. „ by de periode, over de goed- of af„ keuring der Constitutie voorkomen„ de, geene andere betekenis heeft, of „ kan hebben, dan dat het Plan van Con-

„ sti-

„ ſtitutie aan de Hoogstgeconſtitueerde
„ Magten in de reſpective Gewesten zal
„ worden toegezonden; ten einde ieder
„ van dezelve *afzonderlyk* door het Volk
„ te worden onderzogt en goed- of afge-
„ keurd. En dat het Reſultaat van dee-
„ ze Stemming des *Nederlandſchen* Volks,
„ in ieder Gewest *afzonderlyk* tot ſtand
„ gebragt, aan de Nationaale Vergadering
„ zal worden toegezonden, om daar uit
„ het Beſluit deszelven Volks, by wettige
„ meerderheid van haare Leden, op te
„ maaken en af te kondigen.

CK. BOEK. 1797.

„ En uit welk Beſluit dan van zelve
„ volgt, dat het gemelde Decreet van den
„ elfden Maart laatſtl. is ſtrydig met het
„ oogmerk der Proviſioneele Repreſentan-
„ ten, onze Voorgangers; ſtrydig met dat
„ der Staaten Generaal, en dus van alle
„ Bondgenooten; ſtrydig met dat van het
„ geheel *Nederlandſche* Volk zelve, in de
„ daarſtelling der Nationaale Vergadering
„ aan den dag gelegd — en eindelyk ſtry-
„ dig met den gezonden zin en meening
„ van het 108 Art. des Reglements zel-
„ ve, en dat derhalven het gemelde De-
„ creet door de Nationaale Vergadering,
„ volgens ons inzien, niet konde wor-
„ den genomen.

„ En, in de daad, wanneer wy nog
„ een oogenblik zullen ſtilſtaan, by het
„ tweede gedeelte van dat Decreet, waar
„ by bepaald is, dat, in de goed- of af-
„ keuring der Conſtitutie, de Meerderheid
„ de Minderheid niet zal mogen overſtem-

ex. BOEK. 1797.

„ men, dan moeten wy onze verwonde-
„ ring betuigen, Burgers Repreſentanten!
„ hoe Gy, die in andere gevallen U zo
„ precies, en zo angſtvallig aan de Let-
„ ter van het Reglement tot derzelver
„ werkzaamheden, hebt gehouden, in dit
„ Beſluit, (wy zeggen rondborſtig, doch
„ tevens beſcheiden ons gevoelen,) tegen
„ de letter van het 143 Art., onzes in-
„ ziens, hebt kunnen handelen.

„ Wy bidden U, hoe is het met den
„ inhoud van hetzelve Artykel overeen
„ te brengen, dat ſlegts één Provintie,
„ de Conſtitutie aanneemende, dezelve in
„ den haaren zou kunnen invoeren, en
„ daar door de Byeenroeping eener Twee-
„ de Nationaale Vergadering verhinderen,
„ die, ingevolge van dat zelfde Artykel,
„ moet byeenkomen, als de Conſtitutie
„ aan het Volk voorgedraagen, door het-
„ zelve niet is aangenomen; en waar toe
„ zelfs het Volk, zo dat geval plaats
„ mogt grypen, reeds in voorraad is op-
„ geroepen.

„ En, Burgers Repreſentanten! kunt
„ gy de hevigheid der botzingen, de ge-
„ weldige ſcheuringen, de eindelooze ver-
„ warringen, hier uit voortvloeijende,
„ berekenen? Wat zal 'er, zo eens vier
„ of vyf Provintien de Conſtitutie aannee-
„ men — wat zal 'er van het Leger, van
„ de Vloot, 's Lands Magazynen, de
„ Volkplantingen van den Staat worden?
„ Aan wie zullen zy toebehooren? Tot
„ wie zullen de Generaliteits Schulden

„ wor-

„ worden overgebragt? en hoe zal 't voor CE.
„ de afbetaaling van de by Alliantie aan BORK.
„ *Frankryk* toegezegde Millioenen gezorgd ——
„ worden? wat van ons Politiek Beſtaan, 1797.
„ met betrekking tot de *Franſche* Repu-
„ bliek, wat tot alle vreemde Mogen-
„ heden worden?

„ Alle deeze redenen hebben met zulk
„ eenen aandrang op onze harten ge-
„ werkt, dat wy ons verpligt rekenen,
„ om, op de nadrukkelykſte en plegtigſte
„ wyze, voor het oog van het Volk van
„ *Nederland* te verzoeken, dat uw De-
„ creet van den elfden Maart, ingetrok-
„ ken en buiten kragt geſteld worde.

„ Ja Burgers Repreſentanten! Vaders
„ des geheelen *Nederlandſchen* Volks! —
„ ſtelt een Decreet buiten kragt, welks
„ gevolgen wy zo doodlyk voor ons be-
„ ſtaan als een Volk beſchouwen. ——
„ Gevolgen, die wy verre, zeer verre
„ zyn, aan eenig Lid deezer aanzienlyke
„ Vergaderinge, als door de toetreeding
„ tot het neemen van dat Decreet be-
„ doeld, voor te ſtellen; — ſtelt een De-
„ creet buiten kragt, 't geen, buiten uwe
„ bedoelingen, een toorts van tweedragt
„ zal ontſteeken, die het klein overſchot
„ van ons Maatſchappelyk geluk zal ver-
„ teeren.

„ Stelt een Decreet buiten kragt, dat,
„ naar ons inzien, aan het trotsch en
„ vyandig *Brittanje* de handen ruim zal
„ geeven om zelfs de weinige bloezem-
„ knoppen van hoop op herſtel op onzen

CX. BOEK. 1797.

„ Koophandel en Zeevaard voor eeuwig
„ af te ſnyden.

„ Stelt een Decreet buiten kragt, dat
„ aan den gevlugten Stadhouder den weg
„ zou kunnen baanen om binnen deeze
„ Republiek weder te keeren; wanneer
„ losgelaaten wraakzugt tooneelen zou aan-
„ richten, welker voorſtelling ieder ge-
„ voelige ziel doet yzen.

„ Stelt een Decreet buiten kragt, dat,
„ uws ondanks, misſchien de deur ont-
„ ſluiten zou voor alle de rampen en ver-
„ woestingen van eenen Burgerkryg, die
„ van het wel eer gelukkigst Volk van
„ den Aardbodem, een hoop van zwer-
„ vende elendigen maaken zal, wel ras
„ van de lyst der Volken uitgedelgd.

„ Eindelyk, Burgers Repreſentanten!
„ ſtelt een Decreet buiten kragt, dat door
„ alle die akeligheden heenen, ſtrekken
„ kan om dit Vaderland, doorweekt van
„ het bloed der beste Burgers, in den ys-
„ lykſten Burgerkryg geplengd, te doen
„ wegzinken in het hart der golven: waar
„ tegen wy, met zo veel kunst en vlyt,
„ ten kosten van onberekenbaare ſchat-
„ ten, het ons, om onze Vryheid, zo
„ dierbaar brokje gronds, beſchermd heb-
„ ben.

„ Dat zo dierbaar brokje gronds, nog
„ een wonder in het oog der Vreemde-
„ lingen, nog, ondanks het heerschzug-
„ tig *Engeland*, de Wiſſelbank van *Eura-*
„ *pa*; nog de Koornſchuur der Wereld;
„ nog, niettegenſtaande onze rampen, van

„ ge-

„ gewigt in de ſchaal van Staatkunde en Cz.
„ Koophandel! — dat zou een buit wor- BOEK.
„ den der golven!

— „ Burgers Repreſentanten! Vaders des 1797.
„ Volks! krimpen uwe harten niet in
„ een, als Gy U de gevolgen van het
„ meergenoemd Decreet alleen als moge-
„ lykheden voorſtelt, als Gy uwe oogen
„ vestigt op dat Tafereel, het geen wy
„ U met zidderende handen, en bykans
„ ſchreiende oogen, maalden.

„ Geeft dan gehoor, bidden wy U,
„ aan onze ſtem, en herroept een De-
„ creet, waar door gy een edelmoedig
„ blyk uwer menſchlyke feilbaarheid gee-
„ ven zult, die gy meermaalen gereedlyk
„ beleden hebt.

„ Wy kunnen, wy mogen niet eindi-
„ gen, zonder U, ten nadruklykſten be-
„ tuigd te hebben, dat het Provintiaal
„ Beſtuur van *Holland* geenzins zich in
„ wil laaten over het Plan van Conſtitu-
„ tie zelve, die aan het Volk ter goed-
„ of afkeuring zal worden voorgelegd,
„ voor zo verre het thans door uwe Ver-
„ gadering is tot ſtand gebragt — Neen,
„ Burgers Repreſentanten! wy hebben
„ een afkeer om te anticipeeren op de
„ vrye Stem des *Nederlandſchen* Volks.

„ Ziet daar, *Nederlandſche* Medebur-
„ gers! onzen last van het Provintiaal Be-
„ ſtuur van *Holland* volbragt — Eindi-
„ gende, bidden wy U, by alles wat
„ goed en heilig, dierbaar of groot is;
„ bidden wy U by den Eed, dien gy

en. BOEK. 1796.

„ den Almagtigen tot heil des Vaderlands
„ gedaan hebt, voorkomt de scheuring
„ deezer Republiek, — voorkomt Uw —
„ voorkomt Ons allerhoogst onheil —
„ een Burgerkryg!"

Hoe beantwoord door COUPERUS.

Dit stuk, met zo veel klems van taal, met een steeds aanwakkerend vuur des Spreekers, voorgedraagen, wekte de scherpluisterende aandagt der Vergaderinge, opgetoogen door de onverwagte staatlyke verschyning deezer Bezendinge, en vertoorzaakte kennelyke zigtbaare verschillende aandoeningen by de Leden. Het werd van de Gaanderyen toegejuicht.

't Verlangen om 's Voorzitters antwoord te hooren, werd onmiddelyk voldaan, wanneer de Woordvoerder uit naam van *Holland*, in een voor hem geplaatsten armstoel gezeten was, de Voorzitter COUPERUS der Bezending te gemoet voerde;

„ *Burgers Gecommitteerden uit het Provin-*
„ *tiaal Bestuur van Holland!* Het kan
„ der Nationaale Vergaderinge, represen-
„ teerende het geheele Volk van *Neder-*
„ *land*, niet anders dan aangenaam zyn,
„ wanneer zy, in de Bestuurders van het
„ *Hollandsch* Gewest mag bespeuren, die
„ trekken van warme Vaderlandsliefde,
„ welke den vryen Burger kenschetzen,
„ en die ik meen te moeten beschouwen
„ als den oorsprong waar uit uwe be-
„ zorgdheid en poogingen voortvloeijen,
„ om eindelyk een altyd onzeker en wan-
„ kelend Tusschenbestuur te doen plaats
„ maaken voor eene vaste Staatsregeling,

„ die,

„ dis, gelyk wy durven hoopen, het duur- ca.
„ zaam geluk van ons door ſchok op BORK.
„ ſchok geſlingerd Gemeenebest op on- ——
„ wrikbaare grondſlagen, zal vestigen. 1797.

„ Voor zo verre, Burgers Gecommit-
„ teerden! als deeze Vaderlandsliefde en
„ bezorgdheid in Ulieder Voorſtel door-
„ ſtraalen, zal hetzelve ook zeker de
„ goedkeuring van elk welgeplaatst hart
„ wegdraagen! —— Wat my betreft, ik
„ zal, ingevolge van myn pligt, het goed-
„ vinden der Vergaderinge daar op in-
„ neemen; en, als haar tydlyke Voorzit-
„ ter, durf ik *Ul.* verzekeren, dat zy
„ 's Volks Oppermagt erkennende, en ge-
„ trouw aan de gelofte, welke haare Le-
„ den, by het aanvaarden hunner Bedie-
„ ning, hebben afgelegd, het waar geluk
„ van het geheele *Bataafſche* Volk ſteeds
„ zal blyven beſchouwen als den toets-
„ ſteen, waar aan zy zo wel alle haare
„ handelingen, als dit Voorſtel moet be-
„ proeven! en dat zy dit geluk, en ook
„ dit geluk alleen, voor het richtſnoer
„ houdt, waar naar zy haar beſluit zal
„ regelen.

„ Brengt, Burgers Gecommitteerden!
„ onze welmeenende wenſchen over de
„ perſoonen en raadſlagen van *Hollands*
„ Beſtuurderen ter kenniſe van uwe Com-
„ mittenten; laat belanglooze en verlichte
„ liefde voor Vaderland en Vryheid, in
„ alle hunne werkzaamheden uitblinken;
„ laaten wy allen het heil van het *Ba-*
„ *taafſch* Gemeenebest, met vereende poo-

gin-

ex. BOEK. 1797.

„ gingen tragten te bevorderen, zo zullen „ zy, — zo zullen wy, het best aan onzen duuren pligt voldoen; en beantwoordt zomtyds de uitkomst al niet aan „ onze verwaging, dan zal egter de bewustheid van wel te hebben gehandeld, „ ons met een kalm geweeten, de naderende Eeuwigheid gerust te gemoete „ doen treeden. — Ik bied U de eer der „ Zittinge aan (*)."

Afloop deezer Bezendinge.

Van dit aanbod bediende zich de Bezending niet; by monde van haaren Spreeker, te verſtaan geevende, van die Eere geen gebruik te kunnen maaken: dewyl gewigtige werkzaamheden hun ter Vergaderinge van het Provintiaal Beſtuur terug riepen. Naa een afſcheidswensch, dat de werkzaamheden der Vergaderinge ſteeds tot heil des *geheelen Volks van Nederland* mogten ſtrekken, verliet zy de Vergaderzaal, uitgeleid door de Secretariſen van den Agent.

Naa het hervatten der beraadſlaagingen, door deeze tuſſchenkomst afgebrooken, bragt de Voorzitter in overweeging, dat, daar de Voordragt des Provintiaalen Beſtuurs van *Holland* dezelfde ſtrekking hadt als een aantal Verzoekſchriften, dit ſtuk gevoeglyk in dezelfde handen zou kunnen geſteld worden. Dit vondt goedkeuring, zo ook het voorſtel om de Aanſpraak en het Antwoord te doen drukken.

Niet

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 617. 621—626.

Niet genoeg oordeelde het Provintiaal Beſtuur van *Holland* deezen buitengewoonen ſtap gedaan, en met die rondheid en ſterkte tot de Vertegenwoordigers des geheelen *Nederlandſchen* Volks geſprooken te hebben. Onder geleide van eenen Brieve ontvingen de Gewesten deeze Aanſpraak. Kortlyk verdient opgegeeven te worden, welk eene uitwerking zulks by dezelve baarde. CX. BOEK. 1797. De Aanſpraak aan de Gewesten verzonden.

Overyſſel marde niet, met des aan de Nationaale Vergadering te ſchryven. By de verklaaring, dat het Provintiaal Beſtuur van dat Gewest nimmer zou gedoogen, dat het Plan van Staatsregeling, op eene andere wyze, dan by het Beſluit bepaald was, den Volke zou worden voorgedraagen, voegden zy; „ dat zy hier in „ de taal van hun hart en die der waar„ heid ſpraaken, en nimmer door kun„ ſtige uitdrukkingen, of afgeperkte pe„ riodes, de ongepermitteerde toejuichin„ gen der Tribunes, hadden afgeperst; „ en het ook niet zouden dulden, dat „ door een grooter, uitgeſtrekter, volk„ ryker of magtiger Provintie, de klein„ dere zouden worden overheerd, of de „ Inwoonders als ſchapen ter ſlagtbank „ worden gebragt." Ten ſlot wenſchende, „ dat de Vergadering dit haar De„ creet zou handhaaven, zich door geene „ bedreigingen zou laaten vervaard maa„ ken, of zich door geen buitenlandſchen „ invloed doen beſtuuren (*). *Overyſſels* gevoelen hierover.

Het

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 674.

CX BOEK. 1797.

Het Provintiaal Beſtuur 's Lands van *Utrecht*, van *Hollands* ſtap en *Overyſels* ſchryven verſtendigd, keurde beiden af, als ongepaste handelingen voor de Gewesten. Zy rekenden, als Gewestlyk Beſtuur, uit zich zelven, zich niet bevoegd om tot intrekking van het bewuste Beſluit, ter Nationaale Vergadering eenige pooging te doen; maar zy deeden zulks op verzoek en ſterken aandrang van een zeer groot aantal hunner weldenkende Burgeren, wier Verzoekſchriften tot verandering of intrekking des Beſluits zy ten ſterkſten onderſchraagden (*).

Utrechts denkbeeld.

Friesland gevoelen.

Wydluftig en ſterk was het ſchryven des Provintiaalen Beſtuurs van *Friesland*. *Hollands* gehoudene handelwyze en voordragt werden niet alleen hoogstgoedgekeurd; maar met veele byvoegzelen geſtaafd. — De *Frieſche* Repreſentanten ter Vergadering tegenwoordig C. L. VAN BEYMA en GORTER oordeelden deezen ſtap huns Gewestlyken Beſtuurs eer welmeenend dan voorzigtig en regtmaatig; zy zagen denzelven aan, als inbreuk maakende op het Artykel, volgens 't welk het aan de Gewestlyke Beſtuuren niet vry ſtondt zich te mengen in zaaken der Nationaale Vergadering opgedraagen. Op deezen grond wilden zy den Brief van *Friesland*, met die van *Overyſel* en den *Lande van Utrecht*, buiten overweeging geſteld hebben; doch die

(*) *Dageerk. der Nat. Verg.* V. D. bl. 296.

die Brief werd met de andere aan dezelfde Commissie aanbevolen (*). CK. BORK.

Zo sterk een steun *Holland* in *Friesland* vondt, zo zeer viel *Stad en Lande* de intrekking des Besluits tegen, ten kragtigste aanmaanende om 't zelve vol te houden, en *Holland* te beweegen om af te zien van den gedaanen eisch (†). 1797. *Stad en Lande's* begrip.

Bataafsch Brabant drong het vasthouden des genomen Besluits aan, en toonde nog verre af te weezen van het omhelzen der Een- en Ondeelbaarheid. — In *Drenthe* hadt men, op het aanschryven van *Holland* eene buitengewoone Vergadering belegd, waar op men begreep, dat het Volk van *Drenthe*, als Souverain in 't zyne, tot de byeenroeping der Nationaale Vergadering gestemd hebbende, ook als Souverain in de aanneeming der Staatsregeling, moest blyven handelen, dit stuk stondt ter gewestlyke beslissing (§). Wat *Bataafsch Brabant* en *Drenthe* gevoelde.

Deeze wel te wagtene tegenwind, uit de oorden van de meeste Gewesten opwaaijende, bragt *Holland* niet van streek. Ten blyke daar van diende een sterke Brief, deels ingericht ter wederspreekinge van *Overyssels* schampere taal, deels strekkende om niet alleen het vasthouden aan het ter Vergadering verklaarde nogmaals te betuigen; maar het Provintiaal Bestuur van *Holland* kwam een slap nader, met zo vee- *Holland* dringt het stuk by eene Brieve aan.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 807—811.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 887.
(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 1124. 1158.

CH. BOEK. 1797.

veele woorden de Nationaale Vergadering aanſchryvende, „ dat zy als Mannen van „ Eer, en gedagtig aan hun duurgezwoo„ ren Eed, om de belangen van dat ge„ deelte des *Bataafſchen* Volks, dat zy „ vertegenwoordigden, voor te ſtaan en „ te behartigen, nimmer de hand zouden „ leenen, om een Ontwerp van Conſti„ tutie aan de Ingezetenen van *Holland* „ voor te leggen, dan waar omtrent de „ Stemming door *geheel het Bataafſche Volk* „ in berekening werd gebragt, en de be„ ſlisſing over de *al* of *niet* aanneeming „ van 't zelve Ontwerp aan de Meerder„ heid van het geheele *Bataafſche Volk*, „ zonder de Gewesten in aanmerking te „ neemen, werd overgelaaten."

Woordlyk voegden zy 'er ten ſlot by; „ Wy vermeenen niet onverſchillig te „ kunnen aanzien, dat de Regten van „ een zo aanzienlyk deel des *Bataafſchen* „ Volks worden verkort, tegen den zo „ uitdruklyk verklaarden wil van 't zelve; „ het welk aan *Ul.* door menigvuldige „ Verzoekſchriften (*) van Ingezetenen „ van dit Gewest, tot intrekking van het „ bewuste Decreet is gebleeken: zo zelfs „ dat niet meer dan één enkel *Hollandsch* „ Burger (†), zonder tot hier toe zo „ ver-

(*) Derzelver getal beliep meer dan drie honderd.

(†) Zie hier boven bl. 25. Ten dage van het uitbrengen des Verſlags op *Hollands* Voorſtel en de Verzoekſchriften kwam ter Vergaderinge een Adres door verſcheide Burgers uit *Amſterdam* geteekend, een Verzoek inhoudende, dat de Vergadering geen

agt

„ verre ons bewust is, van iemand der *Hollandſche* Ingezetenen gevolgd te zyn, „ zich ten tegendeele aan Ul. Vergadering „ heeft vervoegd; daar in tegendeel ver- „ ſcheide Burgers van *Overyſſel* getoond „ hebben, zo éénſtemmig met derzelver „ Hoogstgeconſtitueerde Magt niet te den- „ ken. — Wy laaten ons als nog op „ uwe Wysheid en Regtvaardigheid, en „ verwagten, dat Gyl. by nader overwee- „ ging van het te meermaalen genoemde „ Decreet, moeds genoeg zult bezitten „ om hetzelve in te trekken, en zodanig „ een Decreet te neemen als waar by de „ Gelykheid in Regten, ook ten dee- „ zen opzigte, ongeſchonden wordt be- „ waard (*)."

CX. BOEK. 1797.

Zeeland ſchynt op dit ſtuk gezweegen te hebben, en van *Gelderland* bekwam de Nationaale Vergadering des geen ſchryvens dan op den dag der uitbrenginge des Verſlags op alle de Stukken dit Gewestlyk verſchil betreffende. Hoe zeer *Hollands* gedrag door de Vertegenwoordigers des Volks van *Gelderland* gewraakt werd, en zy voorgaven, „ dat het hun weinig „ moeite zou kosten het door *Hollands* „ Gecommitteerden kunſtig geſchetſte ta- „ fereel, met ronde *Gelderſche* woorden, „ om te keeren," hoewel zy zich aan het ver-

Gelderland over den ſtap van *Holland* niet eenſtemmig.

agt zou ſlaan op de Voordragt van *Holland*, of op de daar mede eenſtemmige Verzoekſchriften. *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 1134.

(*) *Dagverh der Nat. Verg.* IV. D. bl. 1030.

CL. BOEK. 1797.

verklaarde Beſluit vasthielden, een geen daar tegen aanloopend verklaarden te zullen eerbiedigen, kwam, dien eigen ſtond, ter tafel een Brief van het Kwartier van *Nymegen*, met berigt, dat het bovenſtaand Gewestlyk Beſluit ſlegts met *Twee Kwartieren* was genomen, tegen wil en dank, en onder tegenverklaaring, van het *derde Kwartier*, 't welk van oordeel geweest was, dat het Gewestlyk Beſtuur niet bevoegd was zich in deeze zaak te mengen (*).

Ingediend Verſlag op dit onderwerp.

Het leedt tot den twee en twintigſten van Bloeimaand eer het Verſlag, op dit hoe langs hoe neteliger geworden ſtuk, ter Vergaderinge werd uitgebragt. Gewesten tegen Gewesten aangekant, Gewesten in zich zelven niet eenſtemmig, en de ſterkst mogelyke ſtrydige verzekeringen van een en ander Gewest. — Voldoende redenen van verſchooning, wegens dit verwyl op een *ſpoedig* verzogt Verſlag, voerden de Inleveraars aan. — Veel moeilyker viel het Verſlag en de daar op gegronden raad. Zulks droeg vry duidelyke kenmerken van de verlegenheid der Commisſie, die de uiterſtens, welke een binnenlandſchen twist dreigden, zogt te voorkomen. Langs deezen en geenen omweg ſloegen zy eene nadere verklaaring van het genomen en betwiste Beſluit voor; hier op nederkomende, dat de Vergadering zou verklaaren met dit Beſluit van meening geweest te

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 1126. vergeleeken met VII. D. bl. 195.

te zyn, dat wel de *Stemming* in ieder Gewest *afzonderlyk* zou geſchieden; maar dat, in de *Beſliſſing*, de goed- of afkeuring betreffende, de *Stemmen Nationaal* zouden berekend worden, en de Gewestlyke Beſtuuren laſt krygen, om van de Stemmen *voor* en *tegen* in hun Gewest, eene hoofdlyke opgave ter Nationaale Vergadering in te zenden. — Hoe zeer deeze bewoording redelyk wel ſtrookte met die des genomen Beſluits, was het 'er verre af van eenſtemmig te zyn met den geest van de meerderheid der Vergaderinge op den gedenkwaardigen dag des Beſluits. CZ. BOEK. 1797.

Aanmerkingen daar op.

Scherpe, geestige en ronde aanmerkingen volgden op dit Verſlag. C. L. VAN BEYMA bragt 'er een van de eerstgemelde ſoort ter baane, zeggende, „zodanig eene „Verklaaring moge eenen GOMARUS, „eenen MENNO SIMONS, eenen IGNA„TIUS DE LOYOLA, niet onteeren, zy „vernedert de Vergadering!" — Niet onaartig vergeleek SCHOONEGEVEL de gegeevene uitlegging by het gedrag der Zoonen, (voorkomende in het bekende geestige werk van SWIFT het *Vertelzel van de Ton* geheeten,) die het Testament huns Vaders altoos naar hun zin wisten uit te leggen, door de letters op verſchillende wyzen by elkanderen te voegen. — Op defiger toon lieten zich veele anderen hooren, tot verwerping des Verſlags. Ook zy, die dagten, gelyk de Verſlagdoeners, hielden het daar voor, dat die Verklaaring ſtreedt met den blykbaaren geest des Beſluits.

CX. BOEK. 1797.

sluits. — Openhartig luidde de betuiging van GEVERS, een der Leden van de Commisie, „dat de Commisie geoordeeld hebbende, dat de Vergadering, by haar Decreet van den elfden Maart, op de Oppermagt des Volks inbreuk hadt gedaan, zy, om de Vergadering te sauveeren, gemeend hadt zodanig een plooy aan het Decreet te moeten geeven."

Dit alles gaf aanleiding tot redenwisselingen, die, by eene zeer groote meerderheid, het verwerpen des Verslags ten gevolge hadden, 't welk HAHN tot het voorstel bewoog om het zo zeer betwiste Besluit gaf in te trekken. Men hoorde DE MIST met verwondering zeggen, „Ik ben het met HAHN volkomen eens," — dan voegde hy 'er, in denzelfden adem by, „op een klein puntje na, het geen hier juist de zaak in geschil uitmaakt." Hy erkende, dat het zogenaamd Decreet geen eigenlyk Decreet was, dat het ook dien naam niet droeg in de Notulen der Vergadering; maar alleen eene Verklaaring van elks persooneele denkwyze, wegens den zin van het betwiste Artykel. „Wil men," liet hy 'er op volgen, „aan eenig Artykel van onzen Lastbrief eenige verklaaring geeven, de beslissing komt alleen onzen Lastgeeveren toe. Maar wie zyn deezen? Niet het onverdeeld *Bataafsche* Volk; maar het Volk der *Gewesten*, of wel deszelfs Vertegenwoordigers, in die Gewesten, waar men het Volk, in de bekragtiging des

„Re-

„ Reglements niet gekend heeft." — Ondanks deeze aanmerking, vielen veelen, en onder deezen Voorſtanders der Gewestlyke Stemming, HAHN by; mits egter uit het intrekken des Beſluits niet opgemaakt kon worden, dat de Vergadering omtrent de meening van het bewuste Artykel, thans in een ander begrip ſtondt dan op den elfden van Lentemaand. CX. BOEK. 1797.

Naa de veelvuldige over- en wederſpraak, bragt de Voorzitter SCHIMMELPENNINCK in 't midden, dat het Verſlag op de ingekomen Voorſtellen en Adreſſen, zo van de Hoogstgeconſtituëerde Magten van de meeste Gewesten, als van veele Ingezetenen der Republiek, betreffende de geuitte Opinie, wegens de Stemming over het Ontwerp van Staatsregeling, zo als het lag, verworpen wierd, en dat de Vergadering voorts de punten, in die Verzoogen en Brieven vervat, buiten beſliſſing liet, in afwagting van den uitſlag der Stemming, en voorts het verklaarde, nopens den zin van het 108 Artykel op den elfden Maart, beſchouwde, als zynde van geen verbindende kragt. — Zulks werd met *zes en vyftig* tegen *acht en veertig* ſtemmen beſlooten, en maakte een einde aan verdrietige geſchilvoeringen (*). Beſluit.

Hoe zagt eenen uitgang dit in den beginne zo ſchroomlyk dreigend verſchil mogt hebben, kon het voeren van 't zelve, en de veelvuldige inmengingen zo van

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 1135-1158.

ex. BOEK. 1797.

van *Holland* zelve, als van elders, niet nalaaten ten ſterkſten in te vloeijen op der Ingezetenen gezindheid, ten opzigte van het den Volke voorgeſtelde Ontwerp welks verder lot dit Boek zal uitwyzen.

Wegens de Tydsbepaaling der ſtemminge.

Gewoonlyk reezen de oneenigheden, by elk Artykel van eenige beduidenis, zy konden niet uitblyven, toen het op de Tydsbepaaling der Volksbeoordeeling aankwam, en zich hier mede mengde, de vaſtſtelling van een ander, daar aan naauw verbonden Vraagſtuk, of 'er een tweede Nationaale Vergadering zou byeen komen? Op achttien maanden was de Zitting der Nationaale Vergadering bepaald, en het Reglement hende den Volke het regt toe, om daadlyk, naa het verloop van dien tyd, wanneer 'er als dan geene Staatsregeling was ingevoerd, *zich als opgeroepen aan te merken*, tot het daarſtellen eener andere Nationaale Vergadering. — Ten dage der voltooijing van de Staatsregeling, waren 'er vyftien maanden verſtreeken. In de drie nog overſchietende maanden kon het in orde gebragte Plan niet gedrukt, verzonden, beoordeeld, aangenomen en ingevoerd weezen. Het Reglement ſcheen daarenboven den Volke drie maanden ter beoordeelinge toe te ſtaan. Dit alles vorderde, als 't ware, het zamenroepen eener Tweede Vergadering.

Verſlag hier op.

De Gelaſtigden tot het regelen van de aanbieding der Staatsregeling ſtelden den erſten van Oogſtmaand, overeenkomſtig met het Reglement, voor, de oproeping der

der Grondvergaderingen om Kiezers voor eene tweede Nationaale Vergadering te benoemen; en wilde tevens dien dag bepaald hebben om de stem over het Plan uit te brengen; met bygevoegde voordragt, dat de Tweede Vergadering niet langer dan drie maanden zou duuren; doch wel korter mogen afloopen. CX. BOEK. 1797.

Scherpe wederspraak ontmoette dit Verslag uit den mond van VAN MAANEN, die de Stellers van kunstenary of agteloosheid beschuldigde. VREEDE, de Spreeker der Commissie, verdeedigde dezelve tegen die opspraak. Het stondt, betuigde hy, den Representant VAN MAANEN vry, van dezelve, in het uitleggen des Reglements te verschillen; maar het voegde hem kwalyk de Commissie te beleedigen, door haare eerlykheid in verdenking te brengen. Bovenal merkte hy aan, dat, wanneer de Vergadering, volgens den Bestryder des Verslags, den dag ter Bestemming ter helfte van Hooimaand bepaalde, den Volke slegts veertien dagen tot het beoordeelen van het Plan zoude gelaaten worden. Behalven dat zulks onvoegzaam was, liep het aan tegen het Reglement, 't geen den tyd der Beoordeelinge binnen drie maanden bepaalde. Geschillen deswegen.

Eenigen vereenigden zich ten vollen met het Verslag, en naa veele tusschen ingebragte bedenkingen en aanmerkingen, bragt de Voorzitter het besluit uit, dat de Grondvergaderingen, tegen den eersten van Oogstmaand, zouden worden opgeroe- Dagbepaling tot het stemmen van Kiezers voor eene tweede

CX. BOEK.

1797. Nationale Verg.

pen, tot de keuze van Kiezers ter benoeming van nieuwe Leden, om, in allen gevalle, den eerſten van Herfſtmaand de tegenwoordige Vergadering te vervangen (*).

Geſchillen over den dag der Stemminge.

Meerder moeite hadt het in, by het verſchil der gevoelens over den dag van de beſtemming des Plans van Staatsregeling, tot een beſluit te komen. De Gelastigden waren van begrip, dat de Vergadering de magt niet hadt om den juisten dag der Stemminge te bepaalen, wanneer zy dien binnen de drie maanden, naa het aanbieden des Plans wilden ſtellen: naardemaal het Reglement des niet gewaagde, en den Volke, omtrent drie maanden ſcheen te vergunnen, en ſtelde voor, het Volk aan te maanen, om op den eerſten van Oogstmaand ter ſtemminge byeen te komen. — VAN HOOFF ſpeelde, thans ten aanziene van de Commisſie, voortgelyk eene rol als VAN MAANEN gedaan hadt, daar hy het begrip van veelen verdeedigde, dat de Vergadering en het Regt en de Magt hadt tot die bepaaling, en het belang des Volks zelfs geboodt, dat de ſtemming overal ten zelfden dage geſchiedde, ter voorkominge van kuiperyen. Het ſcheen VAN HOOFF toe, dat de Commisſie de Vergadering een maatregel wilde doen aanneemen, die het verwerpen der Staatsregeling reeds voorbereidde: want men

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 69, 174—181.

men wilde de keuze der nieuwe Leden en de Stemming doen voorgaan; zo zulks mogt gebeuren, ſpelde hy de grootſte rampen en zelf de ontbinding des Gemeenebests. — VREEDE kon niet nalaaten zich daar tegen aan te kanten, 't welk nieuwe wederſpraak, vol haatlykheden wekte.

1797.

HAHN deedt zich, in de beraadſlaagingen over de Dagbepaaling, welke, uit hoofde van het gemelde, vry hoog en heet liepen, met nadruk gelden; daar hy, 's Volks eene en onverdeelde Oppermagt ten grondſlage leggende, betoogde, dat de ſtem des Volks op éénen dag moest uitgebragt worden, terwyl die Dagsbepaaling aan de Vergadering ſtondt. Dit was het oordeel ook der meerderheid. — Over den dag zelve liep de Vergadering uit een. Weinigen wilden dien *vóór* den eerſten van Oogstmaand bepaalen; meerder yverden om denzelven *naa* gemelden dag te ſtellen, en dus den Volke meer tydruimte ter beoordeelinge te geeven. Hier toe viel ook het beſluit. Omtrent het onzekere van den juisten dag volgde men de meening van HAHN. Hy bragt in 't midden, dat de *volgende* Nationaale Vergadering, vóór haare eerſte Zitting, en de *tegenwoordige*, vóór haare ontbinding, de beſliſſende Volksſtem over de Staatsregeling behoorde te weeten; aangemerkt zo wel het doel als de werkzaamheden dier *Tweede* Vergaderinge geheel van de goedkeuring of verwerping des

Bepaaling.

ER. BOEK. 1796.

voorgeſtelden Plans zouden afhangen: terwyl voor de *tegenwoordige* Vergadering, in dien tuſſchentyd, deeze Beſluiting het rigtſnoer haarer werkzaamheden moest opleeveren. Vroeger of later dan den *achtſten* van Oogſtmaand kon dus de Stemming niet voeglyk plaats grypen. Men bepaalde deezen Dag. — Ten aanzien van den duur deezer *Tweede* Vergadering werd bepaald, dat zy aan dezelfde orde als de *Eerſte* zou onderworpen weezen (*).

Onderhandeling over de Proclamatie.

By het Ontwerp des Briefs aan de onderſcheidene Gewesten, ten geleide van de Staatsregeling, hadt de Commisſie tot het ontwerpen daar van gelast, mede eene Proclamatie aan den Volke gevoegd. Op de laatſte, door den Burger VREEDE vervaardigd (†), merkte VAN MAANEN aan, dat dezelve niet geſteld was in dien ſtyl, in welken ze behoorde te weezen. Verre week dit ſtuk af van den gewoonen *Cancelary ſtyl*, was veel eer *Poëtiſch Proſa* of maatlooze Poëzy, geheel onverſtaanbaar voor den eenvoudigen Landman, die veelligt alle de verbloemde ſpreekwyzen naar den letter opneemt, 't geen tot veel verkeerds aanleiding kon geeven. — VONCK ſtelde daar op voor, dat de Burger VAN MAANEN verzogt zou worden om een nieuw ſtuk in ſtede te leveren. — COUPERUS vondt dien ſtyl zeer gepast. Hy maakte eene aanmerking op het geſtelde, we-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 69. 191.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 531.

wegens het uiten van zyne gedagten over de Conſtitutie. Hy vondt hier ten Medeſtander SCHIMMELPENNINCK; VERSTER bragt ook eene en andere bedenking in 't midden. Waar op de Proclamatie in handen der Commisſie geſteld werd, ter nadere bewerking (*).

CX. BOEK. 1797.

De Proclamatie zo als dezelve bepaald werd.

Grootendeels bleef de Proclamatie dezelfde, en was van deezen inhoud. „ *Baataven!* Zoudt gy nog kunnen twyfelen, dat de Zon der Vryheid in uw „ midden is opgegaan? Zoudt gy nog „ kunnen twyfelen, dat gy U in den kring „ der Vrye Volken hebt gerangſchikt? „ Ziet hier een Ontwerp van Conſtitutie, „ op uwen last, door ons ontworpen, — „ dat aan uwe Overweeging, aan uwe „ Beſliſſing wordt voorgeſteld. Beurt dan, „ met fierheid het hoofd omhoog, en zegt „ tegen zo veele Volken, die u omringen; *Gy ongelukkigen! die niet geleerzaamen aan de wil uwer Beſtuurderen; wy zullen voortaan naar onze eigene Wetten leeven; wy zyn vry!*

„ Hoe allerbelangrykst is derhalven het „ Tydvak, dat wy beleeven? Konden „ onze Voorvaders uit de ſtille grafkuilen der ruste opzien — Konden onze „ Voorvaders, die om de Vryheid, voor „ meer dan twee Eeuwen, met het magtig *Spanje* geworsteld hebben — die „ zints onafgebrooken, in zo veele afwisſelende omſtandigheden van voor- en „ te-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 192-194.

CX. BOEK. 1797.

„ tegenſpoed, op haar bleeven ſtaroogen —
„ Konden de duizenden Vaderlandſche
„ Helden, die voor de Vryheid geſtorven
„ zyn, wier aſſche in onzen grond be-
„ waard wordt, ons bezig zien aan het
„ groote werk, om ons, aan ons zelven
„ eene Conſtitutie te geeven! O hoe zou-
„ den de vreugdetoonen der Voorvade-
„ ren, die dit tydvak gehoopt; maar niet
„ beleefd hebben, zich vereenigen met
„ het gejuich der gelukkiger Naakomelin-
„ gen, die eindelyk de gewenschte vrug-
„ ten ſtaan te plukken van al hun poo-
„ gen; die eindelyk de grondwetten zul-
„ len vaſtſtellen, waar op zy zich zelven,
„ door hunne Vertegenwoordigers, zullen
„ beſtuuren.

„ Hier zwyge de onverſtandige aankleev-
„ er van het voorig Staatsbeſtuur. —
„ Welke hevige Volkstwisten tot heden
„ ons geſchokt hebben, 't is nu geen tyd
„ meer voor eene Ariſtocratiſche Staats-
„ regeering, met, of zonder Stadhouder;
„ 't is nu geen ſtryd meer tusſchen heersch-
„ zugtige Grooten, die malkander den
„ roof betwisten, dien zy op de Regten
„ der Burgeren gemaakt hebben; maar
„ het geldt hier het algemeen Volksbe-
„ lang, de zaak van allen — het geldt
„ hier de daadlyke uitoefening dier Reg-
„ ten, die den Mensch zyn aangeboo-
„ den. — Eenwige Regten! die de Ty-
„ rannen miskennen; maar die, onder den
„ invloed der Gouden Vryheid, genooten
„ worden.

„ Het

„ Het is hier te doen, om dat groote Volksverdrag met den anderen aan te gaan, en voor het Altaar der Vryheid te bezweeren, dat de eene Burger met den anderen geregtigd is te fluiten — Een Volksverdrag! dat den eenigen wettigen grondflag geeft aan al wat Regeering is, in welks grootheid zich alle nietige Partyſchappen verliezen, daar de Vryheid, zonder onderſcheid, allen omarmt, die haar lief hebben, die haar hulde en trouwe zweeren, die geen flaaven en afhangelingen moedwillig blyven willen; maar die zich zullen betoonen een vry Vaderland waardig te zyn, en de Regten, die zy als Menſchen van den oneindigen God ontvangen hebben, wenſchen te genieten, en uit te oefenen. en. 1797.

„ Of zoude het, integendeel, kunnen geagt worden voor de *Bataafſche* Natie wenschlyker te zyn, geen zodanig Volksverdrag aan te gaan — geene Conſtitutie te bezitten?

„ Dat zy, die in verwarring en onrust hun heil zouden mogen zoeken, zich *Bataaven* noemen, zy zyn het niet — Dat zy, die het wankelend Tusſchenbeſtuur zouden mogen wenſchen te doen voortduuren, zich Vrienden noemen van het Vaderland, ook deezen zyn het niet — Hoe zullen het Vrienden zyn van hun Vaderland, die inwendig allen Beſtuur op losſe ſchroeven zien rusten — die gemor en te onvreden-

„ heid

CL. BOEK. 1797.

„ heid by den dag zien aangroeijen —
„ die, by gebrek aan eenpaarige Grond-
„ regels, tegenſtrydigheid op tegenſtry-
„ digheid zien ſtapelen — die hier de
„ Vryheid zien eerbiedigen, en ginds het
„ geweld en de oude misbruiken zien
„ voortduuren. — Zullen het Vrienden
„ zyn van het Vaderland, die deezen
„ rampzaligen ſtaat wenſchen te verlan-
„ gen, die niet vuurig hoopen om den-
„ zelven, hoe eer zo beter, met een vast
„ en geregeld Beſtuur verwisſeld te zien;
„ waar in de kragt der Regeering alle
„ deeze onafſcheidbaare onheilen van een
„ altyd in zich zelven wankelend Tus-
„ ſchenbeſtuur zal doen verdwynen en
„ ophouden, — waar by ieder met rust
„ en kalmte de vrugten van zyne Nyver-
„ heid zal mogen genieten, en hem dat ge-
„ not beſtendig zal verzekerd worden? —
„ Zullen het Vrienden zyn van het Va-
„ derland, die het *Bataafſche* Volk, wel-
„ eer onder de aanvoering van eenen DE
„ RUITER, de glorieryke handhaaver der
„ vrye Zee, de vuist, die *Engelands* Oor-
„ logsvlooten vernielde en *Chatham* heeft
„ in vuur gezet! — weleer, onder het
„ Staatsbeſtuur van een DE WITT, dat
„ Volk, dat de magtigſte der LODEWY-
„ KEN dwong ſtil te ſtaan op zyne glo-
„ riebaan — dat de ſleutel in zyn hand
„ droeg, die de *Zond* ontſloot — dat
„ *Europa* verbaasde, en door haar ont-
„ zien wierd! — Zullen het Vrienden
„ zyn van het Vaderland, die kunnen
„ dul-

„ dulden, dat datzelfde *Bataafsche* Volk
„ langer blyve in de diepte van vernede-
„ ring, waar in het thans verzonken
„ ligt? — Neen, zeker! de Vrienden van
„ het Vaderland reikhalzen naa eene Con-
„ ftitutie, die, op goede Republikeinfche
„ Gronden, met wysheid, is gevestigd, op
„ dat de *Bataaven* hunnen ouden rang
„ onder de Volken herneemende, hunne
„ Broeders, de vrygewordene *Franfchen*,
„ den Broederkus met dankbaarheid aan-
„ bieden voor de Vryheid, die zy van
„ hunne hand ontvingen; op dat de *Ba-*
„ *taaven*, ook hun hoofd met krygsloof
„ verciert hebbende, hunne belangen
„ zien gelden, by het bepaalen van den
„ voet, op welken *Europa* de Vrede zal
„ geschonken worden.

CL. BOEK. 1797.

„ Dit alles moeten de heilryke gevol-
„ gen zyn, Medeburgers! van eene goe-
„ de Conftitutie. Dit was het, dat gy
„ buiten twyfel beoogd hebt, toen gy
„ ons Last gaaft U een Ontwerp daar
„ van voor te draagen. — Verre van
„ ons, dat wy in den lof van het Ont-
„ werp, dat wy U thans aanbieden, zou-
„ den uitweiden. Verre van ons, dat wy
„ voor uw kiesch oor ons eigen werk
„ zouden roemen en verheffen. Neen
„ zeker wy laaten het in zyne waarde en
„ onwaarde, en geeven het U ter beslis-
„ sing, zo als het is. Ons was de taak
„ opgelegd tot ontwerpen, en het is uwe
„ zaak geworden te overweegen, en te
„ beslisten over onzen arbeid.

„ Wy

CX. BOEK. 1797.

„ Wy geeven U de uitkomst van onze „ lange, van onze moeilyke en verdrietige „ raadpleegingen, en het is nu uwe „ zaak geworden, ons werk te toetzen „ aan uw waaragtig belang, aan de beginzelen, waar op eene goede Constitutie moet gebouwd zyn, en aan het „ algemeen Volksheil. — 't Is nu uwe „ zaak geworden, naa een ongestoord „ onderzoek, in uwe Oppermagt te beslisſen, of gy ons Ontwerp aanneemt, of verwerpt. De natuur der „ zaake gedoogt niet bedenkingen op byzondere punten te ontvangen. Het Reglement, waar naar wy hebben moeten „ werken, laat ons niet toe te denken, „ dat Gy iets anders aan U hebt voorbehouden, dan eene bloote Goedkeuring „ of Verwerping. Geene veranderingen „ kunnen dus in dit Ontwerp gemaakt worden; maar een duidelyk *Ja* of *Neen* — „ eene ronde verklaaring van goedkeuring „ of verwerping zal het lot van dit Ontwerp, in zyn geheel genomen, moeten „ beslisſen. Immers kunt gy, met de „ volkomenſte vryheid, uwe raadpleegingen en beoordeelingen van ons werk „ voortzetten; deelt malkander daar over „ uwe gedagten mede, zo rond, zo openlyk, als Gy zult goedvinden.

„ De Dag van den *achtſten Augustus* is „ by ons bepaald om deeze zaak af te „ doen. En het is op dien Dag, op „ Dingsdag den achtſten Augustus aanſtaande, dat wy alle Stemgeregtigde Bur-

„ gers

„ gers oproepen, om elk in zyne Grond- CX.
„ vergadering, zyne beslisfende stem uit BOEK.
„ te brengen. — 't Is op dien Dag dat ———
„ het getal der Stemmen, zo *voor* als *te-* 1797.
„ *gen* het Ontwerp, in de Grondvergade-
„ ringen uitgebragt, door de Hoogstge-
„ constitueerde Magt in elk Gewest zul-
„ len ingezameld, en binnen veertien da-
„ gen na ons worden toegezonden.

„ Medeburgers! dat wys beraad, dat
„ kloekzinnigheid uwe Raadpleegingen be-
„ sturen — dat ongestuimige driften aan
„ onbreekbaare ketenen geboeid blyven,
„ en eene bedaarde beschouwing van 't
„ geen U, naa alles in de weegschaal van
„ het onzydig oordeel gewoogen te heb-
„ ben, te kiezen staat, uw keuze bepaale!
„ Gy beleeft een tydvak, dat in de His-
„ torie der Volken zal aangetekend worden.

„ Het raadpleegen over eene Constitu-
„ tie is het gewigtigst werk, dat ooit door
„ een Volk kan ondernomen worden. Gy
„ zult dat gewigt voelen, en waarom zou-
„ den wy U onze hoop verbergen? Gy
„ zult U, in deeze overweeging zodanig
„ gedraagen, dat Tydgenooten en Naa-
„ komelingen van de *Bataaven* zullen ge-
„ tuigen; *Zy waren waardig, naa zo lange*
„ *en duure worstelingen naar hunne eigene*
„ *Wetten te leeven; zy waren waardig vry*
„ *te zyn!*" (*). Over-

(*) *Jaarb. der Bat. Republiek* XI. D. bl. 72. Men vergelyke daar mede het oorspronglyk ingediende stuk voorhanden in het *Dagverh. der Nas. Verg.* VI. D. bl. 70.

ex. BOEK. 1797.

Overal bykans werd deeze Proclamatie aangenomen, zonder eenige wederſpraak. *Amſterdams* Raad intusſchen, zondt bezwaaren in over het afdoen dier zaake op éénen Dag. Dezelve ſprak van Handelſtremming, van gebrek aan een genoegzaam aantal plaatzen tot het houden van zo veel Grondvergaderingen te gelyk, en de ſchaarsheid van 's Stadskaſſe om zich die aan te ſchaffen, en dat het houden van Grondvergaderingen op onderſcheidene dagen, daar ter Stede, nooit eenig kwaad gevolg gehad hadt, of aanleiding tot kuiperyen gegeeven. De Raad betuigde zyne verwondering, dat dezelve op het genomen Beſluit niet gehoord was. —— Dit laatſte verwekte eenig gemor in de Vergadering. De uitgebragte raadſlagen waren vol blyken van misnoegen op *Amſtels* Raad, en men hoorde ſcherpe aanmerkingen tegen denzelven gericht. De meerderheid beſloot dat deeze Brief geen onderwerp van beraadſlaaging kon uitmaaken (*).

Bezwaaren van *Amſterdam* om het op eenen dag af te doen, niet aangenomen.

Bataafſch Brabants handelwyze in deezen.

Zo ſtilzwygend liep niet af eene handelwyze in *Bataafſch Brabant*, ten opzigte van de Proclamatie, gehouden: immers hadt de Hoogstgeconſtitueerde Magt aldaar zwarigheid gemaakt, dit Ontwerp, gelyk zy zich uitdrukte, *zo ſpoedig* aan het Volk te brengen, en het noodig geoordeeld eene Publikatie daar by te voegen; dit hadt tyd vereiſcht en vertraaging aan de afkondiging toegebragt. Deeze Ge-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 327-330.

Gewestlyke Publikatie ſtrekte om ieder Stemgeregtigde Burger afzonderlyk, voor eene Commisſie uit het Plaatslyk Beſtuur, te doen verſchynen; ten einde, als 't ware, op verhoor van Artykelen, zyne ſtem uit te brengen. 1797.

Hoe beoordeeld en behandeld.

Dusdanig eene Oproeping voor Commisſarisſen, by wyze van Dagvaarding, oordeelde de Nationaale Vergadering volſtrekt ſtrydig met de Oppermagt des Volks. In dezelve kwam eene zinſneede voor, in welke het Provintiaal Beſtuur van *Bataafsch Brabant*, naa het oordeel van een en ander Lid der Nationaale Vergadering, op eene zeer ingewikkelde wyze, de Ingezetenen van dat Gewest aanmaande, om, in het aanneemen of verwerpen des Ontwerps van Staatsregeling, de Gewestlyke Belangen, en wel inzonderheid die van *Bataafsch Brabant*, in het oog te houden: eene aanmaaning, die niet alleen een *Federalistisch* en *Ariſtocratisch* ſtelzel ſcheen te bevatten; maar ook uit een *Egoïstisch* denkbeeld voort te komen, geheel ſtrydig met het bepaalde beginzel van Eén- en Ondeelbaarheid. Eene handelwyze alzins geſchikt om de gemoederen der Ingezetenen voor in te neemen. Men oordeelde, dat geen Geconſtitueerde Magt zich mogt bedienen van eenigen invloed van gezag, of eenige aanmaaningen doen, inloopende tegen de Oppermagt des geheelen Volks van *Nederland*, of eenig gedeelte van dat Volk zou belemmeren in de vrye en onafhanglyke beoordeeling des Plans van

CX. BOEK. 1797.

Staatsregeling. — Geene Geconſtitueerde Magt was bevoegd om de Ingezetenen voor in te neemen, en door rechtſtreekſche of zydelingſche middelen, derzelver begrip te beſtuuren of te overmeesteren. — Een ernſtige aanſchryving aan de Hoogstgeconſtitueerde Magt in dat Gewest hieldt in, dat zy zich zorgvuldig zouden hebben te onthouden van al dat geene, waardoor zy zouden ſchynen, van derzelver gezag of van aanmaaningen, ontleend uit eenig byzonder belang, in tegenſtelling van het algemeen belang, gebruik te maaken ten aanziene van de Beſtemming des Plans van Staatsregeling omtrent het welk de uitoefening van 's Volks Oppermagt, geheel vry en onafhangelyk moest werkzaam weezen (*).

In *Friesland* eene ondertekening der Verklaaring gevorderd.

Friesland Beſtuur vorderde niet alleen de Aflegging, doch daarenboven de Ondertekening van de Verklaaring in het Reglement ter Oproeping in de Grondvergaderingen. Een maatregel, die veele Vrienden van het Plan huiverig maakte om aldaar te verſchynen, willende zich daar aan, als onwettig, niet onderwerpen. Ter Nationaale Vergadering kwamen verſchillende Verzoekſchriften van *Frieſche* Burgers,

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI D. bl. 456. 474. 481. De Stemgeregtigde Burgers van *Bergen op den Zoom* beklaagden zich over die Publikatie, by de Nationaale Vergadering, nog andere blyken aanvoerende van het Federalistisch Despotisme daar heerſchende. *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 534—535.

gers, 't geen aanleiding gaf tot breede, hoogloopende en in 't oude vervallende geschilvoeringen (*), CX. BOEK.

De tyd den Volke gegeeven om het Ontwerp te leezen, en zich toe te rusten om deszelfs oordeel, op den dag der Stemminge, uit te brengen, was buitengemeen vrugtbaar in geschriften, van meer en minder aanbelangs, van een beraadenen; doch veel meer van eenen driftigen en partyschap koesterenden aart. De Dagbladen der Nationaale Vergaderinge hadden stukswyze opgegeeven de onderscheidene beoordeelingen van elk Artykel, onder welke bykans geen van eenige aangelegenheid plaats verwierf, zonder het scherpst onderzoek ondergaan te hebben, en waar by men niet naliet, van wederzyden, de gebreken op te haalen en in den sterksten dag te stellen, zonder met eene evenmaatige hand het heilzaame aan te wyzen. — De wederzydsche verwytingen van eene en andere Party, wegens het te werk stellen van kunstenaaryen en kuiperyen, waren den Volke kennelyk. — Het heftig uitvaaren tegen het aangeboden Plan, de haatlykste benaamingen daar aan gegeeven, werden herhaald door de Tegenstanders, terwyl de Voorstanders de gebrekkigheid, in een en ander opzigt, niet durfden ontkennen; maar veel eer rondborstig beleden. — By de onmogelykheid om een al- 1797. Gesteldheid des Volks.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 730 enz. VII. D. bl. 70—88. 188.

CX. BOEK. 1797.

allen voldoenend Plan door Menſchen te vormen, kwam, dat het nu ter Volkskeuze voorgelegde, onder zulk een ſtrydigheid van begrippen ontvangen, en uit twee wydverſchillende, niet zeer voeglyk, zamengeſteld, geen der Partyen, waar in het Volk zo wel als de Vergadering verdeeld was, kon behaagen.

Geſteldheid der Partyen.

De *Federaliſten* waakten het: dewyl het Eenheid en Ondeelbaarheid ten grondſlage hadt, of liever overeenkomſtig die beginzelen veelal gewyzigd was. — De *Unitariſen* beklaagden zich, met luider ſtemme, over de veelvuldige doorſteekende blyken, die het oude Bondgenootſchaplyk ſtelzel begunſtigden. — De Voorſtanders van den *Volksinvloed*, vonden dit hoogstgewenscht beginzel niet alleen verzwakt; maar oordeelden 's Volks Oppermagt tot een enkel ſchaduwbeeld gemaakt. — Het ſtuk den Godsdienst betreffende, wrogt op eene verſchillende; doch, over 't algemeen, geen aanpryzende wyze. Het gemis eener volle verzekering, van het bezit aller Geestlyke Goederen, was een duchtig bezwaar by een zo groot aantal Ingezetenen tot het Hervormd Kerkgenootſchap behoorende. — En niet weinigen der Belyderen van andere Godsdienstgezindheden, inzonderheid de *Roomſchen*, zagen met ongenoegen, dat aan de geweezene Heerſchende Kerk nog zo veele voordeelen gelaaten waren; welker ophouden zich alleen in een nevelagtige toekomst vertoonde.

Hoe

Hoe ſterke en in geenen deele alzins valſche kleuren men gebruikt hadt en nog voortvoer te bezigen, om het gevaar van het verwerpen der aangeboodene Staatsregeling den Volke voor oogen te ſchilderen; ontbrak het niet aan tegenovergeſtelde tafereelen, die het aanneemen afmaalden als het bederf des Vaderlands. Onbeſtemdheid en twyfelmoedigheid werd hier uit gebooren. By zommigen egter daagde, in dit duistere, een licht op, als zy in aanmerking namen, hoe, volgens beſluit der tegenwoordige Nationaale Vergadering, de benoeming van Leden tot eene Tweede, de goed- of afkeuring des Plans voorging; hoe 'er dus kans was, dat de verkiezing kon vallen op Perſoonen, die een aanneemelyker Staatsregeling zouden kunnen te voorſchyn brengen. Dit lag in de toekomst verborgen, dien kans kon men afwagten. Vóór den dag der Stemminge zou de uitſlag veeler verkiezingen openbaar zyn; en deeze gronden opleveren of men hoop op een Staatsregeling, beter naar hunnen zin, konde koesteren.

CX. BOEK. 1797. Grond van uitzigt op een beter Plan.

In den loop der verrigtingen ter Nationaale Vergadering omtrent het thans gereede Plan, hebben wy onvermydelyk moeten vermelden de punten van de grootſte ſtrydigheid; wy hebben 'er eenigzins by ſtil geſtaan. Niet meer dan eene korte aanwyzing van 't geen de Voor- en Tegenſtanders aanvoerden, zal hier voegen; doch zulks eenigermaate noodig weezen;

Wat 'er van beide hoofdpartyen te zeggen valt.

CX. BOEK. 1797.

zen: ten einde het anders verſtrooide als onder één gezigtpunt te brengen, en de daar mede overeenkomſtige werkzaamheden van eene en andere Party te vermelden.

Wat de Voorſtanders des Plans aanvoerden.

Bezien wy, voor eerst, wat de Voorſtanders van het den Volke aangeboden Plan, ter aanpryzinge, deeden. Te veel, te luide was 'er geſprooken over de veelvuldige gebreken in het Ontwerp, ook door de Ombelzers volmondig erkend, dan dat lieden, van eenig doorzigt en oordeel, 't zelve den Volke, ter oorzaake van de innerlyke voortreflykheid of volkomenheid, beſtonden aan te pryzen; de erkende gebreken zogt men te verzagten en te plooijen, een erger Plan zou veelligt het gevolg der Verwerping weezen. Dan voornaamlyk waren de Voorſtanders magtig in de weere, om de aanneeming te bewerken, door de nadeelige gevolgen van het verwerpen breed te vermelden. Als zodanige wilden zy beſchouwd hebben het doen voortduuren der heerſchende verdeeldheden onder de Leden des Beſtuurs, en het Volk zelve; het ondervondene gebrekkige en aan zo veele botzingen onderhevige Tuſſchenbeſtuur eener Nationaale Vergadering, dit maakte veelen wendig. De Oorlog, waar in de Staat was ingewikkeld, vorderde de kragtdaadigſte maatregelen, alleen te wagten van een Conſtitutioneel Beſtuur, zonder hetzelve liep de Onafhangelykheid, en het Staatkundig aanweezen des Vaderlands, gevaar,

vaar, en zou bezwaarlyk by Buitenland- ex.
sche Mogenheden bewaard blyven, terwyl BOEK
onze Bondgenooten weinig zekere hulpe ——
van ons konden verwagten. Byzonder 1797.
drongen zy aan, dat het herstel van den diep vervallen staat van 's Lands Geldmiddelen, uit veele oogpunten beschouwd, om het daarstellen eener Staatsregeling, met luider stemme schreeuwde: terwyl ook het behoud en de beveiliging van de tegenwoordige orde van zaaken tegen alle woelingen der kwalykgezinden van dit stuk afhing. Het kon daarenboven 't hoofd des kwynenden Koophandels opheuren. —— Men verzuimde niet de dienstvaardige drukpers te hulp te neemen; uittrekzels uit het Plan te maaken, ten dienste van de zodanigen, die het aan lust, tyd of bekwaamheid mangelde om een arbeid, omtrent duizend Artykels bevattende, na te gaan en te beoordeelen. —— Uittrekzels alzins ingericht om het Plan in den meest aanneemelyken dag te plaatzen. —— Anderen schetsten de kenmerken eener goede Staatsregeling en misten niet dezelve aan te wyzen als voorhanden in het tegenwoordig aangeboden Plan. —— Men liet niet af zich by de Aanhangers der oude Constitutie te vervoegen, en hun aan te maanen om ter stemminge in de Grondvergaderingen te verschynen; op dat men een einde zou zien aan het *Revolutionair* tydperk. —— Van kunstenaryen kon men veelen der Aanpryzeren niet vry kennen: en straalden dezelve bovenal in 't

CZ. ROEK. 1797.

ooge, wanneer zy in de openbaare Nieuwsmaaren tydingen wisten te doen plaatzen, als of by de toen aangevangene Vredehandelingen te *Rysfel* slegts gewagt werd na de aanneeming der Staatsregeling, om onzen Staat als Mogenheid te erkennen, en aan de onderhandelingen deel te geeven, en als of de Vyanden van den Staat, daar en tegen op haare verwerping loerden, om ons, van dezelve buiten te sluiten, als geene Mogenheid meer (*). — Om de maat der partydigheid vol te meeten, stelde men de Tegenwerkers der aanneeming voor als medestanders van PITT, als omgekogten door *Engelsch* goud.

Gemaatigde Voorstanders, GOLDBERG enz.

Allen intusschen, die voor het aanneemen zich verklaarden, maakten geen gebruik van deeze en dergelyke wraakbaare middelen. Onder de aanraaders ter aanneeminge slaken uit de Burgers GOLDBERG, VERBEEK en SCHEFFER (†). Het Verslag door deezen uitgebragt, naa het onderzoek des Plans, besluiten zy in deezer voege; „ Wy agten ons verpligt U „ openhartig te verklaaren, dat de over„ weeging van alle de voor- en nadee„ len, en de onpartydige toepassing der„ zelven op den geheelen zamenhang van „ het

(*) Dit laatste werkte byzonder in de Nationaale Vergadering, en leverde tooneelen van heftigen aart op. *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl 679 – 683.

(†) Zie het *Rapport door hun uitgebragt in eene Vergadering van de Societeit voor* EENHEID EN ORDE *in den Haag, over het voorgedraagen Ontwerp van Constitutie.* In den *Haage* by I. VAN CLEEF.

„ het Ontwerp, by ons verwekt heeft CX.
„ eene volkomen overtuiging, dat, in het BOEK.
„ zelfde Ontwerp voor het *Bataafſche* ——
„ Volk oneindig meer voordeelen dan ge- 1797.
„ breken en nadeelen, te vinden zyn. En
„ wie toch, die de waarheid hulde wil
„ doen, en de zaak met een onpartydig
„ oog beſchouwen, zal niet met ons in
„ deeze overtuiging deelen, — wie, die
„ het Ontwerp van Conſtitutie vergelykt
„ met de Staatsregeling, de Oude Con-
„ ſtitutie weleer genoemd, en daar by in
„ aanmerking neemt den zo zeer terug-
„ gehouden ſtaat van Verlichting in ons
„ Vaderland, als mede de zo algemeene
„ overhelling onzer Natie tot oude Inrich-
„ tingen, zal zich niet met ons verwon-
„ deren, dat zo veele wysgeerige begin-
„ zelen, zulke ſtoute ſtaatkundige trek-
„ ken, zulke importante groote verbete-
„ ringen, en in de daad, laat ons opregt
„ en onpartydig zyn, zo weinige weezen-
„ lyke gebreken in het voor ons liggende
„ Plan worden gevonden. — Het is dan,
„ naa eene rype overweeging van het
„ voorgedraagene en van alles wat wy,
„ tot hier toe, tegen of voor het Ont-
„ werp van Conſtitutie hebben aangevoerd
„ gevonden, dat wy voor ons zelven, en
„ zonder ons gevoelen aan iemand ter
„ wereld te willen opdringen, volkomen
„ zyn geconvinceerd, dat het Ontwerp
„ van Conſtitutie, zo als het door de
„ Vertegenwoordigers van het *Bataafſche*
„ Volk gearresteerd en ter goed- of afkeu-

„ ring

ex. BOEK. 1797.

„ ring aangeboden is, zou behooren goed-
„ gekeurd en als een Staatsregeling voor
„ hetzelve Volk aangenomen te worden." —
Dit ſtuk onderſcheidde zich van verre de meesten, ten deezen dage, uitgegeeven, het was niet opgevuld met veroordeelende Magtſpreuken, met zwetzend gebrom; maar al te duidelyk ingericht op een toon, geſchikt om 't gemeene Volk, dat zo zeer op klanken aast, en zich door wind laat voeden, in te neemen; bedaarde overweeging hieldt, de ſchaal des oordeels in de hand. Verre van de gebreken te ontkennen, geeven die Burgers dezelve op, en teffens Verhelpings of Verbeteringsmiddelen; bovenal aandringende op het onverbreekbaar regt der Maatſchappy, om ten allen tyde, wanneer zy het nuttig en noodig oordeelde, haare Staatsregeling te veranderen, en van gebreken te zuiveren.

Door de *Haagſche* Societeit verworpen; door weinigen getekend.

De *Haagſche* Societeit *Voor Eenheid en Orde* deedt hulde aan de verdienſten van dit Verſlag; doch verklaarde openlyk, dat zy zich met het aanpryzend oordeel noch met het beſluit, de aanneeming van het Plan, kon vereenigen. —— Het vondt egter Ondertekenaars, en zou derzelver getal zeker veel grooter geweest zyn, indien men 'er vroeger met het ſtuk gereed geweest ware, en het in tyds den Lande door verſpreid hadt.

Werkzaamheden eeniger Societeiten

Kwam uit het midden der *Haagſche* Societeit, dit, door dezelve niet omhelsde ſtuk te voorſchyn. In andere Steden, als *Dordrecht*, *Amſterdam* en meerdere, beſtonden

den Societeiten van den eigenſten ſtempel, waar in men ten hoofddoelwit hadt de Eenheid en Ondeelbaarheid des Gemeenebests. Uit deeze vloeide die menigte van Verzoekſchriften der Nationaale Vergadering toe, voornaamlyk ſtrekkende tot aandrang deezer punten. Werkzaamheid vondt by deeze alle plaats. In eenige hadt men Commisſien benoemd, die de Artykelen van het Plan der Staatsregeling by de Nationaale Vergadering vastgeſteld, tot een geheel bragten, en beoordeelden, om langs dien weg hunne Medeleden voor te lichten; het, huns agtens, aanneemelyke of verwerplyke, aan te wyzen. Reeds vóór de voltooijing van het Ontwerp, was door de *Amſterdamſche* Societeit *Voor Eenheid en Ondeelbaarheid*, een breed Vertoog ontworpen en der Vergaderinge getekend aangeboden, wanneer de Vergadering hier op een afwyzend beſluit nam (*), gaf de Societeit die bezwaaren openlyk in 't licht. De bezwaarpunten liepen voornaamlyk over eenige bepaalingen der Staatsregeling, die zy oordeelden met de Regten van den Mensch en Burger en het weezen eener Volksregeering by vertegenwoordiging, te ſtryden; als mede andere, waar in de Federaliſtiſche geest doorſtraalde, de ongelyke verdeeling in Departementen, als waar by *Utrecht*, *Zeeland*, *Friesland* *Overyſel* en *Drenthe* genoegzaam geheel gelaaten; térwyl *Gelderland* en *Bataafſch Brabant*

CX. BOEK. 1797. omtrent het Plan.

(*) Zie hier boven bl. 16.

CX. BOEK. 1797.

bant in twee, en *Holland* in wel vyf deelen geſplitst werden. — De Magt wyders aan de Departementaale Beſtuuren opgedraagen, keurden zy af, als aandruiſchende tegen de vastgeſtelde beginzelen van Eenheid en Ondeelbaarheid. — Zeer ſtiet hun de onverantwoordelykheid der Hoofdmagten, en het mangel van eenig aangeweezen middel om die Magt, welke het vertrouwen misbruikte, te regt te ſtellen; als mede de belemmeringen der herziening van de Staatsregeling in den weg geſteld, zynde deeze, buiten een alzins te duchten Volksopſtand, als 't ware onmogelyk gemaakt. — Alle deeze en verſcheide andere bezwaaren van eene mindere aangelegenheid, werden uitvoerig ontwikkeld, aan den toetsſteen eener goede Republikeinſche Regeeringsvorm geſtreeken, met nadruklyke aanwyzing van de hoogstbedenkelyke gevolgen. — Schoon dit Vertoog de beſlisſende uitſpraak aan den Volke overliet, kon de verſpreiding en het gretig leezen deezes Geſchrifts, niet dan ſterk medewerken om het getal der Afſtemmeren te vergrooten.

Twaalf Repreſentanten zenden eene afkeurende Beoordeeling in't licht.

Dan nog vermogender middelen werden te werk geſteld om het Volk de aanneeming te ontraaden. Sterk hadden zich, in den loop der raadpleegingen over het Plan van Staatsregeling, by wylen, eenige Leden uitgelaaten, onder deezen hoorden wy voornaamlyk VAN ALTENA, MIDDERICH, NOLET, VREEDE, WITBOLS, QUESNEL, VONCK, KOENE, VAN ZONSBEEK, VAN

VAN LANGE, C. L. VAN BEYMA en BOSCH; eenigen hunner betuigden openlyk dat zy den Volke de aanneeming des Plans ten ſterkſten zouden ontraaden. Dit twaalftal Repreſentanten zondt eene *Beoordeeling* in 't licht *van het Ontwerp van Conſtitutie* met hunne Naamtekening bekragtigd (*).

CL. BOEK. 1797.

Dat zelfde vuur, 't geen hun ſpreekend bezielde, vertoonde zich nu in geſchrifte. Bedenkelyk mogt deeze ſtap zommigen voorkomen; dan het aandeel, 't geen zy veronderſteld moesten worden in het vormen eenes Plans van Staatsregeling gehad te hebben, en bovenal hunne alzins bekende veelvuldige, ſchoon genoegzaam altoos vrugtlooze tegenſpraak op eenige der gewigtigſte Artykelen, maakten het hun, zo zy oordeelden, tot een pligt, om den Volke de hoofdgronden hunner afkeuringe te doen kennen. Dit rekenden zy aan den Volke, dit aan zich zelven verſchuldigd te zyn, en als Burgers kwam hun het regt der beoordeelinge des Plans toe. De hoofdſom der aangeweezene gebreken kwam hier op neder. Mangel aan Eenheid in het Beſtuur, de drie Hoofdmagten konden ligt tegen elkander aanbotzen, en dit eene Conſtitutioneele Regeeringloosheid veroorzaaken te midden van welke

(*) Gedrukt te *Leyden* by P. H. TRAP. Men zie ook een ſtukje getyteld *Ontwerp van Staatsregeling voor het Bataafſche Volk. Door eenige Nederlandſche Burgers.* Te *Amſt.* by M. SCHALEKAMP.

ke de verongelykte en mishandelde Burger aan zyn lot werd overgelaaten — de gebrekkige zamenſtelling van het Wetgeevend Lichaam — de overdreeve Magt van den Staatsraad — de onverantwoordelykheid van het Nationaal Geregtshof — het gebrek van Volksinvloed op het Beſtuur — het gemis van een gerustſtellenden waarborg voor het gedrag des Beſtuurs — de verkragting van veele beginzelen — de ſchennis van 's Volks waar belang in de verdeeling der Departementen — en de bepaalingen op de herziening der Staatsregeling gemaakt.

Grondſchets eener Staatsregeling door hun opgegeeven.

Omtrent alle deeze en meer andere punten gaven zy nu in geſchrifte kortlyk byeengevoegd te leezen, wat zy afzonderlyk daar tegen ingebragt hadden, by de veelvuldige beraadſlaagingen. Al dit diende om het Volk ter Afſtemming te noopen. — Op dat men niet mogt zeggen, dat afkeuren gemaklyker valt dan verbeteren, leverden zy teffens eene Grondſchets op, volgens welke zy oordeelden, dat eene Goede Staatsregeling zou behooren te worden uitgewerkt. — Ten ſlot voerden zy deeze taal. „ Dat nu de *Bataafſche* Natie „ oordeele over onze oogmerken en be„ doelingen. — Wy hebben ons getroost „ als *Revolutionairen* en *Terroriſten* uitge„ maakt te worden. — De Natie oordeele, „ of wy anders zyn dan waare *Republikei*„ *nen*, dan Vrienden van het Vaderland, „ dan Voorſtanders van eene regelmaatige „ Vryheid! — De *Ariſtocratie* heeft noo-

„ dig

„ dig, terwyl zy zelve zich alle geweld- ct.
„ daadige ſtappen veroorlooft, anderen BOEK
„ van ongeregeldheden te betichten, die ——
„ niets anders beoogen dan waarheid en 1797.
„ orde. — Hoe zou de Ariſtocratie an-
„ ders kunnen ſlaagen om haare ſlinkſche
„ oogmerken te bereiken? — Dan laa-
„ ten wy haar aan zich zelven overlaa-
„ ten! Zy zal in haare eigene netten
„ gevangen worden. — De *Bataafſche*
„ Natie zal uit haare eigene oogen zien. —
„ Zy zal haare Vrienden onderſcheiden
„ van hun, die den ſchyn daar van aan-
„ neemen; maar, in de daad, niets an-
„ ders dan zich zelven bedoelen. — De
„ *Bataafſche* Natie zal oordeelen en be-
„ ſliſſen, of haar geluk, of haar bederf,
„ aan het aanneemen van het Ontwerp
„ van Conſtittie verbonden is. — En
„ deeze beſliſſing zal voorzeker ons regt-
„ vaardigen by Tydgenooten en Naako-
„ melingen."

Een ſtuk van dien aart, uit handen van zo bekende Volksvertegenwoordigers komende, kon niet miſſen wederſtand en tegenſchryven te ontmoeten, dit deedt hun andermaal de pen opvatten, om alle de gemaakte Bedenkingen uit den weg te ruimen, waar door men poogde het Volk een ſchrik tegen het afſtemmen der Staatsregeling in te boezemen; voornaamlyk ontleend uit het gevaar van den langeren duur eens ſtaats van Omwenteling — uit den hachlyken toeſtand van 's Lands Geldmiddelen, en uit de betrekking tot Buiten-

Een tweede Geſchrift van dit zelfde Repreſentanten.

ex. BOEK. 1797.

landsche Mogenheden. —— In dit ſtukje, in vuur, vooral niet minder dan het voorgaande, ſchryven zy, „ dat het aanneemen „ van het aangeboden Ontwerp van Staats„ regeling, niets anders is dan het ſluiten van Contract tuſſchen de *Ariſtocratie* en de *Vryheid*, waar by de eerſte „ gevolmagtigd wordt, om, gedurende „ vyf jaaren lang, met een *Conſtitutioneel* „ *Gezag*, de Natie te mogen *tyranniſeeren* (*)."

Schryven des Repreſentants VAN STAPHORST.

Onder de Repreſentanten oordeelde N. VAN STAPHORST zich tegen deeze beide Geſchriften zyner Mederepreſentanten openlyk te moeten verzetten in een klein Stukjen, gezicht *aan zyne Landgenoten* (†). By eene vry algemeene en oppervlakkige Verdeediging van het aangeboden Plan, behelst het eene opgave van Verdenkingen, ten opzigte van dit Twaalftal, en eene verdeedigende aanpryzing des Plans om het Volk ter aanneeminge te beweegen.

Nota van den Minister. Noël.

VAN STAPHORST gewaagde, hoe onze groote Bondgenoot het Plan beſchouwde, zich beroepende op een Geſchrift van den *Franſchen* Minister Noël. Het zal hier voegen van 't zelve, en het geen 'er mede ge-

(*) Het was getyteld *Wederlegging van eenige der voornaamſte, zo in het openbaar als bedektlyk aangevoerde, drangredenen voor het aanneemen van 't Ontwerp van Conſtitutie, door eenige Burgers, mede Repreſentanten van het Volk van Nederland.* In den *Haage* by J. DE GROOT *en Zoonen*.

(†) 't Zelve was in den *Haage*, en te *Amſterdam*, gedrukt.

gepaard ging, eenig verſlag te geeven. CH.
Dit ſchryven was uitvoeriger dan dusdanige BOEK.
ſtukken doorgaans. Hy ving aan met het
vermelden van het genoegen des *Franſchen* 1797.
Staatsbeſtuurs, „ over het oogenblik, waar
„ op het *Bataafſche* Volk ſtondt te ver-
„ gaderen, ter uitoefening van het ſchoon-
„ ſte regt van vrye Natien, het vestigen
„ eener Conſtitutie, die het rangſchikte
„ onder de Mogenheden van *Europa*." —
Noël houdt op wat *Frankryk* voor het *Bataafſche* Volk gedaan, welke voordee-
len het daar aan toegebragt hadt; doch
voegt 'er by, hoe het *Franſche* Gouver-
nement „ niet ontveinsde, dat alle deeze
„ voordeelen ſlegts in ſchyn zouden be-
„ ſtaan, en ras verdwynen, zonder het
„ onwaardeerbaar goed van eene wyze
„ Conſtitutie, en van een vastgeregeld
„ Beſtuur, de eerſte nooddruften van alle
„ Volkeren." — Voorts weidt hy uit in
den lof der Staatsregelinge den Volke aan-
geboden. „ Zyn Gouvernement," ſchreef
hy onder andere, „ meende daar in niet
„ alleen te beſpeuren de heiliging van
„ die waare en groote beginzelen, die
„ elks byzondere Vryheid waarborgen,
„ zo wel als Staatkundige en Burgerlyke
„ Vryheid; maar ook die voorzigtige
„ Wysbegeerte, welke zich door onder-
„ vinding laat voorlichten, wanneer het
„ in dit werk niet meer den kwalyk ver-
„ eenigden bundel van gedeeltlyke Sou-
„ veraniteiten waarnam, wier belangens
„ geſtadige botzingen veroorzaakten, en

CL. BOEK. 1797.

„ elkander onophoudelyk dwarsboomden;
„ maar integendeel die Eenheid ontdekte,
„ waar in de levenskragt van het Staat-
„ kundig Lichaam beſtaat, de vereeniging
„ in één middenpunt van 's Volks Opper-
„ magt en 's Volks Vertegenwoordiging,
„ naauwkeurige Grensſcheiding der Mag-
„ ten, geſtadige vernieuwing en trapswyze
„ opklimming van 's Lands Amptenaaren,
„ en eindelyk op gezette tyden wederkee-
„ rende Grondvergaderingen, waar door
„ alle Magt ſteeds terug gevoerd werd tot
„ haare oorſpronglyke bron, en de geluk-
„ kige gelegenheid daargeſteld om tot ver-
„ betering der Maatſchappelyke Orde, op
„ eene wettige wyze, gebruik te maaken
„ van dwaalingen zelfs der Wyzen, en
„ voordeel te doen met de waarneemin-
„ gen intuſſchen gemaakt."

Met al dien hoogklinkenden lof was het *Franſche* Gouvernement 'er verre af van dit werk volmaaktheid te willen toekennen; zonder gebreken aan te wyzen vermeldt Noël, dat het *Franſche* Gouvernement dagt dat dezelve niet grof waren, en gemakkelyk zouden vallen te verbeteren.

Eene ſpraakwending aan *Neerlands* Volk, in dit Vertoog, mogen wy niet onovergenomen laaten, „ *Bataaven!* Gelukkige *Ba-*
„ *taaven!* Uwe, U zo zeer vereerende
„ Omwenteling, is tot hier toe, door
„ geene buitenſpoorigheid, door geen ge-
„ weld bezoedeld; Burgertwist heeft uwe
„ ſchuldlooze handen niet gewapend, en
„ 's Volks gezond verſtand, door geduch-

„ te

„ te voorbeelden gewaarſchuwd, heeft U CX.
„ behoed voor die rampzalige ſchokken, BOEK.
„ welke de grondvesten der grootſte Ry- ——
„ ken hebben doen daaveren. Het hangt 1797.
„ van U af den roem der gelukkigſte uit-
„ zondering te verzekeren: de oude en
„ nieuwe Wereld zyn vervuld met groot-
„ ſche denkbeelden van uwe aloude ny-
„ verheid, vlyt en overwinningen; zy
„ beſchouwen uwe poogingen tot herſtel
„ met het tederſte belang. —— Welaan!
„ het hangt nu van U af aan dezelve een
„ voorbeeld te geeven zonder wederga
„ van een Volk, dat zonder ſtormen, van
„ den ſtaat der onderdrukking tot dien
„ van Vryheid opklimt; van een Volk
„ dat zyn *Staatkundig Beſtaan* met kalm-
„ te, en zonder ſtuiptrekkingen, ver-
„ nieuwt. —— Die roem is te zuiver en
„ te treffend, dan dat gy niet zoudt
„ ſchroomen denzelven bloot te ſtellen aan
„ de onzekerheid der toekomst."

Hier aan hegt de *Franſche* Staatsdienaar eene ſchildery van de gevaaren der Burgertwisten, waar toe het verſchuiven der Conſtitutie, de *Bataaven* zou terug voeren, als mede, dat een vastgeregeld Beſtuur de zekerſte waarborg is die de Mogenheden elkander kunnen aanbieden voor de waarneeming van derzelver Verbonden;

„ ten deezen opzigte konden de zaaken
„ tusſchen de twee Republieken by geene
„ mogelykheid op eenen gelyken voet be-
„ ſchouwd worden, zo lang 'er geen *Ba-*
„ *taafſche* Conſtitutie beſtondt; maar de-

 „ zel-

CX. BOEK. 1797.

„ zelve, in tegendeel, afhing van den „ onzekeren loop en onderhevig was aan „ de ſtormagtige worſtelingen van tegen„ ſtrydige gevoelens."

Noël beſloot dit ſtuk met betuigingen van *Faankryks* aangenaam vooruitzigt op de heilvrugten, die het aanneemen des Ontwerps van Staatsregeling opleverde.

De Beantwoording 'er van ter oordeeling van de Vergadering gevorderd.

Zodanig eene voordragt, in zulk een tydsgewrichte (*), kon niet nalaaten veel opziens te baaren, ſchoon men reeds, zints eenigen tyd, iets dergelyks van het *Franſche* Gouvernement verwagt hadt; daar het *Directoire* gedurende de beraadſlagingen over het Plan van Staatsregeling dagelyks berigt ontving van al het gewigtige ter Nationaale Vergadering voorvallende, en het vaſtgeſtelde omtrent elk Artykel (†). Onverwyld beſloot de Vergadering tot het doen drukken van het oorſpronglyke met eene daar by gevoegde *Nederduitſche* Vertaaling. De Voorzitter wilde het ter beantwoording in handen ſtellen der Commiſſie van Buitenlandſche Zaaken. Dit vondt toeſtemming; mits men het Antwoord niet afvaardigde zonder het vooraf aan de Vergadering, ter goedkeuring, te vertoonen (§).

Het

(*) Het ſtuk was den 20 July gedagtekend.

(†) Dit verzekerde de Pasteur tegen het zeggen, dat het *Franſch* Directoire over het Plan van Conſtitutie oordeelde, zonder het te kennen. *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 628.

(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 530 532.

E. J. GREVE.
K. A. Bauer. pinx.
R. Vinkeles. sculp.

Het ingeleverd antwoord, naar gewoonte, meestal een weerklank van de gedaane Voordragt des *Fransschen* Ministers, hieldt egter, in 't slot eene beroeping in op de Proclamatie aan den Volke gedaan. „ De „ Nationaale Vergadering mogt alleen „ wenschen, en op haar voorbeeld mogt „ ook de Commissie uit die Vergadering, „ geen oordeel hoogenaamd vellen, dit „ was te zeggen, wel ten aanziene der „ noodzaaklykheid voor ons Land, eener „ Constitutie; maar niet ten aanziene van „ de waardy van het Ontwerp, dat het „ Volk schondt te beoordeelen. De Nationaale Vergadering wagtte, met eerbied, deszelfs oppermagtig besluit, en „ zy twyfelde geen oogenblik of het *Bataafsche* Volk zou, by het uitoefenen „ van het schoonste zyner Regten, eene „ keus doen, zyns zelfs en der Vryheid „ waardig, voorgeschreeven en gebillykt „ door gezonde Rede, door zuivere Vaderlandsliefde, door betragting der Eer „ en Roem der *Bataaven!*"

CX. BOEK. 1797. Ingediend Antwoord.

Naauwlyks was dit antwoord geleezen, en het voorstel des Voorzitters om het vast te stellen, gehoord, of de Representant GREEVE bragt in 't midden, geenzins zich te kunnen vereenigen met een Antwoord, waar in geen gewag gemaakt werd van de byzondere uitdrukking in het stuk des *Fransschen* Ministers, dat *Nederland*, door de Constitutie te aanvaarden, *den rang onder de Mogenheden* van *Europa* hernam, even als of de *Bataaven*, tot dus

Aanmerking daar op gemaakt.

CX. BOEK. 1797.

verre, den rang van Mogenheid verlooren hadden. Hier op vielen, over het doen drukken en aan de orde van den dag te ſtellen, heftige woorden. Het werd eenige dagen in Advys gehouden (*).

Geſchillen deswegen. Aanmerking van WITBOLS.

In dien tusſchentyd hadden zich Tegenſtanders en Verdeedigers des Antwoords ten wel te wagten ſtryde geſpitst. WITBOLS bekwam eerst het woord; en voerde het tegen de even bygebragte uitdrukking van NOËL. Hy haalde de ſpreekendſte bewyzen op, dat de *Bataafſche Republiek*, niet alleen door *Frankryk*, maar ook door andere Mogenheden, als een Mogenheid erkend was. Hy voer voort met de wenschlykheid eener vaste Staatsregeling te vermelden; hy roemde de taal des *Franſchen* Ministers, en de welmeenende vriendſchapvolle raadgeevingen; dan voegde hy 'er nevens, niet te kunnen ontveinzen, dat hy de ſterke aanpryzing ter aanneeming der ontworpene Staatsregeling, beſchouwde als eene Anticipatie op de vrye keuze des Volks, onderſchraagd door eene niet ondnidelyke bedreiging, dat, zonder die aanneeming, de Republiek niet als Mogenheid zou erkend worden, en geen aandeel hebben in de Vredesonderhandelingen. Men hadt, zyns oordeels, die uitdrukking, als te ſterk inloopende tegen de Souverainiteit des *Bataafſchen* Volks, in het antwoord niet ongemerkt behooren voorby te gaan.

PAS-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 606.

PASTEUR beweerde, dat dit Antwoord geen onderwerp van beraadslaaging voor de Nationaale Vergadering kon uitmaaken, dat dezelve of de Commissie tot Buitenlandsche Zaaken voor de mededeeling zou bedanken, of dat, indien de Vergadering over 't algemeen mogt oordeelen, dat het niet wel gesteld was, dezelfde Commissie last zou krygen om een ander te vervaardigen. Veele Leden stonden met hem in 't zelfde gevoelen: dan ook ontmoette hy wederspraak. C. BOER. 1797. PASTEURS gevoelen.

In 't einde liet zich VREEDE, met den klemmendsten nadruk, hooren. Naa zyne verbaasdheid over dit stuk des *Fransschen* Ministers betuigd en aangemerkt te hebben hoe zeer het verschilde van voorige handelingen, ten opzigte van ons Gemeenebest, naa de Onafhanglykverklaaring, meende hy te moeten besluiten, dat het *Fransche* Staatsbestuur eenen verkeerden indruk hadt ontvangen, dat aan 't zelve de omstandigheden onzes Vaderlands, in zodanig een valsch licht waren voorgedraagen geworden, dat het geloofde van deezen bestendigen grondregel te moeten afgaan, en zich verpligt rekende het oordeel des *Bataafschen* Volks vooruit te loopen, en al zyn invloed te moeten besteeden om het vriendelyk te dwingen tot het aanneemen van de vervaardigde Staatsregeling. In dit geval moest de Vergadering een geheel ander Antwoord geeven dan het nu ingebragte. Woordlyk vervolgt hy; „Burgers Representanten! de taal VREEDES taal.

ste. BOEK. 1797.

„ der waarheid, met eene edele beſcheidenheid voorgedraagen, mishaagt geen „ groote zielen. Welaan, zy zy de onze! „ Zy klinke in het oor van het verlicht „ Gouvernement der grootmoedige *Franſchen!* — Laat ons hetzelve, in die „ taal, onze dankbetuigingen opdraagen „ voor zyne weldaaden! — Laat ons „ hetzelve in die taal, onze aandoeningen, „ onze bekommeringen, over onze kwynende Volksonafhanglykheid, voorſtellen! — Laat ons, op dezelfde voegzaame wyze, hetzelve een echten voordragt geeven van den waaren ſtaat der „ zaaken in dit Gewest, en niet langer „ hetzelve doen duchten, dat hier de handen jeuken na het *Terrorisme*, waar voor „ men het veelligt eene valſche vrees „ heeft ingeboezemd, uit welke de tegenwoordige ſtap is voortgeſprooten; maar „ laat ons het overtuigen, dat de *Bataaven* eene regelmaatige Vryheid beminnen; doch te lange al het wrange van „ vergulde ketens te draagen gevoeld heb „ ben, dan dat zy, door eenige mogelyke middelen, zouden te beweegen zyn „ dezelve vrywillig en voor eeuwig weder aan te neemen! — Laat ons eindelyk het *Franſch* Gouvernement den „ aart der *Bataaffche* Natie in haare grootmoedigheid doen kennen, en hetzelve „ in ſtaat ſtellen om, by voorraad, aan de „ waare beginzelen toe te ſchryven, wanneer het dat Volk, in weerwil van de „ agting, welke het toedraagt aan het ver-

„ licht

„ licht oordeel van het Gouvernement van *Frankryk* — in weerwil van alle aanſpooringen van gezag, dat Ontwerp van Conſtitutie ſtoutmoedig ziet verwerpen, zo dra het oordeelt dat noch zyn Geluk, noch zyne Vryheid, in hetzelve bevestigd zyn. CK. BOEK. 1797.

„ Indien een Antwoord, in deezen zin, wordt ingeſteld, ik zal 'er met al myn hart in toeſtemmen; dat Antwoord zal tot eer ſtrekken van het *Fransch* Gouvernement, daar het ons vertrouwen zal doen blyken op deszelfs grootmoedigheid — dat Antwoord zal teffens de waardigheid der *Bataafſche* Natie ophouden. Wy zullen toonen jalours te zyn om onze Nationaale Onafhangelykheid in veiligheid te ſtellen; terwyl zich haarer onverſchillig te houden, — te zwygen, daar men voor haare belangen ſpreeken moet, reeds meer is dan haar ten halven verlooren te hebben!"

Sterk was hier op de wederſpraak van HAHN, niet min ſcherp door VREEDE beantwoord. Gemaatigder raadſlagen hoorde men tuſſchen beiden. GREVE bleef aandringen op den grond zyns misnoegens over het antwoord, wegens het niet in aanmerking neemen van de uitdrukking, die ons den rang onder de Mogenheden van *Europa*, zonder eene Conſtitutie, ſcheen te ontzeggen. — Dan, by hoofdlyke ſtemming keurden twee en zestig Leden, Beſluit ter aanneeming

te-

CH. BOEK. 1797.

tegen zeventien het ontworpen antwoord goed (*).

Het mangelde, ten dien dage, niet aan geſchriften, ingericht om het *Bataafſche* Volk te bemoedigen, om, door deeze buitenlandſche bemoeijing, zich niet te laaten wederhouden van de Afſtemming des Plans, indien men het verderflyk voor den Vaderlande keurde. In dezelve werd beweerd, dat het *Franſche* Beſtuur, door valſche berigten verſchalkt, onmogelyk zulk eene Staatsregeling of derzelver toeſtemming zou goedkeuren, zo het ſlegts dit Stuk in zyne waare gedaante kende, en wel onderrigt was van den weezenlyken toeſtand onzes Vaderlands.

Brief van TALLEYRAND ten voordeele der Staatsregeling.

De hoop daar op gevestigd, verdween by het inkomen eens Briefs van den *Franſchen* Minister der Buitenlandſche Zaaken CH. MAN. TALLEYRAND aan den Gezant NOËL, ter Nationaale Vergadering voorgeleezen. Naa betuigt genoegen over het voorheen door NOËL, op last van het Directoire Executif verrigtte, bezigt de Schryver deeze aanmerkelyke woorden;

„ Het zyn alleen die geenen, welken aan
„ de *Franſche* Republiek niet vergeeven,
„ dat zy deeze Zegepraal der Vryheid in
„ *Holland* begunſtigd heeft, welke vreemd
„ kunnen vinden, dat het *Fransch* Gou-
„ vernement aan de *Bataafſche* Conſti-
„ tueerende Vergadering heeft medege-
„ deeld

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 627-734.

„ deeld de vriendſchaplyke betuiging van
„ haar genoegen en van haare wenſchen. — Ik herhaal U by deezen, om geene ge-
„ legenheid te laaten voorbygaan ter be-
„ tuiging *van het belang, 't welk het Di-*
„ *rectoire in de Aanneeming van het Ont-*
„ *werp van Conſtitutie ſtelt.* — Alle onze
„ poogingen en wenſchen ſtrekken alleen,
„ om de *Bataafſche* Republiek eene Re-
„ geeringsvorm te doen verkrygen, die
„ haar in ſtaat ſtelle weder die rol aan
„ te neemen, welke haar onder de Mo-
„ genheden van *Europa* toekomt, en met
„ de voordeelen haarer herkreegene Vry-
„ heid te vereenigen die van den welvaard
„ van haaren Zeevaard en Koophandel." —
Voor bedendmaaking werd die Brief aangenomen, en tevens tot het doen drukken beſlooten (*).

CL. BOEK. 1797.

Met het naderen van den Dag der Stemminge namen de woelingen toe. Stoorenis dreigde de Grondvergaderingen, daar men ſchrikbaarende bedreigingen liet rondloopen, tegen allen, die het zouden durven waagen het Plan goed te keuren. Dit deedt eene Afkondiging gebooren worden, by welke de Nationaale Vergadering ſtrenglyk het ſtooren der Grondvergaderingen verboodt. Het Provintiaal Committé van *Holland* ſchreef de Vergadering wegens het daadlyk verzenden dier Aankondiging; dan tevens, dat het daar door geen-

De woelingen vermeederen.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 684. Op den 8 van Aug. kwam deeze Brief ter Vergaderinge.

CX. BOEK. 1797.

geenzins wilde erkennen het regt, 't welk de Vergadering zou hebben, om zich te mengen in het regelen der Grondvergaderingen (*).

Een Brief op den naam van VREEDE in 't licht gegeeven.

Die werkzaamheden vonden bovenal plaats na de keuze der Leden voor de Tweede Nationaale Vergadering. Voor zo verre deeze ter kennisse gekomen was, hing het in twyfel, welke Party hier op de meeste verwagting mogt vestigen. Te deezer gelegenheid kwam 'er een Brief in 't licht, op den naam van den Representant VREEDE, waar in hy betuigde, dat hy, de keuze tot Leden der Nieuwe Nationaale Vergadering gezien en bedaardlyk overwoogen hebbende, zich verpligt vondt zyne voorige afmaaningen tot het stemmen van de Staatsregeling te herroepen, en het tegenovergestelde aan te raaden; van zulk een Constitueerende Vergadering was geen heil te hoopen, veel min een beter Plan van Constitutie te verwagten; *aanneemen* was nu de zaak geworden (†).

Door hem gewraakt.

Over dien Brief op zyn naam uitgegeeven, beklaagde zich VREEDE ter Nationaale Vergadering, ten hoogsten (§), en zonde in druk dit Betigtschrift; „ Ik ver-„ klaar, op myn Burgereouw, en ten aan-„ weezen van een Alwetend GOD, dat „ dit stuk valsch is, onegt, en dus een „ schelm-

(*) *Dagv. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 699.

(†) Zie den geheelen Brief in C. ROGGE's *Geschiedenis der Staatsregeling* bl. 403.

(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 681.

„ schelmstuk, uitgedagt en te werkgesteld door Booswigten, om hunne snoode oogmerken te bereiken. Ik verklaar, „ dat myne gevoelens denzelfde zyn, als „ ik openlyk heb getoond, en dat, dat „ het Ontwerp der Constitutie is strekkende tot verderf van Vryheid en Vaderland, en des niet kan aangenomen „ worden."

CH. XXIII. 1797.

Deeze pooging, met andere van soortgelyken aart, bragten te wege, dat VREEDE, met VONCK en C. L. VAN BEYMA, daags vóór de Stemming, aandrongen, om denzelve op te schorten, tot dat het Volk tegen het gepleegd bedrog gewaarschuwd, in staat zou gesteld weezen, om de stem, met behoorelyke vryheid uit te brengen. Zy verdeedigden voor de Natie vryheid van stemming, „ op dat zy geen prooy mogt „ worden van het bedrog van Booswigten!" Heftige woorden vielen hier over (*).

De vreeze voor afstemming, uit aanmerking dat het lang zou aanhouden, eer het Vaderland eene door allen gewenschte Staatsregeling verkreeg, zogt men te verminderen, en weg te neemen, door de stellige verzekeringen, dat eene nieuwe Constitutie reeds vervaardigd was, en binnen weinig weeken zou kunnen ingevoerd worden, bezat men slegts moeds genoeg om de nu voorgestelde te verwerpen. By ligt geloovigen kreeg dit voorgeeven geen-

Werkzaamheden om het Afstemmen te bevorderen.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 682-687.

CA. BOEK. 1797.

geene geringe maate van waarſchynlykheid, daar eene Commisſie uit de Algemeene Burgervergadering en Grondvergadering der *Bataafſche* Clubs te *Amſterdam*, reeds een Ontwerp vervaardigd en in 't licht gezonden hadt, waar in de Artykels, die den meesten afkeer verwekten, veranderd waren, en 't geen de helft korter zynde, zich door die beknoptheid aanpreesen. Men kon hier uit, zo wel als uit de ſchets door de Twaalf Repreſentanten opgehangen (*), genoegzaam opmaaken, dat de mogelykheid daar was, om, zonder lang verwyl, 'er een te krygen, dat, naar veeler oordeel, beter aan den wensch en vry algemeene verwagting der Ingezetenen zou voldoen.

Van wederzyden hieldt men niet op met naamlooze Geſchriften te verſpreiden, die met veel omhaals, en de ſterkſte uitdrukkingen, even gebiedend het *Ja* en *Neen* voorſchreeven; vryheid der ſtemming ontheiligende ſtukjes, die ter Grondvergaderinge indrongen (†).

Door de meerderheid wordt het Plan verworpen.

In zulke omſtandigheden, onder den invloed van zodanige werkingen, daagde de gewigtige dag, de achtſte van Oogstmaand — de dag op welke het geheele Volk van *Nederland* Oppermagtig in de Grondvergaderingen byeenkwam, om die magt daad-

(*) Zie hier boven bl. 79.

(†) Van beiderlei ſoort heeft de Heer C. Rogge in zyne *Geſchiedenis der Staatsregeling* voorbeelden bewaard bl. 405.

daadlyk uit te oefenen. Een van veelen gehoopte, en van veelen gevreesde dag. De gewelddige ſtoorenisſen, waar voor niet weinigen ſchroomden, greepen geene plaats, ongenoegens en onaangenaamheden vielen hier en daar voor; doch niet van zo veel beduidenis, dat ze eene byzondere vermelding verdienen. De op den dertigſten van Oogſtmaand ingezondene Berigten der Stemminge weezen reeds uit, welk het lot was des voorgedraagen Plans (*). Een nader opgave den Volke bekend gemaakt, wees uit dat het getal der *Verwerperen* was 108761; dat der *Aanneemeren* 27955; en dus de meerderheid 80806 (†). Dit was het lot van zo veel arbeids, van zo veel redentwists, van zo veele hooggaande onaangenaamheden als wy in het voorgaande en in dit Boek beſchreeven hebben. — Wy twyfelen niet eene waarheid

CH. BOEK. 1797.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 858.

(†) *Gewesten*	*Districten.*	*Grondvergaderingen.*	*Stemgerechtigden.*	*Ja.*	*Neen.*
DRENTHE	3	19	2547	374	2173
OVERYSSEL	9	270	13538	3157	10381
GRONINGEN	8	239	3782	1756	2026
FRIESLAND	11	374	8315	2605	5710
BATAAFS BRABANT	14	437	27299	571	37228
GELDERLAND	15	437	15400	2342	13058
HOLLAND	55	1646	57963	14609	42454
UTRECHT	6	189	4210	750	3460
ZEELAND	5	161	4062	1791	2271
				27955	108761

heid te neder te ſchryven, als wy hier aanmerken, dat onder het mindergetal der *Jaroggers*, veelen, zeer veelen gevonden wierden, die dit Ja uitbragten, niet om de voorgeſtykheid of verkiesbaarheid des Plans op zich zelve beſchouwd; maar alleen om dat zy der twisten moede, na rust zogten, en hoopten dat deeze uit de onhelzing der Staatsregeling zou geboren worden.

Voorſtel van HAHN, wegens de bekendmaking aan *Frankryk*.

De Meerderheid was dus, en *Provisioneel* en *Nationaal* berekend, voor de verwerping: hier over kon des geſchil, hoegenaamd, vallen (*). —— HAHN bragt in overweeging om deswegen onzen *Franſchen* Bondgenoot niet alleen te verſtendigen: dan hy wilde het denkbeeld tegengegaan hebben, 't geen men veelerwegen zogt te verſpreiden en aanneemelyk te maaken, als of een Staat, zo lang 'er geene Staatsregeling beſtondt, gerekend moest worden zonder Gouvernement te zyn; een denkbeeld, 't welk men byzonder toepaste op onzen Staat, naa de verwerping des Plans en by de tydlyke voortduuring des Tuſchenbeſtuurs (†).

Doorgang van 't zelve.

Een Verſlag hier over ingebragt, ſtrekkende om het *Franſche* Staatsbeſtuur des kundſchap te laaten toekomen, en tevens het wanbegrip te beſtryden, dat het Tuſchenbeſtuur, 't welk nog eenigen tyd moest

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 130. *Jaarb. der Bat. Rep.* XI. D. bl. 310.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 130.

moest aanhouden, eenige de minſte verwarring of onzekerheid medebragt of gedoogde. Hier over viel veel voor- en tegenſpraaks, gemengd met niet weinig haatlyke en over- en wedergekaatſte perſoonlyke ſcherpe aanmerkingen, van den eenen Volksvertegenwoordiger op den anderen. Dan het voorſtel van HAHN ging door (*).— Opmerkelyk was het dat dit voorſtel den heftigſten tegenſtand ontmoette by de yverigſte Volksgezinden in de Vergadering, en allerkragtigst ondersteund werd door de gemaatigde Party, en die 'er zich by voegden. Niet ten onregte merkt een Geſchiedſchryver deezes tyds aan; „De gronden van wederzyden aangevoerd, waren van dien aart, dat het niet onduidelyk te zien was, dat zy ſlegts ter plaatsvervanging der waare redenen dienden. Welke oogmerken wederzyds hier by gekoesterd werden, kan de uitkomst eenmaal het zekerst uitwyzen (†)."

CX. BOEK. 1797.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 157. 174—181.

(†) ROGGE *Geſchiedenis der Staatsregeling* bl. 442.

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

HONDERD ELFDE BOEK.

INHOUD

ELFDE BOEK. *Stoffe deezes Boeks. Geſteldheid der Leden tot de Tweede Nationaale Vergadering verkoozen. Eenigen weigeren de Verklaaring af te leggen. Welke reden* R. J. SCHIMMELPENNINGK *deswegen geeft. Redenen van* DE RHOER, A. MARTINI *en anderen. De openbaare redegeeving van Weigering opgezegd.* Y. VAN HAMELSVELD *geeft reden van zyne Aanneeming.* VAN DE KASTEELE'S *Affcheidsreden van de Eerſte Vergadering. Redenvoering, waar mede* PASTEUR *de Tweede Vergadering ontſloot. Voorſtel van* LOCKHORST *om een Artykel in het Reglement op de Vergadering veranderd te krygen. Verſchillende gevoelens deswegen. Wydſtrekkender voorſtel van* VAN HOOFF. *Veelvuldige Verzoekſchriften op die Voorſtellen aandringende. Verkoozene Leden tot het vervaardigen der Staatsregeling. Het Voorſtel van* LOCKHORST *verworpen. Handelingen over*

over dat van VAN HOOFF. Uitgebragt en omhelsd Verslag. VITRINGA'S Redenvoering by 't affcheid der Leden tot het vervaardigen der Staatsregeling. Hoe door NUHOUT VAN DER VEEN beantwoord. Voorstellen om Prysvraagen de vervaardiging der Staatsregeling betreffende, uit te schryven verworpen. Voorstel van TORNS ter opgave van de redenen der verwerping des voorigen Plans. 't Zelve afgekeurd. Verzoekschriften uit Overysfel en Staats-Brabant, de Staatsregeling betreffende. Verzoekschriften van eenen anderen aart, wegens dat Plan. Aanzoek der Nationaale Vergadering om Leden tot het Finantieele toegestaan. Het Ontwerp eener Proclamatie, om Finantieele inlichtingen te krygen, verworpen. Hoe veel duisters de handelingen der Vervaardigeren van de Staatsregeling bedekte. Omwenteling in Frankryk, den twaalfden van Herfstmaand. Invloed deezer Omwentelinge alhier. Voorstellen van C. L. VAN BEYMA. Verzoekschriften ter ondersteuning van het doen eens Onderzoeks, wegens den zamenhang van het gebeurde in Frankryk met de gesteltenis hier te Lande. Nadere en dringender Verzoekschriften deswegen. Dit stuk aangebonden. Handelingen over het onderzoek der Amptenaaren. Voordragt wegens dit onderwerp van OCKERSE. Voorstel deswegen. Besluit dat er een Onderzoek zou geschieden. Heftigheid ter Nationaale Vergaderinge by de voordragt van de Proclamatie aan den Volke. De onderhandelingen over dit stuk door DE BEERE hervat. Bedenking der Commissie of dat Onder-

CXI. BOEK.

CXL. BOEK.

zoek alleen Daaden of ook Gevoelens zou betreffen. Verſchillende gevoelens op dat ſtuk. Opgemaakt beſluit. Verſlag op het voorſtel van C. L. VAN BEYMA. VREEDE'S *voordragt deswegen.* C. L. VAN BEYMA'S *wederwoord.* DE LEMONS *taal te dier gelegenheid. Het Verſlag omhelsd. Het verlies van den Zeeſlag, op den elfden van Wynmaand opent een nieuw tooneel. Voorſlag eener Algemeene Geldheffing tot herſtel van 's Lands Vloot. Verſcheide vrugtloose Voorſlagen tot herſtel der Vloote. Eene Commisſie tot de voorgeſtelde Algemeene Geldheffing benoemd. Voorſlag om eene Algemeene Heffing tot herſtel der Vloote te doen. Tegenſtand uit hoofde van het Reglement. Voorſtanders, en* VAN DE KASTEELE'S *nadere ontvouwing.* C. L. VAN BEYMA'S *en anderer tegenſpraak.* NOLST *yvert voor het Verſlag.* VAN MAANEN *dringt dit aan. 's Zelve verworpen en wederom in handen van dezelfde Commisſie geſteld. Nieuw ingediend weinig veranderd Verſlag. Aanmerkingen daar op gemaakt. Hoe verdeedigd. Heftigheid ter Vergaderinge.* VAN MAANEN *herinnert de Vergadering aan Hollands beſluit, wegens de Quoteele Opbrengst, en verklaarde zich voor het Verſlag. Dit doet ook* DE SONNEVILLE. BODDE'S *voorſtel omtrent Holland.* KONYNENBURG'S *aanmerking daar op.* C. L. VAN BEYMA *vaart tegen het Verſlag uit.* NOLST *verdeedigt deezen maatregel.* OCEERSE *desgelyks.* VAN DER HOEVEN'S *raadſlag.* KANTELAAR'S *bedenking. Gevoelen van* DE MIST. VAN FOREEST'S *bedenking.* BLAAUW'S *taal. Verwarring by het ſtemmen.*

Be-

Besluit ter aanneeming Voorstel van GEVERS CL. *om het werk der Staatsregeling te bespoedigen.* BOEK.
Eene Commissie benoemd om zich by de Vertoonders te vervoegen. VAN DE KASTEELE *voert daar het woord. Hoe beantwoord. Bezending uit de Commissie. Aanspraak van* OCKERSE. *Hoe beantwoord door* VAN HOOFT. *Geestdrift en Eed der Vergaderinge, en algemeene Eedzwering der Leden. Beantwoording der Brieven aan de Gewesten. Die van Overyssel, Stad en Lande, Drenthe en Bataafsch Brabant, Gelderland, 't Sticht, staan het af. Friesland en Zeeland geeven onbekende antwoorden. Hollands volkomene toetreding. Verslag op die Beantwoordingen uitgebragt. Raadpleegingen. Besluit, overeenkomstig het Verslag, om het Besluit niet te houden. Een nadere stap tot het verhinderen des Reglements voor de Vergadering van drie en veertig Leden der Vergadering wegens de punten, die zy in de Staatsregeling verderden. Inhoud van dezelve. Vertoogen daar over ter Nationaale Vergaderinge ingediend. Beraadslaagingen daar over, en woeste ongeregeldheid ter Vergaderinge. Afloop dezer zaake. Algemeene aanmerking.*

HOe de verkiezing der Leden tot de Tweede Nationaale Vergadering, bepaald was vóór de Stemming van het Plan te zullen geschieden, hebben wy, in 't voorgaande Boek, verhaald. Onafgebroken oordeelden wy te moeten verhaalen, het voorgevallene ten aanzien van de aange- 1797. Stoffe deezes Boeks.

CXI. BOEK. 1797.

boden Staatsregeling. Wat 'er van de Volksoproeping tot het beſtemmen der Leden, die de Tweede Nationaale Vergadering zouden uitmaaken, kwam, als mede het ſcheiden der Eerſte en het vervangen van dezelve, door de Tweede, ſtaat ons nog te beſchryven; terwyl wy tevens, het voornaamſte, 't welk te deezer Vergaderinge voorviel, zo het Plan der Staatsregeling, als het algemeen Staatsbeſtuur betreffende, voorhebben, in dit Boek te bevatten. Het Gewestlyke, en andere algemeen belangryke ſtukken, verſchuivende tot wy den loop der Verrigtingen van de Tweede Nationaale Vergadering hebben opgetekend.

Geſteldheid der verkoozene Leden voor de Tweede Nat. Verg.

De algemeene gisting der gemoederen, door het gebeurde omtrent het onbeſlist hangend Plan der Staatsregelinge, ten dage der Verkiezinge van Leden voor eene tweede Nationaale Vergaderinge, kon niet naläaten eenen ſterken invloed te hebben op de te doene keuze. Schoon het lot des Plans nog in de weegſchaale hing, deeden 'er zich, langs hoe meer waarſchynlykheden op, dat, te midden van zo veele woelingen voor en tegen, Verwerping het lot zou weezen, Dit door de eene Party gehoopt, door de andere gevreesd, bragt eigenaartig te wege, dat elk deezer 'er op uit was, om, in allen gevalle, zich te ſtyven en te ſterken. Men liet niet na de laage kunſtenary te bezigen om de Leden der eerſte Vergadering af te beelden, met naame te noemen en te kenſchetſen, als *Ariſtocraaten*, *Federaliſten* of *Unitariſſen*; waar-

waarſchuwingen, af- en aanraadingen werden hier uit gebooren. 'Er valt weinig aan te twyfelen of die woelingen werkten mede, dat op een groot getal der Leden van de Eerſte Vergadering de ſtemmen tot de Tweede vielen (*); en zy dus anderwerf door de Volksſtem tot die gewigtige post werden opgeroepen. Onder de nieuwelingen telde men Mannen, die als Schryvers of in posten van Beſtuur, zich onderſcheiden hadden. Het zeggen van zekeren Schryver, ten opzigte van de Eerſte Nationaale Vergadering, „ Nimmer zag *Nederland* zo veel wysheids „ onder één dak vergaderd," (†) mag vrylyk op de Tweede worden toegepast.

CXII. BOEK. 1797.

De nieuwverkoozene Leden, die zich, te gemelder oorzaake, reeds in *'s Gravenhaage* bevonden, of gedeeltlyk, ten beſtemden dage, vóór den eerſten van Herfstmaand, daar gekomen waren, ſtonden nu gereed de voorige te vervangen. De Voorzitter VAN DE KASTEELE riep de Leden op tot het afleggen der Verklaaring. Aan deeze onttrokken zich de Burgers LEDEBOER en RAM, betuigende, door een gemoedlyk bezwaar, daar van wederhouden te worden. Dit deedt ook DE LEEUW en SCHIMMELPENNINCK met uitgewerkter voordrag-

Eenigen weigeren de Verklaaring af te leggen.

(*) Men vergelyke de Lysten der Leden van de Eerſte en Tweede Vergaderinge by C. ROGGE *Geſchiedenis der Staatsomwenteling Voorw.* bl. IV—XV. en bl. 417—424.

(†) *De Staatsomwenteling van 1795 in haaren aart, loop en gevolgen beſchouwd* bl. 43.

dragten, goeddeels stemmende op de ondervinding van het Reglement, welks stipte aankleeving weder moest beloofd worden.

1797. Welke reden SCHIMMELPENNINCK geeft.

SCHIMMELPENNINCK betuigde „ innerlyk en door ondervinding overtuigd te „ weezen, dat de wyzen, om het Volk „ van *Nederland* aan eene goede Staatsregeling te helpen, by dat Reglement, „ geheel onstaatkundig en niet wysgeerig „ berekend waren, en hy zwaarigheid „ maakte om met de middelen, waar toe „ het Reglement de Leden bepaalde, aan „ eene taak te werken, voor welke hy „ dezelve, by ondervinding, geheel onge„ schikt gevonden hadt." — Hy voegde 'er nevens; de begrippen zyner Landsgenooten, omtrent hunne waare belangen, opmerkzaam gadegeslaagen te hebben, en by deeze opmerking, volstrekt overtuigd te zyn, dat hunne denkwyze, immers die van de meerderheid van dat gedeelte der Natie, welke zich omtrent de gemeene belangen des Lands geliefde te verklaaren, dermaate met zyne denkwyze en overtuiging verschilde, dat hy, van dit denkbeeld doordrongen, zich niet verpligt agtte, en zelf bezwaard gevoelde, om aan eene taak te helpen werken, welke hy geen den minsten kans zag, om, ten genoegen van zyn eigen hoofd en hart, en tevens ten genoegen van zyne Committenten, uit te voeren (*).

De

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 863.

De Burger DE RHOER hielde het in gemoede daar voor, dat de aart en het beloop der werkzaamheden, zo als zy in het Reglement werden voorgeschreeven, hem niet geschikt toescheenen, om het groot doeleinde der Vergaderinge, het daarstellen eener goede Constitutie, te bereiken: weshalven hy het afleggen der Verklaaring weigerde (*). — Van tyd tot tyd deeden zich onder de verkoozenen op, die voor hun bedanken soortgelyke gronden aanvoerden. Anderen, als J. J. A. GOGEL en VAN HASSELT onttrokken zich, om andere redenen, aan het afleggen der Verklaaring (†).

DE RHOER. 1797. Redenen van DE RHOER en anderen.

Onder de Bedankers mogen wy niet vergeeten, met naame te vermelden den gryzen ANTONI MARTINI Oud-pensionaris der Stad *'s Hertogenbosch*, door het District van *Biesbosch* en *Maas*, waar hy omtrent geen mensch kende, benoemd. In zyne vervoeging aan de Nationale Vergadering om ontslag, beriep hy zich op zynen zeventigjaarigen ouderdom, zyne gedaane werkzaamheden, en verkoozen stillen levensstand, en voerde aan dat hy in 't oude Stelzel was grys geworden, betuigende, „ dat men van zodanig een, wien „ de wetten en gebruiklykheden der voo„ rige Regeeringsvorm als eigen waren „ geworden, wiens zinnen, door die lange „ behandeling van zaaken, waren vervuld, „ te

Van A. MARTINI.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 10.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 293.

CXL. BOEK. 1797.

„ te vreezen had, dat hem daar van te „ veel zou blyven aankleeven, en wei„ nig nuts aanbrengen. Daar ook het „ ganfche Staatsgebouw genoegzaam was „ afgebrooken, en op geheel andere gron„ den werd opgericht." — Hy gewaagde van punten reeds beraamd, die hem in de vooruitzigten zeer drukten, en met zyne denkbeelden in geenen deele ftrookten (*). — Die betuigingen en beweegredenen voldeeden niet. Naar *'s Gravenhaage* zich begeeven hebbende, antwoordde hy, op de vraag, of hy de Verklaaring en Belofte kon afleggen, zulks niet te kunnen doen. Hoogstwaarfchynlyk, hoewel hy de ware bezwaarpunten niet uitdrukte, waren dezelve voornaamlyk gelegen in 't geen omtrent de *Kerk* gehandeld en beflooten was. Wy hebben hem gekend, met hem, ftaande zyn verblyf in *Haarlem* verkeerd, en dit geeft ons grond tot deeze bedenking, ten aanziene van dien ouden, braaven en werkzaamen Staatsman.

De openbaare redegeevingen opgezegd.

Deeze openbaare redengeevingen, wegens het geen Zitting neemen ter Vergaderinge, fmaakten niet. Zulks hadt eerlang het befluit ten gevolge, dat voortaan aan geene, tot de Nationaale Vergadering verkoozene Leden of Plaatsvervangers, welke mogten weigeren de Verklaaring af te leggen, zou geoorloofd weezen, door Aan-

(*) *Misfive van Mr.* ANTONI MARTINI *aan de Nationaale Vergadering.* In den *Bosch* by H. PALLIER *en Zoon.*

Aanſpraaken of Redenvoeringen, de redenen hunner weigeringe aan de Vergadering te kennen te geeven; doch hun vryheid te verleenen, dezelve aan de Commisſie tot de Credentiaalen, als daar toe byzonder geſchikt, op te geeven; alleen zouden zy ter Vergadering met *Ja* of *Neen* te zeggen, hunne bereidvaardigheid of onbereidvaardigheid, tot het afleggen der Verklaaring, te verſtaan te geeven (*). CXL. BOEK. 1797.

Redenen van Aanneeming voerden weinigen aan: dewyl woorden noodloos waren als de daad van het afleggen der Verklaaring ſprak. Dan de Burger Y. VAN HAMELSVELD, oordeelde te moeten ſpreeken, by de aanvaarding van het Lidmaatſchap der Vergaderinge, en het gaaf doen der Verklaaringe. Hy wilde de verwondering der Leden, over dit zyn bedryf, wegneemen, daar zo veele kundige en waardige Mannen, om gewigtige redenen, zich huiverig betoond hadden, om die post te aanvaarden. — Hy vondt geen vryheid zich te onttrekken, al ware het alleenlyk, om door zyn voorbeeld, te toonen, dat een opregt beminnaar van zyn Vaderland ſtandvastig bleef, ook zelfs in het barnen der gevaaren. Hy wees de hoofdmiddelen aan, zyns oordeels, geſchikt om het Vaderland te redden, als bedaard Beleid, ſtandvastige Wysheid, Eendragt en Godsdienst. Hy zou, vergeetende en aan het Vaderland opofferende, dat hem mogt gebeurd Y. VAN HAMELSVELD geeft reden zyner aanneeming.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 427.

CAP. BOEK. 1797.

beurd zyn, geduurende den tyd zyner Zittinge in de eerste Nationaale Vergadering, en wat zich lustbeneemend in het verschiet ook vertoonen mogt, aanraaden tot Eendragt (*).

VAN DE KASTEELE's Afscheidsreden ten slot der eerste Nat. Vergadering.

Niet weinig geschils rees 'er ter eerste zamenkomst, of men nu, dan morgen, een Voorzitter zou benoemen. Het eerste ging door, en werd de Burger PASTEUR, met zes en veertig van de zes en tachtig stemmen tot die waardigheid verkooren. — Te treffend en te veel herinnerend, om hier geen plaats te vinden, was de Afscheids Aanspraak, waar mede VAN DE KASTEELE de eerste Nationaale Vergadering besloot.

„ Burgers Representanten! Zo zien wy „ dan het einde van onze werkzaamhe- „ den; maar niet van onze wenschen.

„ 'Er hebben wel, geduurende de Zit- „ ting deezer Vergadering, zeer groote „ gebeurtenissen by ons, en rondsom ons, „ plaats gehad. Eene reeks van Overwin- „ ningen, van welker menigte en belang „ de roemryke wapenen der *Fransche* Re- „ publiek alleen, het onnavolgbaar voor- „ beeld gegeeven hebben, heeft reeds hier „ en daar de rampen des Oorlogs gele- „ nigd, de zegeningen van eenen gedeelt- „ lyken Vrede verspreid, en, door één „ der magtigste Mogenheden van *Europa* „ tot de bewilliging van voorloopige Vre- „ debedingen te noodzaaken, de hoop „ op

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 500.

„ op eenen algemeenen Vrede voor het Vasteland bevestigd — *maar* de bekoo- BOEK.
„ relykheden van eenen algemeenen, voor
„ de Vryheid wenschelyken Vrede, hebben 1797.
„ wy nog niet zien opdaagen; noch het
„ heilryk genot daar van mogen smaken.

„ Wy hebben onze Zee- en Landmagt
„ zich meer en meer zien oefenen; haare
„ trouw, haare yver, op de proef ge-
„ steld, hebben wy zien blaaken om on-
„ zen Overzeesschen Vyand de spits te
„ bieden; de *Bataafsche* Magt is daar door
„ opgehouden en belemmerd; — *maar*
„ de Zee en de Winden hebben ons, tot
„ nog toe, geene gelegenheid gegeeven
„ om eene vergelyking te maaken tusschen
„ den Heldenmoed onzer Voorvaderen en
„ die van onze Tydgenooten.

„ Wy hebben deeze en geene poogin-
„ gen gedaan om onze Koophandel te doen
„ herleeven, den Landbouw te begunsti-
„ gen, en onze Fabrieken uit derzelver
„ diep verval op te beuren; en hier en
„ daar hebben wy reeds een aangenaam
„ voorteken gezien, hoe de geest van
„ Vryheid de Nyverheid en Arbeidzaam-
„ heid aankweekt; en hoe inwendige Wel-
„ vaard een der heilrykste vrugten is,
„ die wy van een vry Republikeinsch Sy-
„ stema mogen te gemoet zien — *maar*
„ de belemmeringen van den tyd, en het
„ gemis van die Eenheid, die nog tot
„ onze verlangens behoort, hebben ons
„ verhinderd, het vol genot daar van zich
„ alom te zien verspreiden.

„ Te

CXI. BOEK. 1797.

„ Te midden van onze Finantieele worstelingen hebben wy, wel door onvermoeide poogingen, en herhaalde opofferingen, meer mogelyk dan één der Oorlogende Mogenheden, het hoofd boven gehouden — *maar* gebrek aan Eensgezindheid in bedoelingen en werkingen, heeft ons, tot hier toe, verſtooken van 't geluk om den ſtaat onzer Geldmiddelen op dien vasten voet gevestigd te zien, waar toe onze Voorvaders nimmer mogten geraaken; doch waar toe onze tegenwoordige geſteldheid zo baarblyklyk ſchynt te leiden.

„ Wy hebben, onder alle woelingen der Tweeſpalt, hoe ook verhit en van welke kanten aangevuurd, in de meeste gedeelten onzer Republiek, de openbaare rust meestal ongeſtoord zien voortduuren — *maar* het ſchaamloos bederf van Zeden, en het gemis van liefde tot waarheid en deugd, is tot hier toe oorzaak geweest, dat die bekoorelyke zamenſtemming in de behartiging van 't algemeen belang, en de Broederlyke vereeniging in Liefde tot het Vaderland, meer een voorwerp is dat wy wenſchen, dan eene hoofddeugd, waar op wy roem kunnen draagen.

„ Deeze Vergadering heeft wel meer dan eens openlyk aan den dag gelegd haare verkleefdheid aan die grondbeginzelen, waar door alleen de waare Volksvryheid kan gevestigd, elks Burgerlyke Vryheid beveiligd, en alle aanmaatiging

„ van

„ van gezag met kragt kan tegengeſtaan worden — *maar* de waarheid, de voortreflykheid van deeze grondbeginzelen is niet overal en altyd zo algemeen erkend, zo regtmaatig op prys geſchat, en zo ſtandvastig in oefening gebragt, dat 'er zich de Voorſtanders van die beginzelen over kunnen verblyden, en de Tegenſtanders 'er door gewonnen worden. CXL. BOEK. 1797.

„ Ons Vaderland reikhalsde na eene Conſtitutie. De Nationaale Vergadering ontwierp 'er eene — *maar* wy zyn zo gelukkig niet, dat wy 'er aan onze Natie een bezorgd hebben.

„ Wy hebben dus, in den tydkring, die ons was voorgeſchreeven, wel het eindperk onzer werkzaamheden; *maar* niet de vervulling onzer wenſchen bereikt.

„ En nu, myne Medeburgers! zullen wy nu hooploos den moed dan opgeeven, en de zaak des Vaderlands, als reddeloos, vaaren laaten? — Neen. — 'Er is hoope! Laaten wy ſlegts onze harten en kragten vereenigen; en als waare Beminnaars van de Vryheid en het Vaderland, alles opofferen om beide te beveiligen, en te redden.

„ Gylieden, die deeze Raadzaal verlaat en tot eenen anderen kring wederkeert, de bewustheid uwer bedoelingen zy uwe dagelykſche blydſchap; de zugt voor de Vryheid en het Vaderland, de beſtendige dryfveer uwer Burgerlyke

„ Verrigtingen; een toegeeflyk aandenken
„ aan den U bekenden last, die op de
„ fchouwders der Nieuwverkoozenen blyft
„ rusten, de geduurige fpoorflag, om on-
„ ze poogingen welwillend te onderfteu-
„ nen, en het ruimst genot van den
„ wenschlykften zegen, zy het loon voor
„ uwen arbeid.

„ En Gy lieden, Medeburgers! die U
„ heden plegtig aan het *Nederlandfche*
„ Volk verbonden hebt, bereikt uwen
„ wensch. — Beveftigt onze Vryheid,
„ en behoudt het Vaderland! Gy offert
„ U zelven daar voor op! — Niets we-
„ derhoudt U — Geen heimlyke ver-
„ denking, geen openlyke fmaad, geen
„ fchaamteloze laster, niets fchrikt U af,
„ om uwe overtuiging te volgen, en uwen
„ pligt te volbrengen.

„ Uwe Vergaderingen, dit voorfpel ik,
„ zullen het voorbeeld geeven aan de Na-
„ tie van het onafcheidbaar verband tus-
„ fchen Vryheid en Orde. — Gy zult
„ de vryheid uwer Deliberatien, door de
„ handhaaving van orde in dezelve be-
„ veiligen. — Gy zult, de Oppermagt
„ des Volks in dezelve erkennende, in
„ deeze plaats, daar gy dezelve vertegen-
„ woordigt, de waardigheid uwer Verga-
„ deringe, zo wel als die des Volks hand-
„ haaven, en alomme doen eerbiedigen —
„ Gy zult in uwe befluiten, niet bedoe-
„ len, 't geen het behaagelykfte fchynt;
„ maar 't geen ter beveiliging van waare
„ Vryheid het nuttigst is.

„ Gy

„ Gy zult de toepassing der beginzelen- CAP.
„ van Gelykheid, Vryheid en Broeder- BOEK.
„ schap, door wyze Wetten bestendig, 1797.
„ en door de bevordering van goede Ze-
„ den beminnelyk zoeken te maaken.

„ Het belang van het Vaderland zal U
„ aller belang, en dat te bevorderen U
„ aller blydschap zyn.

„ Hy, die het lot der Volken bestuurt,
„ zegene uwe raadslagen en besluiten,
„ herstelle en bevestige de eer en wel-
„ vaart van 't Volk, het lang gefolterd
„ Volk van *Nederland*, en schenke het
„ genot van Vryheid en Vrede aan ge-
„ heel het Menschdom!"

Redenvoering waar mede PASTEUR de Tweede Vergadering ontsloot.

PASTEUR opende deeze Tweede Vergadering met eene Aanspraak, die, zo wel als de even geplaatste Slotreden, bewaaring in de Geschiedenis verdient. Zodanige gelegenheden toch zyn hoogverhevene standpunten, van welk een bekwaam Redenaar het oog op het jongst voorledene terug slaat, daar mede het tegenwoordige bespiegelt, en het teffens, zo veel mogelyk, op het toekomende vestigt, althans des aangaande zyne uitzigten en verwagtingen mededeelt. Dat wy hem hooren.

„ *Burgers Vertegenwoordigers van het Volk*
„ *van Nederland!* — Welk een bly voor-
„ uitzigt was het niet, Burgers Repre-
„ sentanten! toen op den eersten Maart
„ des voorleden Jaars, de eerste Natio-
„ naale Vergadering door den waardigen
„ en Vaderlandlievenden, doch ons te
„ vroeg ontrukten President P. PAULUS

„ *tot het Repreſenteerend Lichaam van het* „ *Volk van Nederland*, verklaard en geo- „ pend wierd, toen ieder verwagtte, dat „ binnen het tydperk, dat voor de Zit- „ ting van de Eerſte Nationaale Vergade- „ ring bepaald was, eene Conſtitutie zou „ daargeſteld worden, door welker invoe- „ ring het Intermediair Beſtuur, dat nood- „ zaaklyk de vernietigde orde van zaaken „ vervangen moest, en den overgang uit- „ maaken van de oude tot de verbeterde „ Regeeringsvorm, konde ophouden.

„ Het heeft ondertuſſchen die Vergade- „ ring niet mogen gebeuren, dit nood- „ zaaklyk, dit allergewigtigſt werk, met „ eenen gelukkigen uitſlag, bekroond te „ zien. Naa langduurige deliberatien werd „ eindelyk door haar een Ontwerp van „ Conſtitutie voor het Volk van *Neder-* „ *land* vaſtgeſteld, dat, hoe zeer het by „ de Regeeringsvormen van andere vrye „ Gemeenebesten vergeleeken, in die ver- „ gelyking niet kan te kort ſchieten, in „ het oog van het *Bataafſche* Volk, niet „ volmaakt genoeg was, dat het zyn ge- „ luk, en de voorſpoed des Lands, daar „ van verwagtede. — In zyne Grond- „ vergaderingen zyne Oppermagt uitoefe- „ nende, heeft het 't aangeboden Ont- „ werp afgekeurd, terwyl deszelfs Ver- „ tegenwoordigers deszelfs beſisſing eer- „ biedigden.

„ Het was dan noodzaaklyk, Burgers „ Repreſentanten! dat eene Tweede Na- „ tionaale Vergadering zou plaats hebben,

„ om

„ om dat gewigtig werk, zonder welks CH.
„ voltrekking de *Nederlandſche* Republiek BOEK.
„ verlooren is, zonder welks daarſtelling ——
„ en Vryheid en Voorſpoed, en Volks- 1797.
„ geluk onmogelyk gevestigd kunnen wor-
„ den, te voltooijen, en tot een gelukkig
„ einde te brengen. Deeze Vergadering
„ zal dan nog op dat punt ſtaan, van
„ waar haare Voorgangſter vertrokken
„ is. — Maar verre zy het van ons,
„ dat wy daarom den arbeid dier Eerſte
„ Nationaale Vergadering, als nutloos zou-
„ den beſchouwen. Zy heeft de Grond-
„ vesten gelegd, waar op het Staatsge-
„ bouw kan opgetrokken worden; zy
„ heeft bouwſtoffen bereid, waar uit het
„ moet worden zamengeſteld; zy heeft
„ beginzelen erkend en daargeſteld, die
„ ter leidſtar zullen verſtrekken in het
„ toekomende werk; zy heeft de nuttig-
„ heid van eene Eenheid in het Beſtuur
„ met haar voorbeeld betoond. Zy heeft
„ wetten gemaakt, die den Koophandel
„ begunſtigen, die de Fabrieken tot op-
„ beuring kunnen verſtrekken; maar zy
„ heeft vooral de Vryheid ongeſchonden
„ bewaard.

„ De Vryheid, zeg ik, Burgers Re-
„ preſentanten! is in dit Heiligdom be-
„ waard gebleeven. En welk een grooter
„ bewys kon immer daar van beſtaan,
„ dan de Verwerping zelve van dat Ont-
„ werp van Conſtitutie, dat door de Na-
„ tie is afgekeurd? Nimmer gaf eenig
„ Volk een ontwyfelbaarder blyk van

CH. BOEK. 1796.

„ waarlyk in zyne Vryheid herſteld te
„ zyn, door het uitoefenen van eene daad
„ van Oppermagt, dan het *Bataafſche*
„ Volk in het uitbrengen van zyne indi-
„ viduele ſtemmen, tot het aanneemen
„ of verwerpen van de aangeboden Con-
„ ſtitutie, en in het berusten in de beſlis-
„ ſing der Meerderheid. — Dat dan een
„ vyandig Staatsminister, die de Vryheid
„ in *Europa* den ondergang hadt gezwoo-
„ ren, vry in zyne vuist lache, en denke
„ dat hy het is, die door zynen invloed
„ die verwerping heeft te wege gebragt —
„ dat inlandſche Vyanden der Omwente-
„ ling en der Vryheid vry waanen, dat
„ het *Bataafſche* Volk, door hunne ma-
„ chinatien, op die wyze altoos van een
„ vaste Regeeringsvorm, op Vryheid ge-
„ grond, zal verſtooken blyven! Dat zy
„ zich verheugen in het mislukken van
„ dat Plan — Zy zien niet, dat dezelf-
„ de Verwerping eene waarborg is voor
„ de Vryheid van dat Volk, dat zy aan
„ de oude kluisters wenschten te zien ge-
„ klonken.

„ Laaten wy dan ook den moed niet
„ opgeeven; laaten wy niet wanhoopen,
„ Burgers Repreſentanten! aan het behoud
„ van het lieve Vaderland, om dat dit
„ eerſte Ontwerp niet voldoende aan den
„ wensch der Natie is bevonden. Neen!
„ laaten wy, met alle kloekmoedigheid, het
„ roer van het Schip van Staat, dat reeds
„ de haven dagt bereikt te hebben; maar
„ wederom verre van dezelve geſlingerd

„ is,

„ is, aanvatten, om het behouden daar CXI.
„ binnen te ſtuuren. — Laaten wy met BOEK.
„ vereenigde kragten arbeiden, en met ———
„ terzyde ſtelling van alle partydigheden, 1797.
„ die de algemeene zaak niet dan nadeelig kunnen zyn, met verſmaading van
„ allen vuigen laster, die geenen indruk
„ op onzen geest moet maaken, alleen de
„ goede beginzelen hulde doen, ons oog-
„ punt alleen richten op het heil des
„ Volks. — Laaten wy na de goedkeuring van het Tegenwoordig Geſlacht
„ ſtreeven; doch laaten wy nimmer uit
„ het oogе verliezen, dat wy ook die van
„ het Naageſlacht moeten beoogen, en
„ dat de Geſchiedenis zomtyds regtvaardiger is dan Tydgenooten. Laaten wy,
„ door wyze Wetten, het geluk des Volks
„ zoeken te vestigen op die ſterke grondzuilen, op de waare en welbegreepene
„ Regten van den Mensch en Burger,
„ op Orde en Geregtigheid, op Deugd
„ en Zedelykheid, zonder welke het
„ ſchoonſchynend Staatsgebouw weldra
„ weder om verre zou ſtorten, of een
„ poel van jammerlyke Burgertwisten, van
„ onophoudelyke Volksberoeringen, opleveren, waar in alle Vryheid zou verlooren gaan, en de Dwinglandy uit haare asch verryzen.

„ Ja, ik weet het, Burgers Repreſentanten! gy zult den Eed geſtand doen,
„ door den eerſten Preſident der voorige
„ Vergadering, in het vol gevoel van waare Vaderlandsliefde uitgeboezemd, van

en. BOEK. 1797.

„ het Vaderland te zullen redden, zelfs
„ des noods, ten koste van uw leeven.
„ Gy zult de misdaadige hoop van hun,
„ die wreed genoeg zyn om hun eigen
„ Vaderland een kwaad hart toe te draa-
„ gen, of dwaas genoeg om het aan de
„ belangen van eenen Vorst te willen
„ opofferen, en welke noch de rede, noch
„ de veranderde omſtandigheden, hunne
„ ſteeds verydelde ontwerpen van Contra-
„ Revolutie kunnen doen verzaaken, in
„ rook doen verdwynen, en het Volk,
„ ſteeds meer en meer omtrent zyne waa-
„ re belangens verlicht, zal uwen arbeid
„ met eene gunſtige uitkomst bekroonen.
„ En Gyl., die met het vertrouwen
„ des Volks vereerd, voor het eerst deeze
„ werkzaamheden aanvaart, Gyl. gevoelt
„ het gewigt van den Last, die U door
„ 't zelve is opgelegd, Gyl. zult dit ver-
„ eerend vertrouwen waardig zyn. Vrien-
„ den des Volks! Liefhebbers van uw
„ Vaderland! Gy zult, met terzydeſtel-
„ ling van allen perſoonlyk belang, met
„ opoffering van uw eigen voordeel aan
„ dat van het algemeen, U ſteeds toeleg-
„ gen om de Vryheid voor te ſtaan, en
„ om het doel te bereiken, waar toe gy
„ voornaamlyk hier gezonden zyt. On-
„ derlinge Broederſchap, op Gelykheid
„ gegrond, zal den band leggen tuſſchen
„ U onderling, tuſſchen U en Hun, die
„ Leden van de Eerſte Vergadering wa-
„ ren; in 't kort, Gy zult waardig de
„ plaatzen vervullen van zo veele ver-
„ dienſt-

„ dienstlyke Mannen, welke de nieuwe Con-
„ Volkskeuze van hunne moeilyke post BOEK.
„ heeft afgelost,

„ Ondertusschen heeft het deeze Ver- 1797.
„ gadering behaagd, my, schoon voor
„ een korten tyd, tot uwen eersten Voor-
„ zitter te benoemen; een taak (ik beken
„ het) te zwaar voor myne schouderen;
„ een taak, die ik schroomend aanvaard-
„ de, hoe vereerend door het vertrou-
„ wen, dat Gyl. getoond hebt in my te
„ stellen, en die ik nimmer op my zou
„ hebben durven neemen, zo ik my niet
„ van uwe toegeevenheid, van uwe on-
„ dersteuning verzekerd hieldt.

„ Ik opene dan hier mede deeze Twee-
„ de Nationaale Vergadering, uit naam
„ des *Bataafschen* Volks, als het Repre-
„ senteerend Lichaam van het Volk van
„ *Nederland*, en wensch, dat de Voor-
„ zienigheid haare Deliberatien bestuure,
„ en met haaren Zegen bekroone. Zy
„ doe het haar gelukken, het *Nederland-*
„ *sche* Volk, onder eene gevestigde Con-
„ stitutie, naauwer tot één Volk te ver-
„ eenigen; en een eerlyke bestendige
„ Vrede, door de luisterryke overwinnin-
„ gen van onzen glorieryken Bondgenoot
„ verkreegen, zy daar van weldra het
„ heilryk en heuchlyk voorteken (*)."

Het Reglement voor de Nationaale Ver- Voorstel
gadering, over welks bepaalingen de Voor van LOK-
stellen van VREEDE, BOSCH en VALC- HORST
KE- om een

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 1.

ZEVENDE BOEK.

1797. Artykel in het Reglement veranderd te krygen.

KENAER, zo veele en zo hoogloopende geschilvoeringen te wege gebragt hadden (*), strekte wederom ten steen des aanstoots, en veroorzaakte de weigering van braave Vaderlanders om in de Tweede Nationaale Vergadering zitting te neemen (†). Het ontbrak niet aan Leden in dezelve, die by den aanvange, 'er op uit waren, om verandering in hetzelve te wege te brengen. VAN LOCKHORST opende dit tooneel reeds in de eerste zitting. Moedig en onbewimpeld tradt deeze Volksvertegenwoordiger te voorschyn, zeggende; „ Hy, die met een oplettend oog „ de werkzaamheden der Eerste Nationaale Vergadering heeft nagegaan, moet „ overtuigd zyn, dat zy, in haare werkzaamheden, zeer veele beletzelen ontmoettede uit het Reglement, waar op „ de Nationaale Vergadering was byeengeroepen, zo dat dezelve, in meer dan „ een geval, belet werd goed te doen. „ En het is in zo verre niet te verwonderen, dat zommige op nieuw verkoozenen, om in de Tweede Nationaale „ Vergadering het *Bataafsche* Volk te representeeren, met huiverigheid die post „ aanvaardden, terwyl anderen, geheel afgeschrikt door het vooruitzigt van dezelfde nutloosheid in hunne werkzaamheden, zich aan den pligt door de keuze des Volks op hun gelegd, geheel „ heb-

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXIV. D. bl. 392 enz.
(†) Zie hier boven bl. 105.

„ ben onttrokken, en rondelyk verklaard, om
„ dat zy het deeden om des Reglements BOEK.
„ wille. Daar zy, by ondervinding, wis- ——
„ ten, dat de bepalingen, waar aan zy 1797.
„ door 't zelve werden onderworpen, hun
„ beletten om dat te doen wat een goed
„ en getrouw Repreſentant ſchuldig is te
„ doen."

VAN LOCKHORST herinnerde de Vergadering, hoe de bepaalingen dien Reglements, geheel in den Provintiaalen geest geſteld, aan de eerſte Vergadering veel moeite veroorzaakt, en te wege gebragt hadden, dat dezelve eer na de zamenkomst van hun geweezene Hoog Mogenden, dan op het Vertegenwoordigend Lichaam des geheelen *Bataafſchen* Volks geleek. —— Het Reglement bepaalde, dat, in de veertiende Zitting, de één en twintig Leden tot het vervaardigen eens Ontwerps van Conſtitutie moesten verkoozen zyn. De blykbaare en reeds door ondervinding geſtaafde zwaarigheden om zulk een aantal Mannen tot eene draaglyke en noodige eenſtemmigheid te brengen, bewoog hem tot den voorſlag, om dit werk zeven of acht Perſoonen aan te bevelen. Daar nu het Reglement van eene verbindende kragt en het buiten de magt der Vergaderinge was, om, zelfs met de beste oogmerken, daar in eenige verandering te maaken, en de Oppermagt des Volks moest tusſchen beiden treeden, ſtelde hy voor het benoemen eener Commiſſie, om de zwaarigheden

1797.

den uit het dit ſtuk bepaalend Artykel voortvloeijende, nader te ontwikkelen, en dus ontwikkeld den Volke voor te draagen. Als mede het Volk op te roepen om, in de Grondvergaderingen, te beſliſſen, of het der Vergaderinge zou vryſtaan, *zeven* of *negen* Leden, in ſtede van één en twintig, tot het ontwerpen eener Staatsregeling te benoemen (*).

Verſchillende gevoelens deswegen.

Een voorſtel van dien aart vondt byen tegenval. Dezelfde tooneelen, deels door dezelfde Spreekers als voorheen, in het zo even aangeduidde gelykſoortige geval, betreeden, openden zich. De Voorſtanders haalden dezelfde of ſoortgelyke bewyzen op, die door de Tegenſtanders, op gelyke wyze, te keer gegaan wierden. — Men liet geenzins agterwege aan te merken, dat dit ſlegts eene proeve was om de gezindheid der Vergaderinge tot eene geheele verandering des Reglements te verneemen; daar voor kwamen eenigen volmondig uit (†).

Wydſtrekkender voorſtel van VAN HOOFF.

VAN HOOFF, die zeer breed geſprooken hadt over het voorſtel van LOCKHORST, en in hetzelve niet getreeden was, om dat het, zyns oordeels, niet meer behelsde dan een halve maatregel, en ſlegts eene nietsbeduidende gedeeltlyke verbetering zou kunnen te wege brengen, deedt een wydſtrekkender Voorſtel. De onder-

vin-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 34.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 35—53.

vinding hadt geleerd, en zou verder leeren, dat het Reglement niet alleen de Vergadering belemmerde, om zo veel goeds te doen, ten 's Volks dienste, als mogelyk was; zy zou verder leeren, dat het de Vergadering, daar in niet alleen belemmerde; maar oorzaak geweest was en blyven zou van onzalige Verdeeldheden, gevaarlyke botzingen en onafscheidbaare rampen. Hy voorzag duidelyk, dat men, by het Reglement blyvende, nimmer eene goede Staatsregeling zou krygen; en naa den afloop deezer Tweede Vergadering, en de mogelyke verwerping eens tweeden Plans van Staatsregeling, of hun Hoog Mogenden zouden moeten herfteld, of een nieuw Reglement ontworpen worden. Op deezen grond wilde hy eenige weinige Leden uit de Vergadering benoemd hebben om alle zodanige Artykelen des Reglements, als men oordeelde verandering of verbetering te behoeven, te herzien, daar van aan de Vergadering verslag te doen, en dit veranderd en verbeterd Plan van Reglement aan het Volk in de Grondvergaderingen, ter goed- of afkeuring, voor te draagen (*).

CAP. BOEK. 1797.

Beide deeze voorstellen, dan inzonderheid het laatste, vonden, mag men uit de menigte van Verzoekschriften ter ondersteuning, uit vele oorden des Lands opgedaagd, des oordeelen, by den Volke zeer veel in-

Veelvuldige Verzoekschriften die voorstellen aandringende.

(*) *Dagt. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 55.

CXL. BOEK. 1797.

eene volgende Nationaale Vergadering, (indien dezelve noodig mogt weezen,) dan tot de tegenwoordige verkreeg. Het werd in handen geſteld eener meer dan gewoon talryke Commisſie, de Burgers VREEDE, VAN BOLHUIS, VAN DE KASTEELE, COSTERUS, VAN LEEUWEN, C. VISSCHER, VAN MAANEN, C. L. VAN BEYMA, DE JONGE en VAN HOOFF (*). De Verzoekſchriften tot onderſteuning van het Voorſtel hielden aan (†).

Uitgebragt en omhelsd Verſlag.

Het uitgebragt Verſlag kwam hier op neder, om het Voorſtel, voor zo verre het de tegenwoordige Vergadering betrof, als mede de ingediende Verzoekſchriften, ten zelfden einde ſtrekkende, in beraad te houden; maar, in zo verre het ook toepaſſelyk gemaakt kon worden op eene volgende Nationaale Vergadering, by eene onverhoopte verwerping van het nu vervaardigd wordend Plan van Staatsregeling, ſtelden zy voor eene Commisſie van vyf Leden te benoemen tot onderzoek, hoe, in zodanig een geval, eene nieuwe Nationaale Repreſentatie daar te ſtellen, en tevens tot het vervaardigen van een Concept Reglement voor die Vergadering. — Zo ras eene zodanige Commisſie een Ontwerp van een nieuw Reglement hadt voorgedraagen, zou, huns oordeels, de Vergadering best in ſtaat geſteld zyn om te beſliſſen, of, en welke Veranderingen het te-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIIde. D. bl. 390.
(†) *Ald.* bl. 409. 414.

tegenwoordig Reglement zou behooren te ondergaan. — De meerderheid nam genoegen in deezen voorſlag, en werden vervolgens tot dit werk benoemd de Repreſentanten VAN DE KASTEELE, VREEDE, QUEYSEN, VAN HOOFF en VAN MAANEN (*). — Zo zag men nu alle verwagting op de door veelen gewenschte en zo ſterk van alle kanten aangedrongene verandering in het Reglement, geheel vernietigd. Dit baarde geen gunſtige uitzigten in de toekomst; en zullen wy ras leeren, welke de ontzettende gevolgen waren. 1797.

De tyd des affcheids van de benoemde Leden tot het vervaardigen eens Plans van Staatsregeling daar zynde, tradt de Burger VITRINGA aan 't hoofd der Leden voor, en liet zich, ten affcheid, onder andere dus hooren — „Het is wel zo, Burgers Repreſentanten! de zwaarte van onze taak, „vooral in dit tydsgewrichte, het ontmoedigend terugzigt op den vrugtboozen arbeid onzer wyze en braave Voorgangeren in het voorleden Jaar — de „nood des Vaderlands, het welk met luider ſtemme om eene Conſtitutie roept — „wat al aangelegene en treffende herinneringen en aandoeningen — voor ieder „onzer, ook hebben wy ze leevendig „voor den geest.

VITRINGA's affcheid der Leden tot de Conſtitutie.

„Doch, Burgers Repreſentanten! wy „mogen, als waare Republikeinen, niet „wan-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 461.

ee. „ wanhoopen aan het behoud des Vader-
BOEK. „ lands. — Wy treeden dan onze nieu-
„ we loopbaan in; ja met de bewustheid
1797. „ van eenen twyfelagtigen uitſlag — met
„ de overtuiging van de zwakheid onzer
„ kragten, in vergelyking van het aller-
„ moeilykst en zwaarwigtigst werk, dat
„ voor onze rekening ligt.

„ Maar, welke ook de uitkomst zy,
„ aan niemand onzer zal de beste wil,
„ het yverigst poogen, om al het ons mo-
„ gelyk nut te ſtichten, ontbreeken —
„ en zo zal ook de herinnering onzer
„ getrouwheid in deezen, ons in alle uit-
„ komſten, die gerustheid der ziel, welke
„ de vrugt is van, naar zyn vermogen,
„ welgedaan te hebben, waarborgen.

„ In de keuze der middelen, trouwens,
„ Burgers Repreſentanten! mogen wy hier
„ of daar verſchillen; maar ons aller doel
„ en oogmerk, dit durven wy ſtellen, is
„ het behoud der politieke en burgerlyke
„ Vryheid in *Nederland*, en de daarſtelling
„ van het meest mogelyk Volksgeluk.

„ Het ledige, het gebrekkige, van ons
„ Plan zal uwe wysheid en doorzigt, ten
„ zynen tyde, aanvullen en verbeteren.

„ In Ulieder ſchoot zullen wy onzen
„ arbeid brengen, en in Ulieden zal de-
„ zelve beſcheidene toegevende; maar
„ tevens regtvaardige en onpartydige Reg-
„ ters vinden.

„ En dit vooruitzigt, Burgers Repre-
„ ſentanten! bemoedigt ons, aan den an-
„ deren kant, niet weinig in onze betrek-

„ kin-

„ klingen, en in alle onze zwarigheden, en. terwyl de hoop van aan een Land, en BOEK. „ aan een Volk, waar aan wy allen met „ de tederſte banden geſtrengeld zyn, 1797. „ met welks geluk of ongeluk, wy allen „ ſtaan of vallen, — de hoop om aan „ dat Volk eenigermaate van nut te zyn, „ ons boven alles, ten allerkragtigſten „ ſpoorſlag verſtrekken zal.

„ En hier mede, Burgers Repreſentanten! verlaaten wy Ulieder Raadzaal; „ doch niet dan naa den allervuurigſten „ wensch te hebben uitgeboezemd, dat „ naamlyk het oog van die goede Voorzienigheid, welker vaderlyke zorg dit, „ weleer zo bloeijend *Nederland*, onophoudelyk en by elk noodlottig en gevaarlyk tydperk, van een geheel verderf, telkens heeft terug geroepen, altoos gunſtig op Ulieder Vergadering gevestigd zy.

„ In die vaderlyke hand moet Gyl. zo „ onze wenſchen iets vermogen, tot gezegende werktuigen verſtrekken, om door „ het doorzigt van uwe maatregelen; door „ de voorzigtigheid, regelmaatigheid en kalmte van Ulieder raadpleegingen, geſchraagd door de beste overeenſtemming; door de wysheid en kragt van Ulieder beſluiten, en weldra door de voltooijing „ en aanbieding van een nieuw en naar „ den aard van ons Land en Volk meest „ bevallend Plan van Conſtitutie, den ondergang van dit ſchoon en in zo veele „ opzigten begunſtigd Gemeenebest, niet

CXL. BOEK. 1797.

„ alleen voorkomen; maar ook, langs dat „ edel ſpoor, zult Gylieden, den voorſpoed „ en de bloei van het *geheele Volk van* „ *Nederland*, door Ulieden vertegenwoor- „ digd, en met welks vertrouwen gy zyt „ vereerd, te gelyk *met elk gedeelte* van „ 't zelve, daarſtellen en onwankelbaar „ grondvesten."

Hoe door NUHOUT VAN DER VEEN beantwoord.

De Burger NUHOUT VAN DER VEEN, die zo even het Voorzitterſchap aanvaard, en, in zyne aanſpraake, een vyand der *Ariſtocratie* met den ſluier des woords *Vaderlandsliefde* bedekt, verklaard, en de Leden der Vergadering aangemaand hadt om zich, met verzaaking van byzondere gevoelens, om den Altaar des Vaderlands te ſchaaren, en met daaden te bewyzen, dat zy, getrouw aan de Republikeinſche Grondbeginzelen, de *Vryheid* en waare *Gelykheid*, als de twee grondzuilen van 's Volks zeker geluk, op onwrikbaare gronden zouden tragten te vestigen, voerde den Spreeker en de affcheidneemende Leden te gemoet — „ Burgers Repreſentanten! met het grootst genoegen ziet „ deeze Vergadering den aangenaamen „ dag, op welken Gyl. U, overeenkomſtig onzen algemeenen Lastbrief, tot het „ ontwerpen van eene Conſtitutie voor „ het *Bataafſche* Volk afzondert.

„ Uwe wysheid en kunde in al dat „ geene, het welk tot zulk een zwaarwigtig werk wordt vereischt, doet haar „ hoopen, en hartlyk wenſchen, dat uwe „ yverige en onvermoeide werkzaamheden

„ dien

„ dien gezegenden uitflag mogen hebben, CXI.
„ waar mede zy zich vleit. BOEK.
„ Reikhalzend ziet ieder regtfchaapen ——
„ Beminnaar van zyn Vaderland, en Voor- 1797.
„ ftander der Volks Vryheid, het verruk-
„ kend oogenblik te gemoet, op het welk
„ zodanig een Ontwerp van Conftitutie
„ door Ul. zal worden aangeboden, waar
„ aan het, niet met eene angstvallige
„ vrees, maar met een dankbaar hart,
„ het zegel zyner goedkeuring zal kun-
„ nen hegten, en, door zo veele byzon-
„ dere, elkander tegenwerkende belangen,
„ geflingerd, het verdeeld wankelend Tus-
„ fchenbeftuur verwisfeld zien, met de
„ Eenheid en Ondeelbaarheid van een
„ Beftuur, in alle zyne betrekkingen, wel-
„ ke zo noodzaaklyk vereischt worden om
„ de algemeene belangen des Volks den
„ gewenschten uitkomst te doen hebben,
„ en aan dat Volk de vrugten eener Om-
„ wenteling te doen genieten, waar door
„ hetzelve tegen allen gevaar van onder-
„ drukking beveiligd, tegen overheerfching
„ befchermd, en tegen alle listen, welke
„ door fhoode eigenbaat worden in het
„ werk gefteld, om het afhangelyk te
„ maaken, in zekerheid kan gefteld wor-
„ den.

„ De voorzigtigheid verbiedt my veel
„ hier by te voegen, of over dit onder-
„ werp eene verdere uitweiding te doen,
„ op dat deeze Vergadering niet fchyne
„ uwe werkzaamheden te willen vooruit-
„ loopen; zo als die door den wil der

CXL. BOEK. 1797.

„ Natie by het Reglement zyn voorgeſchreeven, en het welk ik, als Voorzitter moet eerbiedigen.

„ De hartlyke wensch deezer Vergadering is, dat uwe verrigtingen tot heil van *Nederlands* Volk, (het welk daar over zyn oordeel vellen zal,) mogen uitloopen — dat het Ontwerp van Conſtitutie, het welk Gylieden ons zult aanbieden ter voltooijing, een nader bewys moge opleveren van uwe wysheid, ſcherp doorzigt en doorkneede kennis in het ſtaatkundig berekenen der groote belangens van deeze Republiek, zo ten opzigte van den aart, inborst en denkwyze der Natie, en ligging des Lands, als alle zyne relatien op andere Volken. Met één woord, zodanig een Ontwerp van wyze en voorzigtige Staatkunde, het welk aan alle Volken ter verbaazing en ten voorbeelde ſtrekken, en het *Bataafſche* Volk zo wel by zyne Vrienden geëerd als by zyne Vyanden geducht maaken kan.

„ Volbrengt dan, Burgers Repreſentanten! met den meesten ſpoed, uwe taak, eene taak ten hoogſten belangryk, ten uiterſten gewigtig; maar ook naar uwe kunde, talenten en bekwaamheden ten volle berekend.

„ Met een vuurig en blymoedig verlangen zal deeze Vergadering den uitſlag uwer werkzaamheden afwagten, en *Neerlands* Volk zal over uwen arbeid

„ dank-

„ dankbaar juichen, wanneer door den- „ zelven, aan zynen wensch voldaan, zy- „ ne Vryheid verzekerd en zyn Geluk „ bestendig zal kunnen gevestigd wor- „ den (*)."

CXI. BOEK. 1797.

Voorstellen om Prysvraagen de Constitutie betreffende uit te schryven verworpen.

Bemoeijingen buiten de Vergadering, ten aanziene van het te vervaardigen Plan, greepen 'er plaats. *Groningsche* Burgers stelden voor, of het niet nuttig, ja noodzaaklyk, zyn zoude, naamens de Nationaale Vergadering, Prysvraagen uit te schryven en Belooningen, overeenkomstig het gewigt der zaake, uit te looven, aan de zodanigen, die, binnen eenen zekeren te bepaalen tyd van drie of vier maanden, het beste en met Republikeinsche gronden overeenkomend Ontwerp van Staatsregeling, by de Commissie, konde inleveren? Onderscheidene Ingezetenen van *Zierikzee* ondersteunden dit verzoek der *Groningeren* niet alleen; maar gaven zelfs eenige Prysvraagen op. Het een zo min als 't ander vondt ter Vergadering ingang (†).

Voorstel van TOENS ter opgave van de redenen der verwerping des voorigen Plans.

Meer opmerkings baarde ter Vergaderinge het voorstel van den Representant TOENS, die, om in 't breede door hem ontvouwde redenen, eene Proclamatie aan het Volk van *Nederland* wilde gedaan hebben, waar by de Nationaale Verrgadering te kennen gaf, dat zy zich rekende dienstbaar te zyn aan den wil van het *Bataafsche*

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 300.
(†) *Ald.* bl, 193 en 594.

1797.

ſche Volk, door haar vertegenwoordigd, en dat, daar dat zelfde Volk, by eene groote meerderheid, hadt te kennen gegeeven dat het ontworpen en aangeboden Plan van Staatsregeling niet naar deszelfs genoegen was: immers dat 'er zulke zaaken in voorkwamen, of andere waren uitgelaaten, welke het aanneemen belet hadden, dat, uit dien hoofde, de Nationaale Vergadering wenschte onderrigt te worden van de Bezwaaren des *Bataafſchen* Volks tegen het voorheen aangeboden Plan; ten einde dezelve met des te meer gerustheids mogt voortgaan, in deezen zo moeilyken arbeid, en het ſchrikbaarend denkbeeld verwyderd worden, dat het Ontwerp eener vaste Staatsregeling andermaal zou worden verworpen. Waarom die Vergadering ieder ſtemgeregtigd Burger uitnoodigde, en by dezulken, die daar toe genoegzaame kundigheden bezaten, ten ſterkſten aandrong, om hunne bezwaaren tegen het afgekeurde Plan op te geeven, en zulke bedenkingen voor te draagen als zy nuttig oordeelden, en deeze, binnen eene maand, aan het Committé tot de Staatsregeling, in te dienen.

't Zelve verworpen.

Het denkbeeld van den Burger TOBNS was zo vreemd niet, of 't zelve hadt ook andere Leden nu en dan voor den geest gezweefd; dan in 't oogloopende zwaarigheden, hadden hun van de voordragt terugge gehouden. Anderen keurden het, ſchoon met de beste inzigten voorgeſteld, ſtry-

ſtrydig met de opdragt aan eene Commisſie daar toe beſtemd, en vry in haare werkzaamheden. De Leden benoemd, om over dit Voorſtel een Verſlag uit te brengen, oordeelden, dat dit voorgeſlaagene niets dan verdeeldheid en verwarring voor de Commisſie zelve zou te wege brengen, en vertraaging in het ſpoedig ontwerpen eener Staatsregelinge veroorzaaken. Verwerping was het beſluit (*). CXI. BORE. 1797.

Ongevraagd, ongeroepen kwamen 'er in de Nationaale Vergaderinge Verzoekſchriften het te maaken Plan betreffende. Zes eensluidende Verzoekſchriften van *Overysſelſche* Ingezetenen, hielden in, dat zo het aanſtaande Plan van Staatsregeling gegrond zou weezen op de Ineenſmelting der Schulden, zy het nimmer zouden aanneemen (†). — Onderſcheiden ſtemgeregtigde Burgers in *Staats Brabant* traden in meer byzonderheden, als zy verzogten, dat, in het te ontwerpene Plan, aan den Staatsraad minder magts mogt worden toegekend, dan by het voorige; dat omtrent de Kerkelyke Goederen meer bepaalingen zouden worden gemaakt; dat het Beſtuur minder kostbaar moest weezen, als mede dat de Ineenſmelting der oude Schulden niet zou worden daargeſteld; zonder welk laatstgemelde punt zy betuigden nooit het Plan te zullen omhelzen. — Beiden verzondt Verzoekſchriften uit *Overysſel* en *Staats Brabant* de Staatsregeling betreffende.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 328, 330 en 611.
(†) *Ald.* bl. 453.

DEEL. BOEK.

1797.

zonde men aan de Commisie ter Staatsregeling (*).

Verzoekschriften tot het Plan betrekkelyk, van eenen anderen aard.

Op ééns daagden uit *Amsterdam* vier en zestig Verzoekschriften op, de begeerte der Ondertekenaaren inhoudende, dat, by het aanstaande Plan van Staatsregeling, geene zodanige schikkingen zouden worden gemaakt, omtrent de Geestlyke Goederen, als by het voorige waren daargesteld; maar dat alles op den tegenwoordigen voet zou blyven; verzekerende, dat zy anderzins 't zelve niet zouden kunnen aanneemen. — De Voorzitter wilde dezelve aan de Commisie ter Staatsregeling verzonden hebben; dan hier tegen kwam DE SONNEVILLE en nog sterker VAN HOOFF op; eerstgemelde oordeelde het genoeg dezelve blootlyk voor bekendmaking aan te neemen; laatstgemelde hielde ze voor ontoelaatlyk, en stelde voor ze ter zyde te leggen. — SYPKENS trad als Verdediger op. Dit verwekte heftige wederspraak. Eene herhaalde pooging van SYPKENS, deedt VAN HOOFF verzoeken, dien Burger tot orde te roepen, met byvoeging, „ hem te doen gevoelen, dat hy „ geen Gedeputeerde van een Synode, „ maar van het Volk van *Nederland* was." — KANTELAAR trad tusschen beiden, en oor-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 626. Dit was mede het geval van andere over dezelfde onderwerpen loopende VIII. D. bl. 66. ook van die eenen tegenovergestelden weg opwilden *Ald.* bl. 68. 192. 137.

oordeelde, dat men den voorloopigen raad- ens.
slag des Voorzitters omhelzende, juist zou BOEK
voorkomen de elendige gevolgen, die uit
het verleevendigen van de Godsdienst-twis- 1797.
ten in de Vergadering zouden voortvloeijen. De welberaade ernst zyner taale bragt te wege de verzending aan de Commissie ter Staatsregeling (*). Wel hadden de Spreekers, by de onderhandelingen over die Verzoekschriften voorspeld, dat de Vergadering stondt overstroomd te worden met stukken van soortgelyken aart. Niet minder dan vyf honderd en vyftig, door omtrent vyf en tachtig duizend Zielen getekend, kwamen op eenmaal in, en nog eens negentig, door drie en zeventig duizend vyf honderd onderschreeven (†). Om kort te gaan, en geene aanduiding te doen van byzondere inleeveringen, waar by niet altoos de getallen werden opgegeeven, wy schryven geene vergrooting te neder, wanneer wy het getal der Tekenaaren van zodanige Verzoekschriften op tweemaal honderd duizend schatten.

Over dit aantal hebbe men zich niet te verwonderen, als men in aanmerking neemt, dat op zommige plaatzen de Leeraars, by den openbaaren Eerdienst, ten sterksten aandrongen, en niet nalieten hunne Leerlingen, by het Godsdienstonderwys, daar toe aan te maanen: dat Ouders voor Kinderen, die nog stonden gebooren te worden, te-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 578 *ens.*
(†) *Ald.* VII. D. bl. 626 VIII. D. 578 *ens.*

tekenden, gelyk de gerugten liepen, willen wy niet als zeker stellen: vast gaat het, dat Huisvaders en Huismoeders, voor onmondige Kinderen, die Verzoekschriften onderschreeven. Stemgeregtigdheid werd by deeze ondertekening niet gevorderd, kruissen en tekens van die niet schryven konden, golden.

Even zeer werd de aanmerking bewaarheid, dat men Verzoekschriften van een tegenovergestelden aart te wagten hadt. Veertien kwamen 'er op éénmaal uit *Amsterdam*, met aandrang, dat de Leden van alle Godsdienstige Genootschappen gelyke Regten mogten genieten (*). — Deezer tekening mogen wy vaststellen, dat met dezelfde en soortgelyke onvoeglykheden vergezeld ging. Wel gepast was derhalven het voorstel van HULTMAN om, op de ondertekeningen der Verzoekschriften, eenige regels vast te stellen, die, zonder der Burgeren Vryheid te verkorten, of te belemmeren, strekten om verzekerd te zyn dat geene anderen, dan ter tekening bevoegde Persoonen, die stukken onderschreeven hadden (†). — Alle deeze Verzoekschriften werden aan de Commissie ter Staatsregeling gezonden, die 'er weinig agts op sloegen. Waar over men niet weinig te onvrede was (§).

De

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 85. 157 en elders.

(†) *Ald.* VIII. D. bl. 291 en 300.

(§) YPEY *Geschiedenis der Christelyke Kerk in de XVIII. Eeuw* VI. D. bl. 72.

De Commisie des Ontwerps van Staatsregeling vervoegde zich met eenen Brieve ter Nationaale Vergadering, het verzoek behelzende, om gevolmagtigd te worden tot het by zich neemen van drie of vier Perſoonen, kundig in het vak der Finantien; en tevens om de noodige orders aan het Committé te Lande en de Generaliteits Rekenkamer; ten einde de Ordonnantien, welke voortaan ten behoeve dier Perſoonen zouden worden afgegeeven, te laaten gelden. Zulks werd toegeſtaan, en nam men genoegen in den voorſlag ter uitnoodiging van de Natie om hun in het vak der Finantien de noodige hulp te bieden (*). CAP. II. BOEK. 1797. Aanzoek ter Nat. Verg. om Leden tot het Finantieele toegeſtaan.

Het ontwerp eener Proclamatie, ſtrekkende om alle in het vak van Finantien kundige Vaderlanders uit te noodigen tot het vervaardigen van Plannen van algemeene Belastingen en Finantien voor de *Bataafſche* Republiek, met uitlooving van van een Eerprys, hadt men van het Committé begeerd, en was die zaak dusverre onbeſlist gebleeven. By de indiening van hetzelve, overwoog men dit ſtuk nader. Veele zwaarigheden, inzonderheid de in 't oogloopende bedenking, dat zulks veeleer het werk der Staatsregeling zou vertraagen dan beſpoedigen, en van geen weezenlyk nut zyn, bragt te wege, dat de meerderheid der Vergaderinge het doen ee- Het Ontwerp eener Proclamatie om Finantieele inlichtingen te verkrygen, verworpen.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 483.

CAP. II. BOEK.

eener Uitnoodiging, ten voorgemelden einde, van de hand wees (*).

1797. Hoe veel duisters de handelingen van de Vervaardigers der Constitutie bedekte.

Bedekte geheimhouding, en daar uit ontstaande duisterheid, het pad door het eerste één en twintigtal Staatsregelingvervaardigeren bewandeld, dit zelfde vondt by hunne Opvolgers in dit werk plaats. Zo veel is uit het openbaar gebeurde, als mede uit de characters der Vervaardigeren op te maaken, dat zy deeze taak aanvingen met onderscheide reeds gevormde beginzelen van Staatsgestaltenisse De verdeeldheid, die by het Volk, en by de Leden der Nationaale Vergadering, heerschte, vondt daar, in geene mindere maate, plaats. Hier uit moest een stryd geboren worden tusschen de Voorstanders der Een- en Ondeelbaarheid en de Aankleevers van het Bondgenootschaplyk stelzel; hoe zeer ook de Leden dier Partyen elk op zich zelven, even als voorheen, onderscheiden gewyzigd waren. Zy stonden onder den invloed der wisselbeurtige tydsomstandigheden, die nu eens zwakker, en dan eens met eenen meer overheerschenden invloed, werkten. Deeze op te haalen, en hier in te vlegten, zou ons verwyderen van ons doel, om meer bepaald op te geeven, wat 'er kwam van de werkzaamheden der Commissie zelve, tot het volvoeren van het werk, waar toe dezelve bestemd was. — Geheel onaangestipt mogen wy dezelve egter niet laaten: dewyl zy

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 50. 509.

zy met die zaak in een naauw verband staan. Een breeder voordragt van een ander nogthans aan ons voorbehoudende ter plaatze onzer Vaderlandsche Geschiedenisse, daar toe meer bepaald bestemd, of die byzondere Gewesten raaken.

CAP. BOEK. 1797.

Daar het *Fransche* Staatsbestuur betoond hadt zich zo veel te laaten gelegen leggen aan de invoering van het door de meerderheid des *Bataafschen* Volks verworpen Plan van Staatsregeling (*), kon de groote Omwenteling te *Parys*, den vierden van Herfstmaand voorgevallen, op onze Nationaale Vergadering, en het te maaken Ontwerp van Staatsregeling, niet nalaaten eenen aanmerkelyken invloed te hebben. 't Was op dien hoogstaanmerklyken dag, dat een nieuwe schok van Omwenteling, in *Frankryk*, reeds eenigen tyd voorzien, met geweld losborst. 's Nagts vóór den gemelden dag, op dat wy 'er dit kortlyk van optekenen, was 'er nieuw Krygsvolk binnen *Parys* ingerukt, men hadt de bruggen na de Voorsteden opgehaald, de voornaamste marktpleinen met Krygslieden en Geschut bezet, en de Alarmtrom geslaagen. Drie Leden van het Uitvoerend Bewind, REWBEL, BARRAS en LA REVELLIERE DE PAUX; want de twee andere, CARNOT en BARTHELEMY hadden, den storm ziende opkomen, reeds de vlugt gekoozen, deeden door geheel *Parys* geschriften aanplakken, waar by PI-

Omwenteling in *Frankryk* 4 Sept.

(*) Zie hier boven bl. 62.

CXI. BOEK. 1797.

PICHEGRU, die zints eenigen tyd in de Nationaale Vergadering gezeten hadt, benevens verſcheide andere Leden, ſchuldig verklaard werden aan Landverraad en het doel om de Koninglyke Waardigheid te herſtellen. Middelerwyl was de Vergaderzaal der Conventie bezet geworden, en hadt men PICHEGRU, BOISSY D'ANGLAS, nevens nog veertien Leden gevangen genomen en na den *Tempel*, ten Jaare MDCCXCII de gevangenis der Koninglyke Familie, gevoerd. Men maakte zich binnen kort meester van verſcheide andere Leden, waar onder ook BARTHELEMY, als mede de Generaals MIRANDA en MORGAN, en de geweezen Staatsdienaar COCHON. — In de afkondiging den Volke gedaan, las men met zo veele woorden, „ dat de Staatsgeſteldheid, door eenen „ nieuwen aanval der Koningsgezinden bedreigd werd, en dat zy, naa door allerlei middelen, de grondvesten van het „ Gemeenebest ondermynd te hebben, „ zich ſterk genoeg hadden geoordeeld „ om hunne aanſlagen tegen de Uitvoerende Magt te wenden; dat 'er dagelyks aan de zamengezwoorene wapens „ werden uitgedeeld, en een groot getal „ uitgeweekenen zich binnen *Parys* bevondt, dat het Uitvoerend Bewind dus „ genoodzaakt geweest was buitengewoone maatregels te neemen, waar door „ men alle die aanſlagen verydeld hadt.". Die zelfde Afkondiging maande het Volk tot rust en bedaardheid aan, onder ver-

ze-

zekering van hunne Vryheid en Regeeringsvorm: met ſcherpe bedreiginge des onmiddelyken doods van elk, die van een Koning en van het herſtel der Staatsgeſteltenisſe des Jaars MDCCXCII zou ſpreeken. CXI. BOEK. 1797.

Zulk eene verandering, op zodanig eene wyze, in *Frankryk* daargeſteld, kon niet uitblyven, elders en bovenal hier te Landé, eenen ſterken invloed te baaren. In de Nationaale Vergadering liet zich C. L. VAN BEYMA, met veel vuurs, daar over hooren. Zich verwonderende over de yskoude onverſchilligheid, dat de Burgers Repreſentanten des *Bataafſchen* Volks geen openlyk, geen Nationaal bewys gaven van deelneeming en vreugde, over een geluk den *Franſchen* ten deele gevallen, 't geen hy ook voor ons van eene onwaardeerbaare waarde rekende: ja dat meer was, grond van verdenking opleverde, als of er Leden waren, die niet ſlegts met onverſchilligheid; maar met een afkeer, tegen het zegevierend *Franſch* Gouvernement bezield waren. Invloed deezer Omwenteling alhier. Voorſtellen van C. L. VAN BEYMA.

Om zulk eene verdenking tegen te gaan, en het tegendeel te toonen, ſtelde hy, met veel aandrangs voor — Eene Nationaale Feeſtviering, ter gedagtenisſe van deeze jongſte *Franſche* Omwenteling — Het in 't *Nederduitſch* doen vertaalen en drukken van alle ſtukken, raakende die Zamenzweering; ten einde dezelve, op het Feest, te doen voorleezen; tot een blyk van onze deelneeming in den *Franſchen* roem en in hunne gevaaren, als mede van onze zugt

om. zugt om onze Natie te waarſchuwen, dat
BOEK. zy alzoos op haare hoede moest weezen,
——— en by de kennisgeeving van de *Franſche*
1797. Zegepraal, het Volk in ſtaat te ſtellen om vergelykingen te maaken tuſſchen het geen in *Frankryk* vóór die Omwenteling gebeurde, en 't geen hier te Lande, ten tyde den eerſte Nationaale Vergadering, was geſchied. — Hier by wilde hy eene byzondere aanſchryving aan de Gewestlyke Beſtuuren gevoegd hebben, om een waakend oog te houden op alle binnenlandſche Vyanden, en voorts op de zodanigen, die genegenheid lieten blyken, tot herſtel van het Stadhouderſchap, of het voorig Ariſtocratiſch Beſtuur. — Eindelyk wilde hy, dat de Leden der Vergaderinge zouden doen en van alle 's Lands Amptenaaren, op het voorbeeld van *Frankryk*, afvorderen den *Eed van eenvigen haat tegen het Stadhouderſchap, de Ariſtocratie en de Regeringloosheid!* — Van dit alles behoorde, zyns oordeels aan het *Franſche* Staatsbeſtuur ſtaatlyk kennis gegeeven te worden.

Niet weinig opziens baarde deeze voordragt. Eene aanmerking, wegens uitdrukkingen op de eerſte Nationaale Vergadering toe te paſſen, weerde de Voorſteller zagtlyk af, en dit deedt de Leden bezuaten in het gevoelen des Voorzitters om dit ſtuk te ſtellen in handen van LUBLINK, MEYER, VREEDE en DE LEMON (*).

Twee

(*) *Dagverk der Nat. Verg.* VII. D. bl. 197-198.

Twee dagen waren 'er slegts, na het doen deezer voordragt, verloopen, of ter tafel van de Nationale Vergadering kwam een aantal Verzoekschriften van *Nederlandsche* Burgers te *Leyden* en in omliggende plaatzen woonagtig, vol betuigingen van het genoegen der Ondertekenaaren over de jongste Omwenteling in *Frankryk* voorgevallen, en de zegepraal door de *Gemenebestgezinden* op de *Koningsgezinden* behaald. —— Hier by bleef het niet berusten, zy stelden voor, dat, daar die Zamenzweering ook zeker in *Nederland* haare schakels gehad hadt, en egter de Natie daar van onkundig gelaaten werd, 'er uit het midden der Nationale Vergadering, of buiten deezelve, eene Commissie mogt worden benoemd, gelast met het onderzoek of de Commités der Uitvoerende Magt, en de Commissie tot de Buitenlandsche *Zaaken* en den Binnenlandsche Correspondentie, ook kennis hadden gedraagen van deeze Zamenzweering, en om van haare bevinding verslag te doen; ten einde de *Bataafsche* Natie mogt gerust gesteld worden omtrent derzelver waar belang, dat namelyk geene der Monsters hunnen zetel in deeze Republiek gevestigd hadden, en dat, zo by onderzoek het tegendeel mogt blyken, de schuldigen als dan zouden mogen worden gestraft. —— Na niet weinig woordwisselings verwaarde deeze Verzoekschriften te zenden, niet zonder inmengzels, waar uit bleek, dat het zaad des wantrouwens ook ter Verga-

1797. Verzoekschriften tot onderstelling van het doen eens Onderzoeks.

CH. BOEK. 1797.

deringe kiemde, werden die ſtukken toegeſchikt aan de Commiſſie van Binnenlandſche Correſpondentie, om te onderzoeken welke gronden en beweegredenen de Inleveraars hadden om deeze menigte van Verzoekſchriften in te dienen (*).

Nadere en dringender Verzoekſchriften.

Naauwlyks hadden de Inleveraars van gemelde Verzoekſchriften dit beſluit vernomen, of zy toonden, by nader ſchryven, des onvoldaan te weezen, en gaven de gronden op, waarom zy dusdanig een Verzoek gedaan hadden. Onwaardige Amptenaars, Stadhoudersgezinden bekleedden aanzienlyke Posten. Meer bepaald ſpraken zy van eenen zich in Oranje Oproeren berugt gemaakt hebbenden BRENDER à BRANDIS, een ook buiten dat ter kwaade faame ſtaanden Man, door het Committé tot de algemeene zaaken van het Bondgenootſchap te Lande onlangs aangeſteld tot Fiscaal of Auditeur Militair over de Landtroepen aan boord van 's Lands Schepen zich bevindende.

Dit ſtuk aangebonden.

Het bybrengen van dit voorbeeld baarde, ondanks de verzagtingen voor die aanſtelling in 't midden gebragt, veel ophaals van de voorige onlochenbaare ſtrafwaardige gedraagingen deezes Mans, welke niet gelochend konden worden. Dit wekte het toejuichend handgeklap van de Gaanderyen, en hadt een ſterken aandrang om die oorzaak des wantrouwens weg te neemen, ten gevolge. NOLST onder andere zei-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 219 vgg.

zeide, „ het wordt eindelyk eenmaal tyd; dat
„ wy weeten of 'er menſchen in het Beſtuur geplaatst en van de Natio-
„ naale Vergadering afhangelyk zyn, die, in ſtede van de Vrienden, de Vyanden
„ der Omwentelinge begunſtigen; het
„ wordt tyd dat wy weeten, wie zy zyn,
„ die het vertrouwen, 't welk het Volk
„ op deeze Vergadering behoorde te heb-
„ ben, aan dezelve ontſteelen." — Veel viel 'er te doen omtrent dien berugten BRENDER à BRANDIS. Die hem eenigzins poogden voor te ſpreeken, of te verontſchuldigen, werden door het ophaalen van diens onlochenbaare oproerige Oranjebedryven, tot zwygen gebragt. DE LEMON ſchroomde niet te zeggen, „ dat de Na-
„ tie dagelyks als met den vinger aanwees
„ zodanige Perſoonen, welke het vertrou-
„ wen onwaardig waren, en nogthans tot
„ aanzienlyke Posten werden bevorderd;
„ daar eerlyke en braave *Bataaven* om
„ brood moesten rondzwerven!"

CAP. BOEK. 1797.

Behalven dit ſpreekend voorbeeld diens geheel onwaardig aangeſtelden Amptenaars, bragten de Verzoekers, als een grond van hun Voordragt by, de gebeurtenisſen, ten dien tyde, in *Friesland* voorgevallen, byzonder het *Collumer* Oproer (*); het vervaardigen en verſpreiden van een aantal Oranjeliedjes. Op het gezag eens nieuwspapiers beweerden zy, dat een kreet *Oranje bo-*

(*) Hier van zullen wy, *Friesland* byzonder behandelende, nader ſpreeken.

1797. *boven*/ op 's Lands Schepen, en onder 's Lands Krygsvolk, was opgegaan; zy gewaagden van eene Vereeniging op de grenzen tot het daarstellen eener Tegenomwenteling. Hoe zeer het een en ander vergroot of misschien van allen grond ontbloot mogt weezen, het wantrouwen was daar, en kon niet gelochend worden (*).

Handelingen over het onderzoek der Amptenaaren.

De Sonnenville en Kantelaar deeden voorstellen, strekkende om een algemeen onderzoek te doen na de onwaardige Amptenaaren. De bepaaling, welke Personen daar onder begreepen moesten worden, als mede tot welke Onderwerpen dit onderzoek zich zou behooren uit te strekken, of het alleen tot *daaden*, of ook tot *gevoelens*, betrekking hadt, wekte verdrietige, langwylige, en met veele wederzydsche schamperheden doormengde redenwisselingen.

Voorslag van Lockhorst.

Bedaardheid sprak uit den mond van Lockhorst in deezer voege; „Men zou „een vreemdeling moeten zyn in de te„genwoordige gesteldheid van ons Va„derland, indien men niet wist, dat 'er „allerwegen een morrend ongenoegen by „de Natie heerschte — een ongenoegen, „het welk, volgens de redenen, welke „het Volk zelve 'er voor opgaf, daar uit „voortspruit, dat 'er zeer veel Amptenaaren, vooral by de Uitvoerende Magt „waren, welke geenzins hun vertrouwen „ver-

(*) *Dagverk. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 245. 250, 254.

„ verdienen — Amptenaars, die wars zyn CXI.
„ van de gronden der Revolutie — Amp- BOEK.
„ tenaars, die zich voorheen aan Oproer ——
„ en Plunderingen hebben schuldig ge- 1797.
„ maakt. — Ik treede thans niet in het
„ onderzoek na de waarheid dier opge-
„ geevene gronden; maar dit weet ik, dat
„ de eerste pligt van de Vertegenwoordi-
„ gers des Volks is, alles aan te wenden,
„ om ongenoegen, om wantrouwen, zo
„ veel mogelyk, te doen ophouden; het
„ is onze pligt, Burgers Representanten!
„ het vertrouwen des Volks, op ons,
„ aan te kweeken — het is onze pligt,
„ overeenkomstig den last des Volks aan
„ ons gegeeven, op de Uitvoerende Magt,
„ en de uitoefening van derzelver gezag
„ te letten. — Willen wy aan onzen pligt
„ beantwoorden, dan moeten wy, daar
„ wy het ongenoegen des Volks weeten,
„ ons aan hetzelve laaten gelegen leggen,
„ dan moeten wy 't zelve tragten weg te
„ neemen, en wy moeten toonen, dat het
„ ons hoogste doel is alle redenen van
„ ongenoegen, ware het mogelyk, te doen
„ ophouden. —— En hoe zullen wy dit
„ beter doen, dan dat wy eene Commis-
„ sie belasten om te onderzoeken of de
„ redenen tot ongenoegen des Volks ge-
„ grond zyn, en, indien dezelve gegrond
„ bevonden worden, dat dan door ons
„ aan deszelfs billyk verlangen word vol-
„ daan. Dan toch, Burgers Representan-
„ ten! dan toonen wy dat wy waakzaam
„ zyn, dat wy de belangen des Volks be-

CXL. BOEK. 1797.

„ hartigen, en niet onverſchillig zyn, wie „ Ampten bekleeden, die door de Natie „ betaald worden!"

Voordragt wegens dit onderzoek van Ockerse.

Een en ander, als van Maanen, C. Visscher en van der Spyk, lieten hier omtrent huivering blyken; Nuhout van der Veen drong 'er ten ernſtigſten op aan, vondt in Vonck een medeſtander, als mede in Guiljé. Nolst prees de voorſtellen tot onderzoek; en, ſchoon 't zelve met veele zwaarigheden omzet vindende, ſtemde hy voor 't zelve. —— Allerklemmendst liet zich Ockerse hooren, „ By hem liep de gang der denkbeelden „ op deeze wyze: een groot gedeelte der „ Natie, laaten wy het ons niet ontveinzen, is bezield met een verregaand misnoegen en wantrouwen. Deeze toenemende en allerhachlykſte gisting der gemoederen is voornaamlyk zynen oorſprong en zyn voedzel verſchuldigd aan „ een alom opgaande kreet van het indringen van onwaardige Amptenaaren, „ met agterſtelling van braave en lydende „ Patriotten. Laat deeze kreet de zaak „ vergrooten, het geval van Brender à „ Brandis, en anderen, doet ons ten „ minſten zien, dat zy niet van allen „ grond ontbloot is. —— Tegen wien nu „ werkt het wantrouwen en ongenoegen „ des Volks hier uit gebooren? Ja, in „ de eerſte plaats tegen de aanſtellers dier „ Amptenaaren, tegen uwe Committés, „ tegen de Uitvoerende Magt; maar tegen deezen niet alleen; neen, Burgers

„ Re-

„ Repreſentanten! uwe Vergadering, als de Wetgeevende Magt, onder welks oog de Uitvoerende Committés hunne aanſtellingen doen, uwe Vergadering zelve, deelt in 's Volks afkeurende morringen. Het Volk vertrouwt ook Uliedden niet; om dat het meent, dat gy fermer maatregelen kondet neemen om uwe Committés tot hunnen pligt te houden. Ja, daar gy de hoogſte Magt, in naam des geheelen Volks, in handen hebt, wordt uwe Vergadering het brandpunt van alle heerſchende morringen en wantrouwens, de bergſpits boven welke zich alle de onweders van een dreigend Volksmisnoegen zamenpakken. —— Van hier, Burgers Repreſentanten! die drom van klagten, welke dagelyks in uwe ooren dringt; van hier die aanhoudende verdenking en tegenwerking uwer best beraamde beſluiten en bevelen; van hier die volmaakte ſcheuring tuſſchen het Volk en het Lichaam zyner Vertegenwoordigeren; van hier, nog eens, dat de Nationaale Vergadering, tot nog toe, zo weinig goeds heeft kunnen doen. — De ſtroom van heeſchen laster, eenen doortocht vindende, waar zy zich tegen een onoverwinlyke klip verbryzelen moest, bedient zich van den dam om zich heinde en verre over de geheele Maatſchappy te verſpreiden; en zy wordt te moeilyker geſtuit, om dat zy zich nu en dan ongelukkiglyk waarheden predikt."

CXL. BOEK. —— 1797.

Voorſtel deswegen.

Op deeze gronden liet die Repreſentant het voorſtel rusten, om een volkomen en ſterken maatregel te neemen, der Vergadering waardig, en uit haar midden liefst eene perſoneele Commisſie te benoemen, belast met het onderzoek en de beoordeeling der aanklagten tegen onwaardige Amptenaaren, door haare Commiſſiën aangeſteld — onwaardigen niet zo zeer uit hoofde van een verſchillende politieke denkwyze op zich zelve, als wel uit hoofde van zedelyke ſlegtheid, van algemeene misdaaden, van vervolging en mishandeling der Patriotten. Van deezen ſtap wilde hy den Volke by Publikatie kennis geeven. Een Ontwerp van dus eene Afkondiging medegedeeld hebbende, zegt hy ten ſlot, „ zo doende, Medeburgers! en „ ook zo doende alleen, zult gy het heilzaam oogmerk der beide voorſtellen van „ DE SONNEVILLE en KANTELAAR bereiken; gy zult die edele houding aanneemen, welke eene hoogſte Wetgeevende „ Vergadering zo wel ſtaat, en wel verre „ van het wantrouwen te voeden, en den „ laster uit te lokken, beide deeze monſters met éénen ſlag vellen, en U verdient maaken aan de *Bataafſche* Natie, „ aan de zaak der Vryheid en des Vaderlands!"

Beſluit dat 'er een onderzoek zou geſchieden.

OCKERSE vondt een ſterke ſteun in VRYTRINGA. Naa dat KANTELAAR nader verklaard hadt hoe hy wilde, dat ieder het regt zou hebben en uitgenoodigd worden om ſpeciaale beſchuldigingen met de bewy-

wyzen aan de Commisie te doen toekomen, en dat zy het gedrag van alle beschuldigden zou onderzoeken, evenwel met dien verstande, dat, indien de Commisie zelve, zonder dat 'er een beschuldiger opkwam, rede meende te hebben om het gedrag van eenen of anderen byzonderen Amptenaar naauwkeuriger na te gaan, zy ook daar toe gevolmagtigd zou weezen, viel het hoofdlyk besluit, by eene groote meerderheid, dat 'er een Onderzoek zou plaats hebben. 1797.

Heftigheid ter Vergadering by de voordragt der Proclamatie aan den Volke.

De door OCKERSE voorgestelde, door VITRINGA en andere Leden omhelsde Proclamatie aan den Volke, vondt tegenspraak, en gaf aanleiding tot hevige geschilvoering tusschen C. L. VAN BEYMA en VAN HOOFF, zo dat de Voorzitter PLOOS VAN AMSTEL zich verpligt vondt de Vergadering te scheiden. By dit scheiden zeide VAN HOOFF; „ Ik ben verheugd „ aanleiding gegeeven te hebben, dat 'er „ een einde gemaakt wordt aan deeze „ schandeleuse discussien, die gewis den „ toets niet kunnen doorstaan — en hier „ over laat ik de onpartydige Natie oor„ deelen." — „ Ja zeker," werd hem te gemoet gevoerd, „ zal 'er de Natie „ over oordeelen!" — En VAN HOOFF het laatste woord houdende, sprak, in 't heenen gaan, „ Ja de Natie zal 'er over „ oordeelen, of anders de Posteriteit!"(*)

De

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 251. 263. 274. 281—294.

1797. De onderhandeling hervat door DE BEERE.

De dus afgebrookene onderhandelingen over dit onderwerp, werden eerlang, onder het Voorzitterschap van NUHOUT VAN DER VEEN, hervat, en aangevangen met een voordragt van DE BEERE, die de Staatsomwenteling als nog in haare geboorte beschouwde, en welke niet voltooid zou worden, dan door eene Staatsregeling by het Stemgeregtigd Volk van *Nederland* aangenomen. De eerste gronden van het thans plaats hebbend Staatsbestuur waren, zich te verzekeren van de Vaderlandschgezindheid aller Amptenaaren. Hy bragt 's Lands toestand in verbintenis met het jongstvoorgevallene in *Frankryk*, beweerende, dat de *Koningsgezinden* aldaar met de *Oranjegezinden*, hier te Lande verbroederd en tot den dood verbonden waren; dat de laatstgemelden slegts op eene gelegenheid wagtten om dit vrye Gemeenebest weder onder het juk van *Oranje* of de *Aristocratie* te brengen. Om dit te voorkomen, en 's Volks verklaard misnoegen te dempen, was het noodig een algemeen Onderzoek op de aangestelde of aangebleevene Amptenaaren te doen. Naa eenige woordwisselingen viel het besluit, dat dit reeds bepaalde Onderzoek door de Commissie tot de Binnenlandsche Correspondentie zou geschieden. — Een andere vraag deedt zich op, of dit Onderzoek *algemeen* of *byzonder* zou weezen? Deswegen zou men voorloopig de bedenkingen dier Commissie verzoeken (*). Ge-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 403.

Gemelde Commissie wenschte, alvoorens hier op verslag te doen, onderrigt te worden of dit Onderzoek alleen betrekking zou hebben op *Daaden*, dan zich ook tot *Gevoelens* uitstrekken? Eenige Representanten beweerden dat de eerstgemelde alleen, en de andere niet konden beoogd worden; veelen oordeelden dit stuk eene nadere overweeging waardig (*).

CXI. BOEK. 1797. Bedenking der Commissie of dit onderzoek alleen *daaden* of ook *gevoelens* zou betreffen. Verschillende gevoelens op dit stuk.

Het gedaane voorstel gedrukt, en, naa 't verloop van eenige weinige dagen, aan de orde van den dag gesteld zynde, vonden zy, die een heftigen stryd, waar toe men tyd ter aangordinge van wapenen gehad hadt, voorzagen, zich niet bedroogen. Veele Leden vroegen het woord. — De Lille was van oordeel, dat dit Onderzoek niet zou moeten gaan over Gevoelens en Daaden; maar dat alleen Daaden en Vrywillige handelingen in aanmerking zouden komen. — C. L. van Beyma beweerde, het voorgevallene in *Frankryk* weder inroepende, dat het Onderzoek ook behoorde ingesteld te worden over de Gevoelens der Amptenaaren. Dit werd ondersteund door van der Hoeven, door van Roseveld Cateau en door de Lemon. Van Maanen wilde geen Onderzoek na Staatkundige begrippen. Toens maakte uitzonderingen. Van der Jagt begeerde het geheele Verzoek buiten beraadslaaging te houden. Floh wilde, ter opklaaring van de vermeende duisterheid, der

(*) *Dagv. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 503. 526.

den Commissie voorgedraagen hebben, dat men door *onwaardige Amptenaaren*, de zodanigen te verstaan hadt, die Ampten of Bedieningen bekleedden, waar toe zy de vereischte bekwaamheden niet bezaten. — Die van een slegt Zedelyk Gedrag waren — En die zich afkeerig betoonden van de tegenwoordige Orde van zaaken *Politieke gevoelens*, erkende hy, dat niemand, als *Mensch* beschouwd, onwaardig maakten; maar dat *Politieke* Gevoelens iemand onwaardig deeden worden de Dienaar eener Natie te zyn. — RANT zogt het onderzoek na Gevoelens vry te pleiten van den daar aan gehegten lak, als of het met eene *Inquisitie* zou gelyk staan. — DE SONNEVILLE ontvouwde in 't breede wat hem aanleiding gegeeven hadt tot het Voorstel, 't geen zulke wydloopige raadpleegingen na zich sleepte. Dusdanig een Onderzoek der Amptenaaren, zich uitstrekkende tot Staatkundige gevoelens in den tegenwoordigen stand der zaaken, niet te doen, was in zyn oog onstaatkundig, en strydig met de Regtmaatigheid. Hy wilde een naauwkeurig en streng onderzoek gedaan hebben van de Aanstellers zelve, (als in deezen van dit alles onzaak zynde,) en welk deel zy gehad hadden in dusdanige Aanstellingen — dat men naauwkeurige Lysten van alle Ampten en Amptenaaren opmaakte, — en het Volk, by openlyke Aankondiging, uitnoodigde, om die Onwaardigen, welke zich, zo door woorden, geschriften als anderzins, betoon-

toonden het *Oranje* Systhema, of de voorige Orde van zaaken te zyn toegedaan, op die lysten, hun toegeschikt, op te geeven aan de Commissie van Binnenlandsche Correspondentie. In deezen zin spraaken meer Representanten.

CHR. ROBER. 1797.

Dan SCHELTEMA, zich aankantende tegen het onderzoek van Gevoelens, en 'er persoonlykheden in mengende, rees 'er in de Vergadering tegenspraak en hooggaande wanorde. — By hervatte beraadslaagingen yverde VAN ALTENA daar voor, dat het Onderzoek niet alleen over Daaden; maar, in zekeren zin, ook over Gevoelens moest gaan. VAN DER SPYK voerde een lange reden tot wederspreeking van dit begrip. GORTER staafde het door den laatsten Spreekers wedersprooken gevoelen, 't welk weder steun vondt in VISSCHER. Het ontwerp eens Besluits, strekkende om de strydige gevoelens te vereenigen, vondt geen ingang.

Opgemaakt besluit.

Eene Commissie, om in den geest der Vergaderinge een Besluit op te stellen, was gelukkig genoeg om aan deeze verdrietige zaak een einde te maaken. Het kwam hier op neder, dat het Onderzoek der Commissie van Binnenlandsche Correspondentie niet alleen zou plaats hebben omtrent zodanige Amptenaars, welke beschuldigd wierden of van Daaden, die in alle tyden en omstandigheden misdaadig en dus strafbaar zyn, of van Vervolgingen en Mishandelingen hunner in het Staatkundige anders denkende Medeburge-

OMS. BOEK. 1797.

geren; maar ook omtrent zodanige Amptenaaren, die beſchuldigd werden het zy door Woorden en Geſchriften, het zy door Daaden, getoond te hebben, dat zy de tegenwoordige orde van zaaken niet waren toegedaan, en eene omkeering van dezelve verlangden (*). —— Het ſtuk met zo veel omſlags en heftigheids behandeld, heeft nimmer een vrugtbaar gevolg gehad.

Verſlag op het Voorſtel van C. L. VAN BEYMA.

Nog oningediend, terwyl deeze daar mede in verband ſtaande handelingen voorvielen, was het Verſlag op de Voorſtellen des Repreſentants C. L. VAN BEYMA (†). Steun vonden dezelve in de Vertoogen van onderſcheiden kanten ter Nationaale Vergadering toegevloeid. Bovenal yverden veelen, ten opzigte van den Staatkundigen Eed door alle Amptenaaren af te leggen. Deezen hieldt men voor het kragtdaadigst middel om alle onwaardige voorwerpen te weeren: hier om wilden zommigen den Eed door alle Staatsburgers afgelegd en ten voorwaarde geſteld hebben ter verkryging van de regten aan dien tytel verknogt: weshalven zy, die deezen Eed weigerden te doen, als Amptenaaren van hunne posten verlaaten, en als Burgers van het Stemregt zouden uitgeſlooten worden. Deeze Verzoekſchriften waren aan die Commisſie ter hand geſteld. Na twee

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 526. 535. 541. 554. 567. 581. 989. 594.

(†) Zie hier boven bl. 145.

P. VREEDE.
T. S. pinx.
R. Vinkeles, sculp.

twee maanden kwam het lang verbeide Verslag ter tafel. CXL. BOEK.

Zo veel tyds was 'er tusschen de Omwenteling in *Frankryk* reeds verloopen, dat het voorstel ter Feestviering daar over als van zelve verviel, en de Verslagdoeners dit beantwoordden met breede Aanmerkingen over de Volksfeesten in 't algemeen. Het voorstel wegens openlegging der Stukken, tot de jongste Omwenteling in *Frankryk* betrekkelyk, vondt zo veel ingangs, dat de Commissie van Buitenlandsche Zaaken last kreeg om dezelve te geeven; doch deeze verklaarde eerlang van die groote gebeurtenis geen breeder kennis te draagen, dan die men reeds uit de openbaare Nieuwspapieren ontvangen hadt (*). — Omtrent de Binnenlandsche Vyanden was men waakzaam, het ten deezen dage behandelde over onwaardige Amptenaaren, kon 'er ten bewyze van strekken. — Wegens den voorgeslaagen Eed van de Vergadering, en alle Lands Amptenaaren, van eeuwigen haat tegen het Stadhouderschap, de Aristocratie en Regeeringloosheid, vonden de Verslagdoeners veelvuldige, groote en onoverkomelyke zwaarigheden, in het breede ontwikkeld (*). 1797.

't Was, ten deezen opzigte, dat VREEDE, een der Verslagdoeneren, naa het uitbrengen, het spreekgestoelte beklommen heb- VREEDE voordragt deswegen.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 142.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 341-345.

hebbende, zich in dezeer voege dier hooren. „ Indien ik my terug plaats in het „ oogenblik toen dit voorſtel gedaan werd, „ voel ik nog met welk eene goedkeu„ ring en toejuiching ik hetzelve heb aan„ gehoord. Volkomen overtuigd van de „ diepe onwaardigheid van zeer veele „ Amptenaaren — volkomen overtuigd, dat „ een geest van verpesting al meer en „ meer zich over het Vaderland uitbreidt, „ en de waare en heilige beginzelen on„ zer Omwenteling allengs miskend wor„ den en verdrongen, door eene misdaa„ dige helling tot het oude, dat met een „ algemeen afgryzen behoorde overdekt „ te zyn — volkomen overtuigd, derhal„ ven, dat er middelen van beveiliging — „ middelen van redres en tegenſtand, on„ ontbeerlyk en hoogſtnoodig zyn, zag „ ik, met een brandend genoegen, in dat „ voorſtel, het onfeilbaar hulpmiddel te„ gen dezezen ónvreetenden kanker. Ik „ omhelsde het met al myn hart, en my„ ne Vaderlandliefde dagt in hetzelve de „ zoogſte zaak der Vryheid gered te „ zien. Ja, ik overtuigde niet, dat ik bly„ de was toen ik in de Commisſie ge„ plaatst werd, en geroepen om, op dat „ voorſtel, ook myne bedenkingen in uw „ midden te mogen openleggen. — Maar, „ Burgers Repreſentanten! welk een wyd „ verſchil tuſſchen een perruikt Toehoor„ der, en een Lid der Commisſie, die „ verpligt is de zaak tot in het harte te „ zien! — Ik vondt ras, dat dit Voor„ ſtel,

„ ſtel; in plaats van eenige zekerheid te CXL.
„ geeven voor de belangen der Vryheid, BOEK.
„ in de daad niets betekenende was, —
„ in de daad niets afdeedt om het goede 1797.
„ oogmerk te bereiken dat de Voorſteller
„ beoogd hadt — in de daad niets anders
„ was, dan een halve, dan eene gebrek-
„ kige meſure!"

Dit ten aanzien van alle de deelen des voorgeſlaagen Eeds, ontvouwd hebbende, „ zou," gelyk hy voortgaat, „ het Voor-
„ ſtel zo als het ligt, op de keper be-
„ ſchouwd, in de uitwerking, tegen de
„ goede bedoeling van den Voorſteller,
„ niet anders zyn dan zand werpen in de
„ oogen des Volks. — 't Is verrukke-
„ lyk en aanloklyk op de eerſte voor-
„ dragt; maar een dieper inzien maakte
„ het verwerplyk in myne oogen; en zo
„ het doorging zou het op een blinkend
„ Volksbedrog uitkomen; waar van de
„ Voorſteller en wy allen een gruwel heb-
„ ben. Evenwel kunnen en behooren
„ wy het ons ten nutte te maaken. In-
„ dien daar uit eene verbetering in de
„ Verklaaring voor het Stemregt gebo-
„ ren wordt, waar door van zelve alle
„ vyanden en ſchynvrienden der Vryheid
„ worden uitgeſlooten, en 't zelve alleen
„ aan haare Vertrouwelingen wordt toe-
„ gekend, zo zou voorzeker hier door
„ van zelve de kring der Amptenaaren
„ van alle onwaardige voorwerpen gezui-
„ verd worden. De Publieke geest zou
„ eene wending krygen, die den braaven

CXI. BOEK.

1797. VAN BEYMA's wederwoord.

„ alle regtmaatige bekommering zou be-
„ neemen, en de zaak der Vryheid, die
„ nu waggelt, vast ſtaan."

Geheel te onvrede over dit Verſlag betoonde zich C. L. VAN BEYMA, voer 'er ſterk over uit, en zogt het, van ſtuk tot ſtuk, te wederleggen, veel ſchamperheids betoonende, inzonderheid betreffende den voorgeſlaagen Eed ter afzweeringe van het Stadhouderſchap. Wy ſchryven alleen, ten proeve, het ſlot af. „ Even zeer als
„ ik een afgryzen heb van Menſchen,
„ om hunne gevoelens te vervolgen, even
„ zeer vind ik het onverantwoordelyk,
„ tot de uitvoering der Revolutie, Men-
„ ſchen te emploijeeren, die men niet kan
„ vertrouwen; maar die men moet ver-
„ wagten haar een ongunſtig hart toe te
„ draagen. Het is daarom dat ik wen-
„ ſche, dat men zich van de gevoelens
„ der Amptenaaren verzekerde — dat men
„ ze in dien ſtaat brenge, dat zy, by
„ eene Tegenomwenteling, niets dan ramp
„ en onheil voor zich zelven zouden kun-
„ nen wagten. —— En dit meen ik dat
„ zou kunnen worden bereikt, door het
„ afvergen van eene Verklaaring van eeu-
„ wigen haat aan het Stadhouderſchap.
„ De zulken toch, die zulk eene belofte
„ gedaan hadden, zouden niet ligt by den,
„ (dat GOD verhoede!) triumpheerenden
„ *Oranje* Vorst, in genade aangenomen
„ worden. Om dit te voorzien, behoeft
„ de Amptenaar geen oogen van een
„ Lynx te hebben.

„ Nog

„ Nog ééne remarque, Burgers Repre- CXI.
„ ſentanten! en ik ſcheide van deeze ma- BOEK.
„ terie af. — By het Tractaat tuſſchen ——
„ de *Franſche* en deeze Republiek, is, zo 1797.
„ ik my niet bedrieg, geſtipuleerd, dat
„ men in *Frankryk* geen *Koning* en hier
„ geen *Stadhouder* zou aanneemen, of dul-
„ den. — De *Franſchen* toonen thans,
„ dat zy dit hartlyk meenen; zy zweeren,
„ niet alleen alle Beſtuurders en alle Amp-
„ tenaars, maar zelfs alle Gewapenden
„ zweeren *Haat aan het Koningſchap!* —
„ En hier, Burgers Repreſentanten! hier
„ wordt dezelfde maatregel voorgeſteld,
„ en helaas! verworpen — Hier wyst
„ men dat Voorſtel van de hand, om dat
„ men geen Eeden kan vergen — om dat
„ men niet bepaald weet wat het Stad-
„ houderſchap is — om dat het quaſi eene
„ halve maatregel is — om dat de Con-
„ ſtitutie 'er in moet voorzien; maar men
„ ſlaat geene andere voorzieningen voor —
„ men is tegen deeze halve maatregel,
„ zonder eene heele op te geeven —
„ In één woord, hier aarzelt men om
„ het Stadhouderſchap af te zweeren, on-
„ der allerlei uitvlugten. — Welk eene
„ ſenſatie dit by het *Franſche* Gouverne-
„ ment moet maaken — welk eene natuur-
„ lyke Indiſpoſitie — welk een wantrou-
„ wen, dit moet veroorzaaken, laat ik aan
„ uwe beoordeeling, en de gevolgen aan
„ uwe verantwoordelykheid over."

Niet onopgemerkt liet DE LEMON, een DE LE-
der Uitbrengeren des Verſlags, de ſcham- MONS taal

CXL. BOEK. 1797. te dier, gelegenheid.

perheden door VAN BEYMA gebezigd; en vondt zich genoodzaakt openbaar te moeten bekennen, „ dat hy van den Burger C. L. VAN BEYMA verwagt hadt, dat hy „ meer ter goeder trouwe zou hebben „ te werk gegaan!" 'Er by voegende, „ Trouwens ik heb zedert de *Franſche*, „ Revolutie, en zedert die van MDCCXCV, „ zo veele zogenaamde Volksvrienden leeren kennen, die eene groote *etalage* „ maakten van Volksgezindheid, Volksliefde, en zuiver Patriottisme, en die „ van naby gekend, niets dan eigen grootheid, niets dan intrigues bedoeld hebben, (zonder evenwel den Burger VAN BEYMA hier onder te willen rangſchikken,) dat ik my over niets meer verwondere (*)."

Het Verſlag omhelsd.

Meerder Inſtemmers en Voorſpraaken trof het Verſlag aan, en ook die 'er hunne bedenkingen op inbragten; by hoofdlyke ſtemming werd het omhelsd. In het ſlot hadden de Uitbrengers niet onduister ge-

(*) De Repreſentant C. L. VAN BEYMA wordt, ten opzigte van zyne denk- en handelwyze, ongunſtig afgeſchilderd, door J. TEN BRINK, in diens *Bedenkingen tegen het Voorſtel van den Burger* C. L. VAN BEYMA, *gedaan in de Nationaale Vergadering, om door de Amptenaaren te doen afleggen den Eed van Haat aan het Stadhouderſchap, de Ariſtocratie en Regeeringloosheid.* Te *Amſt.* by J. TEN BRINK *Gerritsz.* Niet min afzigtig wordt hy afgemaald door den Burger H. VAN CASTROP in diens *Eenvoudig Verhaal der Gebeurtenisſen in de Avondzitting der Nationaale Vergadering den 29 Aug.* 1797, *betrekkelyk het Discours van* C. L. VAN BEYMA. *Alem.*

gezegd, dat het zelfde Voorſtel, den gewraakten Eed betreffende, andermaal zou geſteld worden in handen van dezelfde Commisſie, om nadere bedenkingen op te geeven, of en hoedanig eene Verbetering, in de Verklaaring tot het Stemregt, zou behooren gemaakt te worden; ten einde de Vryheid tegen alle gevaaren en ondermyningen te verzekeren. Zulke gaf de Voorzitter S. J. VAN LANGEN gelegenheid, om, naa dat de Vergadering het Verſlag hadt goedgekeurd, dit Voorſtel weder aan dezelve in handen te geeven. Dan hier van kwam, naa het wisſelen van eenige ſchamperheden, niets (*).

1797.

By al het voorgemelde, wel van eenen wydverſchillenden aart, doch te gaden van veel invloeds op het daarſtellen der onderhanden zynde Staatsregeling, kwam eene Gebeurtenis, die aan dit werk, op nieuw, een allergevoeligſten ſchok gaf. De voorſtoonseel. ons Vaderland zo ongelukkige Zeeſlag tegen de *Engelſche* Vloot op den elfden van Wynmaand. —— Het vermelden dier gebeurtenisſe tot eene voeglyker plaats uitſtellende, willen wy hier alleen optekenen, in hoe verre dezelve betrekking hadt op de werkzaamheden der Nationaale Vergadering, in verband ſtaande tot het onder handen zynde Plan van Staatsregeling.

't Verlies van den Zeeſlag opent een nieuw

De Leden, beſtemd tot het ontwerpen des Plans van Staatsregeling, verſcheenen den twee en twintigſten van Slachtmaand, ter

Voorſlag over eene Geldheffing tot

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 845-858.

CXI. BOEK. 1797.

ter Nationaale Vergadering, buitengewoon byeengekomen. De Voorzitter VREEDE gaf, by de vermelding hunner komſte, te verſtaan, dat de raadpleegingen zouden loopen over eene Geldheffing, tot herſtel van 's Lands Vloot. — Stellen wy ons den Spreeker voor, wy verbeelden ons teffens, dat hy niet naliet het aanbelang der zaake, met klem, te ſchetzen. Van het aanvaarden zyns Voorzitterſchaps af hadt hy zyn hoop te kennen gegeeven, dat het hem zou mogen gebeuren om het beſluit dier toe op te maaken. „ Dat „ wy dan," ſprak hy ten ſlot, „ heenen „ ſtappen over bekommeringen, die klein„ moedigen zouden kunnen terug hou„ den — dat wy in geene kibbelingen „ vervallen, die den tyd zouden doen „ verſpillen, en de grootheid van het on„ derwerp uit het oog verliezen — maar „ dat wy gevoelen, dat het groote doel „ onzer raadpleegingen is, het Vaderland „ te redden — En is het Vaderland te red„ den iets anders dan het Vaderland eene „ Vloot te geeven?"

herſtel der Zeemagt.

't Gevoel des laatstgeleden rampſpoeds ter Zee, by zo veele voorige verliezen, hadt het doen der edelmoedigſte voorſtellen ter Vergaderinge, zo van Leden als van anderen, te wege gebragt, alle ſtrekkende om de noodige penningen te vinden tot aanbouw der Schepen; ten einde ſpoedig weder eene Vloot in Zee te kunnen zenden. — Hier toe ſtrekten de klemmende Voorſtellen van de Repreſentanten

Verſchelde vrugtlooze Voorſlagen tot herſtel.

BAK-

BAKKER en VAN DER JAGT, korten tyd naa de ingeloope tyding der nederlaage onzer Vloote, als mede de voordragt van VAN ESEN, om van alle gepenſioneerden en de Leden der Vergaderinge, een gedeelte hunner inkomſten en daggelden te heffen; van JOHN DID. VAN LEEUWEN, dat elk der Leden, naar zyn ſtaat en vermogen eene vrywillige bydraage zou doen (*); van KANTELAAR, om een rondgaanden Brief aan de Gewesten af te vaardigen, met een dringende aanmaaning om de Vergadering te magtigen tot de heffing van een half ten honderd van de bezittingen, om van andere niet te reppen (†). —— Slegts vyf dagen naa den Zeeſlag kwamen 'er eenige Verzoekſchriften uit *Amſterdam*, onder andere het voorſtel behelzende, dat 'er eene Algemeene Heffing, by Schatting over alle Ingezetenen der Republiek, en alleen tot herſtel der Zeemagt, zou uitgeſchreeven worden (§).

1797. elfde BOEK.

De Nationaale Vergadering voelde, by dusdanige Voorſtellen haare magtloosheid, ontſtaande uit de Letter des Reglements, vol-

(*) Hier mogen wy vermelden dat de Burger VAN DEDEM TOT DEN GELDER, Gezant van deezen Staat te *Conſtantinopolen*, duizend Guldens ten geſchenke tot herſtel der Vloot ter Nationaale Vergadering zondt. *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 371. om van andere giften niet te ſpreeken.

(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 433. 434. 455. 458.

(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 430.

volgens 't welke de Vergadering geen magt hadt tot algemeene Heffingen. De Lasten moesten, door de Gewesten, by Quotas, opgebragt worden; alleen mogt zy de nalaatigen, door daadlyke Executien, tot voldoening van het agterstallige, noodzaaken, welke dan niet de Gewestlyke Kassen; maar de byzondere Ingezetenen troffen. De ondervinding hadt hier van het gebrekkige, het langwylige vaak geleerd.

Eene Commissie tot die zaak benoemd.

De Burgers HOYNCK VAN PAPENDRECHT, VREEDE, VAN DE KASTEELE, AUFFMORTH, POMPE VAN MEERDERVOORT, VAN HOOFF en VAN LENNEP werden uit de Vergadering benoemd, en gelast, om, met de Commissie van Buitenlandsche Zaaken en van Financie in onderhandeling te treeden, om, naa ingenomen raad van het Committé der Marine, en, des noodig, van kundige Zeeofficieren, de middelen op te geeven, die behoorden aangewend te worden om de geledene verliezen te herstellen, en 's Lands Zeemagt, naar de omstandigheden, op een ontzagwekkenden voet te brengen, hadden een zeer breedvoerig Verslag uitgebragt (*).

Voorslag om eene Algemene Geldheffing tot herstel der Vloote te doen.

Dit Verslag hieldt als de groote hoofdzaak in, dat 'er, naa gedaane aanschryving aan de Hoogstgeconstitueerde Magten, in de onderscheidene Gewesten, om dezelve uit te noodigen en te beweegen tot eene bereidwillige toetreeding, dat door de Nationaale Vergadering zou gedaan wor-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 455. 713.

worden eene *Algemeene Geldheffing* over de geheele Republiek, by wyze van opbrengst van acht ten honderd van het jaarlyksch inkomen van elk der Ingezetenen. CH. BORK. 1797.

Een voorstel van dien aart klonk den aankleeveren van het Bondgenootschaplyk Stelzel niet alleen vreemd, maar haatlyk, in de ooren. Zy beweerden bovenal, dat deeze maatregel aanliep tegen het Reglement 't geen de Vergaderinge tot zodanige Heffingen geene magt verleende. Zy hielden dezelve niet alleen voor ongepast en ongelyk drukkend; maar kreeten dezelve als onvolvoerbaar uit. Een en ander Voorstander van de Eenheid schaarde zich onder de Verwerpers van dit voorstel, op andere gronden, daar zy enkel van bezuiniging spraken, en een tafereel ophingen van de Geldverspillingen, in vroegere jaaren, en de den Lande nadeeligen uitslag van alle, zints de Omwenteling ondernomene Krygsverrigtingen ter Zee; zy beweerden de onzekerheid van de opbrengst, en de onmogelykheid om, schoon dezelve aan de verwagting beantwoordde, een genoegzaam sterke Vloot in Zee te brengen.

Tegenstand uit hoofde van het Reglement.

Schoon het Voorstel ook zyne sterke en manlyke Verdeedigers vondt, liep het gety der Afkeurderen en Bestryderen zo sterk, dat VAN DE KASTEELE het voor onwaarschynlyk hieldt, dat dit deel des uitgebragten Verslags zou worden aangenomen, althans niet met zulk eene meerderheid, als in eene zaak van die natuur wenschlyk zou weezen. Die Representant,

Voorstanders. VAN DE KASTEELE's nadere ontvouwing.

tant, een der bewerkeren van dit Verſlag, vondt zich verpligt deeze en geene bygebragte bedenking, nog onbeantwoord gelaaten, en die nogthans eenigen nadeeligen indruk zou kunnen maaken, te beantwoorden. Ten ſlot betuigende; „ De „ Hoofdzaak, waar op het thans aankomt, „ is voornaamlyk deeze, of de Vergadering nuttig en noodig oordeelt eene buitengewoone, algemeene Geldheffing, „ over de geheele Republiek gelyklyk „ werkende, op de Inkomſten, vast te ſtellen? Hier toe vooruit te loopen, wat „ de Provintiaale Beſtuuren zullen doen, „ is ontydig — Laaten wy de handen in „ één ſlaan — Laat deeze Vergadering „ het voorbeeld geeven eener broederlyke „ vereeniging onzer gezamenlyke poogingen, om den gemeenen Vyand tegen „ te ſtaan — Is eene Heffing op de Inkomſten best geſchikt om overal te werken? Dit heeft men altoos erkend, „ laaten wy dan nu toonen dit vast te „ houden — Is het noodig, dat in eene „ zaak van zo veel belangs ter bevordering van den Vrede, en ter handhaaving onzer Onafhanglykheid, alle Ingezetenen zamenſpannen. — Laaten wy „ hun daar toe opwekken; laaten wy hun „ een middel geeven, 't welk uit zyn aart „ geſchikt is om aan allen die verzekering en gerustſtelling te geeven, dat zy „ den gemeenen last, met eenpaarige „ ſchouderen, draagen. — En laat ons „ vooral zorgen, dat wy, door den ge-

„ woo-

„ woonen weg te willen gaan, niet alle cm.
„ onze poogingen zien verydelen, en (al BORK.
„ is het dan ook tegen onze bedoeling,) ——
„ onzen Vyand verblyden. Hoe 't ook 1797.
„ zy de Gecombineerde Commisfie zal
„ altoos zich zelven vry kennen, en on-
„ verantwoordelyk zyn voor de gevolgen."
Hy eindigde zyn Vertoog met te verklaaren dat hy zich aan het Verflag hieldt en 't zelve omhelsde.

C. L. VAN BEYMA, die by den aanvange een breed fchriftlyk ftuk, ter wederfpreeking, hadt ingeleverd, verzogt andermaal het woord. De Voorzitter weigerde zulks, op grond, dat het eene vaste cynofure der Vergadering was, om, in zulke gevallen, maar ééns te fpreeken. Hy zweeg, onder betuiging van nooit het te neemen befluit te zullen eerbiedigen. —— Naa dat een en ander Repreſentant tegen het Verflag geftemd, en HUBER, by zyn afkeurenden raadflag, gevoegd hadt, niet te weeten, dat eene cynofure zou medebrengen, dat een Lid niet meer dan ééns zou mogen fpreeken, verzogt hy den Voorzitter, den Burger VAN BEYMA, die maar éénmaal gefprooken hadt, het woord niet te weigeren. De Voorzitter betuigende, gaarne, wanneer de Vergadering het vorderde, aan den Burger VAN BEYMA het woord te geeven; die daar van gebruik maakte, en voornaamlyk de nieuw aangevoerde bedenkingen van VAN DE KASTEELE zogt te ontzenuwen. C.L.VAN BEYMA's tegenfpraak.

NOLST

OM. BOEK. 1796.

NOLST yvert voor het Verslag.

NOLST, die reeds één het woord gevoerd hadt, verzogt, op dit voorbeeld, het andermaal. Zeer hadt hy voor het Verslag geyverd, en daar veele Spreekers, vóór hem aan de beurt, steeds van het Reglement als een hinderpaal van den voorgeslaagen maatregel gesprooken hadden, was zyn taal ter eerste spreekbeurte, op dit stuk geweest, den hoogen nood des Lands afgemaald hebbende; „ Weg dan „ met alle bedenkingen, die men, met „ opzigt tot het Reglement, zou kunnen „ maaken, en die, in de gevolgen, tot „ niets anders zouden kunnen dienen, dan „ om ons akelig te herinneren en pynlyk „ te doen gevoelen, hoe zeer het ons aan „ banden kan leggen, om goed, om waarlyk goed te doen, wanneer pligt en „ algemeen belang roepen van de geheele „ Natie te verzoeken, dat een ieder, naar „ zyn betrekkelyk vermogen, nog éénmaal „ en GOD geeve dat het voor de laatste maal zal zyn! ter hulpe snelle om de „ eer en den roem der Natie op te houden — om den voorigen bloei en welvaard door de bewerking van den Vrede te herkrygen. — Alle die bedenkingen zouden kunnen strekken om ons „ de behartiging van byzondere belangen „ boven die van het algemeen — de tegenwerking van zommige Landprovintien tegen het meest belangryk *Holland* „ te herinneren." — Thans bragt hy in 't midden, dat alle bedenkingen, ten opzig-

zigte van het Reglement gemaakt, van geene kragt altoos waren; dat de Commissie niet wilde dat de Vergadering de Geldheffing daadlyk besloot; maar alleen de aanschryving aan de Gewestlyke Besturen, met de verklaaring dat dit middel der Nationaale Vergadering als het meest geschikst en billykst voorkwam, en deeze de Gewestlyke Bestuuren uitnoodigde om daar in vrywillig te treeden; niets deedt men tegen het Reglement, maar betragtte zyn pligt, zonder zich bloot te stellen aan eenig verwyt der Natie. 1797.

Het Verslag vondt meer en meer Voorstanders, bovenal in van Maanen, die opmerkte, dat de Nationaale Vergadering niet geheel en al uit zich zelven tot het beraamen van een buitengewoon middel was overgegaan. Het was een goed deel der Natie zelve, die haar tot het ontwerpen van een buitengewoon middel hadt aangezogt; dat men zich dus te vergeefsch beriep op het Reglement, op de Natie, op de Bestuuren der Gewesten, om het voorgeslaagen middel tegen te gaan. „ De „ ramp," dus sprak hy, ten besluite, woordlyk, „ die het Vaderland, die onze Ma„ rine getroffen heeft, eischt spoedig wer„ kende middelen; en daar de geest der „ Natie, de liefde tot het Vaderland, „ daar om roept, is het veel meer te ver„ wagten, dat de Leden van het Bestuur „ der Gewesten met dien zelfden yver „ om het Vaderland te redden, zullen „ bezield zyn, dan dat zy, om bloote „ for- Van Maanen dringt dit aan.

GEL. BOEK.

„ formaliteiten, deszelfs belangen zonden „ tegenwerken."

1797. 't Zelve verworpen, en weder in handen van dezelfde Commisſie geſteld.

Naa zo veel voor- en tegenſpraaks des overwoogen Arykels hing voor den weeger van de geest der Vergaderinge de balans der goed- of afkeuring als 't ware in evenwigt. Hy bedroog zich niet: want het werd met *vier en veertig* tegen *twee en veertig* ſtemmen by hoofdlyke ſtemming verworpen. — Maar merkte men te recht op, dat hier mede de zaak niet geheel verworpen was. 'Er lag een Beſluit tot een buitengewoonen aanbouw en herſtel van 's Lands Vloot, de Vergadering moest na voldoende middelen omzien tot het uitvoeren deezes beſluits. Dit ſprak zo duidelyk, dat 's Voorzitters raadſlag, om dezelfde Commisſie te verzoeken om andermaal der Vergadering een middel aan de hand te geeven, en tevens de Leden voor te ſtellen om hunne bedenkingen in handen dier Commisſie te leveren, wierd omhelsd (*).

Nieuw ingediend en weinig veranderd Verſlag.

De vrees voor verwyl, door zommigen, wegens het neemen van deezen maatregel, gekoesterd, bleek ongegrond te zyn, daar de Commisſie, naa zeven dagen verloops, ter Vergaderinge verſcheen. Intusſchen hadden eenige Leden hunne bedenkingen ingezonden, en het voorſtel van DE LILLE ter Vergaderinge gedaan, om langs den gewoonen weg by het Reglement voorgeſchreeven, de middelen tot het buitengewoon

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 772-811.

woon Herstel der Vloote te vinden, was derwaards geschikt (*). Dit werd beoordeeld en verworpen: zo ook dat van KANTELAAR om een half ten Honderd van elks Bezittingen, over de geheele Republiek, te heffen; als mede den aandrang op de uitgebreidste Bezuinigingen; een gelyke afkeurende beoordeeling viel op het voorstellen om een twaalfde gedeelte, of acht ten honderd, van de Amptenaaren te vorderen; om door Liberaale Giften de noodige Penningen te bekomen, of het doen by wyze van Quotisatie met het regt van Doleantie. Alle deeze onderscheide voordragten ter toetze gebragt en gewraakt hebbende, zag de Commissie zich weder tot den eersten voorslag terug gebragt.

CXI. BOEK. 1797.

Uit deezen hoofde mogt dit Verslag gezegd worden, dezelfde maatregel voor te stellen, onder eene andere gedaante; aan eenige byzonderheden hadt men eene wyziging, van de voorige verschillende, gegeeven. Deeze niet ontveinsde maar ten vollen erkende overeenkomst, ontging, by het eerste voorleezen, de schampere aanmerking niet der verwerperen van het voorige, die oordeelden dat het een zelfde lot moest ondergaan. De vasthouders aan het Reglement der Vergaderinge velden eenpaarig dit oordeel, met ingemengde scherpheden, die van den anderen niet onbeantwoord bleeven.

Aanmerkingen daar op gemaakt.

Wer-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 814.

CXI. BOEK. 1797. Verdeedigd.

Werden de voorſtanders van het ingediende ſtuk, door eenigen hunner tegenparty afgemaald als die aan den Eed op het Reglement gedaan, geen geſtand deeden; hun werd van VREEDE te gemoet gevoerd; „ Ik heb het Vaderland trouw „ beloofd, dat zal ik redden!"

NOLST, dien wy, ter gelegenheid van de beoordeeling des voorigen plans, zo volyverig hoorden (*), vatte weder vuur; hy ſprak, „ het wordt tyd, dat deeze „ Vergadering aan de Natie toone, dat, „ hoe ongelukkig het ook voor dezelve „ is, dat het voorſtaan en aanhangen van „ onderſcheide ſtelzels, welke men, naar „ den aart der broederliefde, moet gelooven uit de beſte overtuiging te geſchieden, niet van die nadeelige en betreurenswaardige gevolgen voor het Vaderland zyn, dat wy daar door zouden belemmerd worden kragtdaadige maatregels tot deszelfs redding te neemen — „ het wordt tyd dat wy aan de Natie toonen, dat wy alle byzondere gevoelens „ kunnen en willen vaarwel zeggen, als „ het op het daarſtellen van het algemeen „ welzyn van Volk en Vaderland aankomt — het wordt tyd, dat wy aan „ de Natie toonen niet te willen dulden, „ dat het verdoemlyke Federalisme langer „ den boventoon in deeze Vergadering, „ zinge, op dat de Natie, en in haar deeze Vergadering, niet verlooren gaa!" —

De

(*) Zie hier boven bl. 174.

De toejuiching op de Gaanderyen, werd vervangen door eene herhaalde verwarring in de Vergaderinge, die in 't einde besloot om het Verslag daadlyk in overweeging te neemen, zonder het te laten drukken, waar op veelen aandrongen (*). CXI. BOEK. 1797.

By den aanvang der overweeging heerschte op nieuw verdeeldheid en twist, wegens de tegenwoordigheid der Leden, met het vervaardigen der Staatsregeling gelast; op wier tegenwoordigheid, by de inlevering des nieuwen Verslags, geen aanmerking was gevallen. — Scherpe aanmerkingen lieten eenigen hooren, wegens het niet doen drukken deezes Verslags, en hunne vergeefsche pooging om het in geschrifte te leezen. Het misnoegen hadt wasdom gekreegen en dreigde de verregaandste verdeeldheid. De oorlog tusschen de *Federalisten* en *Unitarisfen* was als 't ware openlyk verklaard. De ingediende raadslagen bleeken ingericht te zyn om de een den ander den zegepraal te ontwringen. Heftigheid ter Vergaderinge.

Van Maanen het spreekgestoelte, naa het bedaaren der verwarring, beklommen hebbende, betuigde zyne verwondering, dat niemand, by de voorige beraadslaagingen op het verworpen Verslag, gewag gemaakt hadt, van den in dit geval zo zeer te pasfe komende allerbelangrykften Brief des Provintialen Bestuurs van *Holland*, by welken 't zelve rond uit verklaar- Van Maanen herinnert de Verg. aan *Hollands* besluit tegen de Quotedle Opbrengst.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 804. 866—876.

CAP. BOEK. 1797.

klaarde, vastlyk te hebben voorgenomen, om, op geenen anderen dan *generaalen voet*, en althans door geene verdere *Provinsiaale* Heffingen of Negotiatien, van wegen de Ingezetenen huns Gewests, tot de Algemeene behoeften, te zullen bydraagen (*). Zonder zich in te laaten over de bevoegdheid van *Holland* tot het neemen van zodanig een besluit, in dit tydsgewrichte, bragt hy het gewigt daar van en de zeer mogelyke ja hoogstwaarschynlyke gevolgen, wanneer men voortvoer van dat Gewest de Quota te vorderen, onder 't ooge. „ Indien," dus drukte hy zich onder andere uit, „ het Bestuur van *Holland* iets „ meer vorderde dan de *Gelykheid* in het „ draagen der lasten, naar elks relatif „ vermogen; indien dit Gewest door zyne meerderheid zich eenig byzonder „ voorregt, of politiek gezag, strydig met „ de individueele Vryheid en Gelykheid „ der Burgeren van kleindere deelen der „ Republiek, wilde arrogeeren; indien het „ alle de voordeelen van het Gouvernement, van de Koophandel en de Industrie, uit alle de deelen van het Gemeenebest, na zich wilde trekken; indien het de voorregten van de Maatschappy alleen in zich, en op zynen „ grond, wilde vereenigen, en de overige „ Gewesten met den last zyner Luxe be-

„ zwa-

(*) Deeze Brief was den 5 van October geschreeven, en den 13 ter Vergaderinge ingekomen. *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 419.

„ zwaaren, en deeze ſlegts als lastdraa- CXI.
„ gende Gewesten zogt te behandelen, BOEK.
„ dan Burgers Repreſentanten! zou ik ——
„ een der eerſten zyn, die zich, met allen 1797.
„ vermogen en middelen van tegenſtand,
„ tegen zulk eene met de beginzelen van
„ onze Revolutie ſtrydende Despotieke
„ of Ariſtocratiſche pooging, zou verzet-
„ ten. Doch zo lang zulk eene bedoe-
„ ling, uit het Voorſtel of de Verklaa-
„ ring zelve niet blykt, noch volgt, of
„ door andere daadzaaken niet bewysbaar
„ is, — maar integendeel de gronden,
„ waar op deeze Vergadering is byeenge-
„ roepen, veel eer daar door verſterkt
„ en bevestigd worden; zo lange zal ik
„ het my als een geheiligde pligt, waar
„ toe ik my, als Vertegenwoordiger des
„ geheelen *Bataafſchen* Volks, verbonden
„ heb, rekenen alle voorſtellen van dee-
„ zen aart te ondersteunen, en al ware
„ het ook, dat het Gewest myner Ge-
„ boorte en Opvoeding daar by veel eer
„ opofferingen aan het Algemeen Belang
„ moest doen, dan byzondere voordeelen
„ behaalen. — En moet dit *Ariſtocratie*
„ heeten, dat men meer de *Algemeene Be-*
„ *langen der Natie* dan de *Byzondere* der
„ *Gewesten* bevordert, dan zal ik het
„ my ſteeds de grootſte eer rekenen dien
„ naam te voeren; om dat hy zo volkomen
„ ſtrookt met de verpligting onder welken
„ my de Verklaaring te deezer Vergade-
„ ringe als Vertegenwoordiger des gehee-
„ len *Bataafſchen* Volks gebragt heeft."

1797.

Sprak van Maanen, een Representant uit het *Staat* afgevaardigd, in deezer voege, klemde hy dit alles aan, en ſtemde hy gevolglyk met den voorſlag in, hy vondt zich ten deezen onderſteund door de Sonneville, die, ten tyde des genomen Beſluits by *Holland*, Lid van 't Provintiaal Beſtuur geweest was. De gronden van dit Beſluit beweerde hy, kwamen niet voort uit een zogenaamd *Provintiaal Hollandsch Federalisme* (*), rustte niet op een Federalisme, of eigenbelang, of om te willen bevoordeeld worden, ten koste van andere Gewesten; maar dat Beſtuur wilde, dat men, in dezelfde Republiek, dezelfde lasten zou draagen, overeenkomſtig met de beginzelen van waare Gelykheid. Het was de ſchreeuwendſte onregtvaardigheid, een Gewest, 't welk niet meer dan een ruim derde gedeelte uitmaakte van de tegenwoordige Republiek, alleen twee derden tot de algemeene behoeften te laaten betaalen, en de overige gedeelten ſlegts een derde.

De Sonneville onderſteunt zulks.

Bodde's voorſtel omtrent *Holland*.

Andere Voorſtanders van het thans ingediende ſtuk ſpraaken daar over breedvoerig en ſterk. Het mangelde niet aan Verwerpers van hetzelve, die 'er het hunne op inbragten; doch veelen ſpraaken met eenige behoedzaamheid, ten deezen aangiene; dan de Representant Bodde liet sich woordlyk hooren; „ Men brengt in 't „ mid-

(*) Met deezen naam hadt een der Spreekeren de Voorſtanders van dit beſluit beſtempeld.

„ midden, *Hollands* Provintiaal Beſtuur CXI.
„ heeft uitdruklyk gezegd, niet meer by BOEK.
„ wyze van Quotiſatie te willen betaalen, ——
„ en *Holland* moet evenwel het grootst 1797.
„ gedeelte der benoodigde penningen op-
„ brengen. Deeze bedenking verwondert
„ my! —— Zou het geene lafheid van
„ deeze Vergadering zyn, als dezelve,
„ om het zeggen van een Provintiaal Be-
„ ſtuur van zynen pligt week? Indien
„ *Hollandsch* Beſtuur deeze Verklaaring
„ wilde volhouden, laaten wy dan niet
„ zwak genoeg zyn om dit toe te gee-
„ ven: en liever dezelve, met bedaarden
„ moed, onder 't oog brengen, dat wy
„ het Reglement, dat door hun Hoog Mo-
„ genden aan ons voorgeſchreeven en door
„ de Natie bekragtigd is, dat dit Beſtuur
„ zelve mede heeft helpen vervaardigen
„ en in werking brengen, heilig willen
„ naleeven; en in geval van tegenſtand,
„ die middelen van dwang zullen gebrui-
„ ken, welke hetzelve ons aan de hand
„ geeft."

KONYNENBURG deedt de Vergadering opmerken tot welk een verbaazenden na-ſleep van jammerlyke gevolgen haar ſtap aanleiding zou kunnen geeven, indien zy op grond van het Reglement, beſluiten mogt, de Executie, wegens eene nieuwe Heffing, door te zetten, wanneer het Gewestlyk Beſtuur van *Holland* by de gedaane Verklaaring volharden mogt. KONYNENBURGS aanmerking daar op.

De groote gelykvormigheid tusſchen dit en het voorgaande met eene kleine meer C. L. VAN BEYMA vaart tot

ex. BOEK. 1797. gen den Voorſlag uit.

derheid verworpen Plan, hadt eigenaartig ten gevolge, dat de beraadſlaagingen, buiten de ernſtige overweegingen uit dit beſluit van het Gewestlyk Beſtuur van *Holland* gebooren, een groote maate van gelykvormigheid met de voorgaande kreegen, en het aankleeven des Reglements 'er de hoofdzaak van uitmaakte. Want weinig invloeds, ſchoon groote opſchudding baarende, hadden de voorſtellen van C. L. VAN BEYMA, die op zich nam te bewyzen — dat dit Verſlag vernederend was voor de Nationaale Vergadering, en het Volk van *Nederland* — dat het beſluiten op dit Verſlag de Leden der Vergadering zou herſcheppen in Uſurpateurs en Overheerſchers — dat het met zich voerde de zaaden van het haatlyk Federalisme, van zugt om één Gewest, ten kosten van anderen, te bevoorregten — dat het aanvaarden van 't zelve gunſtig voor den Vyand, voor *Engeland* was.

NOLST verdedigt deezen maatregel.

In NOLST kon men een groot Voorſtander des Voorſtels verwagten. Byzonder is in zyn raadſlag, dat hy de Nederlaag onzer Vloote, welke aanleiding gaf tot den thans overwoogen maatregel ter geldbekoming, aan de *Quotisgewyze* opbrenging van gelden grootendeels toeſchreef. Hadt, dit was 's Mans begrip, het Committé van de Marine, in de drie laatſte maanden des verloopen jaars, van zommige Landgewesten de Gelden, waar in zy toegeſtemd hadden, ontvangen, de Vloot zou in Bloei- of Zomermaand, of eerder, met

met voordeel in Zee hebben kunnen ſteeken. Daarenboven hieldt hy de thans voorgeſlaage maatregel als geſchikt om den dus lang gedrukten Middenſtand te ontheffen van dien ongelyken last, en de Ryken, in alle deelen des Gemeenebests, naar evenredigheid van hun vermogen, te doen bydraagen. CAT. BORK. 1797.

OCKERSE voor het verworpen Plan geſprooken hebbende, tradt ook als Voorſtander van het tegenwoordige ter baane. Dewyl hy, in zyn Vertoog, het meestdringenſte door de Tegenſtanders van 't zelve bybrengt, kunnen wy niet nalaaten, 'er het een en ander uit te ontleenen; „ Ik heb veel over het Onderwerp, thans „ voorhanden, en daar onder veel belang„ ryks gehoord; maar niets heb ik gehoord „ tegen het Rapport, dat niet reeds zaak„ lyk te vooren gezegd of destyds, of „ by het nader Rapport, genoegzaam we„ derlegd was. 'Er zyn, ja, van beide „ zyden gewigtige bedenkingen in 't mid„ den gebragt. Men moet niet ontken„ nen, dat de voorgeſlaagene maatregel, „ zyne zwaarigheden, zyne duistere zy„ de, misſchien nog onopgeloste knoopen „ heeft; maar zyn die niet even zeer in „ alle mogelyke plannen? —— Ik heb al„ thans geen middel hooren opperen, waar „ tegen ik, — en ik ben evenwel geen „ politieke Financier, — niet ten minſten „ zo veele gewigtige bedenkingen kan „ aanvoeren, als men tegen het Rapport „ gedaan heeft. OCKERSE desgelyks.

BOEK. 1797.

„ Er moet Geld zyn, Burgers Repre-
„ ſentanten! en dit is de berg van moei-
„ lykheden, die doet beeven, men be-
„ klimme haar langs welk een ſpoor men
„ wil. — Men vraagt, *Indien* drie, vier,
„ vyf *Landgewestlyke Beſturen weigeren in*
„ *den maatregel toe te ſtemmen, wat dan?*
„ Ik vraag, op myne beurt: daar *Holland*
„ het geen meer dan vyf Gewesten, ja
„ moet dan de acht overige te zamen ge-
„ nomen, in de Heffing betaalen moet,
„ daar dit Gewest zeker weigert, wanneer
„ men het Rapport niet aanneemt, —
„ hoe nu? — Ik ſtel eene zekerheid
„ tegen eene mogelykheid, en eene groo-
„ te weigering tegen eene mindere.

„ Men zegt, *Het Reglement verbiedt ons*
„ *den Maatregel.* Dan verbiedt het ons
„ de redding van het Vaderland, en dus
„ onzen heiligſten pligt. — Gy weet ik
„ was nimmer de vriend van dat ellendig-
„ ſte aller dingen, die ooit den naam van
„ *Reglement* gedraagen hebben; maar nu —
„ nu het onze handen bindt om het Va-
„ derland aan den klaauw der *Britten* te
„ ontweldigen, om den dood onzer Hel-
„ den van den *elfden October* te wreeken,
„ om de Heldentyden van DE RUITER te
„ herrieuwen, om de *Bataafſche* Vlag op
„ Zee weder te doen eerbiedigen — nu
„ verfoey ik het Reglement. En zal dan
„ dit ellendig ſtuksken misdruk ons op-
„ houden, Burgers Repreſentanten! daar
„ het Vaderland om onze vaardige hulp
„ ſchreit?

„ Wy

„ *Wy hebben 'er ons heilig aan verbonden*, zegt men, *en die Eed moet onschendbaar zyn.* — Burgers Repreſentanten! ik eerbiedig heiliglyk alle betaamelyke Verbintenisſen en Geloften. Maar ik heb een Reglement, eene Wet, bezwooren — met U bezwoornn, die ouder, heiliger en onſchendbaarder is, dan dit. Deeze Wet is het HEIL DES VADERLANDS. — Als deeze Wet, de Wet der Godheid en van ons eigen Hart, ſpreekt, dan moet een ellendig Reglement, dat andere voorſchriften geeft, by ons zwygen. — Zoudt gy woord houden aan eenen moordenaar, zo hy U hadt doen belooven uwen Vader, uwe Moeder niet uit den klauw van een Roofdier te redden? — Gy zoudt dit nimmer doen. Het Vaderland is onzer aller Moeder, is in gevaar van een prooy des wreeden *Lupaards* te worden. Het Reglement verbiedt U het wapentuig niet aan te grypen, waar mede gy dat aan de dood kunt ontweldigen. Gy belooft het uit nood: zult gy uwe belofte vervullen? In zulk een geval zyne belofte te breeken, is trouw te zweeren aan de Rede, aan het Gevoel, aan de Menschlykheid, aan het Vaderland, aan HEM, by wien deugd en regtvaardigheid de hoogſte Wet is.

„ *Maar al wilden wy, al wilden de Gewestlyke Beſtuuren met ons; wy mogen niet.* Dit is gezegd; maar ook wederlegd door

„ den

elft. BOEK. 1797.

„ den Burger VAN DE KASTEELE (*).
„ Men herleeze hetzelve, en men zal
„ moeten overtuigd zyn. — Mogen de
„ Gewestlyke Beſtuuren dan geen goed
„ doen? Mogen zy de Nationaale Ver-
„ gadering niet magtigen dit te doen, 't
„ geen zy ongetwyfeld doen kunnen?
„ *Neen* zegt men *niet zonder toeſtem-*
„ *ming van het Volk: want hier is de vraag*
„ *omtrent een maatregel, tegen de Letter*
„ *van het door t Volk geſanctioneerd Regle-*
„ *ment.* — Ik ontken, dat de beraamde
„ Heffing ſtrydt tegen het Reglement.
„ Zy rust op eene weezenlyke Petitie,
„ wordt door de Nationaale Vergadering
„ aan de Beſtuuren voorgeſlaagen, en
„ als elk Gewest een twaalfde gedeelte
„ van de Inkomſten zyner Ingezetenen
„ betaalt, dan betaalt het zyne *waare*
„ *Quota*, dat is zyn geregtigd aandeel tot
„ het geheel.
„ Maar al was de maatregel ſtrydig met
„ de letter der Wet; wat is de geest des
„ Wetgeevers? Immers door alle middel-
„ len, die voorhanden zyn, het Vader-
„ land te behouden, en gelukkig te maa-
„ ken. Dit wilde de Wetgeever: zyne
„ Wet moet dan daar aan ondergeſchikt
„ zyn. En kan het Volk zulks gewild heb-
„ ben en afkeuren, dat wy, zonder des-
„ zelfs toeſtemming, het eenige doen, waar
„ door het Vaderland, op dit oogenblik,
„ te redden is? *Salus populi lex ſuprema!*
„ De

(*) Zie hier boven bl. 171.

„ De Gewestlyke Beſtuuren zouden het
„ Volk moeten raadpleegen, om het Re-
„ glement, voor een oogenblik, te doen
„ *zwygen*. Hebben zy alle het Volk wel
„ geraadpleegd om het nu byna twee jaa-
„ ren lang te doen *ſpreeken*? —— Ik
„ meen van Neen. —— Gevolglyk, of
„ het Reglement is onwettig ingevoerd,
„ of wy zyn geregtigd, met de Gewest-
„ lyke Beſtuuren, den maatregel van het
„ Rapport te omhelzen.

„ Weigeren zommige Gewesten, ja de
„ Volken derzelven; dat men middelen
„ beraame om die kwaadwilligen, met be-
„ ſcheidenheid, tot hunnen pligt te bren-
„ gen. —— Het is hier ook, dat ik 't
„ Rapport volledíger wenschte, en nog
„ voor veele volmaaking vatbaar keure.

„ Maar, *zou de Voorſlag ook een vrugt*
„ *van voorliefde voor de belangen van* Hol-
„ land *zyn*? Dit heb ik hooren bewee-
„ ren; maar ik heb de onvoorzigtigheid
„ beklaagd van Spreekers, die zich niet
„ herinnerden, dat de *Hollandſche* Koop-
„ handelaar veel meer *wint* dan *bezit*, en
„ veel beter zyne reëele Inkomſten, dan
„ veelal fictive Rykdommen kan berekc-
„ nen. De Burger QUEYZEN heeft met
„ reden gezegd dat de *Hollanders*, meer
„ dan iemand anders, by de voorgeſlaage
„ Heffing, bezwaard waren.

„ Zo denk ik, Burgers Repreſentanten!
„ en beſluit met het Verſlag. Myne ver-
„ antwoording deswegen voor het Volk,
„ het Naageſlacht en de Godheid, zal

„ dee-

1797. BOEK.

ste. BOEK. „ deeze zyn; *delenda erat Carthago!* Het „ Vaderland moet gered en de verwaate „ *Brit* gefnuikt worden!"

1797. VAN DER HOEVENS raadslag. Week OCKERSE, in zyn voordragt van het doorgaans betreeden pad der Voorſtanderen des Verſlags af, VAN DER HOEVEN, die onmiddelyk naa hem de ſpreekbeurt hadt, beſchouwde de zaak uit een geheel ander oogpunt, dan tot nog toe gedaan was. Hy toonde de Vergadering, hoe dezelve, zes weeken geleden, de Voordragt van den Burger KANTELAAR, *om eene Belasting daar te ſtellen, over de geheele Republiek, van een half ten honderd van ieders Bezittingen*, als niet ſtrydig met het Reglement, zonder wederſpraak, aangehoord en in handen eener Commisſie geſteld en dus het Reglement overtreeden hadt. Wilde men dan nu, naa verloop van zo veel tyds, op den grond der ſtrydigheid met het Reglement, den thans gedaanen Voorſlag verwerpen, dan hieldt hy zich voor de gevolgen onverantwoordelyk. — Men bragt, wel is waar, in, dat eenige van de Hoogstgeconſtitueerde Magten daar in niet zouden bewilligen. Naa alles wat hy ter Vergaderinge gezien en gehoord hadt, begon hy dit ook te geloovem. „ Dan," vroeg hy, „ is daarom onze geheele maat„ regel vernietigd?"

Het antwoord hier op zullen wy liefst met 's Spreekers eigene woorden boeken; „ Immers neen! Ik ſtel te veel prys op „ de bereidwilligheid van het *Bataafſche* „ Volk, om met goed en bloed ons ge-

„ fol-

„ folterd Vaderland te willen redden, dan om zulks te kunnen vermoeden, alle mistrouwen, hier omtrent zou beledigend voor hetzelve weezen. — Zyn er dus Leden van de Hoogstgeconstitueerde Magten, die, uit vuige inzigten, of andere verderflyke en slinkſche oogmerken, dit zoeken te beletten — geen zwaarigheid! wy zullen de zodanigen aan het Volk ontmaskeren — wy zullen aan hetzelve het dringend gevaar van het Vaderland, deszelfs Vryheid en Onafhangelykheid, onder 't oog brengen: en wie onzer durft dan die edelmoedige Republikeinen verdenken, dat zy één oogenblik in twyfeling zouden ſtaan, om tot behoud van het Vaderland mede te werken; ja zelfs in zo verre, dat zy zouden aarzelen, daar toe een klein gedeelte van hunne inkomſten op te offeren? Weigeren zy dit, dan ſchaam ik my hun Vertegenwoordiger te zyn! — Weg dan met alle die nietige zwaarigheden; ſtellen wy dit alle ter zyde, en laaten dezelve ons niet wederhouden om onverwyld het Vaderland te redden. Delibereeren wy nog langer over de middelen om daar toe te komen, dan is het te laat! — dan is het met ons gedaan!

„ In het voorons Schandjaar MDCCLXXXVII verlooren wy onze Vryheid, werden wy in ketenen geboeid door zogenaamde *Conſtitutioneele* werkingen — en nu — indien wy langer aarzelen, om energi-

CXI. BOEK. 1797.

„ que

en. BOEK. 1797.

„ que maatregelen in 't werk te ſtellen,
„ zal deszelfs Vryheid en Onafhanglyk-
„ heid *Reglementair* ten gronde gaan. —
„ Burgers Repreſentanten! ſpiegelen wy
„ ons, (in zo verre het nuttig en nood-
„ zaaklyk is,) aan de Vertegenwoordi-
„ gers onzer *Franſche* Broederen, lieten
„ zy zich wederhouden, door hunnen Eed
„ op de Conſtitutie gedaan, om, op den
„ achttienden *Fructidor*, toen een verraa-
„ derlyke PICHEGRU het Koningſchap we-
„ der wilde invoeren? vroegen zy toen
„ eerst aan het Volk of zy van dit Voor-
„ ſchrift mogten afwyken? — dien Ver-
„ raader en diens Aanhang te verpletteren
„ en hunne helſche oogmerken te verydе-
„ len? — Immers neen! zy kenden toen
„ geen anderen Eed, geen anderen pligt dan
„ de Republiek en de Vryheid te redden."

KANTE-LAARS bedenking.

Veelen der Tegenſtanderen van het Verſlag ſtelden, met allen nadruk, behalven de door de meesten herhaalde gemoedlyke zwaarigheid in het afwyken van het Reglement, de onzekerheid voor van den uitſlag, wegens de toeſtemming der Negen Gewesten, de belemmering en vertraaging daar uit te wagten. — KANTELAAR voerde dit in 't byzonder aan. Hadt hy, weinig dagen naa het ontvangen der treurige tyding van den ramp onze Vloot bejegend, de toeſtemming tot een buitengewoonen Finantieelen maatregel zeer mogelyk gekeurd, zich toen reeds misſchien met een ongegronde hoop gevleid, hy geloofde, dat de vervulling deezer hoop toen meer

te

te wagten was dan thans. Naa alles wat 'er zedert gebeurd was, naa alles wat hy ter Vergaderinge over dit onderwerp hadt hooren aanvoeren, rekende hy de toeſtemming der Gewesten in alles, wat buitengewoon is, ten hoogſten onwaarſchynlyk, om niets ſterkers te zeggen. CAP. BOEK. 1797.

DE MIST merkte, by zyne verwerping des Verſlags, onder andere op, dat de Verklaaring van *Hollandsch* Beſtuur, door veelen, als, in dit ſtuk van het hoogſte gewigt, aangedrongen, een gevaarlyk voorbeeld gaf, voor de Beſtuuren van andere Gewesten, „ die," ſprak hy, „ misſchien „ met ruim zo veel regts, zich over eenen „ te hoogen aanſlag, zouden kunnen be„ zwaaren, hoe het, in allen gevalle, niet „ gelochend kon worden, dat het beter „ en minder ſtoptend zou geweest heb„ ben, als het Beſtuur van *Holland* zich „ bereidwillig betoond hadt, zo veel te „ betaalen als het vermeende te moeten „ en te kunnen betaalen; terwyl het dan „ ontbreekende, een voorwerp van Vrien„ delyke Onderhandelingen hadt kunnen „ opleveren." Gevoelen van DE MIST.

VAN FOREEST dagt anders, en over de Verklaaring van *Hollands* Beſtuur, en over het thans in overweeging genomen Verſlag; die Verklaaring niet in aanmerking neemende, zou de Nationaale Vergadering zich zelven hinderpaalen in den weg leggen, die ja wel, voor dit oogenblik, door de magt aan de Vergadering verleend, konden worden weggenomen; doch naar VAN FOREESTS bedenking.

DEN BOEK. 1797.

alle waarschijnlykheid, het verdrag voor het geheel zouden te wege brengen: ten slot voegde hy 'er nevens; „ De geest „ der Natie, Burgers Representanten! „ welke wy de eer hebben te vertegen„ woordigen, is ons niet onbekend. Zy „ wagt met ongeduld en verlangen eene „ voor het Vaderland heilzaame Resolutie „ in deezen van ons te zullen verneemen. „ Zal een ieder weldenkende dus niet ge„ willig zyn om gelyklyk, naar zyn ver„ mogen, hier toe by te draagen, en hier „ in mede te werken? Naar myne ge„ dagten *Ja!* En, zo 'er onder mogten „ zyn, die deezen maatregel afkeurden, en „ ons wilden aanmerken, als boven onze „ magt te zyn gegaan; o dit mag ik niet „ denken! Zy zullen dan door overtui„ ging van hunne Medeburgeren terugge„ worden gebragt, en daar toe in aan„ merking neemen, dat aan ons Burgers „ Representanten! geene andere keuze „ overbleef, dan met het vastgestelde Re„ glement met hun ten gronde te gaan, „ of het Vaderland, op deeze wyze, te „ moeten redden."

BLAUWS taal.

Op deezen toon klonk voor- en tegenspraak. By zo veel als wy uit die raadslagen hebben overgenomen, om den gang deezes werks, met de eigene woorden der Spreekeren, aan te toonen, kunnen wy niet nalaaten grootendeels te voegen de taal des laatsten Woordvoerders in deezen, de Burger BLAUW — „ De *Engelschen*," vangt hy aan, „ vergeeten hunne twisten

als

„ als het 'er op aankomt om hun Land te behouden, — alles vereenigt zich dan, en zy vertoonen een magt, die hunne Vyanden verbaast. Zouden wy, in het hachlyk oogenblik, waar in dit Gemeenebest zich bevindt, dat voorbeeld niet volgen? — Het zy verre van my, te willen treeden in de détails van het Rapport. — Het zy verre van my te willen onderzoeken, of het Staatkundig is geweest, op dit oogenblik, de hooge geschillen, die deeze Vergadering zo ongelukkig verdeeld houden, in de grondbeginzels van dat Rapport te laaten blyken. 'Er zal eén tyd komen, dat die grondbeginzelen in ons midden zullen beslischt moeten worden: en dat tydvak zal een der merkwaardigste van onze Geschiedenissen weezen. — Men heeft, ik wil zulks toegeeven, gedwaald; maar laaten wy, en niet onze Vyanden, party trekken van deeze dwaaling. Wie is 'er onder ons, die zou durven staande houden, dat dit Land verlooren zou zyn, als men, voor de eerste maal, de proef nam van eene Generaale Finantieele Mesure? Beide Partyen hebben mogelyk noodig een zodanige proef, om tot die grondbeginzels toe te treeden, of van dezelve af te wyken: want niemand onzer, hier van houde ik my verzekerd, wil een Nationaal Bankroet; allen willen wy het heil, het welzyn, den voorspoed van dit Land.

1797.

CXI. BOEK. 1797.

„ Maar, Burgers Repreſentanten! is het „ zeker, dat eene enkele zodanige proef „ het Land verlooren zal doen gaan? — „ Wie, onder ons, zou de guarantie op „ zich durven neemen, dat wy niet, voor „ altoos onze Politieke Exiſtentie zullen „ verliezen, als wy, in het aanſtaande „ Voorjaar, niet eene aanzienlyke Zeemagt „ gereed hebben? en wie is 'er onder „ ons, die, als wy langer over een Plan „ van Finantie delibereeren, die niet met „ bekommering moet vreezen, dat 'er „ geen één tot eene concluſie zal ko„ men?

„ Zal de jonge Held, die, onder de „ hooge wysheid van het *Fransch* Gou„ vernement, een nieuw Politiek Systema „ aan *Europa* gegeeven heeft, waar door „ uwe Revolutie, in ſpyt van uwe Vyan„ den, op de allervaſtſte gronden geves„ tigd is — zal de Generaal BONAPARTE, „ zeg ik, wiens naam wy met eerbied „ kunnen noemen, daar hy nog tot groo„ ter doeleinden geſchikt is, ons in het „ volgend Jaar, niet toeroepen, *Bataa„ ven! wat kunt gy van uwe zyde toebren„ gen, om het trotſche* Albion, *dat de ver„ woesting van het Vaſteland beſlooten hadt, „ voor de Banieren der Vryheid te doen buk„ ken!* — In zulk een oogenblik zou„ den wy langer delibereeren, daar ons „ een Plan van Finantieele middelen wordt „ voorgedraagen om dit oogmerk te be„ reiken? Neen, Burgers Repreſentan„ ten! al mangelde dat Plan, in zyne grond-

„ be-

„ beginzels, ik roep u toe, de Staatkun- CXI.
„ de, vordert, dat gy aan uwe Vyanden, BOEK.
„ de *Engelſchen*, een voorbeeld geeft dat ——
„ wy eenpaarig zyn, als het aankomt op 1797.
„ middelen om hun af-breuk te doen.

„ Zulk een voorbeeld is zo geducht,
„ en meer geducht, dan uwe Vloot zelfs
„ zyn zal. — De *Engelſchen* beſpieden
„ uwe twisten, twyfel 'er niet aan; hun-
„ ne hoop is U te verdeelen en door al-
„ lerlei Factien van een te ſcheuren.
„ Maar, dat zweer ik, in het aangezigt
„ van GOD, en het *Nederlandſche* Volk,
„ zy zullen hunne oogmerken niet berei-
„ ken. — Het *Nederlandſche* Volk is te
„ braaf, te eerlyk, te deugdzaam; wy heb-
„ ben ons ſlegts te laaten zien om het mon-
„ ſter van tweedragt, eigenbelang en baat-
„ zugt onder onze voeten te verpletteren.

„ Is 'er iemand onder ons, die een
„ oogenblik zou kunnen of willen twy-
„ felen, aan de eerlykheid en goede trouw
„ der Rapporteurs, die dat Finantieel mid-
„ del hebben voorgeſlaagen en overwoo-
„ gen? Zou iemand durven vreezen,
„ dat zy den ondergang van dit goede
„ Land op het oog hadden? — Wel
„ nu, Burgers Repreſentanten! 'er zyn
„ oogenblikken, dat eene talryke Verga-
„ dering, als de onze, zich behoort, zich
„ moet conformeeren met de middelen,
„ die dezelve tot 's Lands redding en be-
„ houd worden voorgedraagen.

„ Dit oogenblik is daar, Burgers Re-
„ preſentanten! en ik kom 'er openlyk,

„ voor het oog deezer aanzienlyke Ver-
„ gadering, ja geheel het *Nederlandsche*
„ Volk, vooruit, dat ik het voor een groot
„ ongeluk voor dit Land zal houden,
„ wanneer dit oogenblik niet gevoeld en
„ het Rapport verworpen wordt."

Verwarring by de Stemming. Besluit ter aanneeming.

BLAUW gaf den Voorzitter in bedenking, om de beraadslagingen te sluiten, en ter hoofdlyke stemming te treeden. Verscheide Leden ondersteunden deezen voorslag. Niemand verzette 'er zich tegen. Dan by de rondvraage, op het eerste Artykel des Verslags; „ Dat 'er eene Alge-
„ meene Geldheffing over de geheele Re-
„ publiek zou worden gedaan, by wyze
„ van Opbrengst van Acht ten Honderd
„ van het jaarlyksch Inkomen van elk In-
„ gezeten," reezen verschillen; daar veelen het woord vroegen en elkander in de reden vielen. Geroep, geschreeuw, verwarring heerschten by hervatting in de Vergaderzaal. DE LILLE bovenal werd in zyne Voordragt eenige keeren gestuit, en daar hy, ondanks het herhaald zeggen des Voorzitters VAN LANGEN, dat de Beraadslagingen geslooten waren, met spreeken voortvoer, weergalmde de zaal van het geroep; „ Geen discussien meer; wy
„ moeten eene Vloot hebben! zonder
„ Vloot is het Vaderland niet te redden!"
By eene meerderheid van acht en vyftig stemmen viel het besluit ter ombelzing van den voorgeslaagen maatregel (*). Dit ge-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 6—13.

geschiedde op den tweeden van Wintermaand; op den dag, die zich, ten voorgaanden Jaare, onderscheidde door het besluit tot de Eenheid. OM. BOEK. 1797.

De overige Artykelen ondergingen de beoordeelingen der Vergadering, en werden met eenige veranderingen, vastgesteld. Zodanig was het ook met het Ontwerp der Publikatie en den Brief aan de Gewesten, die bepaald en verzonden werden. In beide wordt de nieuwe maatregel als noodzaaklyk, in den tegenwoordigen toestand des Vaderlands, op het sterkst verdeedigd en aangepreezen (*).

Voorstel van Gevers om het werk der Staatsregeling te bespoedigen.

Terwyl men de antwoorden der Gewestlyke Bestuuren inwagtte, sliep ter Nationaale Vergadering het bevorderen van het daarstellen der onderhanden zynde Staatsregeling niet. Hugo Gevers hadt reeds daar toe een wenk gegeeven, die de aandagt der Vergadering, ten dien stonde, minder trof en trok, dan het belang der zaake hem toescheen te vorderen (†). Hy herhaalde die pooging, met een zeer nadruklyk vertoog, waar in hy aantoonde, dat, zo het Schip van Staat, naa de jongste Omwenteling dobberde tusschen gevaarlyke klippen, waar op het telkens dreigde te stranden, het tegenwoordig was; de inwendige verdeeldheid maakte thans de heilzaamste maatregels vrugteloos; de strydige belangen van het eene Ge-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 58 [illegible]
(†) *Ald.* bl. 312.

Gewest tegen het ander veroorzaakten de fchroomlykſte botzingen, die alle veerkragt uitdooften, en de Vaderlandſche yver verſlaauwen deedt. — Naa deezen rampzaligen toeſtand afgemaald te hebben, was, zyns oordeels, de eenig overgebleeve hoop, de onverwylde daarſtelling van de Staatsregeling. — Hierom ſtelde hy der Vergadering voor het benoemen van een twaalftal Leden, om zich by de Vervaardigers der Staatsregeling te vervoegen; ten einde door het bybrengen van de ſterkſte drangredenen dat werk te beſpoedigen.

Eene Commiſſie benoemd om tot de Vervaardigers der Staatsregeling te gaan.

Kragtigen ſteun vondt hy in POMPE VAN MEERDERVOORT, die de ongezindheid der Gewesten, om in den Finantieelen maatregel by meerderheid beſlooten, toe te ſtemmen, opmerkte. Hadt men daar tegen geſchermd, door zich op het Reglement der Vergaderinge te beroepen; men zou het voorſtel van GEVERS miſchien ook als ſtrydig met het Reglement beſchouwen: dan, ſchoon hy het daar voor niet hieldt, was het, zyns oordeels, thans geen tyd meer om op zodanige kleinigheden agt te geeven. — PASTEUR ſtemde 'er mede ten volle in. DE BEVEREN en BYLEVELD lieten 'er zich met nadruk voor hooren. WITBOLS omhelsde den voorſlag, zo ook JORDENS. AUERMORTH toonde zich gereed om 'er toe te beſluiten. QUESNEL zeide, niet te kunnen begrypen, dat men 'er langer over raadpleegde, daar allen betuigden het ééns te zyn. Zo groot, zo doorſteekend was, op

dit ſtuk, de blykbaare eendragt der menigwerf zo zeer verdeelde Vergadering; dat veelen, daar de Voorzitter VAN HOOFF de hoofdlyke omvraage voorſtelde, deeze onnoodig keurden. Waar op hy tot die Commisſie de Burgers VAN DE KASTEELE, HUGO GEVERS, BYLEVELD, ONDORP, PASTEUR, AUFFMORTH, KANTELAAR, BLAAUW, NUHOUT VAN DER VEEN, COSTERUS, VERHOYSEN en POMPE VAN MEERDERVOORT benoemde (*). OUD BOEK. 1797.

Deeze Bezending voerde, by monde des Burgers VAN DE KASTEELE, een zeer heusch en nadruklyk woord. Hy ſcheurde, onder andere trekken, hoe de inwendige verdeeldheid der Ingezetenen, die het Vaderland verſcheurde, dagelyks toenam; aangekweekt werd door byzondere bedoelingen en belangen, welke door geen algemeene Staatsregeling tot één middelpunt verzameld, in eene geſtadige onzekerheid, haar voedzel vonden, en door herhaalde botzingen en tegenkantingen krugten aanwinnende, de vereeniging tot algemeen belang, hoe langer hoe moeilyker maakten, en het Vaderland, van ſtap tot ſtap, nader aan het verderf bragten. Die zelfde verdeeldheid ondermynde het Beſtuur, 't welk vastheid derfde; zy ontzenuwde 's Lands kragten; zy bedroefde 's Lands Bondgenooten; ontelbaar waren de rampen, welke de Tweeſpalt ons be- KASTEELE voert het woord.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 328. 346—349.

1797. berekkende, en de gevaaren waar aan zy ons blootstelde. Onberekenbaar was het waar het einde onzer verdeeldheden zou weezen, indien een Ontwerp van Staatsregeling het niet aanwees; en der tweedragt tyd liet om ons te verscheuren.

Breed weidde de Spreeker uit over onze Finantien, die geen uitstel leden, en onverwylde hulpe eischten. Hy vertoogde, hoe, wanneer door onophoudelyke belemmeringen en gestadige tegenkantingen, de loop der Geldmiddelen stilstondt de vervulling der Staatsschulden onmogelyk was; een oogenblik, niet verre af, indien geen spoedige hulp ons redde. Eene Staatsregeling kon die redding bezorgen.

Op deeze gronden smeekten zy de Vervaardigers der Staatsregeling, die hulpe niet te verwylen. Op hun was het oog der Natie gevestigd. Deeze staroogde na het oogenblik, waar op de Ontwerpers, de Raadzaal, waar in zy zich bevonden, zouden uitstreeden, om de Vryheid des Volks, de Onafhangelykheid van den Staat, en het behoud des lieven Vaderlands, te bevorderen en te bevestigen.

Hoe beantwoord.

Zeer voldoende was het antwoord des Voorzitters der Commissie tot de Staatsregeling. Onder andere betuigde hy, dat het verre van hun was, deeze buitengewoone Zending te houden voor eene zydelingsche beschuldiging — of als een maatregel min strookende met het Reglement, waar op de Vergadering was by-

een-

aangeroepen. Zy beſchouwden deezen ſtap als eene vriendbroederlyke aanmaaning, om, met allen ſpoed, de Nationaale Vergadering in de mogelykheid te ſtellen, om den ſlag, den Lande, in zo veele opzigten gedreigd, af te weeren. — De blykbaare oorzaaken van nog niet met dit werk gereed te zyn, vermeld hebbende, gaven zy hunne hoope te kennen om eerlang de ſtruikelblokken, voor zo verre die overgebleeven mogten zyn, uit den weg te ruimen, en het geen voor onmogelyk gehouden werd, by hun mogelyk te maaken. Naa aanmaaningen tot eensgezindheid, beloofden zy onverwyld te zullen beraadſlagen over de wyze om, ten ſpoedigſten, aan den wensch der Nationaale Vergadering te voldoen, en in derzelver ſchoot den uitſlag hunner raadpleegingen door eene Commisſie over te brengen (*).

1795.

Het leedt ſlegts weinige dagen (†), of eene Bezending uit de Commisſie, bekleed door de Burgers OCKERSE, DE MIST en HOFMANN, verſcheen ter Nationaale Vergadering. Eerſtgemelde deedt eene allerklemmendſte Aanſpraak. Kortlyk vertoogde hy de werkzaamheden der Commisſie. Niet alleen gaf deeze Bezending te verſtaan het bykans voltooijen van den opgelegden arbeid; zo dat zy ſtaat maakten op

Bezending uit de Commisſie.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 359. 367 *enz.*

(†) Het voorſtel was den 11 Jan. gedaan, en deeze Bezending viel op den 15 deezer.

op 't laatst van Sprökkelmaand het Plan te kunnen aanbieden; maar eene voorloopige ontvouwing van de Republikeinsche gronden, op welke zy hun gebouw van Staatsregeling gevestigd hadden, als op de Regten en Pligten van den Mensch en Burger — op de Burgerlyke Vryheid en Gelykheid — op de Volksregeering by vertegenwoordiging — op een energiek, doch tevens verantwoordelyk, Uitvoerend Bewind — op eene volkomene Eenheid in beſtaan of beſtuur, zo na binnen als na buiten, in het politieke en finantieele, met influiting der oude Schulden — op de Afſcheiding der Kerk en Staat — en op het Regt des Volks ter verandering van zyne Staatsregeling.

Naa het geeven van dit voorloopig vertrouwlyk berigt, verre binnen den tyd door het Reglement aan de Vervaardigers deezes belangryken werks vergund, verklaarden zy zulks gedaan te hebben, aan den eenen kant, om der Vergaderinge en het Volk die gerustſtellende en vervrolykende uitzigten te geeven, welke geſchikt waren om de kalmte in de ontroerde gemoederen allengskens te herſtellen; maar tevens, aan de andere zyde, om daar uit aanleiding te neemen tot het wederkeerig uitſtorten hunner wenſchen en verlangens in haaren ſchoot.

„ Het is, naamlyk," dus vervolgde de Woordvoerder, „ de vrees, dat de door „ ons aangenomene en nu opengelegde „ beginzelen, naa de overbrenging van „ het

„ het Plan tot Nationaale Vergadering, even als in het voorleden Jaar, in deeze Raadzaal maanden lang zou kunnen worden gediscusſieerd, en ten ſlotte daar van het zelfde Ontwerp nog eene geheel andere richting zou kunnen bekomen; het is de zugt om dit verwyl, deeze ontaarding te vermyden, en den tyd uwer deliberatien over het Ontwerp van Conſtitutie, naderhand oneindig te bekorten; het is de overtuiging eindelyk, dat de Natie, door deezen ſtap van Ulieden, gelyklyk met dien van de Commisſie tot de Conſtitutie gedaan, meer dan door eenig ander middel, zoude worden gerustgeſteld en verblyd, dat wy de vryheid neemen Ulieden, in den naam des Vaderlands, in den naam des Volks, en van al wat ons te zamen dierbaar is, te ſmeeken, om, zo eerder zo beter, de aangegeevene groote Beginzelen. als Grondſlagen der aanſtaande Conſtitutie ook voor de beginzelen uwer Vergaderinge te willen aanneemen; met verklaaring, dat gy geen ander Plan, dan daar op gebaſeerd, den Volke zult aanbieden. — De Commisſie meent, Burgers Repreſentanten! dat Gylieden dit, als nu, naa de gegeevene opening, met te meerder gerustheids, zoudt kunnen doen, daar zulks de vryheid der deliberatien van de Commisſie van Conſtitutie thans in geenen deele meer kan ſtremmen, en derhalven het 102 Artykel des Natio-

„ naa-

CAP. BOEK. 1797.

„ naalen Reglements Ulieden, in dit ge-
„ val, niet meerder obsteert.

„ Hoe veel tyds, verdeeldheids, wan-
„ trouwens en gewoels zou daar door
„ voor het Vaderland niet worden uitge-
„ wonnen! Welk een schoonen toon
„ zou dit aangegeeven zyn tot de helaas!
„ al te lang aan flarden gescheurde Natio-
„ naale Eendragt! en hoe kort zou het
„ tydsverloop behoeven te zyn tusschen
„ het inbrengen en finaal arresteeren van
„ het Plan van Constitutie in Ul. Verga-
„ dering, indien uwe Wysheid deezen
„ maatregel konde omhelzen! Wy laaten
„ het beredeneeren van alle de voordee-
„ len, hier uit, in deeze veege en drin-
„ gende oogenblikken, te wagten, gerust-
„ lyk aan dezelve over. Wy hebben ons
„ van onzen pligt gekweeten, nu wy on-
„ ze harten ontlast hebben, en Ul. gebe-
„ den, gelyk wy nogmaals doen, dat Gyl.
„ tog onze bespoediging, in het daarstel-
„ len van een Plan van Constitutie, op
„ de, naar ons inzien, gezonde beginze-
„ len gevestigd, door uwe vermogende
„ medewerking wilt ondersteunen en vrugt-
„ baar maaken.

„ Zonder dit laatste toch, Burgers Re-
„ presentanten! (vergeeft ons hier eene
„ geestvervoering, uit zugt voor het Va-
„ derland gebooren,) zonder dit zou al
„ de yver en spoed der Commissie van
„ Constitutie, dat Vaderland niets baa-
„ ten; gy zoudt slegts half werk gedaan
„ hebben met haar Rapport te hebben

„ doen

„ doen vervroegen; de rampzalige ver- CH.
„ deeldheden, die de Natie, en helaas! BOEK.
„ ook de Nationaale Vergadering van een
„ ryt, en die alles tot eene Politieke Ont- 1797.
„ binding voorbereiden, zouden nog lan-
„ ger aanhouden; de ongerustheid, het
„ wantrouwen des Volks, zou steeds toe-
„ neemen; het Vaderland zou, onder den
„ verderen stilstand van handel, geldom-
„ loop, inkomsten, en onderlinge zamen-
„ werking, geheel bezwyken en eindelyk
„ zoude . . . . . .

„ Doch dit verhoede de Almagtige!
„ Hy neige onzer aller harten, om, met
„ terzydezetting van alle byzondere be-
„ grippen, oogmerken, driften en belan-
„ gen, van dit oogenblik af, de handen in
„ een te slaan, en geschaard om het Al-
„ taar der Vryheid eenpaarig te zweeren,
„ dat wy, of het lieve Vaderland van de
„ steilte des verderfs, waar boven het wan-
„ kelt, redden, of sterven op onze Pos-
„ ten — Ja, dit zweeren wy op dit oogen-
„ blik — de Godheid hoore ons, en be-
„ vestige onzen Eed! . . . ."

De Voorzitter VAN HOOFF beantwoord- Beantwoord.
de deeze Aanspraak op eenen hoogstgoed-
keurenden toon. Hy erkende, dat de Za-
menstellers der Staatsregeling aan den geo-
penbaarden wil des *Bataafschen* Volks in
zo verre voldaan hadden; dien wil zou
de Nationaale Vergadering ook eerbiedi-
gen, en daar door toonen, dat zy, ge-
trouw aan haare bestemming, de beginze-
len, waar op de Omwenteling begonnen
was,

1797. DOEK. 1797.

was, zou blyven handhaaven. Kragtige, ernstige aanmaaningen om op dien voet voort te gaan, beslooten deeze beantwoording.

Geestdrift en Eed der Vergadering en algemeene Eed.

Eene opgetoogenheid, waar in de Vergadering geraakt en gebleeven was, door de Verschyning der Bezending en het gehoorde, deedt HUGO GEVERS, toen de Commissie voor de aangebodene eer der Zittinge bedankt hadt, uitboezemen, „ dat „ hy verrukt was door de heerlyke Aan„ spraak van den Burger OCKERSE —— „ dat de blydschap, over het gehoorde, „ hem zulks belette met veele woorden aan „ den dag te leggen, dat de Leden der Na„ tionaale Vergadering dikwerf betuigd „ hadden, het Vaderland te zullen red„ den, of op hunne posten te zullen ster„ ven. —— In de *eerste Nationaale Ver„ gadering* hadt men dit met Eede ge„ zwooren, zonder dat dit, in *deeze*, tot „ nog toe, hadt plaats gehad. Ik stel dus „ voor om allen in naavolging van den „ Burger OCKERSE, den plegtigen Eed „ af te leggen, *dat wy het Vaderland be„ houden zullen of op onze posten sterven!* „ Althans dit zweer ik." —— Dit zeggende stak de Spreeker de twee voorste vingers zyner regterhand hemelwaards.

De Voorzitter betuigd hebbende, daar in met zyne geheele hart toe te stemmen, en dat geen waar *Bataaf* daar in huiverig zyn kon, rees op van zyne Zitplaats; dit deeden alle overige Leden, en lagen, op 't zelfde oogenblik, dien eigensten Eed af,

af. —— Op dit ontroerend oogenblik ſcheen wantrouwen en partyſchap de Vergaderzaal te verlaaten, en de geest van eenſtemmigheid en eensgezindheid alle de Leden te bezielen. —— Doch hoe ſchoon en treffend dit vertoon mogt weezen, hadt men grond om te vermoeden, dat de betekenis van die Eedſlaaving niet meer inhieldt, dan dat ieder het Vaderland, op zyne wyze, wilde redden (*). CXL. BOEK. —— 1797.

Hoe klemmend aanmaanende en de Publikatie en de Brief aan de Gewesten, waar van wy boven gewaagd hebben, ook mogten geſteld weezen, de wederſpraak, die het hoofdvoorſtel, waar uit al het overige voortvloeide, ondergaan hadt, deedt geene beantwoordingen verwagten overeenkomſtig den wensch, in de aanſchryving, met zo veel belangſtellings te verſtaan gegeeven. De voorſpelling van DE MIST (†) werd bewaarheid. Beantwoording der Gewesten.

Naa van de Proviſioneele Repreſentanten des Volks van *Overyſſel* een uitſtel aanduidenden Brief ontvangen te hebben, kreeg de Vergadering een onvoldoend Antwoord, 't welk van een volſtrekte afwyzing des voorſtels eerlang gevolgd werd (§). —— *Stad en Lande* voerde redenen aan, die op het beſluit nederkwamen om Afwyzende antwoorden van *Overyſſel Stad en Lande, Drenthe* en *Baraaſch Brabant.*

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 363. 364. 373.
(†) Zie hier boven bl. 193 en 198.
(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 166-236.

CXI BOEK. 1797.

om in de voorgeſlaagene Heffing niet toe te ſtemmen (*). — *Drenthe* ſchreef het voluit af (†). — Zulks deedt ook *Bataafsch Brabant* (§).

Gelderland wees het af.

Gelderland behoorde eerst onder de met antwoord marrende. De Volksmeerderheid der beide Kwartieren ſtemde den nieuwen maatregel af; dan verre de meerderheid in het Kwartier van *Nymegen* wilde daar in toegeſtemd hebben, by dit zonderling geval, en zonder dat hetzelve tot andere in eenig gevolg zou kunnen getrokken worden, veel min dat het Volk gehouden wilde worden hier door van het Reglement, waar op de Nationaale Vergadering was byeengeroepen, af te wyken. Het Landelyk beſluit werd, op de uitgebragte advyſen der twee Kwartieren, na de orde van Regeering daargeſteld (**).

In 't *Sticht* afgekeurd.

Het Provintiaal Beſtuur des Lands van *Utrecht* was, blykens deszelfs ſchryven, verre van afkeerig van deezen maatregel te omhelzen; dan het Gewestlyk Reglement vorderde de voorkennis en goedkeuring van den Volke. Men ſtelde het den Ingezetenen voor, met dringende aanmaaning om, uit aanmerking van 's Lands dringenden nood, in die buitengewoone Heffing toe te ſtemmen; dan ondanks zulks werd de voorſlag met eene meerderheid van

(*) *Daaverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 239.
(†) *Ald.* bl. 361.
(§) *Ald.* bl. 288.
(**) *Ald.* bl. 166. 260.

van *twee en veertig* ſtemmen, van de hand geweezen (*). CXI BOEK.

Friesland zondt een breedſpraakigen brief. De bedenkingen, daar in voorgedraagen, deeden zien, dat het Provintiaal Beſtuur deezes Gewests, met hunne begeerte en goeden wil om de beraamde poogingen tot herſtel van *Nederlands* Zeemagt ten kragtigſten te helpen ondersteunen, egter zich niet bevoegd oordeelde, uit eigen beweeging, zyne toeſtemming tot het daadlyk ten uitvoer brengen van de voorgeſlaagene algemeene Finantieele Operatie te geeven; dan wilde het die niet tegenwerken. Maar zy drongen aan op het daarſtellen eener gelykwerkende opbrengst, droegen iets deswegen voor; doch alles onder beding, dat die algemeene maatregel niet eerder, ten aanziene van *Friesland*, behoorde te werken, dan naa dat de Gewesten, welke nog in de Petitie van *zestig Millioenen* over den Jaare MDCCXCVI en in den eerſten Termyn van de *veertig Millioenen* over deezen Jaare, ten agteren waren, dat agterweezen zouden hebben voldaan, ten einde de Ingezetenen van alle de Gewesten in deezen gelyk mogten ſtaan (†). 1797. *Friesland* omheind antwoord.

De Vertegenwoordigers des Volks van *Zeeland* den ramp ter Zee geleden als een algemeenen ramp beſchouwende, en aanmerkende, dat deszelfs herſtel, zonder ſpoedig Een dergelyk van *Zeeland*.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 165. 253.
(†) *Ald.* bl. 206 *enz.*

CXI. BOEK. 1797.

dig en kragtig, en dus algemeen werkende middelen, niet kon worden bevorderd, ſchreeven hunnen byval aan het genomene beſluit der voorgeſtelde Heffing te moeten geeven, om in deeze, op de veronderſtelde medeſtemming der Gewestlyke Beſtuuren van den gewoonen traagen weg eener buitengewoone begrooting af te gaan, en bereid te zyn om daar in mede te werken. Doch zy voegden 'er verſcheide bepaalingen by, zonder welke zy daar in niet zouden treeden. De eerſte was dat die toeſtemming als niet gegeeven zou gehouden worden tot zo lang alle de overige Gewesten mede in dien maatregel hadden bewilligd. Deeze mits op te haalen is genoeg om die toeſtemming van geene beduidenis te houden. Zy voegen 'er andere by, de belangen van *Zeeland* byzonder raakende (*).

Hollands volkomene toetreeding.

Geen Gewest, dan *Holland* alleen, ſtemde 'er volmondig in. Het Provintiaal Beſtuur aarzelde geen oogenblik om de genomene en alzins zo gepaste maatregelen tot herſtel der Vloote toe te juichen. „ De „ waare Gelykheid toch," dus drukten zy zich uit, „ die vooral ook in het Finan„ tieele behoort te worden in agt geno„ men, vinden wy in deeze Meſure zo „ wel bewaard, dat wy ons volkomen „ verzekerd houden, dat alle de Ingeze„ tenen van dit Gewest, waar van zo „ veelen reeds de blykbaarſte genegenheid

„ tot

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 285.

„ tot medewerking van het herſtel van
„ 's Lands Vloot hebben aan den dag ge-
„ legd, zullen, derzelver trouw aan het
„ Vaderland indagtig, hoe zeer reeds
„ door voorige zo zwaare Geldheffin-
„ gen gedrukt, daar in, met allen yver,
„ en zelfs boven vermogen, deel nee-
„ men (*)."

CXL. BOEK. 1797.

Alle deeze Gewestlyke Berigtgeevingen waren in handen der zamengevoegde Commisſie geſteld. Aan het verlangen, om daar op een Verſlag te bekomen, werd op den zestienden van Louwmaand des Jaars MDCCXCVIII, in tegenwoordigheid der Vervaardigeren des Ontwerps van Staatsregeling, voldaan by monde van POMPE VAN MEERDERVOORT. — *Hollands* toetreeding vermeldde het Verſlag met toejuiching. Zy die 't zelve inbragten, oordeelden het te eenemaal overboodig, en voor 's Lands belangen verderflyk, den Nationaalen tyd te ſpillen, met in een byzonder onderzoek en wederlegging der redenen te treeden, welke de overige Gewestlyke Beſtuuren, 't zy uit zich zelven, 't zy door het oproepen der Grondvergaderingen, tot weigering, of zeer omheinde toeſtemming, aan weigering grenzende, bewoogen hadden.

Verſlag op die Berigtgeevingen uitgebragt.

„ De ſituatie waar in ons Vaderland
„ zich bevindt," was hunne taal, „ vor-
„ dert een ſpoedig en kloekmoedig be-
„ ſluit, 't welk door geen penneſtryd tus-
„ ſchen

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 165.

CXL. BOEK. 1797.

„ schen de Geweaten en deeze Vergade-
„ ring behoort belemmerd of vertraagd te
„ worden. — De handhaaving onzer Po-
„ litieke Existentie, en de zugt om het
„ *Engelsch* Ministerie tot de teruggave van
„ het geroofde, en tot den Vrede, te hel-
„ pen noodzaaken, eischt het onverwyld
„ herstel van 's Lands Vloot, Ulieder
„ Decreet, door zo veele weldenkenden
„ toegejuicht, heeft zulks bepaald en aan
„ het Committé der Marine daar toe last
„ gegeeven; 't getal der Werklieden, is,
„ ten gevolge hier van, aanmerkelyk ver-
„ meerderd; aanzienlyke inkoopen zyn ge-
„ daan, en alomme orders tot andere aan-
„ koopen gegeeven; van tyd tot tyd
„ doen zich daar toe nieuwe gelegenheden
„ op. — Alles is dus, op uw bevel,
„ werkzaam; maar zo de penningen ont-
„ breeken, moet alles weder stilstaan; en
„ moeten de gegeevene orders gecontra-
„ mandeerd worden. Zo zou deeze Ver-
„ gadering zich stellen tot een voor-
„ werp van bespotting voor haare Vyan-
„ den."

Frankryk hadt van het besluit tot her-stel van 's Lands Vloot, en van de Hef-fing ten dien einde, kennis gekreegen; daar over zyne blydschap betoond, en zyne goedkeuring te verstaan gegeeven, „ zullen wy nu," vraagen zy, „ de ver-„ wagting onzer Geallieerden verydelen? „ Een goed gedeelte der Ingezetenen dee-„ zer Republiek staat gereed, om, op „ uwen eisch, Acht ten honderd van hun-

„ ne

„ ne Inkomſten in de Nationaale Kas te CXL.
„ ſtorten. — En zullen wy nu onze BOEK.
„ handen moeten terug trekken, om dat ——
„ onze Verdeeldheden, onze poogingen 1797.
„ verlammen?"

Verder hunne geheimhouding, wegens de uitgebreidheid der verſterking van 's Lands Vloot, en de begrooting der kosten, als mede de wyze van Heffing, verdeedigd hebbende, merken zy op, dat, ondanks den wederſtand by de beraadſlaagingen tot het Beſluit door veelen geboodden, niet weinigen, naa het neemen, daar van terug gekomen waren. „ Kon dit on-
„ der de Leden algemeen worden, deezer
„ zamenſtemming zou wellig op het ge-
„ heele Volk, 't welk de Vergadering ver-
„ tegenwoordigde, en op de Geconſtitueerde
„ Magten, welke hetzelve beſtuuren, die
„ gewenschte uitwerking hebben, dat alle
„ tegenbedenkingen, of voorloopige ver-
„ langens, door het bezef der verpligting,
„ om, ten dienſte van het algemeen, eeni-
„ ge opoffering zich te getroosten, zou-
„ den overwonnen worden: en dat het
„ voorbeeld van de eendragt der Verga-
„ deringe een algeemenen yver zou ver-
„ ſpreiden, om eendragtig, tot bereiking
„ van het heilzaamst oogmerk, mede te
„ werken."

Het was op deeze gronden dat de Inleveraars des Verſlags geene zwaarigheid maakten om als hun raadgeeving uit te brengen, dat de Vergadering behoorde te volharden by den voorgeſtelden en beſloo-

CXL. BOEK.

tenen Finantieelen Maatregel, met de aankleeve van dien (*).

1707. Verſchillende raadſlagen.

Verre was de eensgezindheid ter Vergaderinge ten dien einde te zoeken. De eerſte Spreeker GOVERS verwierp het Verſlag; dit deedt ook C. L. VAN BEYMA. DE SITTER noemde den Voorſlag „ het „ perſiſteeren by eene vervalle zaak." — GUILJE kon 'er niet in verſtaan, noch ook TICHLER, QUEYZEN en anderen. — HUBER en DE LILLE ſtelden zich niet tegen eene nogmaalige beproeving, waar in SCHELTEMA en WENTHOLT met hun zamenſtemden. Eerstgemelde hadt geſprooken van eene Commisſie na de Gewesten, waar toe E. M. VAN BEYMA ook neigde.

NOLST's ſterke taal.

Meerendeels was 'er een grooter zagtheid in uitdrukking by de voorige Verwerpers gekomen. Onder een aantal elkander opvolgende Spreekeren, was 'er geen geweest, die het Verſlag, zo als het lag, aannam, tot dat de ſpreekbeurt aan NOLST kwam, die het geheel omhelsde. Eenige der bykomende Vertegenwoordigers, het herhaalen der Aanſchryving aan de Gewesten aanraadende, wilden, uit den Brief alle ſterke en naa bedreiging zweemende uitdrukkingen geweerd, en een zagten vriendelyken aamaanenden Brief gezonden hebben; dan merkte NOLST op; „ de „ hooge nood, het groot gevaar, vordert „ het neemen van rigoureuſe maatregelen, „ en,

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 372. 386.

„ en, naar myn inzien, heeft men niets van die exhortatoire Misfives in zagte termen geschreeven, te wagten; men moet doen zien, dat het deeze Vergadering ernst is de gedecreteerde Mesure door te zetten — dat zy hier toe door de kommerlyke omstandigheden, waar in wy ons bevinden, genooddwangd wordt. — Zy moet doen gevoelen het gevaar, waar in elk, die in het bewind der algemeene zaaken gesteld is, zich begeeft, en zyne Medeingezetenen brengen kan, byaldien hy rechtstreeks of zydelings medewerkt om de gedecerneerde Mesure te doen mislukken."

CXL. BOEK. 1797.

Geen enkelen stap wilde WITBOLS, dat de Vergadering van haar genomen Besluit zou afgaan. — OCKERSE, aangemerkt hebbende, hoe het hem voorkwam, dat eenige Spreekers zich vergist hadden, wanneer zy, uit de weigering des Volks, in een en ander Gewest, het gevolg hadden afgeleid, dat de Nationaale Vergadering zich niet, dan van overredende middelen, in deezen zou mogen bedienen; immers was deeze weigering eene daad van gedeelten des Volks, buiten kennis van de Nationaale Vergadering opgeroepen, waar aan dezelve geen gezag of bevoegdheid kon geeven. Was in een en ander Gewest 's Volks wil gevraagd, in de overige was zulks niet geschied, een gedeelte des Volks kon nooit uitspraak doen, waar door de algemeene Wil gedwongen werd; en hy twyfelde geenzins, of, wanneer men

OCKERSE's aanmerking.

3de. BOEK. 1797.

het geheele Volk opriep, verre weg de meerderheid zou toeſtemmen in de beſlootene Heffing. Hy meende daarom, dat, alvoorens tot een uiterſten in deezen over te gaan, de Nationaale Vergadering tegen zekeren dag de Grondvergaderingen, door de geheele Republiek, zou kunnen oproepen, en door Stemgeregtigden doen verklaaren, of het Volk deeze Heffing wilde, ja dan neen? ten einde vervolgens de Stemlysten ingezonden zynde, de zaak, by hoofdlyke berekening der Beſtuuren, konde worden opgemaakt.

PLOOS VAN AMSTEL gadſlag.

PLOOS VAN AMSTEL merkte op, dat de geest van Federalisme, die de Ontwerpers van het Reglement bezield hadt, nog in de Advyſen van zommige Leden der Vergadering doorſtraalde, en nog in zommige Gewestlyke Beſtuuren heerschte. Alle de tegenkantingen van de thans voorgeſtelde Finantieele maatregel hadt men aan het Federalismus te wyten, en de waardigheid der Vergaderinge vorderde, haar Beſluit, overeenkomſtig het opgemaakte ſlot des Verſlags, te handhaaven. Hy ſtemde met OCKERSE in, dat de voorwendzels door zommige Gewesten aangevoerd, de ſtem des Volks aldaar, niets afdeedt. — „ En, offchoon," dus liet hy woordlyk volgen, „ de genomene Finantieele Me„ ſure al eens niet juist met de Federa„ liſtiſche Letter van het Reglement „ ſtrookte, zo doet die letter by my te „ minder af, daar het door de Gecombi„ neerde Commiſſie, zo by haar voorig

„ als

„ als thans ter deliberatie zynde Rapport, om
„ is beweezen, dat zonder dusdanige Me- BOEK.
„ ſure, die zo zeer met de Eenheid van ———
„ Finantie ſtrookt, ons Vaderland niet in- 1797.
„ ſtaat is om onze gezegende Revolutie
„ ſtaande te houden, om ons met moeite
„ gered Vaderland voor zynen ondergang
„ te bewaaren, en onzen Bondgenoot,
„ ten afbreuk van dat Gouvernement, 't
„ welk alleen de rust van *Europa* ſtoort,
„ van daadlyk nut by eene aannaderende
„ Zeecampagne te zyn.

„ Neen, Burgers Repreſentanten! in
„ die critique omſtandigheden — in dit
„ alternatief tuſſchen de Letter van het
„ Reglement en het behoud van myn Va-
„ derland, is de keuze by my beſlist. —
„ Ik wil en ben verpligt om dan liever
„ door van die letter af te gaan, myn Va-
„ derland te behouden, dan door my ſtrikt
„ aan die letter te houden, dat zelfde Va-
„ derland, met dat Reglement, ten gronde
„ te zien gaan: dewyl ik als Repreſentant
„ des Volks van *Nederland* niet ſlegts heb
„ belooft de *Artykelen* van dat Reglement
„ na te komen; maar ook teffens heb aan-
„ genomen, de gronden, waar op het
„ Reglement is gebaſeerd, mede te zullen
„ naavolgen. — Ik heb beloofd, alles
„ te zullen doen, wat een getrouw Re-
„ preſentant ſchuldig is en behoort te
„ doen — heb, op eergisteren plegtig
„ ten aanhooren van het Opperweezen
„ en de Natie gezwooren, om het Va-
„ derland te helpen redden, of op myn

„ post

CXL. BOEK. 1797.

„ post te ſterven (*); aan beide deeze
„ beloften, die toch in geen ydele klan-
„ ken moeten beſtaan, moet ik tragten te
„ voldoen.

„ Als ik my zelve dus met de Verga-
„ dering verzekerd houde, dat, door de
„ *letterlyke* obſervantie van het Reglement
„ aan die belofte niet kan worden vol-
„ daan — als 'er zich dusdanige byzon-
„ dere omſtandigheden opdoen, welke by
„ de Ontwerpers van het Reglement zelfs
„ niet konden worden geprognosticeerd
„ en voorzien, dan gaa ik gerust van de
„ letter af, en ik maak daar toe geen de
„ minſte zwaarigheid: dewyl ik my toch
„ altoos met de gronden, in den geest van
„ het Reglement, in allen deele zal heb-
„ ben geconformeerd, indien ik myn Va-
„ derland voor deszelfs ondergang be-
„ ſcherm, 't welk toch de dryfveer van
„ alle onze daaden en bedoelingen moet
„ uitmaaken."

Overeenkomſtig met het Verſlag beſlooten.

Veele Leden gaven hun byval aan deeze gronden van berusting in het Verſlag. Men hoorde toejuiching op de Tribunes. De Voorzitter VAN HOOFF vermaande de Vergadering, by alles wat dierbaar was, om, met terzydeſtelling van alle byzondere begrippen, tot het Verſlag in te ſtemmen: dewyl daar van niets minder dan het behoud van ons beſtaan afhing; waren wy niet in ſtaat om door eene geduch-

(*) Dit ſlaat op de plegtige Eedzweering der Vergadering op den 15 Jan. Zie hier boven bl. 208.

duchte Vloot, de Operatien van onzen Bondgenoot te ondersteunen, en onzen Koophandel te beveiligen, wy zouden welhaast tot ons voorig niet moeten wederkeeren. En wat de voorgeslaagene middelen betrof, hy vermeende, dat, zouden zy van uitwerking weezen, 'er kragt aan moest worden bygezet. — By hoofdlyke stemming wilde hy deeze zaak beslissen. Veelen verzetten zich hier tegen, anderen yverden 'er voor. De uitslag der stemminge was, dat, by eene meerderheid van *acht en zestig* tegen *veertig* stemmen, overeenkomstig met het Verslag beslooten werd (*). CXI. BOEK. 1797.

Zulk een besluit deedt het Reglement der Vergaderinge als op zynen grondslag waggelen. 't Zelve hadt nog eenen schok gekreegen door het ingebragte van de Afgevaardigden der Commissie tot de Staatsregeling. Het bleef by bewondering, by opgewekte geestdrift, by gezamenlyke Eedzweering, van welke wy gewaagden (†), niet berusten. Een stuk van dat aanbelang van een zo verre strekkend uitzigt, gaf stoffe tot veel overweegings hoe daar mede te handelen. Het besluit viel tot het benoemen eener Commissie, om, zo over den aart van het voorstel zelve, als over de wyze ter beraadslaaginge, haar gevoelen uit te brengen. De benoemde Leden waren PASTEUR, BYLEVELD, Een nadere stap tot het vernietigen des Reglements voor de Vergadering.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 392.
(†) Zie hier boven bl. 208 *enz.*

CXL. BOEK. ——— 1797.

VELD, COSTERUS, KANTELAAR, POMPE VAN MEERDERVOORT, VAN DE KASTELE en BLAUW (*).

Het breedvoerig Verſlag hieldt niets minder in, dan dat het alzins, voor het belang en het behoud der Republiek, heilzaam was, dat, hoe eer hoe beter, het Federatif Stelzel den bodem werd ingeſlaagen. Dat de Commisſie de voorgeſtelde punten van de Vervaardigers der Staatsregeling alleszins prees en goedkeurde. Voorts dat die Commisſie behoorde opgeroepen te worden om over deeze punten te beraadſlaagen. —— Zy ſtelden wyders voor het benoemen eener Commisſie ter voorlichting hoe best dezelfde beginzelen, in den tusſchentyd, dat dit Beſtuur nog zou voortduuren, tot de invoering der Staatsregeling in werking te brengen, als mede om de middelen tot bekorting van de raadpleegingen over het Plan van Staatsregeling op te geeven, en de wyze hoe de Staatsregeling den Volke voor te draagen (†).

Omhelsde men het Verſlag, dan kon het zo lang betwiste Reglement geen ſtand houden. Het aanneemen dier grondbeginzelen, tot een regelmaat der Handelingen, bragt mede dat de Vergadering niet langer op dezelfde wyze, en volgens het tot dus lang ſtandgrypend Reglement, kon blyven beſtaan. De beraadſlagingen ſtrekten

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 364-366.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 403.

den daar heenen, toen de Leden tot de Staatsregeling afgezonderd ter Vergadering opgekomen waren. Het liet zich aanzien, dat boven al de Eenheid na binnen, en de Schuldvermenging weder ten twistappel zouden worden. Voormaalige Beſtryders daar van lieten zich hooren; doch zonder vrugt. De gebiedende noodzaaklykheid, merkte men aan, dat het afzonderlyk overweegen en beredeneeren der punten, ongeraaden maakte. Sterk was de aandrang om niets anders te gedoogen dan eene gaave toetreeding of afſtemming by Ja of Neen, op alle punten teffens. Eene meerderheid van *tachtig* tegen *vier en twintig* ſtemmen omhelsde het geheele Verſlag, en verbondt zich om die punten onmiddelyk in werking te brengen (*). — Dezelfde Gelastigden werd opgedraagen om de Vergadering van hunne raad te dienen, hoe deeze beginzelen, nog vóór het aanneemen der Staatsregeling, in werking konden gebragt worden, met de daar aan verbondene voorſtellen hier boven vermeld. Zo zien wy eene Commisſie tot het vervaardigen van een *Nieuw Reglement* benoemd en het oude in het weezen der zaake vernietigd. CAP. BOEK. 1797.

Wy zouden de Tydorde te verre te buiten treeden indien wy voortvoeren met te vermelden wat, ingevolge hier van, ter Nationaale Vergadering voorviel, en hoe er Verklaring van 43 Leden der Vergade-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 409-412.

1797

ring wegens de punten, die zy in de Staatsregeling vorderden.

'er een nieuwe orde van zaaken oprees. — Alleen kunnen wy niet voorby hier nog verſlag te doen van de werkzaamheden eeniger Leden der Vergadering in dit tydperk. Onze Geſchiedpenne heeft opgetekend de werkzaamheden van Twaalf Leden der Nationaale Vergadering om het voorheen den Volke aangeboden Plan te doen verwerpen, en een ander, meer met de aangenomene beginzelen ſtrookende, den Volke ter hand te ſtellen (*). — Die Twaalf Mannen waren thans weder Leden der Nationaale Vergadering, en voor het meerendeel nog met dezelfde zugt, die hun voorheen bezielde, vervuld, haalden zy anderen tot hunne begrippen over. Zy zogten de Eenheid en de Schuldvermenging, voor af te doen beſlisſen: dewyl, die ſtruikelblokken weggenomen zynde, 'er zich een grond opdeedt om 'er eene Staatsregeling, met zekere hoope van aanneeming, op te bouwen. Zo vroeg als van Wynmaand af, wanneer de Vergadering met Vertoogen voor en tegen die punten als overſtroomd werd (†), lieten zy niet af hier in werkzaam te weezen. De vrugtloosheid eeniger hervatte poogingen, deedt hun tot een anderen ſtap beſluiten, om openlyk by den Volke voor hunne gevoelens uit te komen. — In alle Nieuwspapieren las men eene Verklaaring door *drie en veertig* Leden der Nationaale Ver-

(*) Zie hier boven bl. 78.
(†) Zie hier boven bl. 89.

Vergadering getekend (*), welke in eenige hoofdbyzonderheden hun gevoelen over de meest betwiste beginzelen en deelen der Staatsregeling behelsde. 1797.

In den aanvange van dit ſtuk aan de *Bataafſche* Natie gericht, beklaagen zy zich wegens de betichtingen, zo binnen als buiten 's Lands, ten hunnen nadeele en zwartmaaking, verſpreid, met de gevolgen daar van ter weeringe van hunne *Republikeinſche* gevoelens, door *ſnoode Ariſtocratie*, *vuige Heerschzugt* en *zwarte Zelfsbelang*. Zy willen eene onvervalschte Volksregeering by Vertegenwoordiging, zo dat de Regeeringsvorm even weinig voedzel gaf aan *Regeeringloosheid* aan den eenen, en aan allerlei ſoort van *Ariſtocratie* aan den anderen kant. — Zy hielden de Gelykheid in den Burgerſtaat voor den grondſlag en waarborg van 's Volks Vryheid. — Zy begeerden, dat het Volk een geregelden in-

Inhoud van dezelve.

(*) De Ondertekenaars waren SIMON SCHRAMER, J. G. WELSMAN, J. P. PESSERS, H. L. VAN ALTENA, P. TOENS, H. QUESNEL, A. J. C. DE BERE, L. C. VONCK, W. LIBOTTE, S. I. VAN LANGEN, L. NOLST, L. HOGENDYK, J. NOLET, P. M. PERTAT, P. VAN ZONSBEEK, H. H. DE LEMON, P. VREEDE, W. A. OCKERSE. J. B. AUFFMORTH, J. JANSEN, ABRAHAM DE HAAN, J. P. FOKKER, J. H. NIEUWENHUIS, H. RABINEL, A. VOOGD, FRED. VAN LEEUWEN, J. KONYNENBURG, C. VAN DER HORVEN, O. G. GORTER, F. RANT, P. DE SONNEVILLE, F. A. VAN ROSEVELD CATEAU, J. NUHOUT VAN DER VEEN, H. MIDDERICH, M. H. WITBOLS, J. P. GOUDSBLOM, JURIAAN ONDORP, J. KREILKAMP, H. C. BROMET, J. FRONHOFF, J. BLAUW, BA. BOSCH, A. A. BACKER.

1797.

invloed hadt op het Beſtuur, en ſchreeven aan 't zelve, in geſtelde gevallen, de magt toe om de Grondvergaderingen, door het geheele Gemeenebest, te doen oproepen. Zy drongen aan op de volkomenſte Eenheid en Ondeelbaarheid, dat 'er ſlegts *één* *Vertegenwoordigende Vergadering* zou beſtaan en alle andere Magten louter *Beſtuurend* zyn; dat de Uitvoerende Magt en alle andere uitoefeningen van Magt, onder behoorelyke verantwoordelykheid gebragt en gehouden zouden worden. — Eenheid in het *Finantieele* zo wel als in het *Politieke* was hun eisch, en een nieuw Algemeen Plan van Finantie. — In 't ſlot verklaarden zy geen Plan van Conſtitutie te zullen helpen daarſtellen of aan te neemen, waar in niet alle de bovenſtaande beginzels, tot één toe, gevonden werden (*).

Vertoogen daar over ter Nat. Vergadering ingediend.

Hoe groot ook het aantal der Ondertekenaaren was, maakten zy geen derde van de Vergadering uit. De twee derden hadden zich niet verklaard, wel bevonden 'er zich onder, wier denkwyze, op dit ſtuk, geheel of grootendeels, met die der Ondertekenaaren zamenſtemde. Het was, blykens het Opſchrift, *aan de Bataafſche Natie* gericht, regtſtreeks hadt de Nationaale Vergadering 'er niet mede te maaken; dan het werd 'er gebragt, door een aantal Verzoekſchriften uit *Amſterdam* en *Ley-*

(*) Zie het geheele Stuk by C. Roger *Geſchiedenis der Staatsregeling*.

Leyden (*). Eensdenkend op dit ſtuk toonden zich verſcheide Leden van het Provintiaal Beſtuur en Provintiaal Committé van *Holland*, als mede eenige Municipaliteiten van dat Gewest, die der Ingezetenen ondertekening ten ſterkſten bevorderden. Alle deeze Vervoegingen aan de Nationaale Vergadering ſtrekten tot betuiging, dat zy met dezelfde gevoelens bezield waren, en hartlyk wenschten, dat alle de Leden der Nationaale Vergadering, door ondertekening, tot dezelfde Verklaaring zouden toetreeden. CAP. BOEK. 1797.

De overweeging dier Verzoekſchriften baarde een grooter ongeſtuimigheid ter Vergaderinge dan men 'er nog immer aanſchouwd hadt. HAHN, verklaarde voor zyn gevoelen, „ dat dusdanige Stukken „ hem voorkwamen niet alleen te zyn „ buitenſpoorig en *Ultra Revolutionair*; „ maar ook dat zy regtſtreeksch zouden „ uitloopen op de ontbinding der *Neder-* „ *landſche* Maatſchappy, op de plotſelinge „ inſtorting van ons waggelend Vader- „ land." — VAN HOOFF drukte zich nog veel ſterker en zo hoonende uit, dat veele Leden van hun zitplaatzen opſtonden, op de zigtbaarſte wyze, hun ongenoegen te kennen gaven, en voldoening van de Spreeker vorderden. — De Gaanderyen mengden 'er zich onder met handgeklap. Geen lid bykans bevondt zich op zyn plaats. VAN HOOFF tragte herhaal- Beraadſlagingen daar over en woeste ongeregeldheid ter Vergaderinge.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 218. 227.

CH. BOEK. 1797.

haalde keeren te vervolgen. Veelen voeren voort met hunne vorderingen tegen hem, eischende dat dien Representant de Vergadering zou ontzegd worden; veelen lieten niet alleen door woorden, maar ook door gebaarden, hun hoogst ongenoegen blyken. De aanmaaningen tot orde en stilte van de Voorzitter BLAUW, die zich gedekt hadt, werden in den wind geslaagen.

Afloop deezer zaake.

By eene verademing kreeg VAN HOOFF gelegenheid om zich verder, en by herhaaling, te verklaaren. Groot was het aantal zyner medestanderen. Eenigen drukten zich op een' bescheiden toon uit; anderen wisten naauw woorden te vinden om het gedrag der drie en veertig Representanten, zo haatlyk mogelyk, voor te draagen. De Tegenstanders en Voorstanders hielden geheele Redenvoeringen. Onder de laatsten voerde BOSCH een zeer scherp woord. VREEDE en andere Ondertekenaars, zonder zich met de Verdeediging van de Verklaaring of derzelver onderschryving op te houden, drongen alleen aan, dat de ingediende Verzoekschriften in handen eener Commisie zouden gesteld worden, tot gemoetkoming der Leden, die van de ondertekening afgeschrikt werden, of deswegen huiverden, om dat zy nader inlichting in deeze zaak verlangden. Eene vry algemeene ongeneigdheid hier toe ontdekte zich, waar op eenigen vorderden, dat 'er in de Notulen loflyke gewagmaaking van den yver der

der Verzoekeren zou gemaakt worden, terwyl men de voorgeſtelde punten zelve aan de Commisſie ter Staatsregeling zou verzenden. Een vyf en twintigtal Spreekers traden op (*) en de Advyzen werden zo lang gerekt, dat men tot geen beſluit kwam, en het nieuw invallend voorſtel van H. GEVERS, dit alles verdrong (†).

CAP. BOEK. 1797.

Wy voegen hier twee aanmerkingen by, beiden ontleend uit een Schryver, die naauwe kennis van het verrigtte ten dien dage droeg. „ Misſchien, was de „ uitgave van dit ſtuk ſlegts de voorloo„ per van een Ontwerp, dat reeds eenig„ zins ſcheen te rypen, om, wanneer „ men tot het uiterſte gedrongen werd, „ de Nationaale Vergadering te doen ont„ binden. — Althans VAN HOOFF ver„ toonde zich, met het begin van Win„ termaand, in een Committé Generaal, „ ter gelegenheid des Voorſtels van den „ Voorzitter tot vermeerdering der *Haag„ ſche* Bezetting, die tot verre beneden „ het vereischte getal verminderd was, „ ten uiterſten deswegen bezorgd, en ver„ klaarde openlyk, dat 'er van zodanig „ een Ontwerp zeer waarſchynlyk gerug„ ten liepen. — Het draalen bevestigde „ by veelen het vermoeden, dat de waare „ rede der huiverigheid van de Onderte„ kening noch in gebrek aan doorzigt, „ noch

Algemeene aanmerkingen.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 212-315.
(†) Zie hier boven bl. 208.

1796. „ noch in vrees van anticipatie op het werk
„ der Conſtitutie, noch in den afkeer van
„ de vryheid van zyn gevoelens te on-
„ bedagt aan kluisters te leggen, noch
„ in andere redenen van dien aart, die in
„ het algemeen tegen het doen van zo-
„ danige Verklaaringen konden aange-
„ voerd — maar in geheel andere oorzaa-
„ ken gezogt moest worden (*)." Oorzaaken, die het vervolg deezer Gebeurtenisse, welker beschryving wy tot een ander Tydvak moeten verschuiven, zal ontwikkelen.

(*) C Rogge *Geschiedenis der Staatsregeling* bl. 473 en 483.

VA-

VADERLANDSCHE HISTORIE.

HONDERD TWAALFDE BOEK.

INHOUD

Stoffe deezes Boeks. 's Lands Geſchiedenis aen aanzien van Vreemde Mogenheden. Pruſſen wilde de oude betrekking met onzen Staat herſtellen. Naauw verband tuſſchen ons en der Franſchen lot. Overwinningen der Franſchen in Italie en Duitschland. Voorloopige Vredesartykelen tuſſchen Frankryk en den Keizer. Bekendmaaking van den Vrede, in welken onze Staat begreepen was. Ons Land treedt in verbintenis met Spanje tegen Engeland. Voordeelen met die Verbintenis gepaard, door den Gezant VALCKENAER *bewerkt. Opening van een vernieuwden Vredehandel tuſſchen Frankryk en Engeland. Voorſtel van* VONCK, *dat deeze Staat 'er werklyk deel in zou neemen. Verſlag daar op uitgebragt. Verzoeken om ſchavergoeding van Engeland te bedingen. Die Vredehandel afgebrooken. De klagten der gebreklydende Miliſairen verhoord. Poogingen om Oranjeoffi-* CXI. BOEK.

cieren te weeren, loopen vrugtloos af. Voorſtel om Militaire Kweekſchoolen. Verwylend beſluit deswegen. Geſchillen over de uitgaven, ten dienſte der Franſche Troepen. BEURNONVILLE legt het Generaalſchap neder. Beſluit, te deezer gelegenheid genomen. Waarom het daarſtellen der Burgerwapening verwyld. Wat er omtrent het Zeewezen voorviel. Geſchillen over de Bergplaats van 's Lands Vloot. Medemblik ten Havenſtad beſtemd. Hoe men over Delfzyl dagt. Voorſtag van Kweekſchoolen voor Matroozen. 'Er komt niets van. Het verloop van Zeevolk tegengegaan. Voorſtag om de Doodſtraffe op de Deſertie van Scheepsboord te ſtellen en van andere Schikkingen op 's Lands Vloot. Beſluit hier op. Geſteldheid van 's Lands Vloot. Verkeerde Seynen, wegens het uitloopen der Vloote. Een dronke Seynmeester is daar van de oorzaak. De Vloot zeilt daadlyk uit. Tyding van de Nederlaag in den Zeeſlag. Waarom de Vloot uitzeilde. Geſteldheid der beide Vlooten. De Zeeſlag zelve. Lot van den Admiraal DE WINTER; van REYNTJES; van STORY. Wat BLOIS VAN TRESLONG overkwam. Geleedene Verliezen. Behandeling der Gevangenen in Engeland. REYNTJES overlyd aan zyne wonde. Hier te Lande begraaven. Verzoeken om een Zeekrygsraad. Dezelve aangeſteld. DE WINTER te Amſterdam met veel onderſcheidings ontvangen. De Schouwburgen te Amſterdam en in 's Hage ſpeelen ten voordeele van de Weduwen der geſneuvelden. Inzamelingen, ten behoeve der Weduwen en Weezen in Rotterdam en elders.

Werk-

Werkzaamheden van de Kweekſchool der Zeevaard ten dien einde. Afkondiging wegens het algemeen beheer der Liefdegaven. Beſchikking op het onderhoud der Krygsgevangenen. Voorſtel van eene Nationaale Rouw afgekeurd. Voorſtel eens Gedenktekens omheld; dat eener Medaille verworpen. Gevraagde Verantwoording. Deeze ingediend. Wat deswegen ter Nationaale Vergaderinge voorviel. De Achtſte Penning. door geheel het Land ten behoeve van de Vloot. vaſtgeſteld. Berichten uit Oost-Indie. Het Committé tot den Oost-Indiſchen Handel verzoekt en verkrygt uitſtel tot het doen der Rekeninge. Gunſtig verſlag wegens de gedaane Rekening. Aanmerking op de Rekening gemaakt. Men vordert meer blyken van Bezuiniging. Zwaarigheid omtrent de Handſluiting van Holland. Bezending van het Committé deswegen. Hoe die zaak gevonden. De Maatſchappy by de verkoop van de Thee gehandhaafd. Klagten van Middelburgſche Kooplieden over de Verkooping der Oost-Indiſche Goederen. Hoe beantwoord. Ongenoegen wegens wanbetaaling op de West-Indiſche Eilanden. Hoe verdeedigd en wederſprooken. Het voorgevallene met de na Engeland weggevoerden van Demerary. Het gebeurde omtrent den Gouverneur van Suriname FREDERICI. *Voorſtagen en verzoeken van de Beſtuurders des Levantſchen Handels. Voorſtel van* ZUBLI. *Verſlag uitgebragt op een voorſtel van* BRANGER *tot een Commiſſie ter herſtel van Koophandel en Zeevaard. 't Zelve verworpen. Verſlag op een voorſtel van* FLOH *uitgebragt.*

ZEVENDE BOEK. *Voordragt van Holland ter bevordering der Fabrieken. Proclamatie ter bevordering van den Oeconomiſchen Tak. Voorſtellen van* P. H. KLAARENBEEK *en* J. VAN HEUKELOM Senior. *Verſlag op een en ander punt. De Wetten tegen den Invoer van eenige Goederen vernieuwd. Voorſtel wegens den uitvoer van Buikruid toegeſtaan. Verſlag over den Koophandel in de Dagbladen geplaatst.*

1797. Stoffe deezes Boeks.

Het beperkt tooneel der Nationaale Vergaderinge, waar op rollen van zo veel aanbelangs voor den Lande geſpeeld werden, verſlaatende, moeten wy het ruimere openſchuiven, op 't welke onze betrekkingen en belangen tot Buitenlandſche Mogenheden zich voordoen, gewaagen van Oorlog, van Verbintenisſen, van Vredehandelingen, van 's Lands geſteltenisſe, ten aanziene van de Land- en Zeemagt, en byzonder wat den Vaderlande, ten opzigte van het laatſte, bejegende, met bygevoegde vermelding van den toeſtand onzer Buitenlandſche Bezittingen, en den Koophandel betreffende. Veel ſtofs waarlyk: doch welke wy ons voorſtellen in dit Boek te verwerken.

's Lands geſteltenis ten aanziene van vreemde Mogenheden.

By den aanvange van het thans te beſchryvene Tydperk was 's Lands geſteltenis ten aanziene van de Vreemde Mogenheden, bykans dezelfde gebleeven.

Pruiſen

In Zomermaand ontving de Nationaale Vergadering, van wegen de Commisſie tot Buitenlandſche Zaaken, kundſchap van

de

de aankomst eens buitengewoonen Boodschappers van *Berlyn*, de tyding medebrende van het besluit des *Pruisischen* Konings om de Staatkundige betrekkingen tusschen zyn Ryk en deezen Staat te herstellen. — By die bekendmaaking werd te verstaan gegeeven, dat de Vergadering zulks grootlyks te danken hadt aan de zorg van het *Fransch Directoire* voor de belangens van dit Gemeenebest, en aan de onvermoeide poogingen van den *Fransschen* Minister CAILLARD te *Berlyn*. Het gegeeven berigt werd door den *Fransschen* Staatsdienaar Noël bevestigd (*).

CAP. LXXXII.

1797. wilde de oude betrekkingen met onzen Staat herstellen.

De naauwe Verbintenis met *Frankryk* schakelde ons lot aan dat dien magtigen Gemeenebests. Men nam deel in de rampen en tegenheden, die 't zelve troffen; de voordeelen, de overwinningen door de *Fransche* wapenen bevogten, merkte men eenigermaate als de onze aan. In den Landoorlog op een ver van ons verwyderden afstand gevoerd, viel ons geen werkzaam aandeel te beurte.

Naauwe Verband tusschen ons en der *Fransschen* lot.

Schitterend en groot waren de Overwinningen, die BONAPARTE, met den aanvang deezes Jaars, in *Italie* op de Keizerlyken behaalde (†). Reeds met begin van Sprokkelmaand hadt het trotsche *Mantua*

Overwinningen der *Fransschen* in *Italie* en *Duitschland*.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D bl 256.

(†) Zie den *Veldtocht van* BONAPARTE in *Italie*. Te *Rotterdam* by J. BRONKHORST bl. 364 *enz.* De Nationaale Vergadering werd hier van verstendigd. *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 793.

XXII. BOEK. 1797.

tua, voor de *Fransche* Legermagt, welks opeenvolgende Overwinningen *Italie* verbaasden, moeten bukken (*). De *Fransche* wapenen behaalden ook in *Duitschland* zo groote Zegepraalen op de *Keizerlyken*, dat in Grasmaand tusschen BONAPARTE en den Aartshertog CAREL een stilstand van wapenen geslooten werd, om de Vredesonderhandelingen, die geopend stonden te worden, gemaklyk te maaken (†).

Voorloopige Vredes Artykelen met *Frankryk* en de Keizer.

Wegens de voorloopige Vredesonderhandelingen hadt men hier te Lande bezwaarende gerugten verspreid; dan deedt REWBELL de Nationaale Vergadering weeten, dat de voorloopige Voorwaarden met de daad door het Directoire goedgekeurd waren, ten grondslage hebbende den Afstand van *Belgien* door den Keizer en Koning; de erkenning der Grensscheidingen van *Frankryk*, zo als dezelve by de Wetten van de Republiek bepaald waren; de daarstelling en erkentenis van een Gemeenebest, in *Lombardyen* (§).

Bekendmaaking van den Vrede waar in wy begreepen waren.

Eerlang mogt de Burger ADRIAAN VAN MAANEN, by het aanvaarden des Voorzitterschaps, op den dertigsten van Wynmaand, dit woord der Nationaale Vergadering toevoegen; „ De heuchlykste van „ alle tydingen, die eenige myner Voor- „ gan-

(*) Men vindt dit in 't breede in de gemelde *Veldtocht* bl. 425 *enz.*

(†) *Veldtocht van* BONAPARTE *in Italie* bl 555.

(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 872.

„ gangeren U heeft kunnen mededeelen, CAP.
„ ſchynt voor my beſpaard! De Vrede, BOEK.
„ de heilaanbrengende Vrede, is thans we- ——
„ der uit den Hemel op *Europa* nederge- 1797.
„ daald, de Oorlog tuſſchen de *Franken*
„ en het Huis van *Oostenryk* heeft een
„ einde! — Onze Republiek, die, ge-
„ lyk het geheele menschdom daar over
„ juicht, is ook byzonder, door haare
„ Bondgenoote de *Franſche* Republiek,
„ daar in byzonder begreepen, gelyk in
„ alle andere Alliantien." — „ *Dit Vre-*
„ *des-Tractaat*," luidde het Artykel, daar toe betrekkelyk, „ *is gemeen verklaard voor*
„ *het Bataafſch Gemeenebest* (*)."

De Vergaderzaal juichte op het voorleezen van dit gewigtig ſtuk van blydſchap; — de Kamer weergalmde van het handgeklap zo der Leden, als der verzamelde menigte op de Gaanderyen. Het gebalder des Geſchuts in *'s Gravenhaage* maakte die blyde tyding van den te *Campo Formio* geſlooten Vrede bekend.

Ten verſtreeken Jaare hadt de *Franſche* Republiek met den Koning van *Spanje*, eene Verbintenis van Oorlog tegen *Engeland* aangegaan. De Staatsdienaar en Afgezant ten Hove van *Madrid* J. VALCKENAER bewerkte de toetreeding van het *Bataafſche* Gemeenebest, ten deezen Jaare tot die Verbintenis, om met inſpanning van

Ons Land treedt in Verbintenis met *Spanje* tegen *Engeland*.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 542. Het oorſpronglyke Vredes Tractaat en de Vertaaling vindt men *Ald.* bl. 571.

CAP. BOEK. 1797.

alle kragten tegen den gemeenen Vyand, *Groot-Britanje*, den Oorlog te voeren.

In een zilveren doos, met gouden kwasten, kwam die bekragtigde Verbintenis ter tafel in de Nationaale Vergadering. VALCKENAER was, van wegen den Koning van *Spanje*, ten blyke van erkentelykheid, door den Prins DE LA PAZ, 's Vorsten Beeltenis aangeboden. Het aanvaarden van eenig geschenk, by den Lastbrieve verboden zynde, gaf hy kennis van dit aanbod, en werd het aanvaarden hem, in dit zonderling geval, toegestaan. Men beloofde zich van dit Verdrag veel goeds (*).

Te meer voldaan was men over die Verbintenis met *Spanje*, daar het den Afgezant VALCKENAER gelukt was, nevens den Commisaris AUBERT, de onderhandelingen met den *Spaanschen* Gevolmagtigde DE COLUMBO, wegens de Schadeloosstelling der *Hollandsche* Kooplieden, ter zaake der, in den Jaare MDCCLXXIX en de twee volgende, in de *Spaansche* Havens onder Embargo gebragte *Nederlandsche* Koopvaarders, tot die hoogte te brengen, dat de Koning den Minister der Finantien gelast hadt die vorderingen te voldoen (†). — Vervolgens gaf de Koning van *Spanje* vryheid om, met onzydige Schepen, op de *Spaansche Indische* Bezittingen te mogen vaa-

(*) Men vindt deeze Verbintenis in het *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 876—880.

(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 524. VII. D. bl. 181.

waren, het zy uit *Spaansche* Havens, of uit die van onzydige Mogenheden, dit laatste onder eenige zeer aanneemelyke voorwaarden (*). CXII. BOEK. 1797.

Zeer plotzeling waren de handelingen tot Vrede tusschen *Groot-Brittanje* en *Frankryk* afgebrooken, te welker gelegenheid de *Fransche* Staatsdienaar NOËL de stukken daar toe betrekkelyk overleeverende, de verzekering gaf, dat het *Fransche* Staatsbestuut nimmer zyne Bondgenooten zou verlaaten; doch dier zaak steeds yverig blyven voorstaan (†). In Zomermaand gaf de Voorzitter VITRINGA der Nationaale Vergadering te verstaan, dat gemelde *Fransche* Staatsdienaar hem de weete hadt laaten doen, van eene Onderhandeling, ten deezen dage geopend tusschen het *Fransche* Staatsbestuur en het *Engelsche* Ministerie. By deeze kennisgeeving meende hy te kunnen verzekeren, dat het de standvastig verklaarde meening van het *Fransch* Bewind was en bleef om de belangen van ons Gemeenebest, by voorkomende Vredesonderhandelingen, op alle mogelyke wyze, als zyne eigene, te bevorderen.

Openingen van een vernieuwde Vredehandel met *Frankryk* en *Engeland*.

Deeze bekendmaaking ontstak een yvergloed in den Representant VONK. Hy twyfelde niet aan de verzekering door *Frankryk*, als Bondgenoot, gedaan; dan hem deerde, by zo veele gelegenheden, zo

Voorstel van VONK dat deeze Staat 'er werklyk deel in zou neemen.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 72.
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVI. D. bl. 240.

1797. zo in de Nationaale Vergadering, als daar buiten, te hebben hooren aanvoeren den ſtaat van *Politieke Nietigheid*, waar toe ons Gemeenebest vervallen was, zonder dat hy kennis droeg van eenige kragtdaadige poogingen om het Vaderland, uit dien vervallen ſtaat, op te beuren, en wederom te doen opklimmen tot dien rang der Mogenheden, welke wel eer, op het Politiek tooneel van *Europa*, eene zo aanzienlyke rol ſpeelde. — Hy maande voorts zyne Mederepreſentanten aan, dat zy hunne poogingen met hunnen pligt zouden vereenigen om weder tot dien trap van luister en aanzien te geraaken, waar op onze Voorvaders zich geplaatst hadden, en wisten ſtaande te houden. Hy voegde 'er by, „ en wie, dan onze magtige Bondgenoot, kan kragtdaadiger medewerken, om, in de thans plaats hebbende Vredesonderhandelingen, ook de *Bataafſche* Republiek, als een vry en onafhangelyk Volk, en eene Mogenheid op zich zelven ſtaande, een actief deel te doen neemen. — Wel aan, vervoegen wy ons dan, met gepasten ernst; maar, tevens kragtdaadigen aandrang, by onzen getrouwen Geallieerden; brengen wy hem onder 't oog, dat een vry en onafhangelyk Volk eenen vryen en onafhangelyken Bondgenoot moet ondersteunen, in het herneemen van zyne plaats onder de Mogenheden van *Europa*; dat zyn belang met het onze gepaard gaat, om ons in de aanſtaande

Vre-

„ Vredehandelingen met *Engeland* die ac- EERS.
„ tieve rol te doen ſpeelen, welke eene BOEK.
„ vrye en onafhanglyke Natie, die haare
„ belangen wil doen gelden, ten aanziene 1797.
„ van zynen en onzen Vyand, het regt
„ heeft te vorderen!" —— Op deezen grond ſteunde zyn voorſlag, om, zo dra mogelyk, van wegen de *Bataafſche* Republiek, één of meer Gelaſtigden na *Parys* te zenden, ten einde by de te onderſtaane Vredesonderhandelingen, het zy ze aldaar, of elders, plaats greepen, in naam van ons Staatsbeſtuur, de belangen der *Bataafſche* Natie voor te ſtaan en te behartigen, en dat hier van aan het *Franſche* Staatsbeſtuur kennis zou gegeeven worden (*).

De voordragt van VONK was der Commisſie van Buitenlandſche Zaaken in handen geſteld. Deeze toonde, by het verſlag, haar misnoegen, wegens de handelwyze door VONK, in dit geval gehouden; daar hy, met voorbygang van die Commisſie, het ſtuk ter Vergadering gebragt hadt, verklaarende, dat dezelve nooit een oogenblik verzuimd hadt om ter Vergaderinge zodanige voorſtellen te doen, als ſtrookten met de waare belangen van het Gemeenebest. De Commisſie beriep zich op haar gehouden gedrag, in het gelykſoortig geval des voorleden jaars; zich verzekerd houdende, dat het *Franſche* Staatsbeſtuur, te deezer gelegenheid, ook, ten bekwamen tyde, de *Bataafſche Republiek*, Verſlag daar op uitgebragt.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 168.

CXII. BOEK. 1797.

bliek tot het bywoonen der Vredehandelingen zou uitnoodigen. —— Zeer geraakt betoonde zich de Commissie over de uitdrukking door VONK gebezigd, *dat hy geen kennis droeg, dat 'er kragtdaadige Remonstrantien zouden gedaan zyn, om de Republiek uit den staat van Politieke nietigheid op te beuren*, en betuigde, met de noodzaaklyke omzigtigheid, steeds werkzaam geweest te zyn voor de belangen van het Vaderland. —— De raadslag kwam hier op neder, dat de Vergadering, hulde doende aan de Vaderlandsliefde van den Representant VONK, en aan diens zugt voor de belangen der Republiek, egter, uit overweeging, dat zodanig een Voorstel van een Lid der Vergadering eigenlyk eerst te passe zou komen, wanneer de Commissie van Buitenlandsche Zaaken nalaatig was in het doen van nuttige en noodzaaklyke voordragten, de zorg, om desaangaande de Vergadering eenig voorstel te doen, behoorde overgelaaten te worden aan de Commissie van de Nationaale Vergadering tot de Buitenlandsche Zaaken. —— Niet weinig vondt VONK hier tegen in te brengen, en hy hadt zyne medestanders; doch een grooter aantal tegenspreekers, en werd door de meerderheid beslooten, in het Verslag te berusten (*).

Verzoeken om

De gerugten van op het tapyt zynde Vredesonderhandelingen liepen niet in den

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 295-299. 300-324.

den Lande, of veelen, grootlyks belang hebbende in Koopvaardy en Zeehandel, verzogten, dat door de Repreſentanten des *Bataafſchen* Volks, by onzen grooten Bondgenoot, alle mogelyke poogingen zouden in het werk geſteld worden, om eene billyke ſchavergoeding voor het *Bataafſche* Volk te bedingen, voor alle de Rooveryen, welke de *Britten*, met ſchennis van alles wat pligt heette, zich op de *Bataaven* hadden veroorloofd; het welk, gedurende het tydvak van ſlegts weinige jaaren de aanmerkelyke ſom van *honderd en zwintig Millioenen* Schats bedraagen zou. — Aan de Commisſie van Buitenlandſche Zaaken werd dit verzoek verzonden, met aanbeveeling om 'er de vereischte aandagt op te ſlaan (*).

CAP. BOEK. 1797. Schavergoeding van *Engeland* te bedingen.

Dan die Commisſie vondt geene gelegenheid om of op het zenden van Afgevaardigden ten Vredehandel, of op het inbrengen aldaar van dien eisch der Kooplieden en Zeehandelaaren, bedagt te weezen: daar dezelve, in Herfstmaand, berigtte, kundſchap te hebben ontvangen, dat de Vredesonderhandelingen, te *Ryſſel* aangevangen, afgebrooken waren en Lord MALMESBURY van daar na *Engeland* vertrokken was. — Sleepende hadt men deeze onderhandelingen gehouden. Wederzyds beklaagde men zich, wegens ontoegeefbaare vorderingen; elk der Partyen meende het regt aan zyne zyde te hebben,

De Vredehandel afgebroken.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 265.

1797.

ben, en de heillooze Oorlog bleef voortduuren. De *Fransche* Gevolmagtigden op die *Russische* Vredesonderhandeling, LETOURNEUR, PELLEY en MARET hadden van het Directoire last om voor de Bondgenooten der *Fransche* Republiek, *Spanje* en het *Bataafsche* Gemeenebest, te handelen. Zy vorderden, in éénen adem, als een onvermydelyke voorwaarde ter Vredesonderhandeling, de wedergave van alle Bezittingen, door *Groot-Brittanje* niet alleen *Frankryk*, maar ook *Spanje* en het *Bataafsch* Gemeenebest ontnomen (*).

De klagten der gebrekkelydende Militairen verhoord.

Schoon het Vaderland, ten deezen Jaare, in den Landoorlog niet deelde, viel 'er nogthans niet weinig voor ten aanziene van de Landmagt. Het voornaamste flegts zullen wy aanftippen. De reeds veelvuldig maalen uitgeboezemde klagten over het flegt of niet betaalen der jaargelden aan gepenfioneerde Officieren werden herhaald, en die der oude en gebrekkige Soldaaten klonken fterk; daar zommigen, bovenal in *Gelderland*, met Vrouw en talryke Gezinnen, broodsgebrek leeden, het noodig dekzel misten, en daarenboven zich blootgefteld vonden aan de barbaarfte vervolgingen hunner fchuldeifcheren. Zulks gaf gelegenheid tot den voorflag van wegen het Committé van Finantie, om, tot wegneeming der hoogklinkende klagten van Lie-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 224. Alle de ftukken oorfpronglyk tot de Vredeonderhandeling betrekkelyk, vindt men byeen in *the Universal Magazine* Vol. CI. p. 300. 358. 371.

Lieden, die voor Vaderland en Vryheid het leeven hadden veil gehad, de Gepensioneerden te verwyzen tot de Gewesten, waar door daadlyk klagten deswegen waren uitgestort, met de bygevoegde wyze op welke die Gewesten in staat zouden gesteld worden om aan die dringende behoeften van Officieren en Gemeenen te gemoet te komen, en te voldoen. Dit droeg eene vry algemeene goedkeuring weg (*). 1797.

De klagten, wegens onwaardigen, die zich byzonder, in het Jaar MDCCLXXXVI en in de twee volgende, aan oproerige bedryven schuldig gemaakt of daar aan de hand geleend hadden, en op de Pensioenlyst stonden, of in dienst gesteld waren; werden herhaald, en van tyd tot tyd heftiger. Middelen van oproeping om beschuldigingen, met wel gestaafde bewyzen, in te brengen, hadden de bedoelde uitwerking niet gehad. Een ander; meen onmiddelyk strekkende om by het Krygswezen zelve des de noodige kundschappen op te doen, werd aangeraaden; doch verworpen. Men vondt die snaar te teder om dezelve, op die wyze te roeren. Langs eenen anderen weg poogde men dit einde te bereiken; maar het ontmoette zo veel wederspraaks, dat het, ten deezen Jaare, onafgedaan bleef (†). — De Organisatie der *Bataafsche* Armee hadt met vee- Pogingen om Oranje-officieren te weeren.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 989 *enz.*
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 989. VI. D. bl. 596. 854. 828. 832. 833.

CAP. BOEK. 1797.

veele tegenheden te worstelen. De klagten, wegens het plaatzen van Oranje-officieren, hielden aan; en kon men, wegens dit stuk het geheel niet eens worden (*). Familie- en andere betrekkingen wederhielden de hand der afzettinge.

Voorstel van Militaire Kweekschoolen.

De Representant AUFMORTH hadt een Plan ter oprichting van een Militair Kweekschool ontworpen. Dit stuk, met twee Bylaagen van den Capitein C. A. L. VAN DER WYCK en den Luitenant M. A MACLAINE, was eenige Leden der Vergadering ter hand gesteld, die een gunstig verslag uitbragten, en wilden, dat de Nationaale Vergadering voor eerst behoorde te besluiten, dat 'er een Nationaal Militair Kweekschool zou worden opgericht voor Kinderen van Leden der Gewapende Burgermagt en dienstdoende Militairen van deezen Staat. — Behalven deeze Kinderen, die, buiten eenige kosten der Ouderen, daar in zouden worden aangenomen, opgevoed, gekleed en onderweezen, zou 'er een zeker bepaald getal andere Kinderen, voor eene daar toe te bepaalene gifte, tot onderhoud van het Kweekschool, mogen worden aangenomen, welke laatsten, om deeze reden, geenzins eenig voorregt of voorrang boven de andere zouden mogen hebben, zo ten opzigte van het onderwys, als van voedzel of kleeding; maar in alles met deezen moeten gelyk staan. — De kosten

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 1018.

ten hier toe benoodigd, oordeelden zy, dat, voor een gedeelte, uit zekere schikkingen by de Armée te maaken, en uit de toelagen tot de Gewapende Burgermagt, zouden moeten gevonden worden, terwyl 's Lands Kas het te kortschietende zou aanvullen. Zy stelden tevens voor het benoemen eener Commissie van vyf of zes Leden, om een volledig uitgewerkt Plan voor een Militair Kweekschool te ontwerpen. — Een der Bylagen behelsde een Plan van berekening der Onkosten, die den toestel van het Gebouw, voor het eerste School, met Kleederen, Voedzel en Onderhoud, het eerste jaar, zou beloopen, nederkomende op 87,360 Guldens, — Tot het tweede School voor Cadets en Onderofficieren de som van 20,890 Guldens; waar by kwam voor een Hoogleeraar in het Natuur- en Volkenregt, en voor een Paarden-Docter 2500 Guldens, zo dat de beide Schoolen voor het eerste Jaar, zouden kosten 110,756 Guldens.

CIR. BOEK. 1797.

Te recht merkte de Representant FLOH aan, dat de kosten, hoe spaarzaam hier ook berekend, en misschien wel wat al te spaarzaam, nogthans ieder jaar vry aanmerkelyk waren. Hy voegde 'er by, dat, schoon eene welgeschikte Landmagt vooral niet mogt verwaarloosd worden, het nogthans meer onze zaak was onze Zeemagt op den best mogelyken voet te brengen; op dat wy onzen rang onder de Zeemogenheden, op den duur, zouden

Verwylend besluit der wegen.

exp. BOEK. 1797.

kunnen handhaaven. Hoe veel ſchats hier toe vereischt werd, was elk bekend, bovenal in de ſchaarschheid van penningen by 's Lands Schatkist, en de laatst geledene ſchade aan onze Vloot (*). — Hy wilde, om die redenen, het oprichten van Militaire Kweekſchoolen, als nog, agter wege laaten, en het noodzaaklyke eerst bezorgen. — De Voorzitter bragt in omvraage of de Vergadering hier in medeſtemde; dan of 'er eene Commisſie tot het ontwerpen van een Plan tot Militaire Kweekſchoolen zou worden benoemd, om de Vergadering des noods voor te lichten, zonder hier omtrent als nog iets meer vast te ſtellen. Dit laatſte vondt byval, en kreegen de benoeming daar toe de Burgers COSTERUS, LUBLINK *de Jonge*, FLOH, POMPE VAN MEERDERVOORT, BROUWER, DE LEMON, VAN DER HOEVEN, VAN BOLHUIS en VERHAGEN (†).

Geſchillen over de uitgave ten dienſte der *Franſche* Troepen.

Mangel aan Geld was een der voornaamſte oorzaaken om deeze aangepreezene ſtichting van Militaire Schoolen te doen verwylen. By zo veele onvermydbaare kosten uit eene Kas, waar in men ſteeds op den bodem ſtootte, kwam de onaangenaame verdenking, wegens onnutte uitgave, verkwisting en bekorting van den Lande. Dit werkte allerſterkst ten aanzien van het *Committé van Adminiſtratie der*

(*) Dit hadt plaats op den 8 Nov. en dus na den hoogſtſchadelyken Zeeſlag.

(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 613.

der Fransche Troepen. By verdenking bleef het niet berusten, rechtstreeksche beschuldiging trad te voorschyn, hoofdzaaklyk inhoudende, dat, volgens de eigene opgave van dit Committé, en de overgegeevene Boeken en Papieren *twee en twintig* Millioenen waren uitgegeeven; terwyl 'er volgens rekening van een Gelastigden tot onderzoek dier zaake, nog geen *veertien* hadden moeten uitgegeeven zyn. Dit te veel uitgegeevene was *verspild* of *gestoolen*, gelyk men met zo veele woorden beweerde. Herhaalde heftige handelingen vielen deswegen ter Vergaderinge voors. als mede over de aanstelling eens nieuwen Committés tot het verrigten deezer belangryke zaake. Al dit was vermengd met veele persoonlyk- en haatlykheden, die niet verdienen opgehaald te worden.

BOEK. 1797.

Dit alles, in de openbaare Zittingen voorvallende, bleef den Volke niet onbekend, en nam men deel in dien twist. Onder andere verscheen 'er in de Nationaale Vergadering een Brief van Stemgeregtigde Burgers uit *Haarlem*, aandringende, dat 'er een spoedig en naauwkeurig onderzoek omtrent de Leden van dat Committé mogt gedaan, en de schuldigen, ten voorbeelde van anderen, gestraft worden. — Grootlyks stiet het, by de verandering in dit Bestuur, dat men eenige Leden hadt voorgedraagen om daar in te blyven, zonder nog verantwoording gedaan te hebben, 't geen de verdenking op de uitgevallenen deedt vestigen. — De Burger A. C.

[illegible] BOEK. 1797.

RAHTHE, in 's Lands dienst ook geworden, behoorde onder het getal der laatstgemelden, hy vervoegde zich ter Nationaale Vergadering met een Verzoekschrift, om schuldig of voor een man van eer verklaard te worden; liever verkiezende zyn gryzen kop op het schavot, zo hy schuldig was, te verliezen, dan als een man van oneer te blyven leeven (*).

BEURNONVILLE ligt het Generaalschap neder.

By het daarstellen van den Vrede met den Keizer hadt het Krygsweezen een andere gedaante aangenomen. Het *Leger van het Noorden*, over 't welk de Generaal BEURNONVILLE het Opperbevel voerde, was vernietigd, en gevolglyk ook het Generaalschap daar over. De *Fransche* Hulpbenden, in soldy van den Lande staande, zouden niet langer een gedeelte uitmaaken van het *Noordlyk Leger*, waar van het Opperhoofd mede in soldy van onzen Staat stondt; maar slegts bestaan uit een gedeelte des Legers in *Duitschland*, alleen met een Generaal van Divisie aan 't hoofd. — Deeze verandering was oorzaak des Opontbods van den Generaal en Chef BEURNONVILLE na *Frankryk*. — Van 't zelve gaf deeze Krygsheld kennis in eenen Brieve aan de Nationaale Vergadering, by welken hy in derzelver schoot nederlag, het Bevelhebberschap daar door over het *Bataafsche* Krygsvolk aan hem opgedraagen.

Te

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 34. 52. 58. 110. 115. 140. 484.

Te deezer gelegenheid herinnerde de Representant HAHN de Vergadering, dat het alleen de zonderlinge omstandigheden, in Bloeimaand des Jaars MDCCXCVI geweest waren, die de Nationaale Vergadering deeden begrypen, dat de éénheid van Bevelhebberschap over de *Bataafsche* en *Fransche* Armée nuttig en noodig was; men kwam 'er niet dan naa veel raadpleegens toe, om dat Opperbevelhebberschap niet aan een *Franschen Generaal in 's algemeen*; maar aan den Generaal BEURNONVILLE *byzonder* op te draagen. Nam de Generaal DE JEAN, van deezen het Bevelhebberschap over, en by BEURNONVILLES afweezigheid waar, zulks geschiedde niet zonder tusschenkomste van een goedkeurend besluit der Nationaale Vergaderinge. — HAHN, de Vergadering hier aan herinnerd hebbende, maande dezelve aan deeze schoone gelegenheid niet te verwaarloozen, en de zaak terug te brengen tot haaren natuurlyken loop, met bygevoegden wensch, dat de noodzaaklykheid, thans doorgeworsteld, nimmer weder zou gebooren worden.

CAP. BOEK.

1797. Besluit te dier gelegenheid genomen.

De brief des *Franschen* Generaals werd aan de Commissie van Buitenlandsche Zaaken gezonden. Zy bragt ten raadslag uit, dat, daar door den gewenschten Vrede, de voornaamste rede, welke de Nationaale Vergadering bewoogen hadt tot het besluit om den Generaal BEURNONVILLE het Bevelhebberschap op te draagen, ophieldt, 't zelve weder in den schoot dier Verga-

de-

dering behoorde terug te keeren. Van dit besluit wilde men dien Generaal verstendigd hebben by eenen Brieve, tevens met dankbetuiging voor gedaane diensten aan den Vaderlande (*).

Waarom het daarstellen der Burgerwapening verwylt.

Veel was 'er, in den voorleden Jaare, gedaan om eene Gewapende Burgermagt daar te stellen (†). Thans hadt men in 't breede daar over gehandeld, en eenige Vaststellingen gemaakt (§). De Commissie, tot dit werk benoemd, sloeg de hand aan dien omslagtigen arbeid; dan het werk spoedde traaglyk. Schriftlyke vervoegingen, om spoed daar mede te maaken, kwamen ter tafel in de Vergaderinge. Eenige deezer hielden beschuldigingen in, dat dit marren toegeschreeven moest worden aan traagheid der Leden met dit werk belast. NUHOUT VAN DER VEEN, een hunner, oordeelde daar op niet te moeten zwygen; maar de Commissie, tegen die verkeerde inboezemingen, te moeten verdeedigen, en de waare reden, welke haar volstrekt belette dit werk voort te zetten, open te leggen voor 't oog der geheele Natie. Dezelve bestondt, volgens zyne voordragt, hier in, dat de Commissie, aan welke het Opperbestuur over de *Bataafsche* Burgermagt was aanbevolen, ondanks de reeds, voor eenen geruimen tyd, met allen nadruk, gedaanen aanzoek om

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 711. 747.
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVI. D. bl. 130-147.
(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 737.

om voor eerst 200,000 Guldens tot aankoop van Geweeren en Wapenrustingen te bekomen, geen enkelen penning daartoe hadt ontvangen. Zonder geld kon niets gedaan, zonder Geweeren, geen Burgermagt daargesteld worden; en, daar de beschikking over penningen alleen aan de Nationaale Vergadering stondt, was het aan deeze en niet aan de Commissie toe te schryven, dat derzelver moeilyke werkzaamheden, zonder vrugt bleeven, en nimmer zouden voldoen aan het groote oogmerk, het daarstellen van dien steun des Gemeenebests, dat bolwerk der Vryheid. — Openlyk verklaarde hy zulks, ten einde het *Bataafsche* Volk de waare rede mogt weeten, waarom de zo zeer begeerde Organisatie niet kon voortgezet, of liever niet begonnen worden; en men de Commissie niet langer onverdiend van nalaatigheid beschuldigde. Zo veel uitwerkings hadt deeze ronde taal, dat het besluit viel om de Commissie van Finantie te verzoeken, de gevraagde twee Tonnen Gouds, zo spoedig mogelyk, te verschaffen (*).

OMS BOEK. 1797.

Wat 'er omtrent het Zeewezen voorviel.

Nam ons Vaderland, ten deezen Jaare, geen werklyk deel in den gevoerden Landoorlog, met den vermelden Vrede geëindigd; in den Oorlog ter Zee bleef 't zelve niet werkloos. Dan, eer wy die Zeekrygsverrigtingen, zo ongelukkig afgeloopen, vermelden, staat ons het een en ander, het Zeewezen betreffende, te boeken.

Den

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 460.

BOEK.

1797. Geschillen over de Bergplaats der Vloote.

Den uitslag van het dingen der *Noordhollandsche* Steden, *Hoorn*, *Enkhuizen* en *Medemblik*, als mede van *Delfzyl*, om ter Berg- en Havenplaats van 's Lands Vloot te dienen, lieten wy onvermeld, als in een ander tydvak vallende (*), thans moeten wy die optekenen. Eene blykbaare overhelling der Leden, in wier handen de stukken, deezen eisch betreffende, gesteld waren, om aan *Medemblik* de voorkeuze te geeven, bewoog den Burger BRANDLIGT om daar tegen eene menigte van bezwaaren aan te voeren, terwyl de Representant B. BOSCH het besluit wilde uitstellen tot dat aan de Steden *Hoorn* en *Medemblik* gelegenheid zou gegeeven zyn om derzelver aanmerkingen op het Plan van *Enkhuizen* in te zenden. Hoofdzaaklyk kwam de ingediende raadslag hier op neder, dat de plaatslyke Ligging van *Delfzyl*, aan het einde der Republiek gelegen, die plaats ongeschikt tot de bedoelde Haven maakte. — *Enkhuizens* eischen werden afgeslaagen, van wegen den zandbank voor die Stad, en daar door veroorzaakte ondiepte en loop der stroomen. — *Hoorn* werd uit hoofde van de ligging, en byzonder van wegen het *Hoornsche Hop*, even min als *Enkhuizen*, verkieslyk gekeurd. — En daar op *Medemblik*, als de geschiktste aangepreezen. Het voorstel van den Burger BRANDLIGT, het *Nieuwe Diep* ten bedoelden einde aanbevelende, vondt de Com-

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVII. D. bl. 204-209.

Commissie daar toe even min geschikt als het nieuwe Dok voor de Werven en Magazynen te *Amsterdam*.

1797. MAART.

Uitvoerig was ter Vergaderinge het pleit voor *Delfzyl*; dan hoe zeer sterke voorspraake hier plaats vondt, werd dezelve ongeschikt gekeurd; *Hoorn* viel een dergelyk lot te beurte. *Enkhuizen* vondt een sterk voorstander in den Representant BLOK. Doch diens wydloopige raadslag, voor eene Stad, op welke hy eene byzondere betrekking hadt, pleitende, wekte den yver des Representants VAN ZONNEVELD, om der Vergadering onder 't oog te brengen, de grondbeginzelen, waar uit zommigen der Ingezetenen van het *Noorder Kwartier*, met betrekking tot de Havens voor de *Zeemagt* van den Staat, reeds van vroegere tyden hadden gewerkt, en nog scheenen te werken, om, ware het mogelyk, de Nationaale Vergadering in staat te stellen van de algemeene belangens van den Staat, met kragt, tegen de beoogers van Persooneele of Stedelyke baatzugt, te kunnen bestryden, en eens eindelyk die zee van moeilykheden, waar mede men voorzyds, zo wel uit gebrek van de vereischte Havens voor eene ter beschikking liggende Vloot, als voor een Bergplaats der Schepen, hadt moeten worstelen. — Van dit alles bing hy een gansch niet bevallig tafereel op. — Hy beweerde, dat aan de boorden van de *Zuiderzee*, en in de geheele Republiek geene plaats was, waar in alle de vereischtens tot

EEN BOEK. 1797.

tot eene bedoelde Haven, zodanig als die in *Medemblik* zamenliepen gevonden werdt. Meer bewyzen, dan in het Verslag bygebragt waren, behoefden er niet tot oplossing van het groote vraagstuk, raakende de betrekking van de Haven te *Medemblik* tot de vaarwaters na de *Texelsche* Reede. Voldoende beweezen was het, dat van *Medemblik* na *Texel* het diepste water, de kortste afstand, en de rechtstreeksche vaart was boven alle de Havens aan de boorden van de *Zuiderzee*. Spoedig wilde hy, volgens het Verslag, dit bewerkstelligd hebben.

Tegen BLOKS breede voorstand van *Enkhuizen* verzette zich ook de Verslagdoener NIEUHOFF, op eene uitvoerige wyze; hy vondt een Medestander in VAN HOORN. By de omvraage, na alle die uitvoerige redenwisselingen, of te *Enkhuizen* de Haven zou worden aangelegd, was niemand daar voor, uitgenomen BLOK; en werd die Stad, ten deezen opzigte, afgekeurd, en besloten dat *Medemblik* de Stad ter Haven- en Bergplaats zou weezen (*).

Medemblik ter Havenplaats bestemd.

Dit besluit, aan het Committe der Marine ter hand gesteld, met verzoek om onverwyld een aanvang te maaken met het aanleggen van die Haven, verzogt hetzelve om het daar toe noodige zich aan te schaffen, te mogen besteeden 13,500 Guldens, 't geen vergund werd (†).

In

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 1017. V. D. bl. 530. 691. 709.

(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 326.

In het Verſlag, 't geen voor *Medemblik* eene zo gunſtige uitſpraak deedt, vondt men, ten aanziene van *Delfzyl*, dat die Haven altoos de byzondere aandagt bleef verdienen. De Repreſentant BACOT, die zeer voor deeze plaats geyverd hadt, prees nogmaals die Haven aan, om 'er een nuttig gebruik voor 's Lands Zeeweezen van te maaken; dan zou dit ſtand grypen, dan moest de Haven van het wel gering en onvermogend, doch welgevestigd *Delfzyl*, uitgediept worden; ten welken einde hy, met veel aandrangs een voorſtel deedt. Men keurde het eener nadere verweeging waardig (*).

1797. Hoe men over *Delfzyl* dagt.

De ondervinding hadt herhaalde en de overtuigenſte leſſen gegeeven; hoe het Staatsbeſtuur, tot buitengewoone en kostbaare middelen de toevlugt hadt moeten neemen, om, wanneer de nood zulks vorderde, 's Lands Vloot te bemannen. De tegenwoordige Oorlog hadt 'er een nieuw bewys van opgeleverd. Bovenal viel het bezwaarlyk bevaarene Zeelieden te bekomen, wanneer andere *Europiſche* en vooral de Noordſche Mogenheden, zich in het geval bevonden om zelfs Vlooten uit te rusten. De Kweekſchool te *Amſterdam* geſticht, prees zich zelven aan door de voordeelen aan het Zeeweezen toegebragt. Dan die inrichting was voornaamlyk beſtemd om Stuurlieden voor de Koopvaardy en Onderofficieren voor 's Lands Schepen

Verſlag van Kweekſchoolen voor de Matroozen.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 744.

een. BOEK. 1797.

pen te vormen. Dit bragt geen aantal van bekwaame Matroozen, zo hoog noodig, aan. — De overweeging hier van hadt den Repreſentant BICKER, toen hy, in den voorleden Jaare, Lid van de *Amſterdamſche* Municipaliteit was, met eenige zyner Medeleden, op dit laatſte doen bedagt weezen, en deswegen een Plan te ontwerpen, om in *Nederland* verſcheide Schoolen op te richten, ter opvoeding van jonge Matroozen. Dit plan diende gemelde Repreſentant ter Nationaale Vergadering in. Men ſloeg voor die Zeevaardſchoolen te plaatzen op de Eilanden *Marken* of *Urk*, als mede in eenige Steden langs de *Frieſche* en *Hollandſche* Kusten; Plaatzen, die zich als verkiesbaar aanpreezen; daar dezelve, uit hoofde van de ligging, gelegenheid verſchaften, om geſtadig met de Zee en het Zeeweezen bekend te worden, de Kweekelingen vermaak en oefening te zamen te doen paaren. — In deeze voordragt gaf hy eene ſchets wegens de inrichting dier Schoolen, wegens de werkzaamheden en het vinden eener gedeeltlyke goedmaaking der kosten.

'Er komt niets van

Het voorſtel werd met genoegen gehoord, droeg eene vry algemeene goedkeuring weg; doch was van zulk een aart dat 'er geen daadlyk beſluit op kon vallen: het werd in handen eeniger Leden geſteld(*). Waren, ten voorbeelde, in het Ontwerp eenige plaatzen genoemd of aan-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 377 *en.*

aangeduid, als geschikt om 'er dusdanige stichtingen aan te leggen, het werd niet rugtbaar of 'er kwamen Brieven ter Vergadering, met verzoeken om begunstigd te worden met de plaatzing eens zulken Kweekschools. *Gouda*, 't geen, ten allen tyde bykans, veel Zeevolks, naar maate van de grootte dier Stad, opleverde, schoon niet aan Zee gelegen, vervoegde zich onder de verzoekers; dit deedt ook *Harderwyk* en de Stad *Veere*. Doch zy vonden geen rede om zich over de begunstiging te verheugen, of dié aan anderen te benyden: dewyl 'er niets daadlyks van kwam. 1797.

't Verloop van het Scheepsvolk tegengegaan.

Mogelyk zouden zodanige Matroozen-Kweekschoolen iets hebben kunnen toebrengen, om, by de beschaaving der zeden onder dien volksrang eene meerdere geschiktheid voort te brengen, die door derzelver invloed aan boord de ongeregeldheden verminderde, nu maar al te zeer in zwang. Van Lieden door de weldaad der opkweeking ten Zeedienst aan den Lande verbonden, zou men althans hebben mogen verwagten, dat zy, door invloed en voorbeeld, perk zouden zetten aan een misdryf, waar over men zo dikwyls stoffe van klaagen vondt, en 't geen, ten deezen Jaare, zich op eene ontzettende wyze, liet zien, het Verloop van het Scheepsvolk. — De strafdreigende Wetten daar tegen hadt men vernieuwd en veranderd, by eene Publikatie in Lentemaand, ingericht tegen de oproerigheden

ann. BOEK.

en misdaaden gepleegd aan boord van 's Lands Schepen.

1797. Voorslag om op de Desertie den dood te stellen en van andere schikkingen op de Vloot.

Het Committé van de Marine zondt ter Vergaderinge een Brief met aanmerkingen van den Vice-Admiraal DE WINTER op dit stuk, byzonder het Verloop der Schepelingen betreffende, de intrekking daar van en teffens eene Verzwaaring der Straffe werd 'er verzogt, hy wilde de Straffe des Doods op het verlaaten van 's Lands dienst gesteld hebben. — Zulks baarde eene nadere overweeging van dit stuk, als mede van 's Vice-Admiraals voorslag tot verbetering van het lot der Schepelingen. Een uitgebragt Verslag strekte om vergiffenis aan de wederkeerenden aan te kundigen; den Schepelingen eene verbeterde Schafting te belooven, door, in stede van de twee gewoone *Hagjesdagen*, nog één *Vleeschdag* iedere week te bepaalen. Dan wel inzonderheid werd 'er in voorgesteld, dat moedwillige verlaaters van 's Lands dienst, des overtuigd, veroordeeld zouden worden tot de straffe met den Koorde, dat 'er de Dood naa volgde, dat men dit vonnis niet ter goedkeuring zou zenden aan het Committé tot de Zaaken van de Marine; maar alleen naderhand tot kennisse van 't zelve brengen. Het vonnis des doods zou, naa verloop van vier en twintig uuren, naa het stryken, volvoering bekomen.

Besluit hier op.

Dit geheele stuk werd, van Artykel tot Artykel, overwoogen. De gestelde Doodstraffe trok veeler aandagt, en bragt aanmer-

merkingen daar tegen ter baane. Veelen zouden 'er niet, dan onder eenige uitzonderingen toe gekomen weezen, om dit Artykel te laaten, ware 'er niet uitdruklyk by geſteld geweest, *geduurende deezen Oorlog*. — Voorts greep dit ſtuk, 't welk in eenen adem dood en vergiffenis aankondigde, met eenige veranderingen, ſtand (*). CXII. BOEK. 1797.

Hoe zeer men, in den verſtreeken Jaare, zich beyverd hadt, om, als 't ware, voor den Lande, eene Vloot te ſcheppen, en den Zeedienst, op alle mogelyke wyzen, aan te moedigen, heeft ons Geſchiedblad breedvoerig opgetekend (†). Men was, met dien zelfden yver, voortgevaaren; en de Zeemagt, in Herfstmaand tot bykans honderd Schepen van Oorlog aangegroeid (§), was by aanhoudenheid verſterkt, en bemand door het aanwenden van meer dan gewoone poogingen (**). — Ten deezen Voorjaare werd de Organiſatie van het Lichaam der Zeeofficieren ten dienſte der *Bataafſche* Republiek, bepaald (††). Geſteldheid van 's Lands Vloot.

De Vice-Admiraal REYNTJES berichtte, in Lentemaand, de Nationaale Vergadering, dat de onderſcheidene Esquaders zich in *Texel* vereenigd hadden (§§). Gegeeve- Verkeerde Seinen wegens het uitloopen.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl 843
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXVI. D. bl. 157-202.
(§) *N. Nederl. Jaarb.* 1796. bl. 2542.
(**) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXVI. D. bl. 183.
(††) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 189.
(§§) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 655.

1797. vene feinen kondigden, op den laatſten van Hooimaand, aan, dat 's Lands Vloot in Zee was geloopen. Dan een brief van den Admiraal DE WINTER verſtendigde den Voorzitter van het tegendeel, bericht geevende dat de Vloot niet hadt kunnen in Zee ſteeken. Strydige tydingen, welker laatſte allen geloof verdiende, en niet wees, dat 'er iets verkeerds plaats greep. Den voorſlag om het Committé der Marine te verzoeken dat het kundſchap zou opdoen van 't geen aanleiding tot die verkeerde feinen gegeeven hadt, en de redenen daar van op te ſpooren, werd ter Nationaale Vergadering raadzaam en noodig gekeurd. — Dringend waren de redenen om het niet alleen by dit aanſchryven te laaten berusten: men moest zich met zekerheid kunnen verlaaten op de afgeſprooke feinen, het tegendeel zou ontydige beſchikkingen, en deswegen zeer noodlottige gevolgen na zich kunnen ſleepen. Uit het op gisteren gebeurde was het blykbaar, dat 'er of eene ſtraffbaare ſlordigheid, of 't geen hooger liep, verraad, hadt plaats gegreepen; de Vergadering moest zich doen gelden, en niet alleen een ſcherp onderzoek laaten geſchieden; maar ook de ſchuldigen, met alle geſtrengheid, doen ſtraffen. Deeze raadſlag vondt ingang.

Een dronke Seinmeester is daar van oorzaak.

Weinig dagen daar naa gaf het Committé der Marine te verſtaan, dat het den Seinwagter van *Scheveningen* hadt doen vatten. Eene kundſchap, ten naderen onderzoek, werd eenige Leden in handen gegeeven.

ven. Eerlang leverde de gevatte Seinwagter een Verzoekschrift om genade in, bekennende, in dronkenschap, verkeerde Seinen gedaan te hebben. Hy werd, naa eenige raadpleegingen, aan het Provintiaal Bestuur van *Holland* verzonden, als alleen bevoegd om vergiffenis of kwytschelding van de straffe op dit misdryf gesteld, te verleenen (*).

CXIII BOEK. 1797.

De Vloot zeilt daadlyk uit.

Het leedt tot den zevenden van Wynmaand, dat 's Lands Vloot daadlyk uit *Texel* in Zee stak. Vol genoegen maakte de Voorzitter NUHOUT VAN DER VEEN deeze tyding ter Vergaderinge bekend, met bygevoegden wensch, dat de Vloot eerlang zegevierend mogt terug komen, bewyzen gegeeven hebbende, dat de oude moed en dapperheid der *Bataaven* herleefde; dat de wapenen van den moord- en roofzieken *Brit*, den gezwooren Vyand van de bloei en welvaard der Republiek, niet bestaan konden tegen de moedige en onverzaagde Verdeedigers der Vryheid, en dat de dapperheid der *Bataafsche* Zeehelden, strydende voor de Eer der Natie en haare Vlag, onverwinnelyk was. —— Een wensch, die van de medewenschen der Leden van de Vergadering vergezeld ging. De hachlykheid van den Krygskans baarde eigenaartig, by alle welbedagten, ongerustheid.

Maar

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 668. VII. D. bl. 265.

CXII. BOEK.

1797. Tyding van de Nederlaage in de Zeeslag.

Maar al te gegrond werd deeze ongerustheid bevonden; daar dezelfde Voorzitter, slegts drie dagen naa deeze moedvolle bekendmaaking van het uitzeilen der Vloote, zich in de ongelukkige omstandigheid bevondt, om der Vergaderinge een Brief te moeten voorleezen door den Admiraal DE WINTER, aan boord van den *Engelschen* Admiraal DUNCAN geschreeven, een voorloopig verslag behelzende van den Zeestryd, wel met veel moeds gestreeden; doch met een zwaar verlies aan onze zyde geëindigd. Hy moest, by het nederleggen van zyn Voorzitterschap, die leedmaare bekend maaken. Hy deedt zulks, onder een treffend gevoel van aandoening, 't geen zich aan geheel de Vergadering mededeelde. Dit verrigt hebbende, was zyn woord; „ Gy ziet, Burgers Re„ presentanten! uit dit eerste Verslag, dat „ onze *Bataafsche* Zeehelden, met onverzaagden moed, voorbeeldlooze dapperheid, en de grootste woede gevogten „ en met nadruk beweezen hebben, dat „ zy hun Leeven, voor de Eer der Natie „ en haare Vlag, zeer gewillig wilden op„ offeren — onze Vyanden, die niet wei„ nig geteisterd zyn, hebben dit onder„ vonden — hoe onaangenaam deeze ty„ ding van den uitslag des Gevegts ook „ in uwe ooren moge klinken, en met „ welk een treffend gevoel van aandoe„ ning ik dezelve moet bekend maaken: „ nimmer ontmoedige nogthans de mis„ lukte Zegepraal der Overwinning; maar,

„ zy

„ zy vuure onzen brandenden yver en on- CAM.
„ verzaagdheid ſterker aan, om den kans BOEK.
„ te hervatten met den meest mogelyken ——
„ ſpoed, ter verdelging van eenen Vyand, 1797.
„ die onzen ondergang gezworen heeft;
„ doch waar in hy niet ſlaagen zal, zo
„ lang het *Bataafſche* bloed nog door on-
„ ze aderen loopt, en wy de Heldendaa-
„ den onzer Voorvaderen gedenken, her-
„ denken en navolgen. — De uitſlag van
„ een gevegt is altyd wisſelvallig, en voor
„ af niet te berekenen: even zo min als
„ het lot des Oorlogs eenen vasten regel
„ heeft, daar het van duizenden onvoor-
„ ziene voorvallen afhangt." Met moed-
geevende taal beſloot hy deeze Aanſpraak.

Het bericht van den Admiraal DE WINTER droeg een en ander blyk van mis- Nadere berichtgeevingen.
noegdheid. Een byzondere Brief van den Schryver aan boord van den Schout by Nagt STORY, ten zelfden tyde ingekomen en voorgeleezen, behelsde vergrootende beſcheiden van 't geen de *Engelſchen* geleden hadden. Eerlang ontving de Nationaale Vergadering van het Committé der Marine een uitgewerkt verſlag wegens dien Zeeſtryd, in zo verre het kon opgemaakt worden uit de jongst ingekomene beſcheiden van den Admiraal DE WINTER, en de verdere zich in *Engeland* bevindende Officieren, vergezeld door een verſlag van het gebeurde door den Capitein Luitenant J. M. POLDERS, uit *Helleveetſluis* geſchreeven. — Wat elk van 's Lands Schepen in dien Slag gedaan en geleden hadt, daar

en. in ontvouwd, op te haalen, zou eene
BOEK. noodlooze breedvoerigheid, in onze His-
torie medebrengen. Wy moeten ons met
1797. een meer algemeen verhaal vergenoegen
van eenen Zeestryd, die, schoon geen
Gedenkdag van Overwinning opleeverende,
egter, door Tydgenooten en Naako-
melingen, verdient gedagt te worden als
een dag, waar op de Nationaale moed en
trouw zich zuiverde van den onverdien-
den blaam denzelven door openlyke vyan-
den of bedekte kwaadwilligen aangewree-
ven; een dag die den vooronderlyken hel-
denmoed geene oneere aandoet.

Aanlei-dende oorzaa-ken tot dezen Zeeslag. De aanleidende oorzaaken tot dit Zeegevegt kwamen kortlyk hier op neder. Aan de Gemagtigden tot de Buitenlandsche zaaken was door de Nationaale Vergadering het bestuur van de werkzaamheden der Zeemagt, als mede van een gedeelte der Landmagt toevertrouwd, inzonderheid met betrekking tot de vereenigde werking met de Ontwerpen der *Fransche* Republiek. Deeze hadt met de Committés tot de Land- en Zeemagt, voor dit jaar, de maatregelen beraamd tot het voeren van den Zeeoorlog tegen *Groot-Brittanje*, in verband met de werkzaamheden der *Franschen*. Eene landing in *Ierland* was een ontwerp der laatstgemelden. Om hier in mede te werken hadt een groot gedeelte van de *Bataafsche* Krygsmagt ingescheept in *Texel* gereed gelegen. Dat de *Franschen* zagen van die onderneeming af. 's Lands Vloot bleef op de *Texelsche* Reede werkloos liggen,

gen, door de *Engelſche* Zeemagt ten nauwſten ingeſlooten; terwyl behalven dat, aanhoudende tegenwinden, het in Zee ſteeken verhinderden. 1797.

Hoe meer ſchats aan deeze Vloot beſteed en hoe aanzienlyker dezelve was, hoe meer het morrend misnoegen van veelen in den Lande zich liet hooren, over eene werkloosheid, aan boven aangeroerde oorzaaken, die zy of niet wisten, of verkleinden, toe te ſchryven. De Commiſſie tot Buitenlandſche zaaken oordeelde de eerſte gelegenheid de beſte, die het doen uitloopen der Vloote begunſtigde en geraaden maakte, te moeten waarneemen. De bevelvoerende Officieren ſtonden in 't zelfde begrip. Van den Commandant af tot den minſten Vlooteling toe brandde van van moed en verlangen om den vyand onder de oogen te zien (*).

Waarom de Vloot uitliep.

Zodanig een tydſtip daagde op, toen de gewoone Najaars ſtormen der *Engelſchen* Zeemagt, deerlyk geteisterd en van onze, als van hoogſt gevaarlyke kusten, verwyderd hadt. De Commiſſie gaf, op deezen grond, daadlyk last, om, met den eerſten gunſtigen wind, zee te kiezen, en den Vyand, waar men hem aantrof, te bevegten en te vernielen. Gemaak-

(*) Dit verzekert de *Commiſſie tot de Buitenlandſche Zaaken*, en wederſpreekt de verſpreide gerugten als of de Commandant der Vloot, tegen zyne voorgewende Vertooginen aan, tot het uitloopen, zyns ondanks, zou zyn gedwongen geweest. *Dagv. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 159.

CXII. BOEK. 1797.

maakte berekeningen van 's Vyands magt, die men in Zee zou aantreffen, deeden oordeelen, dat dezelve niet grooter zyn kon dan de onze, en hadden de bevelvoerende Officieren het vertrouwen, dat het uitzeilen, zelfs in geval van het aanweezen eener eenigzins grooter vyandlyke magt, niet moest worden nagelaaten. Dan nog keurden zy met voordeel te zullen kunnen slag leveren, en de eer van 's Lands Vlag herstellen. Met één woord, alle opgedaane kundschappen, wegens de vyandlyke Scheepsmagt omtrent *Texel*, deedt oordeelen, dat 'er voor het uitloopen onzer Vloote geen gunstiger tydstip zyn kon, dat zy zich aan een onverantwoordelyk pligtverzuim zouden hebben schuldig gemaakt, door de Vloot langer binnen te houden (*).

Naauw-

(*) Onze Vloot bestond uit de volgende vyftien Linieschepen

	Naamen	*Gevoerd door*	*Stukken.*
1	*De Vryheid*	Vice-Adm. J. W. DE WINTER	74
2	*De Jupiter*	Vice Adm. H REYNTJES en Schoutbynagt F. A. MEURER	74
3	*De Brutus*	Schoutbynagt J. A. BLOIS VAN TRESLONG	74
4	*De Staaten Generaal*	Schoutbynagt S. STORY	76
5	*Cerberus*	Capit. H. JABOBSON	68
6	*Haarlem*	Capit. O. WIGGERTS	68
7	*Leyden*	Capit. J. D. MUSQUETTIER	68
8	*De Gelykheid*	Capit. H. A. RUISCH	68
9	*De Admiraal de Vries*	Capit. J. B. ZEEGERS	68
10	*Wassenaar*	Capit. A. HOLLAND	66
11	*De Hercules*	Capit. G. J. VAN RYSOORT	66

12 *Delft*

Naauwlyks vier dagen hadt 's Lands Vloot in Zee geweest, of men ontdekte vyandlyke Schepen. Derzelver getal groeide aan. Het Smaldeel der *Engelſche* Vlote, tot de inſluiting der Haven van *Brest* gebezigd, op 't zien onttakelen der *Franſche* Landings Vloot, van welke wy hier boven gewaagden, na huis gekeerd zynde, vondt de Vloot, ter beſtrydinge van onze Zeemagt beſtemd, by haare terugkomst alles in gereedheid om de *Bataafſche* Vloot, van welker uitloopen zy onverwyld verwittigd was, daadlyk op te zoeken (*). De Vlooten waren, gelyk uit de

CXII. BOEK. 1797. Geſteldheid der beide Vlooten.

	Naamen	*Gevoerd door*	*Stukken*
12	*Delft*	Capit. H. JACOBSON	56
13	*Alkmaar*	Capit. W. KRAFT	56
14	*De Batavia*	Capit. J. STOUTERS	56
15	*De Beſchermer*	D. E. HINXT	56

De Fregatten en kleindere Vaartuigen.

1	*Mars*	Capit. KOLF	44
2	*Monnikendam*	Capit. LANCASTER	44
3	*Heldin*	Capit. D'ESTRELLE	32
4	*Embuscade*	Capit. HUYS	32
5	*Minerva*	Capit. EILBREGT	26
6	*Waakzaamheid*	Capit. NIERROP	26
7	*Atalante*	Capit. PELS	18
8	*Galate*	Capit. RIVERY	18
9	*Ajax*	Capit ARKENBOUT	18
10	*Daphne*	Capit. FREDERIKS	18
11	*'t Haasje*	Capit. HARTENFELD	8

Dit is de opgave in het Verſlag der Nationaale Vergadering gedaan. *Dagverh.* VII. D. bl 780.

(*) Der *Engelſchen* Vloot vinden wy in deezer voege opgegeeven.

	Naamen	*Gevoerd door*	*Stukken*
1	*Vetran*	Capt. G. GREGORY Vice Adm. R. ONSLOW	64

2 *Triumph*

de opgegeevene lysten blykt, genoegzaam tegen elkander opgewassen. Het getal der Linieschepen althans was genoegzaam 't zelfde, schoon men in aanmerking moet neemen, dat de *Engelschen* meerder geschuts voerden, of meer yzers schooten (*). In bezeildheid, en in geoefendheid der manschappen hadden zy ook gewisselyk verre den voorrang: twee voordeelen van de hoogste aangelegenheid: en veel afdoende in een Zeestryd.

De

Naamen	*Gevoerd door*	*Stukken*
2 *Trinmph*	W. H. Essington Adm. Duncan	74
3 *Russel*	H. Trollope	74
4 *Director*	W. Bligh	64
5 *Montagu*	J Knight	74
6 *Monarch*	E. O. Bryen	74
7 *Pouwerful*	W. O. Bryen Dury	74
8 *Monmouth*	J. Walker	64
9 *Aigincourt*	J. Williamson	64
10 *Venerabile*	W. G Fairfax	74
11 *Ardent*	R. R. Burges	64
12 *Bedfort*	Byard	64
13 *Lancaster*	J. Wells	64
14 *Belliqueux*	J. Inglis	64
15 *Adamant*	W Hotam	50
16 *Isis*	W. Mitchel	50

Met nog twee Fregatten, eenige Kotters en Loggers, volgens de opgave in *the Universal Magazine* Vol. CI. p. 289.

(†) De *Engelsche Vier en zeventigers* schooten, boven dit aantal geschuts, vier of zes Caronades van 36 tot 68 pond yzer, dit maakte dezelve dus van een *Acht én zeventiger* tot een *Tachtiger*, een *Vier en zestiger* tot een *Zeventiger*, en een *Vyftiger* tot een *Zestiger*. Volgens de Aanmerking van den Admiraal de Winter.

De beide Vlooten naderden elkander, en ſchikten zich in ſlagorde. In den aanvange braken de *Engelſchen* door onze Linie heen. Het gevegt duurde drie uuren; 't was hardnekkig, en zeer bloedig. Van wederzyden betoonde men wonderen van dapperheid. De Overwinnaars gaven den lof aan den betoonden moed der Overwonnenen. Eene ſchipswyze opgave van dien Zeeſtryd zou, welke aanmerkingen naderhand deswegen gemaakt zyn, dit te over bevestigen; doch die opgave zou ons tot eene noodlooze wydloopigheid vervoeren. By het vermelden van 't voornaamſte 't geen de drie Aanvoerders der Vloote overkwam, laaten wy het berusten. ANN. BOEK. 1797. Zeeſlag.

Het Schip des Oppergezaghebbers DE WINTER, welhaast door vyandlyke Schepen omringd, en door bykomende omſtandigheden, inzonderheid het in brand geraaken van het Schip *Hercules*, in 't naauw gebragt, eerst ontredderd en vervolgens mastloos geſchooten, dreef, als een wrak, en bleef in dien ſtaat, nog een half uur vegten, tot hy, geheel verdeedigloos, zich moest overgeeven. Hy werd aan boord des Admiraals DUNCAN gebragt tegen welk Schip hy dapper geſtreeden hadt. Lot van de Admiraal DE WINTER.

De Vice-Admiraal REYNTJES vondt zich in den bloedigſten ſtryd ingewikkeld met den *Engelſchen* Vlootvoogd ONSLOW. De Schepen lagen ſlegts een ſhaphaanſchoot van elkander; alles werd reddeloos geſchooten; veel volks ſneefde; hy zelve werd gekwetst, en ſtreek de Vlag. Van REYNTJES.

Even

CXII. BOEK. 1797. Van STORY.

Even harden ſtryd voerde de Vice-Admiraal STORY tegen den Admiraal DUNCAN op een afſtand van een ſcheepslengte, noodzaakte dien af te houden en zich te laaten zakken; een ander Schip hervatte tegen STORY den ſtryd. Hy behieldt, hoe zeer ontredderd en doorſchooten zyn Schip was, 't zelve, en naa een vrugtloos tragten om den ſtryd, zich eenigzins herſteld hebbende, te hervatten, zette hy met eenige andere Schepen, koers na *Texel*, waar hy aanlandde. Hy was eenigzins gekwetst.

Wat BLOIS VAN TRESLONG overkwam.

Zo bereikte BLOIS VAN TRESLONG, met veel moeite *Goeree*, naa veel ſtryds geſtreeden te hebben. Kort voor het eindigen van den ſtryd nam een vyandlyke kogel 's Vice-Admiraals regter arm weg, zo dat die boven den elleboog moest worden afgezet. De Capitein Luitenant J. M. POLDERS zette het gevegt roemryk nog ruim een half uur voort, met verſcheide vyandlyke Schepen, en hieldt het vuur daar tegen uit, tot dat geen derzelven dien bodem meer aantaſtte, weshalven men met zekerheid mogt zeggen, dat dit Schip 't langst van alle geſtreeden en het gevegt geëindigd heeft (*).

In

(*) Terwyl wy dit ſchryven 1807, leeft deeze gekwetſte Zeebevelhebber nog in de *Beverwyk*, en en gevoelt veeltyds hevige Pynen in den ſtomp des afgezetten arms. Bekend is het, dat in een Zeekrygsraad, die Vlootvoogd op den 30 Oct. 1798 vervallen werd verklaard van alle zyne Militaire Charges door hem ten dienſte van deezen Lande bes

In 's Vyands handen vielen de Schepen *de Vryheid*, *de Jupiter*, *de Gelykheid*, *Hercules*, *Haarlem*, *Wasſenaar*, *Alkmaar* en *Tjerk Hiddes de Vries*. *Delft* zónk naa den ſlag, en voerde gekwetſten en anderen, ten getale van honderd vyf en dertig in de diepte der Zee. Dien zelfden dood leden negen man met de Sloep van den *Hercules*. Het Fregat *Monnikendam* geraakte op de *Zeeuwſche* Kust, *Westkappel* in 't gezigt hebbende, aan den grond. De *Engelſche* Prysmeester met de zynen en het Scheepsvolk, ten getale van honderd drie en twintig, zo Gekwetſten als Gezonden, werden te *Vliſſingen* behouden aan land gebragt. Het getal der Geſneuvelden werd eerst op vier honderd begroot; doch bleek naderhand zeven honderd zeven en twintig te bedraagen, en dat der Gekwetſten op zes honderd twintig geſteld, beliep zes honderd vier en zeventig (*). — Welk een verlies voor 's Lands

1797. BOEK. — 1797. Geledene Verliezen.

bekleed. Wy zullen, zo verre in de Geſchiedenis gevorderd, des nader ſpreeken. Alleen herinneren wy hier den Leezer aan een *Voorloopig Bericht van den Schoutbynagt* J. A. Blois van Treslong *aan de Bataafſche Natie, tot wederlegging der Beſchuldigingen, tegen hem ingebragt, by Sententie van den Hoogen Zeekrygsraad, in date* 30 *October* 1798, *wegens zyn gedrag in en naa den Zeeſlag van den* 11 *October* 1797 *gehouden; en tot Betoog van de onbeſtaanbaarheid der Procedures tegen hem gevoerd.* Te *Leyden* by A. en J. Honkoop 1799.

(*) Het uitvoerig Verſlag is voorhanden in het *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 279 *enz.* 415. *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 1349-1390.

CXII. BOEK. 1797.

's Lands naauw ontlooke en tot die sterkte gebragte Zeemagt! Welk een verdriet, 'er zo veele in 's Vyands handen gevallen en weggevoerd te zien na de *Engelsche* Havens, om eerlang, onder die zelfde zo veel ramps herinnerende Naamen, tegen het Vaderland Zee te zien bouwen!

De Vyand hadt intusschen die overwinning duur gekogt; schoon geen Schip verlooren hebbende, waren de meesten in een reddeloozen staat gebragt, en hadden eenige zo veel grondschooten bekomen, dat zy, met veel moeite en gevaars de *Engelsche* kust bereikten, derwaards overvoerende de onfaalbaare zegentekens hunner overwinning: welke zy bekenden dat hun op het verlies van veel manschaps te staan kwam (*).

Behandeling der Gevangenen in *Engeland*.

De gevange Admiraal DE WINTER werd met veel onderscheidings, aan boord des vyandlyken Admiraals DUNCAN ontvangen, als mede in *Engeland* bejegend. Dit was ook het lot der verdere hooge en laager Officieren. Van de gemeene Krygsgevangenen liepen, althans in 't eerst, gunstiger tydingen in, dan men wel eens, uit *Groot-Brittanje*, ten opzigte van de zodanigen, by andere dergelyke gelegenheden, vernomen hadt.

REYNTJES overlydt aan

Voorloopige gerugten hadden reeds het overlyden van den Vice-Admiraal REYNTJES in *Londen* aangekondigd. De Nationaa-

(*) Men vindt de stukswyze opgave hier van in *the Universal Magazine* Vol. CI. p. 287—292.

nale Vergadering ontving des de bevestigende tyding op den twintigsten van Slachtmaand. Deeze hoorde dezelve niet zonder blyken van sterke aandoening, die ten beroon strekten, dat de Leden de grootheid van het verlies gevoelden eens Mans, die door lange en getrouwe diensten, het Vaderland aan zich verpligt hadt. De Voorzitter VREEDE sprak, naa die leedmaare bekend gemaakt te hebben; „ Dat 's Mans Lyk in *Londen* met alle Militaire Eer begraaven worde en rustte! „ maar dat zyne naagedagtenis, met een „ hem waardig aandenken, in *Nederland* in „ de harten van alle Vaderlanders blyve „ leeven!" —— Als een blyk van hoogagting voor den overleden Zeeheld hadden de *Engelschen* het Lyk weibezorgd herwaards overgezonden, afziende van het eerste oogmerk der *Engelsche* Admiraliteit om hem in *Londen*, op eene onderscheidende wyze, te doen begraaven. —— De Commissie tot Buitenlandsche Zaaken hadt het Committé der Marine gevolmagtigd om het herwaards gezonden Lyk des Vice-Admiraals over te neemen, en stelde voor dat Lyk te *Amsterdam*, met alle Krygseere, ten kosten van den Lande, ter aarde te doen bestellen. —— Een voorslag, die eenige toestemming wegdroeg; doch by anderen zwaarigheid vondt. Niet om dat zy den Overledenen, dan eene wonde in 's Lands dienst, die Eere onwaardig keurden; maar oordeelden, dat derzelver bewyzing, met geene voeglykheid, kon

CIIS BOEK. 1797. zyne wonde. Hier te Lande begraaven.

CXII. BOEK. 1797.

plaats hebben, dan naa gehouden Krygsraad en goedkeuring van 's Mans gedrag in het jongſte Zeegevegt. — Middelerwyle verzogten de naaſte Bloedverwanten dat het Lyk aan hun ter begraafeniſſe mogt worden uitgeleverd. Men beſloot dit toe te ſtaan, en tevens om het Lyk, op de gewoone en in dergelyke gevallen gebruiklyke wyze, ten grave te beſtellen; en by die vergunning het voorneemen der Vergadering te laaten blyken, om, naa afloop van het onderzoek, zyn naagedagtenis de verdiende Eer te bewyzen, zonder als nog te bepaalen, waar in dit Eereteken zou beſtaan (*).

Verzoeken om een Zeekrygsraad. Dezelve aangeſteld.

De Schoutbynagt STORY hadt by eenen Brieve, verzogt, dat 'er zonder verwyl, een Hooge Zeekrygsraad mogt benoemd worden om onderzoek te doen na het gedrag der Bevelhebberen in den wel ongelukkigen, doch nie te min roemryken en hardnekkigen jongſten Zeeſlag (†). De Vlootvoogd DE WINTER, in Wintermaand hier te Lande gekomen, verzogt ter Nationaale Vergadering te mogen verſchynen. Dan hier in werd, uit hoofde van den nog niet gehouden Zeekrygsraad zwaarigheid gemaakt, zo dat hy zich in geſchrifte, om derzelver ſpoedige daarſtelling, vervolgens ter Vergadering vervoegde (§). Eer nog het jaar ten

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 85. VIII. D. bl. 85. 136. 150.

(†) *Dagverh. der Nat. Verg* VIII. D. bl. 681.

(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 181. 297. 819.

ten einde liep, werden, naa veel moeite, van wegen het klein aantal daar toe geschikte Zeebevelhebberen, voorgedraagen en aangesteld de Vice-Admiraalen VAN RADERS, SELS en VAN DER BEETS. de Schoutbynagt GERVAIS. de Capiteins BYL, GROOTENRAY en CLARISSE, als Advocaat Fiscaal 's Lands Advocaat VITRINGA, en tot Secretaris COSTERUS (*). — Derzelver werkzaamheden en beoordeelingen behooren tot een ander tydvak. CXII. BOEK. 1797.

By 's Vice-Admiraals DE WINTERS wederkomst in 't Vaderland, en zyn vertoeven te *Amsterdam*, maakte de Raad van de Gemeente dier Stad zich spoedig gereed om dien Held in 't openbaar te huldigen, en een en ander blyk van hoogagting en erkentenis te schenken. Onder de plegtige verordeningen ten dien einde stak uit, de schikking om, op de Nationaale Stads Schouwburg, het bekende Vaderlandsche Tooneelspel *Jacob Simonszoon de Ryk* te vertoonen, met onderscheiding den wedergekeerden Vice-Admiraal tot het bywoonen daar van uit te noodigen. — Hy verscheen, onder toejuichend handgeklap des opgevulden Schouwburgs. — Meer dan dit Spel werd 'er, te dier gelegenheid, ten tooneele gevoerd. DE WINTER ontving eene Welkomstgroete, ten dien einde door den Dichter BRENDER à BRANDIS vervaardigd. Het zonderlinge vordert eenige opgave. Het tooneel vertoonde eene DE WINTER te *Amsterdam* met veel onderscheidings ontvangen.

(*) *Dagverh. der Holl. Verg.* VIII. D. bl. 258.

eene opene plaats, met een Zeedorp in 't verſchiet. Een Rei van Mannen en Vrouwen, waar onder verſcheide Matroozen en andere Zeevaarenden, openden dit ſtuk, komende met een ſtaatigen tred uit het Dorp, tot voor aan op het tooneel, onder het ſpeelen van den *Bataafſchen* marsch. De aanſpraak aan den Admiraal, en in hem aan zyne Tochtgenooten, gedaan, werd voorafgegaan door een Beurtzang, en gevolgd van een Choor. Daar op keerde de Rei, met denzelfden ſtaatigen tred, onder het ſpeelen van den *Utrechtſchen* marsch, weder dorpwaards. Alles werd beſlooten met een groot Matroozen-Ballet. Een onthaal, met den geest der tyden zo zeer ſtrookende, ſchonk veel voldoenings (*).

De Schouwburg te *Amſterdam* ſpeeltten voordeele van de Weduwen.

Niet tot bloote toejuichingen bepaalde zich het *Amſterdamſche* Schouwtooneel; twee vertooningen gaf het, ten voordeele van de *Nederlandſche* Gekwetſten, en de Weduwen en Kinderen der, in dien ſlag overledene Vlootelingen. Gemelde Vaderlandſche Dichter vervaardigde, te dier gelegenheid, eenen Lierzang aan de Burgery van *Amſterdam*, met vollen nadruk, van den Tooneelſpeler S. Gruys *Junior* uitgeſprooken (†).

Het

(*) *Welkomstgroet aan den Vice-Admiraal* J. W. de Winter. *Met Zang.* Door G. Brender à Brandis. Te *Amſt.* by J. Helders en A. Mars 1797.

(†) *Lierzang aan de Burgery van Amſterdam*, door G. Brender à Brandis. Te *Amſt.* by J. Helders en A. Mars 1797.

1797.

Het Tooneel in *'s Gravenhaage* bragt dergelyke offeranden van weldaadigheid toe, aan die eigenſte ongelukkigen. De Voorzitter VREEDE gaf deswegen ter Nationaale Vergadering kennis. Eensdeels om hulde te doen aan de Tooneelſpeeler TALMA, die ten toonbeeld ſtrekte, dat groote Talenten het eigendom waren van gevoelige harten: anderdeels om de Leden der Vergadering in 't geval te ſtellen, om 's Tooneelſpeelers edelmoedigheid met edelmoedigheid te kunnen beantwoorden, en eene liefdepligt te kunnen bewyzen aan hunne ongelukkige Landgenooten, die zo wel aan het Vaderland verdiend hadden (*).

Zo ook het Tooneel in *'s Haage*.

Inzamelingen, ten behoeve van de in gevolge van den Slag ongelukkigen, geſchiedden 'er veeler wegen. Boven andere ſtak *Rotterdam* uit. De Raad der Gemeente deed eene opwekkende Bekendmaaking, Om voor eene behoorlyke inzameling, beheering en uitdeeling der ontvangene Liefdegaven te zorgen, werden Leeraars uit alle Christengezindheden, als mede uit de *Joodſche* Gemeente, en uit zes Burger ſocieteiten, van wegen den Raad benoemd. In de bekendmaaking, wegens de uitdeeling dier zamelpenningen gewaagden zy van een mogelyk algemeen beheer, 't geen waarſchynlyk door geheel het Gemeenebest daar toe zou worden aangeſteld (†).

Inzamelingen ten behoeve van de Weduwen en Weezen te *Rotterdam* en elders.

By

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 754.
(†) *N. Nederl. Jaark.* 1797. bl. 1225—1228.

1797. Werkzaamheden van de Kweekschool der Zeevaard ten dien einde.

By de Kweekschool voor de Zeevaard, naa den Slag op *Doggersbank*, in den Jaare MDCCLXXXI te *Amsterdam* opgericht, bestondt een Weduwen Fonds, geheel van dat der Kweekschoole afgezonderd, welks uitdeeligen, naar de vastgestelde wetten, tot dus lange hadden aangehouden; doch de voorwerpen waren, door afsterven, door hertrouwen, en door de meerderjaarigheid der Kinderen, verminderd, en het overschot der Inkomsten was ter bevordering van 's Lands Zeedienst besteed; maar zulks mogt niet langer plaats hebben dan ten tyde toe, dat 'er wederom Weduwen van gesneuvelde of in den stryd voor het Vaderland verminkte Persoonen aanweezig waren, die den voorrang in de bedeelingen uit dat Fonds zouden blyven behouden. —— De laatste Zeeslag bragt de Bestuurders in de verpligting om de uitreikingen, op nieuw, aan de eerst bedoelde voorwerpen te doen. De Commissie van het Vaderlandsche Fonds nam, by eene openlyke Bekendmaaking, met bereidwilligheid, op zich, yverig en voorzigtig, hoe veel arbeids en tyds het hun ook mogt kosten, dit te volbrengen. Maar zou dit alles iets betekenen, dan moesten zy, door nieuwe liefdegaven, ondersteund worden. By de openlegging van den staat der Geldmiddelen, hier toe bestemd, bleek dat de som, welke zy zouden kunnen uitkeeren, geenzins geëvenredigd was om, aan de op nieuw gekomene talryke Behoeftigen, tot het Fonds geregtigd, eenen iets beduiden-

denden onderſtand uit te keeren. Hierom riepen de Commisſarisſen, in een hartroerende Bekendmaaking, de Liefdaadigheid hunner Landgenooten in, met aanwyzing waar en by wien de Inſchryvingen konden geſchieden (*). 1797.

De hoogstpryzenswaardige Liefdaadigheid der *Nederlanderen*, om aan deeze ongelukkige Voorwerpen byſtand te bieden en uitreikingen te doen, bleef niet onopgemerkt ter Nationaale Vergaderinge. Onder de voorſtellen daar gedaan, was hier toe betrekkelyk, een ingediendert Raadſlag eener Commisſie. Dezelve kwam daar op neder, dat zy openlyk hulde deedt aan de alzins lofwaardige neiging, die een aanzienlyk deel van *Nederlands* Burgers deeden blyken, om inzamelingen van Liefdegaven voor Weduwen en Weezen te doen; dan merkte zy daar nevens op, dat, daar de beste en heilzaamſte bedoelingen eene zekere en welberaamde leiding moesten hebben, om, ten besten, aan het oogmerk te voldoen van hun, die dezelve te werk ſtellen; en het meer dan zeker was, dat afzonderlyke beſchikkingen, in de uitdeeling dier verzamelde Penningen, gelegenheid Afkondiging wegens het algemeen beheer der Liefdegaven.

(*) *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 1208—1209. In dit nadruklyk Vertoog gaven Commisſarisſen te verſtaan, dat op de Schepen, die den laatſten Zeeſlag hadden bygewoond, zich ruim 80 Kweekelingen bevonden, in onderſcheide Rangen, behalven nog vier Luitenants, die hunne Opvoeding in het Kweekſchool genooten hadden.

1797. heid zouden kunnen geeven, dat zommige ongelukkigen dubbeld en anderen daar en tegen geen den minſten byſtand ontvingen; 't welk het oogmerk der Schenkeren niet zyn kon. Hier om was de Commisſie van gedagten, dat de weldaadige Natie, by eene openbaare Afkondiging der Nationaale Vergadering, deeze gevolgen behoorde te worden onder 't ooge gebragt, en aangeſpoord om alle hunne gaven en geſchenken in één en dezelfde Nationaale Kas te ſtorten; die in geenen deele met 's Lands Kas zou mogen vermengd worden; maar geheel op zich zelven zou moeten blyven beſtaan en afloopen. —— Met het beheer der Uitdeelinge oordeelden zy, dat alleen en afzonderlyk zouden behooren belast te worden de Commisſariſen van het *Nationaal Fonds ter aanmoediging van 's Lands Zeedienst* in den Jaare MDCCLXXXI te *Amſterdam* en *Haarlem* opgericht, 't welk, zints dien tyd, een openbaar beſtaan gehad hadt, aan den Lande door byzondere banden verknogt, en boven dien met het regtmaatig vertrouwen der Natie vereerd was. — Die Commisſariſen vonden zich daarenboven daadlyk in eene uitgebreide en daar toe noodzaaklyke gemeenſchap, door geheel het Vaderland heen, en waren dus alleszins geſchikt, om, by voorkeuze, met die menschlievende taak belast te worden. Overeenkomſtig met dit voorſtel luidde eene medegedeelde Afkondiging aan den Vol-

Volke, welke de Vergadering goedkeurde (*).

CAP. BORK.

1797.

Geenzins bleeven de Gevangenen in *Engeland* opgebragte Scheepelingen ongedagt. De Nationaale Vergadering besloot de Commissie van Buitenlandsche Zaaken te verzoeken en te gelasten, om, wanneer eene geschikte gelegenheid daar toe mogt gebooren zyn, de noodige onderhandelingen aan te vangen, en, zo mogelyk, onze gevangene Zeehelden te lossen, en althans inmiddels, met toestemming van het *Britsche* Gouvernement, een Commissaris te mogen aanstellen om de penningen van hier overgemaakt aan de ongelukkige Gevangenen, zo gekwetste, verminkte als gezonden, uit te reiken en te doen toekomen (†).

Beschikking op het onderhoud der Krygsgevangenen.

Onder de veelvuldige voorstellen was ook dat de Leden der Nationaale Vergadering, die van het Committé der Marine, en van 't Bondgenootschap te Lande, voor den tyd van vier of zes weeken, eene Rouw zouden aanneemen over de Zeehelden in of naa den jongsten Zeeslag gesneuveld. Dan zulks werd beschouwd als eer strekkende om den Volksmoed te neder te drukken dan op te wekken, en in zich zelven zeer aanleidelyk tot verkeerde gevolgtrekkingen (§).

Voorstel eener Nationaale Rouw afgekeurd.

Meer-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 664. 668. 670.

(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 668 670.

(§) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 533. 666.

CAP. BOEK. 1797.

Meerder ingangs, ſchoon niet zonder veelvuldige tegenbedenkingen, vondt de voorſlag om een hooge, eenvoudige en duurzaame Grafnaald op te richten op een der hoogſte Duinen tuſſchen *Egmond* en *Wyk op Zee*, ter dankbaare naagedagtenis der geſneuvelde Zeehelden in den Zeeſlag. De ſtaatlyke inwyding van dit Gedenkteken oordeelde men dat eigenaartig voor een Nationaal Rouwfeest zou kunnen verſtrekken (*).

Ontbield voorſtel van een Gedenkteken des Zeeſlags.

Een Medalje verworpen.

Zommigen wilden eene onkostbaare Medalje op deeze gebeurtenis toepaſselyk geſlaagen hebben; ten einde braave Officieren ze op hun borst plaatſten, van gelyken aart als aan de Helden op *Doggersbank* was geſchonken. Dan anderen merkten hier op aan, dat dusdanige Eeretekens niet enkel de openlyke erkentenis van betoonde *Dapperheid*; doch voornaamlyk van eene behaalde *Overwinning* waren, en dus niet voeglyk in deezen. Tot eene geldbelooning aan de dappere Manſchap, werd, na veel overweegens, beſlooten (†).

Gevraagde verantwoording.

Een zwaarder ſtuk was, om 'er een raadſlag op in te leeveren in handen geſteld: naamlyk de Commisſie van Buitenlandſche Zaaken of eenige andere Commisſie, welke daar mede was belast geweest,

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 534. 686. 667. 671. 678. Van deeze oprigting is, gelyk van veele andere in dit Land bedoelde Gedenktekenen, niets geworden.

(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 667. 668. 679. 580.

weest, Verantwoording af te vragen, CAMPER
waarom de Vloot moest uitloopen; als BORKE
mede waarom geen algemeen Embargo op
alle de Schepen en Vaartuigen, eenige 1797.
dagen vóór het uitzeilen van de Vloot,
was gelegd geworden. Met veel omzigtigheids behandelden de raadgevraagden deeze tedere zaak. Eene opening vraagende, in zo verre die, zonder 's Lands dierbaarste belangen in de waagschaale te stellen, kon gegeeven worden (*).

Op dit gevraagde diende de Commissie van Buitenlandsche Zaaken eerlang een antwoord in, 't geen, ten opzigte van het doen uitloopen van 's Lands Vloot, de redenen bybragt, welke wy hier boven hoofdzaaklyk hebben opgegeeven (†). Wel begreep de Commissie tot de Buitenlandsche Zaaken, dat haare voornaame verantwoording gelegen was in een betoog van het onmiddelyk verband tusschen het uitloopen der Vloot en 's Lands buitenlandsche betrekkingen; waar uit dan ook zou kunnen blyken, welke de redenen geweest waren, dat de inmiddels in *Engeland* binnen gevallene Vloot van den Vlootvoogd DUNCAN, zo spoedig versterkt was — in eene naauwkeurige opgave van den inhoud der geheime lastgeevingen aan den Zeebevelheber — in het te gelyk onmiddelyk verband, 't welk tusschen het uitloopen Deeze inge diend.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 667 vgg.
(†) Zie hier boven bl. 267.

1797.

pen der Vloote, en de ontworpen aller noodwendigſte volgende verrigtingen plaats hadt.

Deswegen gaven zy, op dat wy hier het Verſlag woordlyk afſchryven, te verſtaan; „ dan het is niet ſlegts de uitdrukkelyke letter van het Decreet der Vergaderinge (*), het is gevoel van onvermydelyken pligt, het is de zorg voor 's Lands dierbaarſte belangen, welke uwe Commisſie hier den mond ſluit. Wanneer het 'er op aankomt om de onaangenaame keuze te doen, van *of*, door een hoogstonvoorzigtige en voor het Vaderland nadeelige openhartigheid ons zelven van allen blaam en verdenking openlyk te zuiveren, van *of* door inagtneeming van eene voor 't algemeene welzyn noodzaaklyke Discretie, onze daaden en verrigtingen ſlegts gedeeltlyk en gebrekkig te kunnen verantwoorden, en even daar dóór aan dezulken, die zo gaarne, en dikwyls uit haatlyke beginzelen, gelegenheid vinden, tot het bevorderen van laster, mistrouwen en tweedragt, de gewenſchte aanleiding te geeven, om ons, zo al niet van min-

dan-

(*) De Commisſie oogt op de Decreeten van 24 Feb. en 27 Maart deezes jaars, by welke de beſchikking over 's Lands Zee- en Landmagt aan dezelve was opgedraagen. Zy hadt, deezen vereerenden last ontvangende, al het gewigt daar van gevoeld, en dat alleen het pligtbesef haar hadt kunnen bemoedigen om dien last op zich te neemen.

„ dadige oogmerken, ten minſten van
„ dwaaze onvoorzigtigheid, te beſchuldi-
„ gen — by zulk eene keuze, zeggen
„ wy, kan geen weldenkend Vaderlander,
„ geen rechtſchapen Volksvertegenwoor-
„ diger, een oogenblik aarzelen nopens het
„ beſluit, 't welk hem te neemen ſtaat.
„ Wy voor ons, al waren wy niet door
„ het Decreet der Vergaderinge gebon-
„ den, zouden dan ook geenzins in twy-
„ fel ſtaan, om tot het laatſte te beſluiten,
„ en wy zullen ons al het verdriet, dat
„ wy daarom zouden moeten ondervin-
„ den, ter liefde van het Vaderland, bly-
„ moedig getroosten."

1797.

Met betrekking op het niet leggen van een algemeen Embargo vóór het uitloopen van 's Lands Vloot, merkte de Commiſſie op, dat zulks te bewerkſtelligen, haare aandagt niet ontgaan was; doch zy hadt gemeend daar toe niet te moeten beſluiten: dewyl, behalven de belemmering en het nadeel, daar door aan de Zeevaard veroorzaakt, indien dit ophouden der Schepen eenigen tyd voortduurde, de ondervinding geleerd hadt, dat een Algemeen Embargo niet kon misſen juist eene tegenovergeſtelde uitwerking te doen; als ſtrekkende om de aandagt des vyands op te wekken, en deezen als 't ware aan te kondigen, dat 'er een uitzeilen op handen was. Die vaartbelemmering zou ook niet hebben kunnen beletten, dat de Vyand, door deszelfs ligte Vaartuigen, die gedaadig voor de kust en zeegaten kruisten, oogenblikke-

1797. kelyk van het uitloopen der Vloot kon
DOEK. worden onderrigt (*).

Verre was dit Verslag van aan de Le-
1797 den der Vergadering voldoening te schen-
Wat des- ken. Aan herhaalde beraadslagingen werd
wegen het onderworpen, die tot eene hoogte van
voorviel. verdeeldheid liepen, in welke de Party-zugt niet zelden zeer sterk het woord voerde. Eenigen keurden het volstrekt onvoldoende; anderen wilden de zaak nogmaals aan eene Commissie in handen gegeeven hebben; nog andere, hielden het daar voor, dat de Commissie, met het indienen deezes Verslags alles gedaan hadt wat dezelve *vermogt*, *kon* en *moest* doen. Onder de veelvuldige handelingen deswegen drong men aan op den Lastbrief. Deeze werd medegedeeld. Met moeite bragt men het tot hoofdlyke stemming op de vraag, of de Vergadering met het uitgebragt verslag genoegen kon neemen? De meerderheid was van dit gevoelen (†). Dan 'er bleef eene gansch onvoldaane en morrende minderheid over, welke geenzins naliet de ter Vergaderinge ingediende aanmerkingen, als duchtige bezwaaren den Volke onder 't ooge te brengen. Wat des naderhand gebeurde valt buiten dit Tydvak.

De Acht- By alle deeze beschikkingen, van zo
ste Pen- onderscheiden aart, uit den ongelukkig afge-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 158-160.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* VIII. D. bl. 161-174. 185. 189-197.

geloopen Zeestryd voortvloeijende, omtrent de vaststelling van eenige, ter Nationaale Vergaderinge, zeer onaangenaame geschilvoeringen ontstonden, by welke de Partyschap der Leden zich met de kennelykste blyken, deedt zien, en soms tot wederzydsch openbaar verwyt, beschuldiging en verguizing oversloeg, kwam nog de groote zaak, die geen twyfel leedt of dezelve moest plaats grypen, het Herstel der Zeemagt, zo verzwakt door het verlies der na *Engeland* weggevoerde Schepen, daar de binnengevallene, voor 't meerendeel, deerlyk geteisterd waren. Die verminderde Scheepsmagt moest, door aanbouw van nieuwe Schepen, wilde onze Staat eenigzins den rang onder de Zee-mogenheden behouden, hersteld worden. De beschadigde hadden veel noodig, zouden zy weder in Zee steeken, en den Vyand het hoofd bieden. Deswegen viel by de anderzins veel al zo verdeelde Leden der Vergaderinge geen twyfel. Allen waren zy even zeer ten vollen verzekerd van de ledigheid der Landskasse, die geen penningen, tot die beide noodwendigheden, kon verschaffen. Eenige Gewesten waren nog zeer ten agteren in 't geen zy, ter algemeene Schatkiste, moesten opbrengen. Ontzettende en bykans ontmoedigende waarheden! 't Ontbrak niet aan voorslagen om in dit gebrek te voorzien. Eindelyk kwam het voorstel om de Hoogstgeconstitueerde Magten in de onderscheidene

CXII. BOEK.

1797. ningdoor geheel het Land ten behoeve van de Vloot vastgesteld.

Gewesten aan te ſchryven; ten einde dezelve te beweegen, tot eene bereidwillige toetreeding, dat door de Nationaale Vergadering een Geldheffing over de geheele Republiek zou gedaan worden, by welke ieder der Ingezetenen acht ten honderd van zyn jaarlyksch Inkomen zou opbrengen. Het was die Voorſlag, welke zo veel tegenkantings ter Nationaale Vergadering ontmoette, waar over de hoogstloopende geſchillen reezen, en die het Reglement op de Vergadering vastgeſteld, een zo geweldigen krak gaf, dat wy geoordeeld hebben zulks, ſchoon een gevolg des verlooren Zeeſlags, vroeger te moeten beſchryven, als in de naauwſte betrekking ſtaande tot de werkzaamheden der Nationaale Vergadering in 't algemeen, en tot het onderhanden zynde Plan van Staatsregeling in 't byzonder (*).

Berichten uit *Oost-Indie.*

Hoe zeer veele, ja de meeste, Buitenlandſche Bezittingen van den Staat in 's Vyands handen vervallen waren, was *Batavia*, de Hoofdplaats in de *Oost-Indien*, nog in ons bezit. Over *Koppenhagen* ontving men, in Herfstmaand, de verheugende tyding, dat die Volkplanting zich in goeden ſtaat van verdeediging bevondt, dat by een overvloed van voortbrengzelen ter verzendinge geſchikt, 'er geen mangel aan Geld was. Die zelfde berichten hielden in, dat de Gouverneur ALTING zyn

(*) Wy wyzen onze Leezers terugge hier boven bl. 170.

zyn ontslag verzogt en bekomen hadt, als mede dat de Gouverneur van *Java* VAN OVERSTRAATEN, in diens plaats, by voorraad, benoemd was. By verzekering van dit bericht ter Nationaale Vergadering kwam een bygevoegd verzoek van het Committé om de bekragtiging der aanstelling eens Mans, van wiens dienſten en bekwaamheden men de loflykſte getuigenisſen bekomen hadt. Hy werd in die aanzienlyke post geplaatst. Ten deezen Jaare waren, behalven het Eiland *Java*, nog in onze magt, de Eilanden *Ternate*, *Madagascar* en *Bannasser*. Op *Ternate* hadden de *Engelſchen* eenen aanval gedaan; doch waren met verlies afgeſlaagen (*). CXII. VAN BOEK. 1797.

De bepaalde tyd, waar op het Committé tot den *Oost-Indiſchen* Handel en Bezittingen jaarlyks rekening en verantwoording moest doen, genaderd zynde, verzogt het: dewyl het nog niet in gereedheid was, tydsuitſtel. Naa het overweegen deezes verzoeks kwam 'er een raadſlag ter Nationaale Vergadering in om aan 't zelve te voldoen, en, in het eerſte jaar dit Committé alle mogelyke tydruimte te geeven tot het in orde brengen der rekening, en geene aanleiding altoos om, by gebreke daar van grond te geeven tot redenen van verſchooning. Drie maanden uitſtels wilde men aan het Committé verleend

Het Committé tot den *Oost-Indiſchen* Handel verzoekt en verkrygt uitſtel tot het doen der Rekening.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 134. VIII. D. bl. 240. 364. 398.

DEEL. BOEK.

leend hebben. Dan wederſpraak, wegens dit geheele verzogte verwyl, bragt te wege dat men twee maanden vergunde (*).

1797. Gunſtig verſlag der gedaane Rekening.

Dezelfde vyf Leden der Nationaale Vergadering, die wy in den voorleden Jaare na *Amſterdam* zagen vertrekken en ſtaatlyk ontvangen, om de noodige inzage te hebben van de Rekeningen en het Beheer der Maatſchappylyke zaaken, werden op nieuw daar toe benoemd (†). Thans verkoozen zy niet met zo veel omſlags ontvangen te worden, als in den voorleden Jaare plaats greep; maar zetten, zonder zulks, hunne werkzaamheden voort. Alleszins gunſtig was het uitgebragt verſlag. TEDING VAN BERKHOUT betuigde, uit naam zyner medeafgevaardigden, dat zy de Rekening en Verantwoording met alle naauwkeurigheid hadden gadegeſlaagen, en ten vollen in orde bevonden, en niet konden afzyn aan de Vergadering hun genoegen te betuigen voor het Beheer, ten aanziene der Geldmiddelen, door dit Committé: dewyl, niet tegenſtaande het doolhof van verwarringen, waar in zich de Leden van het Committé, by het aanvaarden hunner posten, hadden bevonden, zy egter by monde van den Burger W. FYNJE, omtrent alle hunne gedaane vraagen, de noodige en volledige opheldering hadden

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 442. 487.
(†) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XXXVI. D. bl. 254. De Burger VREEDE was des ontſlaagen, en den Burger L'ESPINASSE bekleedde diens plaats.

den gegeeven; ten duidelyken bewyze, dat zy, door hunnen onvermoeiden vlyt, en arbeidzaamheid den digten fluier, waar mede men, als 't ware, de Finantie omwonden hadt, hadden weeten te ontdekken, en tot de verborgenſte ſchuilplaatzen dier geheimenisſen door te dringen (*). CXII. BOEK. 1797.

Met dit lofgeevend algemeen bericht was de zaak niet afgedaan. By een nader onderzoek vielen 'er verſcheide aanmerkingen, waar omtrent men volledige opgave verlangde, 't welk ſtoffe tot vry breede beraadſlaagingen opleverde. Inzonderheid lieten VAN ROSEVELT CATTEAU en VAN ESEN zich hooren over eene en andere byzonderheden in de gedaane Rekening. Laatstgemelde inzonderheid bragt zo veel in 't midden, dat de Voorzitter hem verzogt zyne Bedenkingen in te leveren aan de Commisſie, om daar van voortaan het noodige gebruik te maaken by het afhooren van de jaarlykſche Rekening en Verantwoording: dewyl de aanmerkingen van den Repreſentant VAN ESEN, niets minder behelsden, dan de genoegzaame bewyzen van eene *Fautive* Rekening van het Committé, oordeelde MIDDERIGH, dat dezelve daadlyk aan het Committé behoorde verzonden te worden, om 'er ſpoedig op te berichten; maar geenzins om 'er, by eene volgende Rekening, in te voorzien. Een voorſtel nader overweeging waardig gekeurd. Aanmerkingen op die Rekening gemaakt.

Hieldt

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 843.

CXII. BOEK.

1797. Men vordert meer blyken van Bezuiniging.

Hieldt het Verslag in hoe, by het Finantieel onderzoek, gebleeken was, dat het Committé alle megelyke bezuinigingen hadt daargesteld, de Representant VAN ESEN kon dit niet toestemmen. Hy sprak van de overtollige kostbaare Jachten by het Departement *Middelburg*, die, in den geldeloozen staat des Lands, onvoeglyk waren, en ongunstig afstaken by de wanbetaalingen van zo veele schreeuwende schulden. „ Weinig menschenkennis, was 'er, „ zyns oordeels, noodig om te begrypen, „ dat de Natie, als zy by de tegenwoor„ dige Administratie de oude Brilliance „ zag, en zo weinig blyken van Bezuini„ ging vondt, de tegenwoordige Admini„ stratie niet zegenen kon." Hy wenschte, dat het Committé zich van alle noodlooze en kostbaare verkwistingen ontdoen mogt, en overtollige Bedienden afschaffen, in stede van het getal der Timmerlieden en Sjouwers te verminderen (*). — Der afgedankte Amptenaaren geval en hunne eischen, werden eener nadere overweeging aanbevolen (†).

Zwaarigheid omtrent de Handsluiting door *Holland*.

Der Vergaderinge werd in overweeging gegeeven, door de Commissie van Buitenlandsche Zaaken, om, daar zy onderrigt was, dat, ten aanziene van het Besluit der Nationaale Vergadering, betrekkelyk het verleenen van opschorting aan het Commit-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 695. 707. 746. 748.

(†) *Ald.* bl. 700.

mitté tot den *Oost-Indischen* Handel en Bezittingen, wegens het doen van betaaling aan deszelfs Schuldeischers, een afwyzend Verslag by het Provintiaal Bestuur van *Holland* stondt uitgebragt te worden, aan dat Bestuur deswegen eenen aanmaanenden Brief te schryven: ten einde te bewerken, dat het genomene besluit stand hielde, en van uitwerking gevolgd werd. — Op deezen Brief gaf het Provintiaal Bestuur van *Holland* ten antwoord, dat hetzelve, hoe zeer ook overtuigd van het voordeel het geen 'er gelegen was, dat aan het Committé van den *Oost-Indischen* Handel en Bezittingen, eene algemeene surcheance werd verleend, zy egter, om gewigtige redenen, vermeenden daar in niet te kunnen komen, voor en aleer dit Committé zich, tot erlanging hier van, even als alle de andere Ingezetenen van hun Gewest, zich te hunner Vergaderinge hadt vervoegd (*).

CXII. BOEK. 1797.

In deezen stand der zaaken verscheen ter Nationaale Vergadering eene Bezending van drie Leden uit dit Committé, met W. FYNJE aan 't hoofd. Deeze deedt mondeling een breedvoerige voordragt, betreffende de Handsluiting door het Committé, uit welks naam hy sprak, gevraagd, en by besluit der Nationaale Vergadering bekomen; dan door het Provintiaal Bestuur van

Bezending van het Committé deswegen.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 374. 416. Men slaa naa het gebeurde met het Provintiaal Bestuur van *Holland* in den voorleden Jaare, in onze *Vaderl. Hist.* XXXVI. D. bl. 270—274.

CXII. BOEK. 1797.

van *Holland* tot nog niet erkend: daar het vorderde de vervoeging van het Committé by dat Gewestlyk Beſtuur, tot het bekomen van handſluiting. Daar zy vreesden dat dit Verzoekſchrift door dat Beſtuur in handen van het Hof van Juſtitie zou geſteld worden om daar op de Schuldeiſchers te hooren. Veele hoogstnadeelige gevolgen zouden 'er voor de Maatſchappy gebooren worden, by het geregtlyk behandelen dier zaake. — Dan betoonde zich het Committé nog bereid om zodanig een Verzoekſchrift aan het Provintiaal Beſtuur van *Holland* aan te bieden, wanneer het vóóraf verzekering bekomen hadt, dat die Handſluiting hun gaaf en politiequement, met uitſluiting van alle Regterlyke Formaliteiten, zou worden verleend. — Zonder zulks vermeenden zy, zodanig een gewaagden ſtap, om der gevolgen wille, niet te mogen of te kunnen doen, dan alleen wanneer de Nationaale Vergadering hun, als een Nationaal Committé, daar toe uitdruklyk gelastigde en volmagtigde. De gedaane voordragt werd, als een geheim ſtuk, voor de Leden der Vergaderinge gedrukt (*).

Hoe de zaak gevonden.

Uit aanmerking dat het Committé van den *Oost-Indiſchen* Handel, in den aanvange deezes Jaars, bedagt was geweest, om eenige meestdringende ſchulden te voldoen, en zich daar toe door de laatstgedaane verkoop nog meerder in ſtaat geſteld vondt; doch ter oorzaake van de algemeene Hand-

(*) *Dagverk. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 226.

Handfluiting van betaalingen aan 't zelve verleend, zwaarigheid maakte om zonder volmagt van de Nationaale Vergadering, betaalingen uit te reiken, werd het gevolmagtigd tot het doen van eenige opgenoemde Betaalingen. Ongeagt de raadpleegingen der Vergaderinge voor het werk der Handfluitinge, waar omtrent de Vergadering verſtondt in haar geheel te blyven (*).

CXII. BOEK. 1797.

Men handhaafde ter Nationaale Vergadering de *Oost-Indiſche* Maatſchappy by het Octroy om alleen Thee te mogen invoeren en verkoopen, en dat geen vreemde Thee, noch door andere Compagnien, noch door Particulieren, het zy uit de eerſte of tweede hand, mogt ingebragt of verkogt worden, op ſtraffe van verbeurtverklaaring en de vierdubbelde waarde der ingevoerde Thee (†).

De Maatſchappy by de Verkoop der Thee gehandhaafd.

Eenige Kooplieden binnen de Stad *Middelburg* beklaagden zich, dat de jongſte verkooping van *Oost-Indiſche* Goederen alleen te *Amſterdam* was geſchied, offchoon dezelve ook beſtaan hadt uit goederen, aangevoerd door Schepen, die de Kamer van *Zeeland* hadt uitgerust. Te deezer gelegenheid ſcheenſten zy, met ſterke kleuren, de nadeelen, welke hun Handel, gedurende deeze Oorlog, hadt geleden, met verzoek aan de Nationaale Vergadering, dat zulks, in 't vervolg, geen plaats mogt hebben.

Klagten van *Middelburgſche* Kooplieden over pe Verkooping der O. I. Goederen.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 823.
(†) *Ald.* VI. D. bl. 613.

CXII. BOEK.

1797.

hebben, alt ſtrydig met het beſluit van hun Hoog Mogenden.

Het Committé tot den *Oost-Indiſchen* Handel en Bezittingen, over dit ſchryven gevraagd, betoonde zyne verwondering deswegen, als mede zyne geraaktheid, wegens eenige uitdrukkingen in dien Brieve; met bygevoegde betuiging van bevreemding, dat de Verzoekers niet hadden geraadpleegd met de Commisſariſſen uit hun Committé zich te *Middelburg* bevindende, waar door zy de noodige opheldering zouden hebben kunnen bekomen (*).

Hoe beantwoord.

Ongenoegen wegens wanbetaaling op de *West-Indiſche* Eilanden.

Hoogloopend waren de Geldſommen op de Eilanden *St Euſtatius* en *St. Martin*, zo aan de *Franſchen* als Lands Krygsvolk te betaalen, en de Wisſels, ten dien einde getrokken, meer dan achttien maanden onbetaald gebleeven. Het Committé tot de zaaken der Colonien en Bezittingen in *America* en ter kuste van *Guinea*, leverden een Verzoekſchrift in, om tot die langverwylde betaaling in ſtaat geſteld te worden. Niet weinig viel op deeze voordragt en handelwyze aan te merken. De Repreſentant MIDDERIGH voerde eene menig-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 818. en VIII. D. bl. 108. Men vindt deeze klagten der *Middelburgſche* Kooplieden in de *N. Nederl. Jaarb.* 1797. bl. 1654. Zy vervoegden zich ook by de Volksvertegenwoordigers van hun Gewest, met een ernſtig en nadruklyk verzoek om door hun voorſpraak en aandrang by de Nationaale Vergadering de aangevoerde redenen, ten bedoelden oogmerke, te doen gelden. *Ald.* bl. 1661.

nigte bezwaaren aan, van welke hy op- CAP.
losſing verlangde. Zyns oordeels vorderde BOEK.
het belang des Vaderlands, dat aan de ——
Nationaale Vergaderinge bleek wat 'er 1797.
was van de gerugten in zommige Koop-
ſteden verſpreid, dat het geheele be-
heer van de *West-Indiſche* Volkplantingen
meest al door Kooplieden geſchiedde,
die 'er zeer veel belangs in hadden, het
met zommige Gouverneurs ééns waren,
en op verre na de onzydigheid niet bezaten
in het beheer der algemeene zaaken
van den Lande, zo hoognoodzaaklyk, en
waar door zy boven hunne Medehandelaaren
zich zeer konden bevoordeelen. Desgelyks
behoorde de Vergadering te weeten
of het Beheer overeenkomſtig den wil
van den Souverain geſchiedde? — of het
noodig getal van Leden altoos in den *Haage*
zich onthieldt? — of alle de Papieren
en Charters daar te vinden waren? — en
of het Beſtuur der onderſcheidene Volkplantingen
thans alleen uit de Algemeene
Kas van den Lande onderſteund wordende,
op eenen eenvormigen en onverdeelden
voet geſchiedde? Hy verzogt dat het
gedrag van dit Committé, van wegen de
Nationaale Vergadering, mogt nagegaan en
onderzogt worden. —— De Repreſentant
ONDORP ſloeg op het zefde aambeeld.

Het Committé vondt eenen verdedi- Hoe ver-
ger in den Repreſentant BICKER, die, in dit deedigd.
vak, door negenjaarige ondervinding er-
vaaren, voordroeg, dat de Vergadering van
het Committé thans uit zeventien Leden
be-

beſtondt, een getal, ſchoon vier minder dan de oorſpronglyke bepaaling medebragt, voorzeker genoegzaam geëvenredigd aan de verminderde werkzaamheden door het verlies in de Volkplantingen van den Staat geleden. Van dit getal was een twee derde gedeelte geheel buiten eenige handelbetrekking. Het leedt geen twyfel ondertuſſchen, dat kundigheden van Koophandel onontbeerelyk waren in het beheer van zulk een lichaam; en beweerde hy de bezwaarlykheid, ja bykans de onmogelykheid dat dit twee derde gedeelte een zo baatzugtige rol zou kunnen ſpeelen. Bovendien waren onze handelbetrekkingen met de *West*, zedert het aanweezen van het Committé, byna geheel geſtremd geweest. — Hadt men iets misdaadigs willen vinden in eene byzondere Briefwisſeling met de Leden der Regeering in de Volkplantingen, als aanleiding geevende tot veragtering der algemeene belangen; daar op mogt men aanmerken, dat, ten allen tyde, alles niet officieel kon worden geſchreeven, en dat, in deeze dagen, het overbrengen van officieele berichten ten uiterſten moeilyk viel. Byzondere berichten moesten dezelve vervangen, en daar door de gemeenſchap tusſchen het Moederland en de Volkplantingen onderhouden worden: om den Volkplantelingen moed in te boezemen, op een tyd, dat het ſtilzwygen, en het mangel aan beſcheiden, neerſlagtigheid en moedloosheid zou veroorzaaken. — Als Lid der Commisſie tot de Buitenlandſche zaa-

maken durfde hy, in volle gerustheid zeggen, dat zyne Medeleden het met hem ééns waren, om aan de Nationaale Vergadering te verklaaren, daar van in hunne handelingen met het Committé van de *West* goede vrugten gezien te hebben, en mogt hy in 't algemeen bevestigen het loflykst getuigenis aan de Leden van dat Committé verschuldigd te zyn. — Hadt men bedenkingen tegen de Organisatie van dat Lichaam ingebragt; hy mogt daar op antwoorden met het bybrengen van alleszins loflyke getuigenissen door eene Commissie van de voorgaande Nationaale Vergadering, om den staat van dit Committé op te neemen. CXII. BOEK. 1797.

Niet voldaan hier mede betoonde zich de Representant van DER HOEVEN; die, naa een reeks van aanmerkingen, zeide, in 't geheel niet te kunnen ontveinzen, dat het gedrag van het Committé van de *West*, in dit geval gehouden, hem eene byzondere aanleiding gaf om te moeten twyfelen aan de kunde of aan de naauwkeurigheid van het tegenwoordig Bestuur van 's Lands gewigtige belangen in de *West-Indien*. Met ONDORP wilde hy eene Persooneele Commissie aan dit Committé afgevaardigd hebben om inlichting op onderscheidene punten te vorderen. — Het stuk, bleef, ondanks het verzoek van de Commissie van Financien, ten voordeele der EiscHEREN, dit maal hangen (*). Weder-sprooken.

Naa

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 756-771.

CXII. BOEK. 1797.

Naa de overgave van *Demerary* aan de *Engelſchen* (*), waren, ſtrydig met de Daadiging, eenige Burgers van hunne Vrouwen en Kinderen afgerukt, gevanglyk na *Engeland* gevoerd, daar in den Kerker geworpen. Wegens die onmenſchlyke behandeling hadden zich de Ingezetenen by de Nationaale Vergadering beklaagd, en tevens verzogt, dat hunne na *Engeland* weggevoerde lotgenooten eenige onderſteuning mogten genieten, of uit hunne gevangenis verlost worden (†). —— Vyf deezer waren door behulp van eenen *Engelſchen* Wagtmeester P. BROSMAYER, de boeijen ontkomen en met deezen in het Vaderland verſcheenen. Den Wagtmeester werd een weeklyks geld toegelegd, en hy hieldt aan om in 's Lands dienst gebruikt te worden. Den ontvlugtten ſpraken voor hun nog gevangen zittende lotgenooten ter Nationaale Vergadering. Hier toe werden beſluiten genomen alleszins gunſtig voor de Verzoekers (§).

Wat met de na *Engeland* weggevoerden van *Demerary* voorviel.

In dit Verzoekſchrift kwamen ſtukken voor, die, ten opzigte van de goede trouw, eerlykheid en wakkerheid des Gouverneurs van *Suriname* FREDERICI, verdenking of wantrouwen konden baaren. De benoemden om deswegen verſlag uit te brengen, betuigden, dat zy, naa het overweegen der loflyke getuigenisſen en bly-

Het voorgevallene wegens den Gouverneur van *Suriname* FREDERICI.

(*) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVI. D. bl. 315.
(†) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 726.
(§) *Ald.* VI. D. bl. 282.

blyken, door deezen Gouverneur van het tegendeel gegeeven in het behouden deezer Volkplantinge voor het Moederland, oordeelden, dat die Gezagvoerder, tot hier toe, zich alzins het vertrouwen der Natie hadt blyven waardig maaken, en dat de Nationaale Vergadering, uit dien hoofde den Gouverneur, zo veel des noods, vry sprak en onthief van allen blaam van wantrouwen, hem te deezer gelegenheid aanmaande om, met denzelfden yver en getrouwheid, te blyven voortgaan. —— Alle Leden dagten zo gunstig niet. Eenigen oordeelden, dat men met dusdanig eene Verklaaring niet te haastig moest weezen; de mogelykheid van het tegendeel aanvoerende. Naa deswegen het voor en tegen uitgebragt te hebben, viel het tusschen beiden laatend besluit, dat de Nationaale Vergadering, zo verre haar gebleeken was, den Gouverneur FREDERICI onschuldig en tot dus verre niets misdaadigs in hem gevonden hadt (*).

CXII. BOEK. 1797.

Voorslagen en Verzoeken van den *Levantschen* Handel.

De Bestuurders van den *Levantschen* Handel te *Amsterdam*, die zich, met aanbod van hunne onvermoeide poogingen, ter Nationaale Vergaderinge vervoegd hadden (†), vonden zich zeer bezwaard over een besluit der Nationaale Vergadering, by 't welk hun het doen eens voorschots van ruim 19,200 Guldens wierd opgelegd. Zy verzogten des verschoond te worden: de-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 282-284.
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVII. D. bl. 4.

1797. dewyl zulk eene uitgave hun volſtrekt zou beletten hunne werkzaamheden voort te zetten. Hun verzoek ging in handen der Commisſie van Finantie over (*). — By deeze geldloosheid kwam het onheil eens fellen brands in Grasmaand deezes Jaars te *Smirna* voorgevallen. De meeste *Nederlandſche* Huizen, te dier Koopſtede, vonden zich in de uiterſte elende gedompeld. Uit deezen hoofde vervoegden zich de Beſtuurders van den *Levansſchen* Handel by de Nationaale Vergadering met voordragt, dat 'er, van wegen dit Staatsbeſtuur, poogingen, by het *Turkſche* Ministerie, zouden worden aangewend; ten einde die ſchadens, daar de ramp grootendeels was toe te ſchryven aan de werkloosheid der *Smirnaſche* Politie, van wegen dat Ministerie mogten vergoed worden: terwyl zy verzogten inmiddels eenige Penningen te mogen ontvangen, ten einde daar mede de ongelukkigen te onderſteunen. Dit tweeledig verzoek werd overgeleverd aan de Commisſie tot Buitenlandſche zaken en die der Finantien (†).

Curacao, wat daar voorviel.

Curacao was nog in onze Magt gebleeven. Capitein WIERTS bevondt zich by dit Eiland met een Lands Fregat. Uit de Haven van daar berigtte hy de moedige verrigtingen des Capitein Luitenants HESHUSIUS, die, met voordeel tegen een vyandlyken Schooner in Slachtmaand geſtree-

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 523.
(†) *Ald.* VII. D. bl. 501.

ſtreeden hebbende, in Slachtmaand anderwerf een kans waagde tegen twee vyandlyke Vaartuigen; die, ſchoon zegepraalend voor 's Lands Brik door hem gevoerd afloopende, dien jeugdigen Zeeman op het leeven te ſtaan kwam, wordende by de eerſte losbranding des Vyands doodgeſchooten (*). CXXX. BOEK. 1797.

Koophandel en Fabrieken vonden zich hier te Lande menigmaal in twist. Ten deezen Jaare waren de geſchillen, wegens den invoer van *Schotſche* Kouſſen, dikwyls en met zo veel uitvoerigheids als heviglieids aan de orde van den dag (†). — De Repreſentant ZUBLI deedt, wegens die hoogstbelangryke onderwerpen, in Sprokkelmaand, een algemeen Voorſtel, 't geen wy gaarne voor de vergetelniſſe bewaaren: dewyl het, om zo te ſpreeken, eene ſchets vervat van 't geen deswegen ter Vergaderinge zo veelvuldig voorkwam. Hy liet zich in deezer voege hooren: „ Burgers Repreſentanten! Zedert lange „ heerſcht 'er eene belangryke twist, welke nog nimmer in den grond is onder„ zogt, veel minder beſlist; naamlyk wat „ het meest voordeelig voor ons Vader„ land Voorſtel van ZUBLI wegens den Koophandel en Handwerken.

(*) *Dagverh. der Conſtituerende Vergadering* IX. D. bl. 532.

(†) Wie begeerig mogt weezen om dezelve na te gaan, en 'er werd over die wederzydſche belangen ſterk gepleit, die ſlaa na *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 380—387. 418. 618. 672. 686. 696. V. D. bl. 215. 235. VI. D. bl. 263. 635. Men zie ook te rugge in onze *Vadert. Hiſt.* XXXVII. D. bl. 22.

een. „ land en deszelfs Ingezetenen zou zyn
BOEK. „ den Koophandel, of de Fabrieken, by
——— „ voorkeur te beſchermen, aan te moe-
1797. „ digen en uit te breiden; als mede langs
„ welke wegen en middelen de bloei en
„ welvaard van den eenen, zonder bena-
„ deeling van den anderen, zou kunnen
„ bevorderd worden.

„ Van tyd tot tyd zien wy te deezer
„ Vergaderinge de dringendſte Verzoeken
„ inleveren van Kooplieden en Fabrikeurs,
„ met tegen elkander inloopende bedoe-
„ lingen, Requesten om den vryen invoer
„ van zodanige onbewerkte Stoffen en
„ Waaren als volſtrekt noodzaaklyk zyn
„ tot de inſtandhouding van zommige Fa-
„ brieken, welke met den Handel in zo-
„ dahig een onvermydelyk verband ſtaan,
„ dat de een niet buiten den ander kan
„ uitgeoefend worden. Klagten van een
„ aanzienlyk getal onzer Medeburgeren,
„ over het Verbod van zodanige uitland-
„ ſche Goederen als nimmer in ons Va-
„ derland gefabriceerd werden, noch met
„ eenige mogelykheid of waarſchynlyk-
„ heid, immer kunnen gefabriceerd wor-
„ den, en welke zy volſtrekt niet kun-
„ nen ontbeeren, zo voor onzen Bin-
„ nenlandſchen als Buitenlandſchen Han-
„ del, en door welkers vertier duizen-
„ den van Ingezetenen in ons Vaderland
„ leeven.

„ Daar het nu eene beweezene waar-
„ heid is, dat door den Koophandel en
„ Fabrieken alleen, ons Vaderland tot dien

„ trap

„ trap van grootheid en welvaard is ge- CXII.
„ ſteegen, welke hetzelve tot op den nood- BOEK.
„ lottigen *Engelſchen* Oorlog toe, onder
„ alle handeldryvende Natien zo beroemd 1797.
„ als noodzaaklyk maakten, en het te
„ duchten is, dat, zonder ſpoedige voor-
„ ziening in beider nood, welhaast onze
„ Koophandel na andere Landen zal wor-
„ den overgebragt, en onze Fabrieken
„ volkomen zullen ſtilſtaan; waar door
„ dan ook dit wel eer bloeiend Gewest,
„ immers door den tyd, tot deszelfs oor-
„ ſpronglyk *niet* zal wederkeeren, en veel-
„ ligt eenmaal, ten minſten het aan-
„ zienlykſte gedeelte van hetzelve, een
„ prooy worden van dat verwoestend
„ Element, waar uit hetzelve met zo veel
„ vlyts als onnoemlyke ſchatten is gewoe-
„ kerd.

„ Daar nu deeze beide bronnen van
„ *Neêrlands* ouden luister en welvaard, door
„ de weinige Protectie, die het voormaa-
„ lig Gouvernement, byzonder aan onze
„ Inlandſche Fabrieken, ondanks de lof-
„ waardige poogingen des *Oeconomiſchen*
„ *Taks*, verleende, den nayver onzer Na-
„ buuren zodanig hebben aangevuurd;
„ dat zy, wyslyk gebruik maakende van
„ deeze onze onvergeeflyke onverſchillig-
„ heid, op hun Grondgebied een aantal
„ Fabrieken hebben opgericht, welke voor
„ deezen alleen op onzen eigen bodem
„ beſtonden en bloeiden, en met welkers
„ voortbrengzels wy een gedeelte des
„ Aardbodems ſpyzigden, dat nu door

CXII. BOEK. 1797.

„ den Vreemdeling geſchied, die daarenboven dezelve, in groote menigte, in ons eigen Land invoert, waar door dan onze buitenlandſche Koophandel al meer en meer door dezelve wordt ondermynd; en onze Binnenlandſche Fabrieken tot dien jammerlyken ſtaat van verval gebragt zyn, waar in dezelve thans, tot aanmerkelyk nadeel voor den Vaderlande, helaas! gezonken zyn.

„ Daar het nu meer dan tyd wordt, Burgers Repreſentanten! om een aandagtig oog te ſlaan op alle deeze grieven, en middelen te beraamen om dien voortvreetenden kanker te ſtuiten, en het de pligt is van een wys Gouvernement om de waare belangens des Vaderlands te onderzoeken en te kennen, om daar door, zo veel mogelyk, het geluk, niet ſlegts van een gedeelte zyner Inwoonderen, maar van het geheel, des te beter te kunnen bevorderen, en deeze Vergadering meermaalen gemaniſesteerd heeft haare billyke zugt om 's Lands vervallene Fabrieken en Trafieken wederom op te richten, en op alle mogelyke wyzen aan te moedigen, en te onderſteunen, gelyk het haar niet min ter harte gaat den meer uitgebreiden tak des Koophandels alzins te bevorderen en uit te breiden, en het my, zedert lange is voorgekomen niet alleen noodzaaklyk, maar tevens mogelyk te zyn om de ſchynbaar ſtrydige belangen van Koophandel en Fabriek te vereeni-

„ gen:

„ gen: ten einde alle verdere botzingen van die twee nuttige Lichaamen voor te komen, en deeze beide jalourſche Zusters, als 't ware, eenmaal hand aan hand vriendſchaplyk te doen gaan, als mede om aan den Koophandel, in zommige gevallen, volgens deszelfs ontegenzeglyk regt, eene byzondere beſcherming tevens te verleenen, en daar door die beide rykſte bronnen van *Neerlandt* welvaard, op nieuw, met kragt, te doen ontſpringen, dienden de Voorſtellen, thans medegedeeld."

CXII. BOEK. 1797.

Deeze waren acht in getal, en kwamen kortlyk hier op neder — Te onderzoeken, welke Fabrieken en Trafieken, in ons Vaderland, werklyk beſtaan — In hoe verre dezelve in ſtaat waren om, zo wel in Pryzen, als in andere opzigten, op te weegen tegen vreemde — als mede in hoe verre zy, immers ten naasten by, in ſtaat waren om aan de behoefte van onzen Binnen- en Buitenlandſchen Handel te voldoen — Welke noodzaaklyke Stoffen, als anderzins, tot derzelver bewerking en inſtandhouding vereiſcht werden — Welke middelen en wegen, door de Nationaale Vergadering, zouden behooren te worden beraamd en ingeſlaagen om de wederzydſche belangen van Handel en Binnenlandſche Fabrieken te vereenigen en te bevorderen, en in hoe verre de laatstgemelde, in 't byzonder, buiten benadeeling van de eerstgenoemde, zou kunnen en behooren begunſtigd te worden — Of niet daadlyk

een. BOEK. 1797.

lyk, en ten allen tyde, diende te worden toegeſtaan den vryen invoer van alle zodanige Uitlandſche onbewerkte Stoffen en Waaren, volſtrekt vereiſcht tot inſtandhouding onzer Fabrieken, welke met den Koophandel in een onmiddelyk verband ſtaan, zodanig dat de een, zonder de ander, niet kan uitgeoefend worden — In hoe verre het met de waare belangens des Vaderlands en met het heil des Koophandels kon beſtaan, immer den Invoer te verbieden of te blyven verbieden van zodanige Uitheemſche Goederen, welke met geene mogelykheid of waarſchynlykheid, in ons Vaderland, konden gefabriceerd worden, en volſtrekt vereiſcht wenden tot de behoeften van ons Land en deszelfs Koophandel: waar aan, tevens het beſtaan verknogt was van duizenden onzer Medeburgeren; ten einde, ware het mogelyk, ook aan dat gedeelte der Natie eene ſpoedige voldoening te geeven. — Eindelyk, welke Uitlandſche Fabrieken en Trafieken, waar van wy de voortbrengels tot onzen Koophandel niet konden ontbeeren, en daar van een aanzienlyke tak uitmaaken, met een goeden uitſlag in ons Vaderland, zouden kunnen worden opgericht, en welks byzondere voorregten aan de Onderneemers van dezelve, van wegen het Landsbeſtuur, tot aanmoediging en ondersteuning, zouden kunnen en dienen verleend te worden, om daar door tevens het oude vlytbetoon der Natie op te wekken en aan een grooter getal men-

menschen werk en brood te verschaffen. CXII.

ZUBLI verzogt het benoemen eener Commissie uit het midden der Vergaderinge, om die Voorstellen te onderzoeken en te toetzen. Veele Leden toonden zich hoogst voldaan over het ingediende, en keurden het eens onderzoeks overwaardig (*), als een juist geschikt en mogelyk eenig middel, om den kwynenden Koophandel en het vervallen Fabriekwezen, wederom te herstellen en te doen bloeijen. De Voorsteller, nevens de Burgers VAN LENNIP, VREEDE, L'ESPINASSE, HULSHOFF, OOKHUIZEN, GORTER, TIP en COLMSCHATE kreegen het in handen. BOEK. 1797.

Reeds zints Zomermaand des voorleden Jaars hadt een Voorslag van den Representant BRANGER, tot Herstel van Koophandel en Zeevaart (†), in handen eener Commissie geweest. In Hooimaand deezes Jaars kwam het Verslag in. Hy wilde eene Commissie benoemd hebben, bestaande uit acht Leden, buiten de Nationaale Vergadering, allen ervaaren in den Buitenlandschen Koophandel, Zeevaart en Visscheryen. Het zo lang verwyld Verslag was breedvoerig en aanpryzende. In 't slot stelde men voor, dat die benoeming zou geschieden uit alle de Gewesten, welkers Ingezetenen Buitenlandschen Koophandel dreeven. Van de negen Leden, waar uit men het wilde doen bestaan, zouden Verslag uitgebragt op een Voorstel van BRANGER tot een Commissie voor Handel enz.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 1014.
(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVII. D. bl. 7.

CXII. BOEK. 1797.

den 'er zeven gekoozen worden uit *Holland*, drie uit *Amſterdam*, twee uit *Rotterdam*, één uit *Dordrecht*, en één van *Zaandam* of een der *Zaanlandſche Dorpen*, voorts één uit *Zeeland* en één uit *Friesland*.

't Zelve verworpen.

By de beraadſlaagingen over dit ſtuk waren eenige Leden 'er voor; andere wilden het beſluiten daar op uitſtellen, en nog andere het volſtrekt verwerpen. De plaatsbepaaling om 'er de Leden uit te kiezen, gaf eenigen aanſtoot: althans de Repreſentant TRIP oordeelde, dat men, ten deezen aanziene, niet zeer naauwkeurig was te werk gegaan, met *Groningen* geheel uit het oog te verliezen; waar men ook niet gansch onkundig van den Koophandel was, en dien met de daad dreef. — HELMICH verzogt, dat, ingevalle het voorgeſtelde doorging, ook *Overyſſel* by de benoeming mogt in aanmerking komen. — Van veel invloeds op de beſtemming deezes Verſlags was, buiten twyfel, het aangemerkte van den Repreſentant VAN DER ZOO, die, hoe zeer als iemand overtuigd van het aanbelang om den vervallen Koophandel, op alle mogelyke wyzen, te ſchraagen, den voorgeſtelden maatregel geheel niet genoegzaam keurde. Wel verre van eenig nut te zien in de ſchepping van eene Commisſie tot den Koophandel, vreesde hy veel eer, dat zulk eene Commisſie, werkende in den geest, waar in men gewoonlyk Commisſien van dien aart zag werken, in den geest der langzaamheid,

heid, en dus niet in den voortvaarenden en doorzettenden geest, die het Handelbedryf vordert. In zulk een geval zou, zyns oordeels, zodanig eene Commissie meer nadeelig dan voordeelig zyn. „ Dat „ men," besloot hy, „ den Koophandel „ bescherming verleene; en hy heeft gee„ ne Commissie noodig om zich te herstel„ len, hy zal dan zich zelven, zonder „ verderen omslag, wel oprichten." — De meerderheid verwierp den Voorslag (*).

CH. BOEK. 1797.

Verslag op een Voorstel van FLOH uitgebragt.

Van vroeg af was men ter Nationaale Vegaderinge bedagt geweest, om de Binnenlandsche Fabrieken aan te moedigen; bovenal stak uit het Voorstel deswegen, in den Zomer des verstreeken Jaars, door den Representant FLOH gedaan (†). Dit was, met andere daar aan paalende, in handen eener Commissie gegeeven. Het leedt tot in Wynmaand deezes Jaars eer het Verslag daar op werd uitgebragt, waar in de Verslagdoeners ten grondslage lagen hun begrip, dat, hoe zeer het persooneel en byzonder belang van den Koopman en Fabrikeur zomtyds, en in enkele gevallen, mogten schynen te stryden, de waare groote en algemeene belangen van den Handel, altoos met die der Fabrieken wel waren overeen te brengen, en daar benevens zich overtuigd hielden, dat de Vaderlandsche Fabrieken altoos den Actieven Handel,

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VI. D. bl. 491. 497. 525.

(†) Zie onze *Vaderl. Hist.* XXXVII. D. bl. 47 enz.

1797.

del, die, op zich zelven beſchouwd, als de voordeeligſte moest aangemerkt worden, bevorderden en dat gevolglyk alle zodanige middelen en maatregelen, welke ſtrekten om het overbrengen van onze Inlandſche Fabrieken na de Buitenlanden tegen te gaan en te beletten, te gelyk onzen Actieven Handel alzins bevorderlyk waren. Die Voorſtellen ontmoetten niet weinig aanmerkingen, en zommige wederſtand. FLOH gaf nadere opheldering. Veele Artykelen werden, als onvoldoende en niet genoegzaam uitgewerkt, op nieuw in handen gegeeven (*).

Voordragt van *Holland* ter bevordering der Fabrieken.

In *Holland* was het Beſtuur byzonder werkzaam geweest om de inlandſche Fabrieken en Trafieken te bevorderen. Daar het, aan den eenen kant bepaalde, dat voortaan geene Vrydom van 's Lands Laſten aan eenige Godshuizen, of openbaare Geſtichten, zou worden verleend, dan die derzelver Onderhoorigen met inlandſche Stoffen dekten en kleedden, voor zo verre die in de Republiek te bekomen waren. — 't Zelve was, aan den anderen kant werkzaam om een geregeld Plan tot het oprichten van Werkhuizen te geeven; ten einde de ſchandelyke en den vryen Mensch onteerende bedelaaryen te weeren: en bedagt op middelen om de Winkeliers te beletten vreemde Stoffen, voor inlandsch bewerkte te verkoopen. — Het gaf daarenboven de Nationaale Vergadering

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 474.

ring in ernſtige overweeging, om te beſluiten, dat de Nationaale Armée, de in dienſt der Republiek ſtaande *Franſche* Troepen, als mede de Vlootelingen op 's Lands Schepen, met in dit Gemeenebest vervaardigde Stoffen, zouden worden gekleed. Deeze voorſtellen ontmoetten de goedkeuring der Vergadering; foortgelyke waren reeds in bewerking. Dan een der Leden wilde 'er byvoegen, dat de Leden der Nationaale Vergadering, mitsgaders alle Beamptenen en Bedienden, zo die van dezelve als die van de Committés afhingen, zich behoorden te verpligten of verpligt te houden, tot het geeven van het loflyk voorbeeld aan hunne Medeburgeren, om voor zich en hunne huishoudingen, geene andere dan inlandsch bewerkte Stoffen, te gebruiken (*).

CXII. BOEK. 1797.

De *Oeconomiſche Tak* der *Haarlemſche* Maatſchappye hadt, in den voorleden Jaare, een zeer gunſtig onthaal ter Nationaale Vergaderinge genooten, en was voor de *Nationaale Nederlandſche Huishoudelyke Maatſchappy* erkend (†). Te gemelden gelegenheid werden de Leden der Vergaderinge, door den Repreſentant VAN ECK, aangemaand om Leden dier Vaderlandſche Inſtelling te worden. Het leedt niet lang of de Burger VAN LENNIP deedt een naderen voorſlag tot het in 't werk ſtellen van middelen ter bevordering van die Stich-

Proclamatie ter begunſtiging des Oeconomiſchen Taks.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 454.
(†) Zie onze *Vaderl. Hiſt.* XXXVII. D. bl. 9 enz.

DEEL. BOEK. 1797.

Stichting, zo tot aanwas van derzelver bloei, als tot vermeerdering van derzelver aanzien. Om dit te bevorderen floeg hy voor het uitvaardigen eener Proclamatie; en dat de Leden der Vergadering, elk ter plaatze zyner inwooninge, Donateurs der Stichting zouden worden, en dat alle voorſtellen, die tot heil der Fabrieken, Traficken, Landbouw en andere nuttige zaaken ter Vergaderinge geſchieden mogten, aan die Stichting zouden gezonden worden, om 'er raad in te neemen (*). Van zo veel invloeds was dit Voorſtel, dat het eene allernadruklykſte Proclamatie aan den Volke, de aanpryzing van die *Oeconomiſchen Tak*, by een kort verſlag van de door dezelve verrigtte zaaken, tot heil van den Lande inhoudende, ten gevolge hadt. De gezamenlyke medewerking van alle inrichtingen thans in den Lande werkzaam om alle de takken van Volkswelvaard te bevorderen, werden ten ſterkſten aangemaand om met de Nationaale Huishoudelyke Maatſchappy de handen in een te ſlaan. „ Hier door," gelyk de taal dier Proclamatie luidde, „ zal die Maatſchappy, wier oogmerk, van haare oprichting „ af altyd geweest is om de welvaard van „ geheel *Nederland* voor te ſtaan, meer „ en

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* IV. D. bl. 454. V. D. bl. 15. 828. *Stukken by gelegenheid der viering van het vyf en twintigjaarig beſtaan der Nationaale Nederlandſche Huishoudelyke Maatſchappye.* Te *Haarlem* by A. Loosjes Pz. bl. 37.

„ en meer in ſtaat geſteld worden om niet
„ ſlegts het voordeel van één Gewest, of
„ of ééne Stad; maar het Algemeen Be-
„ lang van de geheele Republiek te kun-
„ nen bevorderen, arbeidzaamheid en wel-
„ vaard overal te kunnen doen bloeijen
„ en toeneemen."

CAMP. BOEK. 1797.

By de veelvuldige voorſtellen ter Nationaale Vegadering gedaan, om de inkomst en het vertier van *Engelſche* Waaren te weeren, en de beſluiten daar toe genomen, die bylange naa niet opgevolgd en uitgevoerd worden, hoorde men 'er een van den klemmendſten aart, voorgedraagen door de Burgers P. H. KLAARENBEEK en J. VAN HEUKEKOM *Senior*. Gevoelig getroffen door het verlies van den Zeeſlag, hoogst tegen de *Engelſchen* verbitterd, luidde onder andere de taal deezer Vaderlanderen. „ Op het oogenblik „ dat *Engeland* ons zoekt te verpletteren; „ wordt *Nederland* als overſtroomd met „ *Engelſche* Manufactuuren, die ſtrafloos, „ tegen uwe Proclamatie, dagelyks inko„ men; en de laate Naaneef zal naauw„ lyks kunnen gelooven de laf hartigheid „ eener Natie, die, daar dezelve alle de „ verſchriklykheden des Oorlogs worden „ aangedaan, uit kortſtondig eigenbelang, „ Scheepslaadingen vol van de werken „ haars Vyands aanvoert, zich met dezel„ ve kleedt en dekt, en hem daar door „ in ſtaat ſtelt om haar Vaderland den „ hartader af te ſteeken." — Zy erkenden, dat de middelen, welke zy voorſtelden,

Voorſtellen van KLAARENBEEK en VAN HEUKELOM.

den, opofferingen zouden koſten, dan die moest men zich, wanneer het de zaak des Vaderlands goldt, getroosten. Zy ſmeekten daar op, uit naam van ons lydend Vaderland, dat die voor onze Natie zo ſchandelyke Handel, geduurende deezen Oorlog, zou verboden, en het gebruik der Inlandſche Fabriek Goederen, waar men zulks gebieden kon, zou geboden worden: zy wilden, dat de Leden der Vergaderinge, met hun zo veel invloeds hebbend voorbeeld, zouden voorgaan.

Hier op ſtelden zy der Vergaderinge voor het volgende te beſluiten — (I.) Om allen Invoer van *Engelſche* Goederen, ſtaande deezen Oorlog, te verbieden, op verbeurte van de Goederen en derzelver drie dubbele waarde, en dezelve, indien zy onverhoopt, ondanks dat verbod, ten Lande inkwamen, daadlyk te doen verbreeken of verbranden. — (II.) Dat de Leden der Vergadering zich onderling plegtig verbonden om alleen te hunner kleeding, zich van Inlandſche Goederen te bedienen, en des den Volke kennis te geeven. — (III.) Dat de Amptenaaren ter beſchikking der Vergadering ſtaande, die meer dan zeshonderd Guldens 's Jaars inkomen hadden, op verbeurte van hunne Ampten, dit voorbeeld zouden moeten volgen. — (IV.) Dat de Vergadering van dit haar Vaderlandsch Beſluit aan de Beſtuurders der onderſcheidene Gewesten kennis gaven, met aanmaaning om dit loffyk voorbeeld te volgen. — (V.) En eindelyk dat de-

1797.

deselve daarſtelde een Nationaal Zegel, en
waar mede alle *Nederlandſche*, tot Binnen- BOEK
lands gebruik vervaardigde Goederen, ter ——
voorkominge van het ſchandlyk bedrog 1797.
der Winkeliers, zouden getekend worden.

Naa deeze voorſtellen vervolgen zy;
„ De ſtem van hun, die voordeel uit
„ deezen *Engelſchen* Handel trekken, zal
„ zich weldra hier tegen verheffen; dan
„ het voordeel, dat uit deezen ſtap voor
„ *Nederland* moet voortvloeijen, zal hun-
„ ne ſtem verdooven; *Engeland* zal, in
„ alle zyne uitgebreidheid, dit Beſluit op
„ het vertier zyner Manufacturen zien
„ weegen; en de welvaard, die daar door
„ op ons Vaderland zal nederdaalen, zal
„ daarenboven, zo wy ons vleijen, de
„ Nationaale energie doen herleeven —
„ met kragt herleeven — op dit oogen-
„ blik, waar in de *Nederlander* gevoelt
„ de vernedering, die hy onderging, en
„ hy zal, vol vuur, de middelen aangry-
„ pen, welke hem tot vernedering van
„ zyner magtigen en geduchten Vyand
„ worden aangeboden (*)."

Dusdanige voorſtellen werden van eenige Leden met zo veel genoegen gehoord, dat zy op zommige wel daadlyk wilden beſluiten; dan het werd in handen eener Commisſie geſteld, die eerlang ten opzigte van het *tweede*, *derde* en *vierde* Artykel een alzins gunſtig en toeſtemmend Verſlag uitbragt. Doch by de handelingen

Verſlag op een ander punt.

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 448.

2de. BOEK. 1797.

gen daar over liet zich veelvuldige wederſpraak hooren. Het Artykel der verklaaring tot kleeding met Vaderlandſche Stoffe, was door de verbintenis, die de Leden onderling hadden aangegaan, vervallen, en in de Acte voor de Nationaale Amptenaaren zouden de woorden voor *hunne Huisgezinnen* uitvallen. Het *eerſte* en *laatſte* Artykel lieten zy onaangeroerd, als vorderende een langzaam en bedaard onderzoek. Ten aanziene van den Stempel op de binnenlands gemaakte Goederen by het vyfde voorgeſlaagen, werd een raadſlag ingediend (*), dan een rechtſtreeks antwoord op het eerſte is ons niet voorgekomen. Hoogstwaarſchynlyk bleef het agter door de kort volgende verandering in 't Landsbeſtuur, die noodwendig, in veele aanhangige zaaken, opſchorting, verandering of geheele verdwyning, deedt gebooren worden.

De Wetten tegen den invoer van eenige Goederen vernieuwd.

De veelvuldige invoer van Goederen, by 's Lands vroegere gegeevene Wetten verboden, ging eenen gang als of die Wetten in onbruik waren geraakt; dit veroorzaakte derzelver vernieuwing en ſtrikte aanbevelingen om 'er ſtipt het ooge op te houden.

Voorſtel wegens den Uitvoer van Buskruid.

Tydsomſtandigheden doen vaak beſluiten gebooren worden, welker nadeel de ondervinding tastlyk aan den dag legt. Van deezen aart was het Verbod, wegens den

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* VII. D. bl. 446. 459. 595. 687. VIII. D. bl. 183.

den Uitvoer van Buskruid. Dit deedt veele van de acht Buskruidfabrieken in den Lande geheel ſtilſtaan: dewyl de verzending na *Spanje*, *Frankryk*, *America* en andere plaatzen, opheldt, en die Landen, uit *Zweeden* en *Duitschland*, het Buskruid ontbooden, 't welk een geheel verval van die Fabriek en Handeltak dreigde. Een der gronden deezes verbods was geweest, of 'er, in geval van nood, wel genoeg Buskruids in dit Land, by voorraad, in handen was, en zou blyven. Dan de Belanghebbende by deeze Fabriek en Handel, toonden dat de voorraad groot was, als mede, dat 'er, de Fabrieken in ſtand blyvende, honderd duizend ponden, ieder week konden gemaakt worden. — Een andere grond beſtondt in de vreeze, dat dit in den Oorlog zo noodwendig geworden middel mogelyk wel na *Engeland* zou verzonden worden: dan verzekerden de Verzoekers om de opheffing des verbods, dat zy, ter volle opruiming van die zwaarigheid, met het volkomenst vertrouwen, konden verzekeren, dat de overvloed van Salpeter en Buskruid in *Engeland* zo groot was, dat de prys byna half die van het Buskruid hier te Lande haalde, en dat dus door niemand die verzending zou ondernomen worden. — Die Uitvoer, met behoorelyke bepalingen verzogt, werd onder dezelve verleend (*).

CXII. BOEK. 1797.

Hoe

(*) *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 111. 125 en 568.

CXII. BOEK.

1797. Vertoog over den Koophandel in de Dagbladen geplaatst.

Hoe zeer veele Leden der Nationaale Vergadering, ten aanziene van het ſtuk des Koophandels en der Fabrieken, opgeklaarde denkbeelden bezaten, bleek by het behandelen der Artykelen in het aangeboden Ontwerp eener Staatsregeling, de *Gildens* en *Octroyen* betreffende (*). Kundigheden, die twee bronnen van 's Lands welvaard betreffende, te verſpreiden, bleek alzins de toeleg dier Vergaderinge te zyn: wat daar toe kon ſtrekken, was hun hoogst welkom. Dit toonde dezelve met een ſtuk des betreffende, naamloos der Commisſie van Binnenlandſche Zaaken ter hand geſteld, en den Voorzitter Couperus overgeleverd, in het *Dagverhaal van de Handelingen der Nationaale Vergadering*, op diens voorſlag, ter algemeene bekendwording, te doen plaatzen. Hoe veel gewigtige punten werden daar in verhandeld, en op eene meesterlyke wyze ontvouwd! Hoe zeer deedt dit Vertoog, de tegenwoordige geſteldheid der handeldryvende Volken kennen! Maar al te veel waarheids vloeide uit de pen deezes Schryvers, wanneer hy te neder ſchreef. „ De „ Koophandel, de Handwerken, de Bai„ tenlandſche Wingewesten, de Schee„ vaard, de Viſcheryen, en wat tot alle „ deeze betrekking heeft, voorheen als „ de dierbaarſte kleinodien bewaard, ver„ deedigd en aangemoedigd, zyn, in deen„ ze

(*) Men ſlaa hier des verhandelde na in het *Dagverh. der Nat. Verg.* V. D. bl. 253 *enz.* en 275.

„ ze ongestuimige tyden, door de *Fran-* CXL.
„ *sche* en *Hollandsche* Gemeenebesten, BOEK.
„ met eene onbegrypelyke verwaarloozing
„ en minagting behandeld. — Het *En-* 1797.
„ *gelsch* Staatsbewind alleen verdubbelde
„ zyne poogingen, om met onafgebrooke
„ aandagt en de doorsleependste schran-
„ derheid, zonder zich noch door Ver-
„ bonden, noch Regt der Volkeren, te
„ laaten wederhouden, alles zich toe te
„ eigenen. Het spaarde noch geld, noch
„ bloed, om door regt en onregt, open-
„ lyk of bedektlyk, meester van alle Win-
„ gewesten, in *Oost* en *West* te worden:
„ alle voortbrengzelen dier afgelegene Lan-
„ den, in hun Eiland, op te hoopen, en
„ die, zo eigen als geroofde, tot de duur-
„ ste pryzen aan geheel *Europa* te ver-
„ koopen; om de Scheepvaard van alle
„ andere Volken te bederven, en dus de
„ volstrekte Opperheerschappy over den
„ Oceaan, de *Europeaansche* Bezittingen
„ in de drie Werelddeelen, en den Koop-
„ handel aller Volken te voeren, die daar
„ door uit te putten en te verarmen, en
„ alzo onbepaald over geheel de aarde te
„ gebieden, terwyl het door een gedeelte
„ zyner schatten en ydele beloften, de
„ Magten van het Vasteland aanhitst, om
„ zich onderling te verzwakken, en te ver-
„ nielen." Dit alles wordt hier in 't
breede ontvouwd, in een treffend Ta-
fereel geschetst en met raadgeevingen be-
slooten, welker zommige te zeer met de
Staatkunde der Volken, zo dikwyls ver-

EEN. BOEK. 1797.

keerd begreepen, in verband stonden, om eene daadlyke opvolging daar van te verhoopen. Alle handeldryvende Mogenheden tegen *Groot-Brittanje* te vereenigen, laat zich ligter in een Vertoog schetzen, dan een daadlyk bestaan geeven (*).

(*) Dit stuk is voorhanden in het *Dagverb. der Nat. Verg.* V. D. bl. 585—591.

BLAD-

BLADWYZER

DER

VOORNAAMSTE ZAAKEN.

A.

Ampsenaaren (Voorſtel tot Onderzoek der) Verzoekſchriften om dit te ondersteunen, 147. Nadere Verzoekſchriften, 148. Dit ſtuk aangebonden, *Ald.* Handelingen over dit Onderzoek, 150. Voorſlag van LOCKHORST, Voordragt van OCKERSE, 152. Voorſtel deswegen, 154. Beſluit dat 'er Onderzoek zou geſchieden, *Ald.* Heftigheid ter Vergaderinge by gelegenheid van de voordragt der Proclamatie aan den Volke, 155. De onderhandeling hervat door DE BEERE, 156. Bedenking der Commisſie of dit Onderzoek alleen *daaden* of ook *gevoelens* zou betreffen, 157. Verſchillende begrippen op dit ſtuk; *Ald.* Opgemaakt Beſluit, 159.

AMSTEL (PLOOS VAN) diens raadſlag voor eene Algemeene Heffing, 218.

Amſterdam (Verzoekſchriften te) om het Plan van Staatsregeling den Volke tot opgave der Bezwaaren in overweeging te geeven, 16. Bezwaaren van die Stad tegen het afdoen der Stemminge op éénen dag, niet aangenomen, 66. DE WINTER aldaar met veel onderſcheiding in de Schouwburg ontvangen, 278. De Schouwburg ſpeelt ten voordeele der Weduwen en Weezen der Geſneuvelden, 278.

B.

BEURNONVILLE ligt het Generaalſchap neder, 250. Beſluit te dier gelegenheid genomen, 251.

BEYMA (C. L. VAN) verklaart zich tegen het Plan van Staatsregeling op het ſterkſte, 18. Scherp zeggen wegens een Verſlag, 51. Voorſtellen wegens hetgeen hy hier te Lande, ten opzigte van de laatſte Omwenteling in *Frankryk*, wilde gedaan hebben, 145. Verſlag op diens Voorſtellen, 160. Zyn wederwoord op de aanmerking

van VREEDE, *Ald.* Vaart uit tegen den voorſlag eener Algemeene Heffing, 184.

BICKER verdeedigt het Committé des *West-Indiſchen* Handels tegen opſpraake, 198.

BLAUW *pvert* voor de Algemeene Heffing, 194.

BLOIS VAN TRESLONG in den Zeeſlag gewond, 272. Iets naders over dien Vlootvoogd, 273.

BONAPARTE's overwinningen in *Italie*, 235. Stilſtand van wapenen tusſchen hem en Aartshertog CAREL geſloten, 236.

Brabant (*Bataafſch*) oordeel over de Bezending van *Holland* ter Nat. Verg. 47. Handelwyze met de Publicatie, wegens de Staatsregeling, 66. Hoe beoordeeld en behandeld, 67. Wyst het ſchryven van *Holland* wegens eene algemeene Heffing af, 210.

BRANDER (Verſlag op een Voorſtel van) den Koophandel en Zeevaard betreffende, 311. 't Zelve verworpen, 312.

BRENDER à BRANDIS als een voorbeeld eens onwaardigen Amptenaars bygebragt, 148.

Burgerwapening (Waarom het daarſtellen der) verwylt, 252.

Buskruid (Voorſtel wegens de Uitvoer van) 320. Onder bepaalingen verleend, 321.

C.

COUPERUS beantwoordt het Voorſtel van *Holland*, 42.

Curaçao, wat ten deezen Jaare daar voorviel, 394.

D.

DEDEM (VAN) TOT DEN GELDER doet een geſchenk tot herſtel der Vloote, 169.

Delfzyl (Hoe men over) als een Scheeps-bergplaats dagt, 257.

Demerary, wat met de van daar na *Engeland* weggevoerden voorviel, 302.

Drenthe, hoe men daar oordeelt over het voorſtel door *Holland* ter Vergadering gedaan, 47.

E.

Engeland, de goede behandeling der Krygsgevangenen aldaar naa de Zeeſlag, 275. Beſchikking hier te Lande omtrent die Krygsgevangenen, 283.

ESEN (VAN) diens aanmerking op de gedaane Rekening des Committés van den *Oost-Indiſchen* Handel, 293.

EVERS, diens begrip over den zin van het 108 Artykel, 21.

F.

Fabricken, Verſlag op het voorſtel van FLOH deswegen, 313. Voordragt van *Holland* ter bevordering der Fabricken, 314. Voorſtellen van KLAARENBEEK en

en van Heukelom deswegen, 317. Verslag op een en ander punt, 319.
Floh, op diens voorstel om de Binnenlandsche Fabrieken aan te moedigen, wordt een Verslag uitgebragt, 313.
Forrest yvert voor de Algemeene Heffing, 193.
Frankryk (Verslag van de Omwenteling in) den 4 Sept. 143. Invloed dezelve hier te Lande 145—161.
Frederici, beschuldigingen tegen hem ingebragt, 302, Hoe daar op beslist, 303.
Friesland (Hoe men in) over het Voorstel van *Holland* ter Nat. Verg. dagt, 46. Vordert by de Verklaaring ter Stemminge een Ondertekening, 68. Geeft een omheind antwoord op den Brief van *Holland*, 211.
Fynje (W.) wegens zyne verantwoording van het beheer der O. I. Maatschappy gepreezen, 292. Aan het hoofd eener Bezending van de Compagnie ter Nat. Verg. 295.

G.

Gedenkteken van den Zeeslag goedgekeurd; doch het komt niet tot stand, 284.
Geldheffing (Voorslag wegens eene *Algemeene*) tot herstel der Vloote, 167. Wat des ter Nat. Verg. voorviel, zie *Nat. Vergadering*.
Gelderland over den stap van *Holland* niet eenstemmig, 40. Wees denzelve af, 210.
Gevers, diens zeggen, wegens het 108 Artykel, 24. Ander aanmerklyk zeggen dit stuk betreffende, 52. Diens voorslag om het werk der Staatsregeling te bespoedigen, 199. Stelt voor aan de Vergadering om een Eed ter redding van het Vaderland af te leggen, 208.
Gouderen (Eenige Wetten tegen den invoer van vreemde) vernieuwd, 320.
Goldberg c. s. gemaatigde Voorstanders van het Plan ter Staatsregeling, 74. Het vondt tegenstand en weinig Tekenaars, 76.
's Gravenhaage (Het Tooneel in) speelt ten voordeele van de Weduwen en Weezen der gesneuvelden op 's Lands Vloot, 279.

H.

Hahn keurt het billyk het Plan van Staatsregeling den Volke eenigen tyd, tot opgave der bezwaaren, in overweeging te geeven, 16. Diens gevoelen over den zin van het 108 Artykel, 21. Diens voorslag om *Frankryk* van het afstemmen des Plans van Staatsregeling te verwittigen, gaat door, 98. Diens verklaaring wegens eenige Verzoekschriften, 227.
Hamelsveld (Y. van) geeft

reden waarom hy ter tweede Nat. Vergadering zitting neemt, 109.
Hasselius (Capitein) diens gedrag te *Curaçao*, 304.
Holland (Bezending uit het Provintiaal Bestuur van) ter Nationaale Vergadering, 27. Voordragt door dezelve gedaan, *Ald.* Hoe door Couperus beantwoord, 42. Afloop dezer Bezendinge, 44. De Aanspraak aan de Gewesten gezonden, 45. Antwoorden der Gewesten, 45—47. Het stuk door *Holland* by eenen Brieve aangedrongen, 47. Ingediend Verslag op dit onderwerp, 50. Aanmerkingen daar op, 51. Besluit tegen een Quoteele opbrengst, door van Maanen aangedrongen, 179. Door de Sonneville ondersteund, 182. Budders voorstel omtrent *Holland*, *Ald.* Konynenburgs aanmerking daar op, 183. Antwoorden der onderscheidene Provintien op den Brief van *Holland*, 209 *enz.* *Hollands* volkomene toetreeding tot de Algemeene Heffing, 212.
Hoeven (Van der) zyn raadslag voor eene Algemeene Geldheffing, 190. Diens aanmerkingen op het Beheer der *West-Indische* Volkplantingen, 301.
Hooff (Van) diens voorstel wegens het Reglement, voor de Nat. Verg. 124. Door veele Verzoekschriften ondersteund, 125. Handelingen over 't zelve, 127. Uitgebragt en omhelsd Verslag deswegen, 128. Zyn gedrag ter Vergaderinge by het beraadslagen over eenige Verzoekschriften, 227.

I.

Indien (*Oost-*) gunstige berichten van daar, 290. Overstraten tot Gouverneur Generaal aangesteld, 291. Het Committé tot den *Oost-Indischen* Handel verzoekt en verkrygt uitstel tot het doen van Rekening, *Ald.* Gunstig Verslag van de gedaane Rekening, 292. Aanmerkingen op die Rekening gemaakt, 293. Men vordert meer blyken van Bezuiniging, 294. Zwaarigheid omtrent de Handsluiting van *Holland*, *Ald.* Bezending van het Committé deswegen, 295. Hoe die zaak gevonden, 296. De Maatschappy by de Verkoop der Thee gehandhaafd, 297. Klagten van *Middelburgsche* Kooplieden, over de O. I. Goederen, *Ald.* Hoe beantwoord, 298.
Indien (*West-*) Ongenoegen, wegens wanbetaaling op Eilanden aldaar, 298. Hoe verdeedigd, 209. Wederspreeken, 301.

Jon-

J.

JORDENS, diens gevoelen over het 108 Artykel, 23.

K.

KANTELAAR, diens voorſlag om een half ten honderd van elks Bezittingen over 't geheele Land tot herherſtel der Vloote, 177. Zyne nadere bedenking over eene Algemeene Heffing, 192.

KASTEELE's (P. L. VAN DE) Affcheidsrede ten ſlot der Eerſte Nat. Verg. 110. Ontvouwt den voorſlag om tot herſtel der Vloote eene Algemeene Geldheffing te doen, 171.

KLAARENBEEK en VAN HEUKELOM doen voorſtellen ten voordeele der Binnenlandſche Fabrieken, 317.

Koophandel en Handwerken, voorſtel van ZUBLI deswegen, 305. Verſlag uitgebragt op een voorſtel van BRANGER tot herſtel van Koophandel en Zeevaard, 311. Treffend vertoog over den Koophandel in de Dagbladen geplaatst, 322.

Krygsgevangenen in *Engeland* in den beginne wel behandeld, 275. Beſchikking hier op derzelver onderhoud, 283.

Kweekſchool der Zeevaard te *Amſterdam* werkzaam in het voorzien in de nooden van de Weduwen en Weezen der Geſneuvelden in den Zeeſlag, 280. Afkondiging wegens het algemeen beheer der Liefdegaven, aan die Kweekſchool opgedraagen, 281.

Kweekſchoolen voor Matroozen, verſlag deswegen, 258. 'Er komt niets van, *Ald.*

L.

Landmagt (De klagten der gebreklydende Militairen by de) verhoord, 244. Pooging om de Oranjeofficieren te weeren, 245. Voorſtel tot het oprichten van Militaire Kweekſchoolen, 246. Verwylend beſluit deswegen, 247.

LEMON (DE) diens aanmerking omtrent zommigen, die zich Volksvrienden noemden, 166.

LENNIP (VAN) yvert voor den Oeconomiſchen Tak, 315.

Levant (Voorſlagen en Verzoeken van de Beſtuurders des Handels op de) 302.

Leyden (Brief uit) ter oproeping van de Grondvergaderingen, 5. Verſlag daar op ingediend, 6. Voorgeſtelde Proclamatie aan den Volke daar tegen, 7. Handelingen daar over, 8. Het Verſlag goedgekeurd, 12. Eenige *Leydſche* Burgers door het Provintiaal Committé van *Holland* in hegtenis genomen, 12. Schryven van den *Leydſchen* Raad deswegen, 13. Die Burgers ontſlaagen, 15.

LOCKHORST, diens voorſtel om een Artykel in het Reglement veranderd te krygen, 121. Verſchillende gevoelens deswegen, 124. 't Zelve verworpen, 127. Voorſlag wegens het Onderzoek der Amptenaaren, 150.

LOOSJES Pz. (A.) diens voordragt ter Nationaale Vergadering, uit naam van het Provintiaal Beſtuur van *Holland*, 27.

M.

MAANEN (VAN) dringt het verſlag om eene Algemeene Geldheffing aan, 175. Herinnert by de overweeging eens tweeden Verſlags aan *Hollands* Beſluit tegen de Quoteele Opbrengst, 179.

MARLE (VAN) diens begrip over het 108 Artykel, 20.

MARTINI (A.) waarom hy weigert in de tweede Nat. Vergadering zitting te neemen, 107.

Medemblik ter Havenplaats voor 's Lands Vloot beſtemd, 256. Geldſomme aanvanglyk daar toe geſchikt, *Ald.*

Middelburg, Misnoegen der Kooplieden aldaar, over de Verkooping van *Oost-Indiſche* Goederen te *Amſterdam*, 297. Hoe beantwoord, 298.

MIDDERICH brengt bezwaaren in tegen het Committé der *West-Indiſche* Volkplantingen, 299.

MIST (DE) diens gevoelen over eene Algemeene Heffing, 193.

N.

NOËL, Nota van dien *Franſche* Minister betreklyk tot het Plan van Staatsregeling, 82. Wat over de Beantwoording ter Nat. Verg. te doen viel, 86. Deezelve aangenomen, 91.

NOLST zyn zeggen, wegens de onwaardige Amptenaaren, 149. Yvert voor het Verſlag eener Algemeene Geldheffig, 174. Spreekt ſterk voor een tweede Verſlag, 178. Verdeedigt den maatregel eener Algemeene Heffing, 158. Zyn bedenking over het verſlag deswegen uitgebragt, 216.

NUHOUT VAN DER VEEN geeft reden van het verwyl der daarſtelling van de Burgerwapening, 252.

O.

OCKERSE, diens voordragt, wegens het onderzoek der Amptenaaren, 152. Verdeedigt het Plan eener Algemeene Geldheffing, 185. Voert het woord by eene Bezending uit de Leden die de Conſtitutie vervaardigden, ter Nat. Verg. 203. Zyne bedenkingen over het aanneemen van den raadſlag ter Algemeene Heffing, 217.

OVERSTRAATEN tot Gouverneur op *Batavia*, in stede van ALTING aangesteld, 291.

Overyssel (Gevoelen van) over de Voordragt van *Holland* ter Vergaderinge, 45. Wyst dit van de hand, 209.

P.

PASTEUR, diens oordeel over het Antwoord op de Nota van NOËL, 89. Zyne Redenvoering by het openen der tweede Nat. Verg. 115.

Pruisſen wil de oude Verbintenisſen met onzen Staat herstellen, 234.

R.

REYNTJES, tot diens Vice-Admiraals in den Zeeſlag, 271. In *Londen* overleden, 275. Handelingen over diens begraafenis hier te Lande, *Ald.*

RHOER (De) waarom hy weigert in de tweede Nat. Vergadering zitting te neemen, 107.

Rotterdam, Inzameling aldaar voor de Weduwen en Weezen der Geſneuvelden in den Zeeſlag, 279.

Rouw (Een *Nationaale*) van wegen de Geſneuvelden in den Zeeſlag afgekeurd, 283.

S.

Scheepsvolk (Het verloop van) op 's Lands Vloot tegengegaan, 259. Voorſlag om op de Deſertie den Dood te ſtellen, en van andere ſchikkingen op de Vloot, 260. Beſluit hier op, *Ald.*

SCHIMMELPENNINCK geeft rede waarom hy in de tweede Nat. Verg. geen zitting neemt, 106.

SCHONEVELS geestig zeggen, wegens zeker Verſlag, 51.

Spanje (Verbintenis tuſſchen) en onzen Staat tegen *Engeland*, 237. Voordeelen door VALCKENAER voor onze Kooplieden in *Spanje* bedongen, 238.

Staatsregeling (Volksgeſteltenis ten tyde van de geroedheid des Plans van) 4. Verzoekſchriften uit *Amſterdam* om het Plan den Volke eenigen tyd tot opgave der Bezwaaren in overweeging te geeven, 16. Wat VREEDE van het Plan te dier gelegenheid zegt, *Ald.* De Verzoekſchriften buiten beraadſlaaging gehouden, 17. Een voorſtel van Voorverklaaring der Vergadering verworpen, *Ald.* Bepaalingen wegens het drukken des Plans, 16. Geſchillen over de wyze van Stemberekening; Vraagſtukken deswegen, 19. Verſchillende gevoelens over het 108 Artykel, 20 Beſluit tot de Gewestlyke ſtemming, 24. De Overſtemming verworpen, *Ald.* Menigte van Verzoekſchriften tegen dit genomen Beſluit, 25. In handen

den eener Commissie gesteld, *Ald.* Bekendmaaking eener Bezending uit *Holland*, 26. Deeze verschynt ter Vergadering, *Ald.* Voordragt van Loosjes, 27. Antwoord van Couperus. Zie verder *Holland*. Wegens de Tydsbepaaling der Stemminge, 54. Verslag deswegen, *Ald.* Geschillen daar over, 55. Dagbepaaling tot het stemmen van Kiezers voor eene tweede Nat. Verg. *Ald.* Geschil over den dag der Stemminge, 56. Bepaaling, *Ald.* Onderhandeling over de Proclamatie aan den Volke, 58. De Proclamatie zelve, 59. Bezwaaren van *Amsterdam* om de Stemming op één dag af te doen, niet aangenomen, 66. *Bataafsch Brabants* handelwyze in deezen, *Ald.* Hoe beoordeeld en behandeld, 67. In *Friesland* eene Ondertekening der Verklaaring gevorderd, 68. Gesteldheid des Volks ten aanzien van het Plan, 69. Gesteldheid der Partyen, 70. Grond van uitzigt op een beter Plan, 71. Wat 'er van beide de Hoofdpartyen te zeggen valt, *Ald.* Wat de Voorstanders des Plans aanvoerden, 72. Gemaatigde Voorstanders, 74. Door de *Haagsche* Societeit verworpen, en door weinigen getekend, 76. Werkzaamheden van eenige Societeiten omtrent het Plan, 77. Twaalf Representanten zenden eene afkeurende Beoordeeling in het licht, 78. Grondschets eener Staatsregeling door hun opgegeeven, 80. Een tweede geschrift van dezelfde Representanten, 81. Schryven van Staphoust, 82. Nota van den Minister Noël, *Ald.* De beantwoording ter beoordeeling van de Vergadering gevorderd, 86. Ingediend antwoord, 87. Aanmerkingen daar op, *Ald.* Geschillen deswegen, 88. Besluit ter aanneeming, 91. Brief van Talleyrand ten voordeele der Staatsregeling, 92. Werkzaamheden om de Afstemming te bevorderen, 95. Het Het Plan door de Meerderheid verworpen, 96. Opgave der Stemminge, 97. Verslag hier van aan het *Fransch* Staatsbestuur, 98.

Staatsregeling, Verkoozene Leden om eene andere Staatsregeling te vervaardigen, 126. Vitringa's Afscheidsrede, 123. Hoe door Nuhout van der Veen beantwoord, 132. Voorstel om Prysvraagen tot een Plan van Constitutie uit te schryven, verworpen, 135 Voorstel van Torns niet aangenomen, *Ald.* Verzoekschriften uit *Overyssel* en *Staats Brabant* de Staatsregeling betreffende. 137. Verzoekschriften der-

BLADWYZER.

deswegen van eenen anderen aart, 138. De aanzoek om Leden tot het Finantieele by de Commisfie aan te neemen, toegeftaan, 141. Het voorftel om Finantieele Inlichtingen te verkrygen, verworpen, *Ald.* Hoe veel duisters de handelingen van de Vervaardigers der Conftitutie bedekte, 142. Voorftel van H. Gevers om het werk der Staatsregeling te befpoedigen, 199. Eene Commisfie benoemd om tot de Vervaardigers der Staatsregeling te gaan, 200. Van de Kasteele voert 'er het woord, 201. Hoe beantwoord, 202. Bezending uit de Commisfie 203. Aanfpraak van Ockerse, *Ald.* Verklaaring van 43 Leden der Vergadering, wegéns de punten, die zy in de Staatsregeling vorderden, 223.

Staad en Lande, wat daar geoordeeld wordt over de taal van de Bezending uit *Holland* ter Nat. Verg 47. Wyst het fchryven van *Holland* af, 209.

Staphorst (N. van) diens fchryven over het Ontwerp van Staatsregeling, 82.

Story, diens lot in den Zeeflag, 272. Verzoekt om een Zeekrygsraad, 276.

Suriname (Het voorgevallene wegens den Gouverneur van) Frederici, 302.

T.

Tak (*Oeconomifche*) Proclamatie ter begunftiging van denzelven, 316.

Talleyrand (C. Man.) diens Brief ten voordeele van het Plan ter Staatsregeling, 92.

Toens, diens voorftel tot opgave van de redenen waarom het eerfte Plan van Staatsregeling niet was aangenomen, verworpen, 135.

Troepen (Heftig gefchil over de uitgaven aan de *Franfche*) 248.

U.

Utrecht hoe men daar over *Hollands* voorftel ter Nat. Verg. dagt, 46. Keurde het af, 210.

V.

Valckenaer, wat hy voor onzen Staat in *Spanje* bewerkt, 238.

Vergadering (Leden voor de Tweede *Nationaale*) verkooren, 104. Eenigen weigeren de Verklaaring af te leggen, 105. De openbaare redengeeving van het bedanken opgezegd, 108. Van de Kasteele's Afscheidsrede der Eerfte Nat. Verg. 110. Redenvoering, waar mede Pasteur de Tweede ontfloot, 115. Voorftel van Lockhorst om één Artykel in het Reglement veranderd te krygen, 121. Wydftrekken-

kender Voorſtel van VAN HOOFF, 185. Verkooren Leden tot het vervaardigen der Staatsregeling, 126. Het voorſtel van LOCKHORST verworpen, 127. Handelingen over dat van VAN HOOFF, *Ald.* Uitgebragt en ombeſld Verſlag, 128. VITRINGA's afſcheid der Leden tot het vervaardigen der Staatsregeling, 129. Voorſtellen van C. L. VAN BEYMA, 143. Handelingen wegens het Onderzoek der Amptenaaren, 147. Zie *Amptenaaren.* Verſlag op het Voorſtel van C. L. VAN BEYMA, 160. VREEDE's voordragt deswegen, 161. VAN BEYMA's wederwoord, 164. DE LEMONS taal te dier gelegenheid, 165. Het Verſlag omhelsd, 167. Voorſtel tot herſtel der Zeemagt, 168. Verſcheide vrugtlooze voorſtellen tot herſtel, *Ald.* Eene Commiſſie tot die zaak benoemd. Voorſlag om eene Algemeene Geldheffing, tot herſtel der Vloote, te doen, 170. Tegenſtand uit hoofde van het Reglement, 171. Voorſtanders en VAN DE KASTELE nadere ontvouwing, 171. BEYMA's tegenſpraak, 173. NOLST pvert voor het Verſlag, 174. VAN MAANEN dringt het aan, 175. 't Zelve verworpen en weder in handen van dezelfde Commiſſie geſteld, 176. Nieuw ingediend en weinig veranderd Verſlag, *Ald.* Aanmerkingen daar op gemaakt, 177. Veelvuldige beraadſlagingen daar over, 178. Heftigheid ter Vergaderinge, 179. Verwarring by het Beſluit ter Algemeene Heffing, 198. Bezending uit dezelve na de Vervaardigers der Staatsregeling, 200. Zie verder *Staatsregeling.* Geestdrift ter Vergadering in de aflegging van een algemeenen Eed, 208. Verſlag op de Berigtgeevingen der Gewesten, wegens de Algemeene Heffing uitgebragt, 215. Verſchillende Raadſlagen, 216. Overeenkomſtig het Verſlag beſlooten, 220. Een nadere ſtap tot het vernietigen des Reglements voor de Vergadering, 221. Verklaaring van 43 Leden der Vergadering, wegens de Puuten, die zy in de Staatsregeling verderven, 223. Lyst der Tekenaaren, 225. Inhoud van dit ſtuk, *Ald.* Ingediende Vertoogen deswegen, 226. Beraadſlagingen daar over, en woeste ongeregeldheid ter Vergaderinge, 227. Afloop dezer zaake, 228.

VITRINGA's Aanſpraak by het afſcheid der Leden tot het vervaardigen der Staatsregeling, 129.

't Lands) 261. Verkeerde Seinen, wegens het uitloopen, *Ald.* Een dronke Seinmeester is 'er oorzaak van, 262. Het daadlyk uitzeilen, 263. Zie verder *Zeeflag*.

Volksgeſteltenis ten tyde van de gereedheid der Staatsregeling, 3.

VONK diens voorſtel over de daadlyke deelneeming van onzen Staat in een Vredehandeling, 239. Verſlag daar op, 241.

Vrede tuſſchen *Frankryk* en den Keizer, waar in onze Staat begreepen was, 236.

Vredehandel (Opening van een vernieuwden) met *Frankryk* en *Engeland*, 239. Voorſtel van VONK dat onze Staat 'er werklyk deel in zou neemen, *Ald.* Verſlag daar op uitgebragt, 241. Verzoeken om Schadeloosſtelling van *Engeland* daar by te bedingen, 242. De Vredehandel afgebrooken, 243.

VREEDE, diens taal, by gelegenheid van een te *Leyden* voorgeſtelde oproeping der Grondvergaderingen, 8. Zyne openlyke Verklaaring wegens het plan, 16. Wat hy ten aanziene van de beantwoording der Nota van NOËL in 't midden brengt, 89. Een Brief op diens naam in 't licht gegeeven, 94. Door hem gewraakt, *Ald.* Wat by wegens VAN REYMA's voorſtel zegt, 161.

W.

WINTER (DE) lot diens Vlootvoogds in den Zeeflag, 271. Verzoekt ter Nationaale Vergadering te verſchynen; dit afgeſlaagen, 275. Verzoekt om een Zeekrygsraad, 276. Te *Amſterdam* met veel onderſcheidings bejegend, 277. Hoe in de Schouwburg ontvangen, en vereerd, *Ald.*

WITBOLS, diens Aanmerkingen ten aanziene der Nota van NOËL, 88.

Z.

Zeeland geeft een omheind antwoord op *Hollands* voorſtel eener algemeene Heffing, 211.

Zeeflag (De ongelukkig uitvalle) opent ter Nat. Verg. een nieuw Tooneel, 167. Tyding van de Nederlaage in den Zeeflag, 264. Nadere berichtgeevingen, 265. Aanleidende oorzaaken tot deezen Zeeflag, 266. Waarom de Vloot uitliep, 267. Uit welke Schepen onze, en de *Engelſche* Vloot beſtondt, 268. Zeeflag, 271. 't Lot van Admiraal DE WINTER, en van REYNTJES, *Ald.* Van STORY, VAN BLOIS VAN TRESLONG, 272. Geledene verliezen, 273. Aangeſtelde Zeekrygsraad, 275.

In-

Inzamelingen ten behoeve van de Weduwen en Weezen, 279. Werkzaamheden ter rigtige uitdeeling, 280. Ombeld, doch niet uitgevoerd voorſtel van een Gedenkteken, 284. Het doen draagen van een Medalje verworpen, *Id.* Gevraagde Verantwoording wegens het doen uitloopen der Vloote, 284. Deeze ingediend, 285. Wat deswegen ter Nat. Verg. voorviel. 288.

Zeewetten, Geſchil over de Bergplaats van 's Lands Vloote, 254. *Medemblik* ter Havenplaats beſtemd, 256.

Zoo (Van der) diens treffende aanmerking den Koophandel betreffende, 312.

Zuslt (Voorſtel van) wegens den Koophandel en Handwerken, 312.

BERICHT voor den BINDER.

De Plaaten moeten tegen over de volgende Bladzyden ingevoegd worden.

't Portrait van A. Loosjes *Pz.*	over bl. 26.
——— E. I. Greeve	over bl. 86.
——— P. Vreede	over bl. 160.